

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 3 Αυγούστου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 884

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΟΛΙΝ ΣΤΙΟΥΑΡΤ

Σημάδια ελπίδας στη διαδικασία

Αυτό που άφησε το μεγαλύτερο αποτύπωμα πάνω στον Κόλιν Στιούαρτ ήταν οι συναντήσεις του με απλούς Κύπριους, τόσο Ε/κ όσο και Τ/κ, που δεν έχουν εγκαταλείψει ποτέ την ελπίδα για ένα ενωμένο μέλλον. **Σελ. 9**

ΚΑΥΤΟ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Ο νέος φόβος της απομόνωσης

Για ένα νέο κύκλο αντιπαράθεσης, με επίκεντρο τα θέματα διαφθοράς, ετοιμάζεται η κυβέρνηση εν όψει της έναρξης της νέας πολιτικής περιόδου. Το θέμα του ΟΠΕΚΕΠΕ αφήνει ανοικτές πληγές. **Σελ. 16**

ΟΜΕΡ ΜΠΑΡΤΟΒ

Ο αντισημιτισμός του Ισραήλ

Ο καθηγητής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Μπράουν προκάλεσε σάλο στις ΗΠΑ με το άρθρο του, στο οποίο εξηγούσε γιατί το Ισραήλ διαπράττει γενοκτονία στη Γάζα. Σήμερα μιλάει στην «Κ». **Σελ. 19**

Με Nurofen,
ο πονοκέφαλος
δεν θα χαλάσει
τη στιγμή.

NUROFEN EXPRESS
Το πιο γρήγορο 24h
Nurofen

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΜΕΝΟ ΤΟ ΦΑΝΙΣΜΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ

Ο ΑΠΟΗΧΟΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΗΣ ΠΥΡΚΑΓΙΑΣ

Θερμός Σεπτέμβριος για την κυβέρνηση

Τρία τα καυτά μέτωπα, ανασχηματισμός, μέτρα και τα κόμματα

Η καταστροφική πυρκαγιά που έπληξε την ορεινή Λεμεσό δημιούργησε θερμά μέτωπα και στο Προεδρικό, βάζοντας το υπουργικό σχήμα σε περιδίνηση, ανοίγοντας νέο κύκλο εσωστρέφειας. Τα συγκυβερνώντα κόμματα στηρίζουν μεν την κυβέρνηση, ωστόσο επισημαίνουν ότι είναι επιβεβλη-

μένη η άμεση εφαρμογή των μέτρων στήριξης, αλλά και η απόδοση των ευθυνών. Το διάγγελμα δε του Προέδρου της Δημοκρατίας αντί να μετριάσει τις αντιδράσεις πυροδότησε μεγαλύτερες, με πολλούς να κάνουν λόγο για μία ακόμα επικοινωνιακή παράσταση. **Σελ. 4, 5**

■ **ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ:** Μέτρα για επανεκκίνηση του αγροτουρισμού από το υφυπουργείο Τουρισμού. **Οικονομική, σελ. 5**

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΠΑΝΟΣ ΤΣΙΡΙΔΗΣ

Γιατί οι πολιτικοί μας αποτυγχάνουν
να διαχειριστούν κρίσεις

ΓΙΩΡΓΟΣ ΖΕΡΒΙΔΗΣ

Η διαχείριση μιας κρίσης δεν
είναι θέμα εικόνας αλλά ευθύνης

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΡΩΣΣΙΔΗΣ

Κάτω από τον πύχνη των προσδοκιών
που η ίδια δημιουργεί

Σελ. 7

Εκεί που η λογοτεχνία συναντάει την ιστορία

Στο Βασιλί της Καρπασίας ξετυλίγεται ο μύθος που δεν απέχει πολύ απ' την πραγματικότητα

Στο κατεχόμενο σήμερα Βασιλί της Καρπασίας και στα γύρω χωριά της περιοχής διαδραματίζεται η ιστορία του μυθιστορήματος του Νίκου Νικολάου Χατζηνικαήλ «Όταν σώπασαν τα πουλιά». Η «Κ» πήγε στον τόπο του

μυθιστορήματος, και επισκέφθηκε τον ναό του Αγίου Βασιλείου, προσπαθώντας να αφουγκραστεί του μύθου το αληθές, που δεν απέχει πολύ από την πραγματικότητα. **Τέχνες, σελ. 1**

RESCEU

Πυρασφάλεια και οι ενέργειες της Κύπρου

Οποιαδήποτε εμπλοκή της Ε.Ε. μέσω του μηχανισμού της ευρωπαϊκής πολιτικής προστασίας έχει επικουρικό χαρακτήρα. Είναι ευθύνη της Κύπρου ως κράτους μέλους της Ένωσης να διασφαλίζει την έννοια της «πολιτικής προστασίας». **Σελ. 6**

ΗΠΑ ΚΑΙ ΔΑΣΜΟΙ

Η Ε.Ε. απέφυγε τη ρήξη με τον Τραμπ

Την επομένη της συνάντησης της φοντερ Λάιεν με τον Τραμπ, στη Σκωτία, διαμορφώθηκαν δύο «στρατόπεδα» εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκείνοι που κάνουν λόγο για «υποταγή» και εκείνων που θεωρούν πως επετεύχθη συμφωνία. **Σελ. 20**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Καιρός του ηγείσθαι

Το μεγάλο στοίχημα για την κυβέρνηση είναι πλέον να καταφέρει να εφαρμόσει μέσα σε λογικά χρονικά πλαίσια τα μέτρα που εξήγγειλε για να ανακουφίσει τους πληγέντες από την πυρκαγιά. Όσο δε για τις ευθύνες, μετά και την επίδοση των εκθέσεων γεγονότων από τα αρμόδια κυβερνητικά τμήματα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα πρέπει να αποδώσει τα του καισαρος τω καισαρι, όπου και αν αυτές ανήκουν, όσο ψηλά και αν πρέπει να φτάσει.

ΕΚΔΟΣΗ ΣΕ ΠΕΝΤΕ ΠΡΑΞΕΙΣ

Ιστορία | Μυθολογία | Πραγματικότητα

ΚΥΠΡΟΣ ΝΗΣΟΣ

Μέχρι τον Ιούνιο 2026

40^ο Έτος
Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τράπεζα Κύπρου

ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΒΡΑΧΥΧΡΟΝΙΑΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ

Στο στόχαστρο Airbnb χωρίς άδεια

Ασκήθηκαν διώξεις σε 100 ιδιοκτήτες Airbnb, οι οποίοι λειτουργούσαν τα καταλύματά τους χωρίς εγγραφή στο σχετικό μητρώο του υφ. Τουρισμού. Ο Σύνδεσμος Αυτοεξυ-

πηρετούμενων Τουριστικών Καταλυμάτων ενθαρρύνει τα μέλη του να εγγραφόνται στο μητρώο, σύμφωνα με τον πρόεδρο Κωνσταντίνο Καρακόντη. **Οικονομική, σελ. 4**

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Χώρος για μια φυσιολογική ζωή

Ένας στους τέσσερις Έλληνες είναι παχύσαρκος. Κάποιοι από αυτούς μπορεί να αποφεύγουν να βγουν έξω επειδή δεν θα βρουν καρέκλα στο «νούμερό» τους. Πώς φτάνεις σε αυτά τα κιλά; Και τι κάνεις μέχρι να καταφέρεις να βγεις; **Σελ. 22**

ΒΙΒΛΙΟ

Ταξίδια μουσικά ώς την Τζαμάικα

Το χαρακτηριστικό ύφος της dancehall σκηνής σε ένα βιβλίο με πλήθος από θορυβώδεις αφίσες. Παρακλάδι της ρέγκε, η dancehall συνδέθηκε με τα πάρτι και υπήρξε αμιγώς μουσική χορού και μαζικής διασκέδασης. **Τέχνες, σελ. 4**

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel: 22 897 361

ZENITH

Ο Γιώργος Γαλανάκης με τη σύζυγό του Αλίκη.

Η Στέγη του Κορνάρου στη Σπτεία.

Στο κέντρο της φωτογραφίας, ο Ντέιβιντ Χόλτον.

Σπτεία. Η πατρίδα του ποιητή του «Ερωτόκριτου» Βιτσέντζου Κορνάρου απέκτησε στέγη

Στη σκιά των Χανίων, του Ρεθύμνου και του Ηρακλείου, η Σπτεία έχει τα δικά της θέλητρα και κυρίως ένα λόγο να καυχιέται πολύ. Είναι η γενέτειρα του Βιτσέντζου Κορνάρου, που με τον «Ερωτόκριτο» γεφυρώνει ακόμη το σήμερα με την κρητική Αναγέννηση: «Στη Στείαν εγεννήθηκε, στη Στείαν ενεθράφη, εκεί 'καμε κι εκόπασεν ετούτα που σας γράφει», δηλώνει ο ίδιος ο ποιητής για τον τόπο του. Ο επιχειρηματίας Γιώργος Γαλανάκης που δραστηριοποιείται στη Ρουμανία, φροντίζοντας τόσο εκεί όσο και στην Κρήτη να προωθηθεί τα γράμματα και την Ιστορία, προέβη με τη σύζυγό του Αλίκη το 2020 σε μια πολύ σπουδαία πρωτοβουλία. Ίδρυσαν και χρηματοδοτούν στη Σπτεία τη «Στέγη Βιτσέντζου Κορνάρου» ως κέντρο πολιτισμού και μελέτης για τον λόγο, το έργο του, αλλά και την εποχή που το νησί γνώριζε

πρωτοφανή άνθηση στις τέχνες. Αν κάποτε ο «Ερωτόκριτος» μόρφωσε γενιές και γενιές Κρητικών, σήμερα πρέπει να ξαναβρεί τον δρόμο του ως σπουδαίο εργαλείο της σύγχρονης παιδείας. Για να γίνει αυτό χρειάζεται η συνεργασία με όλους τους φορείς που ασχολήθηκαν με το ζήτημα, αλλά και τους ανά τον κόσμο ειδικούς που αφιέρωσαν χρόνο και ενέργεια να ερευνήσουν αυτό το παράξενο πάντρεμα ανάμεσα στην Κρήτη και στον ιταλικό πολιτισμό.

«Όλοι έχουμε ακούσει τον Σαίξπηρ, τον Θερβάντες, τον Γαλιλαίο, τον Θεοτοκόπουλο, τον Βιτσέντζο Κορνάρο. Πόσοι όμως ξέρουμε ότι όλοι αυτοί και τόσοι άλλοι υπήρξαν σύγχρονοι και ανήκουν στο ίδιο αναζωογονητικό ρεύμα για τα γράμματα, τις επιστήμες και τις τέχνες, που ονομάστηκε Αναγέννηση; Και πόσοι ξέρουμε πως ο Θεοτο-

Ο Γκρέκο και ο Σαίξπηρ καλωσορίζουν τον Κορνάρο.

κόπουλος και ο Κορνάρος είναι παιδιά της Κρητικής Αναγέννησης, που έδωσε τη δική της ξεχωριστή πινελιά σε εκείνη την περίοδο ακμής της Ευρώπης»,

τονίζει ο κ. Γαλανάκης. Η Στέγη μέσα σε πέντε χρόνια έχει καταφέρει ήδη πολλά στον τομέα αυτό. Ναυαρχίδα των δράσεων είναι κάθε φορά ένα μεγάλο διεθνές

συνέδριο με προσωπικότητες. Φέτος στα τέλη Ιουλίου ήρθαν 30 συνέδριοι από τέσσερις χώρες, με την επιστημονική ευθύνη του καθηγητή του ΕΚΠΑ Στέφανου Κακλαμάνη. Κάθε φορά εκδίδονται τα πρακτικά, προσθέτοντας ένα μικρό λιθαράκι για τους επόμενους. «Είμαστε η μοναδική ελληνική πόλη η Σπτεία, που τιμά τον ποιητή της με συνέδριο. Η Αλεξάνδρεια έχει αντίστοιχο συνέδριο για τον Καβάφη και η Πάφος για τον Σεφέρη», λέει ο επιχειρηματίας στη στήλη. Μια από τις πλέον συγκινητικές στιγμές του φετινού συνεδρίου ήταν στον αύλειο χώρο του Κάστρου. Εκεί δόθηκε μια συναυλία από μουσικό σχήμα-δημιούργημα της στέγης αποτελούμενο από τέσσερις Τούρκους και πέντε Έλληνες, που τραγουδίσαν τα κοινά τραγούδια, καθώς και μεταφρασμένα του Θεοδωράκη στα τουρκικά και του Λιβανελί στα ελληνικά.

Πέραν του συνεδρίου που γίνεται το καλοκαίρι, η Στέγη τιμά τη μνήμη του Κορνάρου με διήμερες εκδηλώσεις, στα γενέθλιά του τέλη Μαρτίου, με τη συμμετοχή των σχολείων και με την ανακήρυξη κάθε φορά επίτιμου δημότης πόλης ενός διάσημου μελετητή του έργου του. Για το 2026 θα ανακηρυχθεί επίτιμος δημότης ο καθηγητής του Κέμπριτζ Ντέιβιντ Χόλτον, ο οποίος έχει επιβλέψει πέντε διδακτορικά για τον «Ερωτόκριτο» από Έλληνες φιλόλογους που είναι όλοι τους σήμερα πανεπιστημιακοί δάσκαλοι. Επίσης, η Στέγη οργανώνει και για 4η χρονιά παγκρήτιο μαθητικό διαγωνισμό με θέμα από τον «Ερωτόκριτο» με τη συμμετοχή περίπου 100 μαθητών. Κριτές είναι σημαίνοντες Έλληνες λογοτέχνες, από τη Ρέα Γαλανάκη έως τον Μισέλ Φάις κ.ά. Μακάρι να μιμηθούν και άλλοι αυτήν την ωραία ιδέα.

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

3-8-1935

Συγκοινωνία: Ο καθηγητής Σμιθ (φωτογραφία), εξερευνητής των αρκτικών εκτάσεων και ήρωας της αποστολής του «Τσελιούσκιν», όστις ευρίσκεται ήδη επί κεφαλής της Επιτροπής διά την οργάνωσιν της αεροπορικής συγκοινωνίας μέσω του Βορείου Πόλου, ανακοίνωσεν ότι αι εργασίαι της προπαρασκευής της εγκαίνιασεως της αεροπορικής γραμμής Μόσχα - Αγίου Φραγκίσκου διά του Βορείου Πόλου επερατώθησαν.

Απέλαση: Ο υπουργός των Εσωτερικών κ. Ράλλης ανεκοίνωσε χθες ότι ευρίσκεται εις την Ελλάδα ο Οττο Στράσερ, διετάχθησαν δε αι αστυνομικαί αρχαί όπως ανεύρουν και τον απελάσουν. [...] Υπήρξεν εις των ιδρυτών του Εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος της Γερμανίας και ο κυριώτερος συνεργάτης του Χίτλερ. Διαφωνήσας με την τακτικήν του Χίτλερ [...], κινδυνεύσας να συλληφθή κατώρθωσε να δραπέτευση εις Τσεχοσλοβακίαν.

Διαγωνισμός: Ούτε μία, ούτε δύο, αλλά εξήκοντα δύο συνθέσεις υπεβλήθησαν εις τον υπό του Δήμου Αθηναίων προκηρυχθέντα διαγωνισμόν αθηναϊκού τραγουδιού. Άλλα πατριωτικά, άλλα της χαράς, άλλα της Αθήνας και άλλα παιδικά. Μας απομένει, λοιπόν, η μετανάστευσις.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ

/ Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Κυνηγοί, Γαλλία και αφαλάτωση

Vive la France!

Ο νεαρός μας Νίκος είναι διπλωμάτης καριέρας και έτσι συχνά λέει στον καθένα αυτό που θέλει να ακούσει. Αυτό είναι μια χαρά σε ιδιωτικές συζητήσεις με το μαύρο βιβλιάρaki στο χέρι, δεν πληγώνει τα αισθήματα κανενός, ψηφοφόρου ή μη. Όταν όμως οι δηλώσεις γίνονται δημόσια και μπροστά σε δημοσιογράφους μπορεί να δημιουργηθούν παρεξηγήσεις. Όπως προχθές που είπε στον Γάλλο πρέσβη πως η Γαλλία είναι η πιο σημαντική μας στήριξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Wait a minute, what? Μας δημιούργησε μεγαλύτερη αμηχανία από το «αισθάνομαι την Αίγυπτο σαν το δεύτερό μου σπίτι»!

Διερωτώμαι πώς θα δικαιολογήσει αυτή τη δήλωση όταν συναντηθεί με τον Έλληνα πρωθυπουργό. Θα είναι μια μάλλον άβολη στιγμή. Εκτός αν εννοούσε «το πιο σημαντικό μας στήριγμα, εκτός από την Ελλάδα», όπως περίπου ο υπουργός μας είπε πως «δεν είχαμε απώλειες ζωών, εκτός από αυτούς που πέθαναν». Σχιζοφρένεια, που λέει και η Αννούλα μας.

Έφυγαν πυροβολώντας οι Κυνηγοί - ρηπ intended - φοβούμενοι μην τους οινοπνευματικό. Και κάπως έτσι, μέσω του κοινού πνευματικού, αλλά και του Αγίου Πνεύματος, τα δύο μεγάλα πνεύ-

ματα, ο πρόεδρος των Κυνηγών και ο νεαρός μας Νίκος, βρήκαν ξαφνικά πολλά να τους ενώνουν. Εξάλλου ήταν και οι δύο κυνηγοί: ο ένας της εξουσίας και ο άλλος της πέρδικας. Ο Νίκος, όπως έχω ήδη αναφέρει, δεν είχε πνευματικό καθότι άμωμος, άσιπλος, αμόλυντος και αναμάρτητος. Αλληλούια.

Πολίτης καταγγέλλει πως σε έντονη συνομιλία που είχε με αξιωματικό της Εθνικής Φρουράς -και συγκεκριμένα οδηγό του υπουργού Άμυνας- όταν του είπε «θα καεί κόσμος» έλαβε την εξής

απάντηση: «στα (μαντέψτε τη λέξη) μου αν καεί κόσμος, εμένα με ενδιαφέρει μόνο να φυγαδεύσω τον Υπουργό». Αφροπλιστική ειλικρίνεια. Όπως λέγαμε και για τον κομμουνισμό: όλοι είναι ίσοι μα κάποιοι είναι πιο ίσοι από τους άλλους. Deal with it.

Γκρίνια ανάμεσα σε μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου αφού κάποιοι θεωρούν πως φιλοκυβερνητικό συγκρότημα ΜΜΕ στήριξε συγκεκριμένους υπουργούς και άλλους άφησε απροστάτευτους. Ε τι να γίνει παιδιά, κάποιοι πρέπει να θυσια-

στούν για να εξευμενιστούν οι θεοί. Ή, όπως το είπε ο Πρόεδρος, ζητώντας να καταβληθούν άμεσα τα πρώτα επιδόματα βοήθειας, «... για να καταλαγιάσει η οργή του κόσμου». Δεν ξέρω ποιος επικοινωνιολόγος το έγραψε αυτό, αλλά θαυμάζω την ειλικρίνειά του. Είναι όμως η λαϊκή αγανάκτηση τόσο εύκολα εξαγοράσιμη; Περί επιδομάτων τον αγώνα ποιούμεθα; Well, possibly.

Στα 100 εκατομμύρια υπολογίζεται το κόστος των αποζημιώσεων. Θεωρώ βέβαιο πως θα εκτοξευθεί σε ψηλότερο επίπεδο αλλά πολλοί πληγνέτες θα μείνουν παραπονούμενοι, αφού η αποζημίωσή τους θα απέχει πολύ απ' τη ζημιά τους, ενώ γνωστοί αετονύκηδες θα πάρουν αποζημίωση χωρίς να έχουν υποστεί ζημιά. Ο λόγος: this is Cyprus.

Οι περιβόητες κινητές μονάδες αφαλάτωσης θα μας έδιναν νερό τον Ιούνιο. Στην πορεία μας είπαν τέλη Ιουλίου. Μπήκαμε στον Αύγουστο και μαθαίνουμε πως τελικά έχουν λειπουργήσει μόνο οι μισές, συγκεκριμένα οι 6 από τις 13. Τα πράγματα δυστυχώς ποτέ δεν θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ιδανικά με τον γρουσουζίκιο αριθμό 13.

Δεν αποκλείεται να τις φέραμε και σε ανάδρομο Ερμή, ενώ παρά το ότι οι μονάδες παρακωρήθηκαν δωρεάν το κόστος του παραγόμενου νερού είναι μια άλλη πολεμένη ιστορία, αφού σε σύγκριση π.χ. με το Ντουμπάι είναι σχεδόν πενταπλάσιο. Ένα νερό κυρά Βαγγελιώ, ένα νερό να «ποκρυτώ!»

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία

«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβιττού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αεελί: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Καλωσορίζουμε τη Νέα μας Εποχή

Το διάγγελμα του Νίκου Χριστοδουλίδη ενέτεινε την οργή καθώς θεωρήθηκε μία ακόμη επικοινωνιακή σκοπιμότητα που στόχο είχε αποκλειστικά την εικόνα.

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Τον Ιανουάριο του 2024, η παρατεταμένη φημολογία ενός ανασχηματισμού, οδήγησε στην παραιτήση του υφυπουργού Καινοτομίας και Έρευνας Φίλιππου Χατζηζαχαρία και στη συνέχεια σε αλλαγή μέρους του υπουργικού σχήματος. Ήταν η πρώτη μεγάλη κρίση που ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης κλήθηκε να διαχειριστεί από την ημέρα που ανέλαβε. Μία κρίση ωστόσο που προκάλεσε λίγο πολύ μόνος του, καθώς η εξαγγελία του ανασχηματισμού από τον ίδιο σε συνέντευξη του και οι συνεχείς διαρροές περί υπουργών-αδύναμων κρίκων που προκαλούν τη δυσφορία του Προέδρου και που πρέπει να αντικατασταθούν, προκάλεσε πρώτα και κύρια βραχυκύκλωμα στην κυβέρνηση και στη συνέχεια μία σημαντική ρωγμή στην εικόνα του. Αυτή η παρατεταμένη συζήτηση για το ποιοι φεύγουν και ποιοι μένουν θεωρήθηκε εκ των υστέρων στο Προεδρικό ως ένα από τα μεγάλα λάθη. Το ενδιαφέρον, ωστόσο, είναι πως παρά την παραδοχή του λάθους από στελέχη της κυβέρνησης, η ίδια κατάσταση διαρροών και φημολογίας παραιτήσεων επαναλαμβάνεται σήμερα μέσα από άλλες συνθήκες. Η φωνική πυρκαγιά άνοιξε έναν νέο κύκλο εσωστρέφειας στη διακυβέρνηση εγείροντας δύο κρίσιμα ερωτήματα: Το πρώτο είχε να κάνει με την κρίση του Προέδρου. Ποιος μπορεί άραγε να εγγυηθεί πως οι αντικαταστάτες των Χαρτσιώτη-Παναγιώτου θα είναι καλύτεροι δεδομένου ότι τους επιλέγει ο ίδιος άνθρωπος; Και το κυριότερο ερώτημα έχει να κάνει με το θέμα ηγεσίας που προέκυψε. Μπορεί ένα νέο φρεσκάρισμα να αλλάξει την αίσθηση που έχει εμπειδωθεί περί έλλειψης κυβερνησιμότητας;

Οι ανεπάρκειες

Η πυρκαγιά έβγαλε στο προσκήνιο πολύ κακό συντονισμό, ανεπάρκειες, ασυνεννοησία, ολι-

γαρία και θεσμικά κενά που εγείρουν ερωτήματα για το κατά πόσο μπορεί το κράτος να εγγυηθεί την ασφάλεια των πολιτών. Την ίδια στιγμή κατέδειξε πως η επικοινωνιακή διαχείριση της κρίσης υπήρξε εξίσου καταστροφική. Διαπιστώθηκε αρχικά πλήρης άρνηση για το τι πήγε λάθος από τους αρμόδιους υπουργούς και τον Πρόεδρο. Υπήρξε απώλεια ψυχραιμίας όταν απέναντι στις ερωτήσεις περί απόδοσης ευθυνών απαντούσαν πως δεν είναι η ώρα για κάτι τέτοιο και κατάγγελλαν όσους ασκούσαν κριτική για αλλότρια πολιτικά κίνητρα. Το πιο σοβαρό ωστόσο ήταν η πλήρης απουσία ενσυναίσθησης από την κυβέρνηση ενός Προέδρου που εξελέγη με το αφήγημα του πιο ανθρώπινου προφίλ. Δεν ήταν μόνο η αναφορά περί ατυχούς περιστατικού για τον τραγικό θάνατο δύο ανθρώπων, μια αναφορά που δεν έτυχε σωστής απολογίας από τον υπουργό Δικαιοσύνης, ήταν και η προσπάθεια να ξεκινήσει ένα παιχνίδι συνωμοσιολογίας με τη διαρροή ενός οργανωμένου σχεδίου εμπρηστών που δρα στα βουνά για αποπροσανατολισμό της κοινής γνώμης. Μία σειρά τραγικών λαθών που μετέτρεψε την κρίση σε αμιγώς πολιτική.

Το Βατερλό ενός διαγγέλματος

Σε αυτό το πλαίσιο θεωρήθηκε πως το διάγγελμα του Προέδρου θα μπορούσε να διασώσει

Κυβέρνηση σε βραχυκύκλωμα

Γιατί δυσκολεύεται να ανακάμψει ο Νίκος Χριστοδουλίδης και γιατί η κρίση ξεπερνά την πυρκαγιά

Ανασχηματισμός στο περίμενε

Το ερώτημα που εγείρεται είναι αν τίθεται ακόμη θέμα παραιτήσεων ή αν στόχος του προέδρου είναι να αφήσει την όλη συζήτηση να σβήσει λόγω της θερινής ραχής. Παρά τη φημολογία του ότι οι υπουργοί μένουν στο πόστο τους περιμένοντας να συμπληρωθούν οι 18 μήνες ούτως ώστε να λάβουν την υπουργική τους σύνταξη κάτι τέτοιο δεν ισχύει δεδομένου ότι οι 18 μήνες έχουν συμπληρωθεί από τις 10 Ιουλίου.

Οι υπουργοί που βρίσκονται ωστόσο στην κόκκινη ζώνη είναι ο υπουργός Δικαιοσύνης Μάριος Χαρτσιώτης και η υπουργός Γεωργίας Μαρία Παναγιώτου. Αν και η κα Παναγιώτου έχει αναφέρει ότι η παραιτήσή τους είναι ενώπιον του Προέδρου από τη στιγμή που διορίστηκαν, οι ίδιοι δεν την έχουν επί του παρόντος υποβάλει είτε για λόγους ευθιζίας είτε για διευκόλυνση του προέδρου. Όπως λένε κυβερνητικές πηγές, αναμένεται να μελετηθεί η έκθεση που ζήτησε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας από τα αρμόδια τμήματα για να δει τι πήγε λάθος και στη συνέχεια θα ληφθούν αποφάσεις. Κάτι τέτοιο βεβαίως θα έπρεπε να αφορά αποκλειστικά τους δημοσious υπαλλήλους που ενδεχομένως να εμπλέκονται στη διαδικασία και όχι τους υπουργούς των οποίων οι ευθύνες είναι κατεξοχήν πολιτικές. Από εκεί και πέρα θα διαφανεί, αν ο Πρόεδρος θα προχωρήσει

αμέσως στην αντικατάστασή τους ή αν αυτό θα γίνει τον προσεχή Σεπτέμβριο. Ήδη πάντως τα κόμματα της συγκυβέρνησης ζητούν επιτακτικά λύσεις το συντομότερο με πρωτοκλασάτα στελέχη του ΔΗΚΟ να μιλούν για παραιτήσεις των αρμοδίων υπουργών, όπως ο Γιώργος Σολωμού σε συνέντευξη του στην «Κ» και ευσεχώς ο Χρύσιος Παντελίδης σε παρουσία του στο κρατικό κανάλι.

Αναζήτηση υπουργών

Βεβαίως ο Πρόεδρος δεν ανέμενε τη συγκυβέρνηση να του επισπείνει την ανάγκη ανασχηματισμού. Βρίσκεται στην αναζήτηση υπουργών να στελεχώσουν την κυβέρνηση, καθώς αντιλαμβάνεται ότι στο υπουργικό σχήμα υπάρχουν υπουργοί δύο ταχυτήτων. Αυτοί που είχαν μέχρι πρόσφατα πλήρη ασυλία, ήταν ο υπουργός Εξωτερικών Κωνσταντίνος Κόμπος και ο υπουργός Εσωτερικών Κωνσταντίνος Ιωάννου. Ο τελευταίος έχει πλέον αποκτήσει ρωγμές στο προφίλ του λόγω της πυρκαγιάς, της πλήρους ανεπάρκειας της Πολιτικής Άμυνας που ανήκει στο δικό του υπουργείο αλλά και της αποτυχίας να εφαρμοστεί ακόμη το 112. Υπάρχουν ωστόσο εδώ και καιρό υπουργοί που θεωρούνται αδύναμοι κρίκοι. Πέραν των Χαρτσιώτη και Παναγιώτου που τα ονόματά τους συζητούνταν εδώ και καιρό, θέμα τίθεται για την υφυπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας Μαριλένα Ευαγγέλου μετά το σκάνδαλο με τις ηχογραφήσεις, τον υπουργό Ενέργειας Γιώργο Παπαναστασίου με τον οποίο ο πρόεδρος συχνά διαφωνεί ή δεν αντιλαμβάνεται πλήρως τις κινήσεις του. Η φημολογία ήθελε τον κ. Παπαναστασίου να έχει ήδη υποβάλει την παραιτήσή του στον Πρόεδρο, όταν υπήρξαν κάποιες διαφωνίες, ωστόσο τίποτα δεν έχει αλλάξει. Τον Αλέξη Βαφειάδη φαίνεται πως τον έχει σώσει επί του παρόντος το αθωωτικό για τον ίδιο πόρισμα ΤΑΚΑΤΑ.

Το Προεδρικό, που είναι υπεύθυνο για την εικόνα του Προέδρου, είναι το μόνο που έχει ασυλία στο ενδεχόμενο ανασχηματισμού.

Υπουργική εσωστρέφεια

Ήδη πάντως η συζήτηση ανασχηματισμού έχει προκαλέσει σοβαρή αναστάτωση στο υπουργικό σχήμα. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που νιώθουν πως ένα restart θα έπρεπε να γίνει εδώ και καιρό ούτως ώστε να αλλάξει αυτό το κλίμα αμφισβήτησης. Άλλοι σημειώνουν πως μετά από τέτοια κρίση οι αρμόδιοι υπουργοί θα έπρεπε να είχαν ήδη υποβάλει την παραιτήσή τους στον Πρόεδρο, με αποτέλεσμα εντός του υπουργικού να επικρατεί ένα εμψυχοπολεμικό κλίμα.

Το μεγάλο ζήτημα ωστόσο είναι το θέμα της κυβερνησιμότητας που πλανάται στον αέρα. Δεν είναι μόνο ότι κάποιος υπουργός απέτυχαν εκ των πραγμάτων στο πόστο τους. Με δεδομένη την κακή ψυχολογία συγκεκριμένων υπουργών από το μετέωρο βήμα της παραμονής ή της αποχώρησής τους, ποιος άραγε μπορεί να

παραγάγει έργο σε τέτοιες συνθήκες και πόσο οι εντολές τους λαμβάνονται υπόψη από τους λειτουργούς που τους θεωρούν με το ένα πόδι εκτός;

Το πολύ ενδιαφέρον κομμάτι βεβαίως είναι ότι σε όλα τα σεναρία ανασχηματισμού, ουδέποτε μπαίνει στο κάδρο κάποιος από τους παραιοκούντες το Προεδρικό. Και αυτό έχει τη δική του σημασία, αν ληφθεί υπόψη πως δεν είναι μόνο υπεύθυνοι για την εικόνα του Προέδρου που προς το παρόν καταρρέει, αλλά και για τον συντονισμό Προεδρικού-Υπουργικού που δεν είναι και ο καλύτερος. Είναι άτομα της απολύτου εμπιστοσύνης του κ. Χριστοδουλίδη και αδιάβροχα. Το μόνο άτομο που αποχώρησε από το Προεδρικό μετά από πιέσεις ήταν η Δόξα Κωμοδρόμου. Δεν πρέπει άλλωστε να αγνοείται ότι τα πλείστα πρόσωπα εί-

Εντός του υπουργικού σχήματος επικρατεί κακή ψυχολογία, συνεχής ανασφάλεια για το ποιος θα φύγει καθώς και ένα εμψυχοπολεμικό κλίμα.

ναι του στενού και συγγενικού κύκλου του προέδρου. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Κωνσταντίνος Λετυμιώτης έχει δεχτεί μία σημαντική φθορά εξαιτίας των βαρύγδουπων δηλώσεών του που είχαν προηγηθεί της φωτιάς,

ωστόσο αποτελεί ένα από τα έμπιστα πρόσωπα του Προέδρου. Ο Πρόεδρος του γραφείου Τύπου του Προέδρου Βίκτωρας Παπαδόπουλος, αν και προκαλεί αντιδράσεις όποτε βγαίνει στην πρώτη γραμμή αντιμετώπισης, θεωρείται

το πρόσωπο που είναι διατεθειμένο να αντιπαρατεθεί σκληρά με την αντιπολίτευση. Και γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο θεωρείται αναγκαίος. Η υφυπουργός παρά τω Προέδρω Ειρήνη Πική εξακολουθεί να τυγχάνει της πλήρους εύνοιας του Προέδρου έστω κι αν το μέχρι τώρα έργο της θεωρείται αμφιλεγόμενο. Παρότι έστισε έναν μηχανισμό αποσπασμένων δημοσίων υπαλλήλων για να συντονίζουν το κυβερνητικό έργο, κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να αποδίδει. Δεν διαφαίνεται ένας σωστός συντονισμός Προεδρικού-Υπουργικού ή μεταξύ υπουργών, αν ληφθεί υπόψη και το αποτέλεσμα της πυρκαγιάς, αλλά ούτε καλή συνεννόηση κυβέρνησης-συγκυβερνήτων κομμάτων, αν ληφθεί υπόψη τι εκτυλίσσεται στη Βουλή με τα νομοσχέδια.

Ο Πρόεδρος έχει πλέον αντιληφθεί πάντως πως η κυβέρνηση

έχει περιέλθει σε μία μεγάλη κρίση. Το ερώτημα είναι τι προτίθεται να κάνει για να διαχειριστεί εγκαίρως την κατάσταση. Ήδη το πρώτο βήμα ήταν να δοθούν αμέσως αποζημιώσεις στους πυρόπληκτους σε μία προσπάθεια να καταλαγιάσει η οργή. Το μεγάλο ωστόσο ζήτημα είναι ότι η κρίση ξεπερνά τη φωτιά και έχει να κάνει με μία αίσθηση που έχει εμπειδωθεί, ότι η παρούσα κυβέρνηση δυσκολεύεται να κυβερνήσει. Επιβεβαιώνεται άλλωστε και από τη δυσκολία που παρουσιάζει ο Πρόεδρος στο να εντοπίσει πρόσωπα που είναι έτοιμα να δουλέψουν στο υπουργικό του σχήμα. Και δυσκολεύονται γιατί είτε ανησυχούν πως με την πρώτη στραβή, ο Πρόεδρος θα τους αδειάσει, είτε γιατί βλέπουν πως δύσκολα μπορεί να ανατραπεί η κακή εικόνα που έχει εμπειδωθεί στην κοινή γνώμη.

Η φωτιά σφυρηλάτησε τη συγκυβέρνηση

Στηρίζουν μεν τον Πρόεδρο τα κόμματα που τον στηρίζουν αλλά ζητούν απόδοση ευθυνών

Της ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Στη ΔΗΠΑ το θέμα των πυρκαγιών συζητήθηκε στο Πολιτικό Γραφείο καταλήγοντας σε συγκεκριμένες εισηγήσεις προς την κυβέρνηση μεταξύ των οποίων και ο διορισμός συντονιστή για έλεγχο σε σχέση με την υλοποίηση των όσων έχουν εξαγγελθεί.

Στο ΔΗΚΟ δεν έγινε καμία συνεδρία συλλογικών οργάνων του κόμματος ώστε να υπάρχει μία κοινή γραμμή όπως και πιθανές εισηγήσεις και προτάσεις που θα κατατεθούν στη συνεδρία της Βουλής.

Στην ΕΔΕΚ μετά την επίσκεψη στις πληγείσες περιοχές ο πρόεδρος του κόμματος μίλησε για τις προτεραιότητες που πρέπει να θεθούν ώστε να προστατευθούν οι περιοχές ενόψει χειμώνα.

Φορτισμένο ήταν το κλίμα στον πρωινό καφέ της Τρίτης στο Προεδρικό όπου ο Νίκος Χριστοδουλίδης επέλεξε να συναντήσει τους αρχηγούς των κομμάτων που στηρίζουν την κυβέρνηση, ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΔΗΠΑ, αρχικά μόνος του ενώ στην πορεία κάλεσε και τους συνεργάτες του. Οι Νικόλας Παπαδόπουλος, Νίκος Αναστασίου και Μάριος Καραγιάν διαβεβαίωσαν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ότι δεν υπάρχει πρόθεση να αποσύρουν τη στήριξή τους προς την κυβέρνηση, επισημαίνοντας ωστόσο ότι είναι επιβεβλημένη τόσο η άμεση εφαρμογή των μέτρων στήριξης όσο και η απόδοση των ευθυνών. Κάποιοι εκ των τριών ήταν ιδιαίτερα έντονοι ξεκαθαρίζοντας προς τον κ. Χριστοδουλίδη πως στόχος τους δεν είναι να τοποθετηθούν ενάντια στην κυβέρνηση, ωστόσο, όπως ειρώθηκε, σε καμία περίπτωση δεν θα μείνουν απαθείς μπροστά σε λάθη και παραλείψεις.

Όπως όμως αναφέρθηκε μετά τη συνάντηση, ο Πρόεδρος φέρεται να αντιλαμβάνεται πως θα πρέπει να κινηθεί άμεσα, γι' αυτό άλλωστε και οι εντολές σε σχέση με την υλοποίηση των μέτρων είναι ξεκάθαρες σε σχέση με την ταχύτητα που πρέπει να κινηθούν, αφήνοντας στην άκρη γραφειοκρατία και νομικά κωλύματα όσο και σε σχέση με την απόδοση ευθυνών.

Μάλιστα, σημειώνεται πως πριν ακόμη λάβει τις υπηρεσιακές εκθέσεις είχε μία πρώτη εικόνα για όσα εξελίχθηκαν στη φονική πυρκαγιά στην ορεινή Λεμεσό και τους πιθανούς υπεύθυνους, ενώ αυτή την ώρα σκέφτεται σοβαρά το ενδεχόμενο να καλέσει εμπειρογνώμονες από το εξωτερικό, πρόταση που τέθηκε και από συγκεντρωμένα, με στόχο να υπάρχει μία ξεκάθαρη εικόνα και κυρίως αμερόληπτη προτού λάβει τις τελικές του αποφάσεις.

Στη συνάντηση των τεσσάρων φέρεται να υπήρξε αναφορά και για πιθανό επερχόμενο ανασχηματισμό χωρίς η συζήτηση να μπει σε βάθος με τους κομματάρχες να αναμένουν πως θα υπάρχει περαιτέρω ενημέρωση, ίσως και διαβούλευση διευκρινίζοντας ωστόσο ότι προς το παρόν δεν τους έχει ζητηθεί να δώσουν οποιεσδήποτε εισηγήσεις για πρόσωπα που θα μπορούσαν να ενταχθούν στο κυβερνητικό σχήμα.

Βέβαια, η πυρκαγιά άλλαξε την ατζέντα του Προέδρου Χριστοδουλίδη στο θέμα του ανασχηματισμού, μιας και όπως σημειώνεται πιθανώς να είχαν δρομολογηθεί κάποιες αλλαγές,

Οι Παπαδόπουλος, Αναστασίου και Καραγιάν διαβεβαίωσαν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ότι δεν υπάρχει πρόθεση να αποσύρουν τη στήριξή τους προς την κυβέρνηση, επισημαίνοντας ωστόσο τι είναι επιβεβλημένη τόσο η άμεση εφαρμογή των μέτρων στήριξης όσο και η απόδοση των ευθυνών.

μάλιστα τους προηγούμενους μήνες είχε ζητήσει από στενούς του συνεργάτες να εισηγηθούν πρόσωπα για συγκεκριμένα υπουργεία, ωστόσο σήμερα τα δεδομένα διαφοροποιούνται και θα πρέπει να πιάσει το νήμα από την αρχή. Πριν από τη μεγάλη πυρκαγιά ο Πρόεδρος είχε αρχίσει τις κατ' ιδίαν συναντήσεις με τα μέλη του Υπουργικού, χωρίς να προλάβει να συναντηθεί με όλους, όπως συννηθίζεται τέτοια περίοδο για μία αξιολόγηση του μέχρι τώρα έργου, σε ποιο ποσοστό έχουν υλοποιηθεί οι στόχοι για το 2025 όπως και τα επόμενα βήματα, αν και με βάση τα σημερινά δεδομένα πιθανώς να πρέπει να γίνουν εκ νέου ή να διαφοροποιηθούν.

Ως χρονοδιάγραμμα ορισμένοι θέτουν και το Υπουργικό που συνήθως γίνεται το τελευταίο δεκάημερο του Αυγούστου στη προεδρική κατοικία του Τροόδου όπου σύσσωμη η κυβέρνηση συζητά στόχους και προτεραιότητες για το επόμενο χρονικό διάστημα λέγοντας χαρακτηριστικά πως εκεί θα πρέπει να βρίσκονται τα μέλη που θα οδηγήσουν τη χώρα και στην ευρωπαϊκή προεδρία της Ε.Ε. που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου του 2026.

Την ίδια ώρα τίθεται πάντως και το ζήτημα σε σχέση με τον τρόπο που θα κινηθεί ο Πρόεδρος όσον αφορά τον ανασχηματισμό μιας και αν θα προχωρήσει σε ευρύτερο δεν θα μιλάμε πλέον για παύσεις λόγω ευθυνών, αποφεύγοντας να στοχοποιήσει συγκεκριμένους υπουργούς πιθανώς και υφυπουργούς, αν και αυτοί αναπόφευκτα θα είναι εντός των προσώπων που θα αντικατασταθούν ή να μετακινηθούν σε άλλο

Η πυρκαγιά άλλαξε την ατζέντα του Προέδρου Χριστοδουλίδη στο θέμα του ανασχηματισμού, μιας και όπως σημειώνεται πιθανώς να είχαν δρομολογηθεί κάποιες αλλαγές. Με τα νέα δεδομένα θα πρέπει να πιάσει το νήμα από την αρχή.

πόστο. Πάντως, η αναγκαιότητα να προχωρήσει σε ανασχηματισμό το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα τονίζεται και από τα κόμματα της συγκυβέρνησης μιας και όπως εξηγούν θα πρέπει να έχουν ξεκάθαρη εικόνα για την επόμενη μέρα όταν από φθινόπωρο μπουν για τα καλά στη προεκλογική περίοδο ενόψει των βουλευτικών του Μαΐου.

Μάλιστα, αν και τα κόμματα της συγκυβέρνησης αναμένεται να κρατήσουν πιο ήπιους τόνους στην κοινή συνεδρία των Επιτροπών Εσωτερικών, Γεωργίας και Περιβάλλοντος της Βουλής, στις 5 Αυγούστου, όπου θα εξεταστούν οι κρατικοί χειρισμοί στην πυρκαγιά στην ορεινή Λεμεσό, αναμένεται να θέσουν την ανάγκη λήψης μέτρων για αποφυγή τέτοιων καταστροφικών φαινομένων.

Κριτική και εισηγήσεις από τα κόμματα

Στη ΔΗΠΑ το θέμα των πυρκαγιών συζητήθηκε στο Πολιτικό Γραφείο καταλήγοντας μάλιστα

και σε συγκεκριμένες εισηγήσεις προς την κυβέρνηση μεταξύ των οποίων και ο διορισμός συντονιστή για έλεγχο σε σχέση με την υλοποίηση των όσων έχουν εξαγγελθεί με τον Νίκο Χριστοδουλίδη να προχωρά στην ανάθεση για παρακολούθηση και εποπτεία των μέτρων που αποφάσισε η κυβέρνηση στον επιτροπικό Ανάπτυξης ορεινών περιοχών Χαράλαμπο Χριστοφίνα, ενέργεια που ικανοποίησε την παράταξη, αν και όπως σημειώνεται θα γινόταν ακόμη και αν δεν υπήρχε η σχετική εισήγηση. Πάντως, κατά τη συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου συζητήθηκε και η πρόταση του βουλευτή του κόμματος Μιχάλη Γιακουμή, ο οποίος ζήτησε αποστασιοποίηση του κόμματος από την κυβέρνηση, λέγοντας μεταξύ άλλων ότι «Η αποχώρηση της ΔΗΠΑ-Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων από τη στήριξη της κυβέρνησης, σε αυτή τη συγκυρία, δεν είναι απλώς πολιτικά ορθή, είναι ηθικά επιβεβλημένη και απολύτως αναγκαία για την αξιοπιστία του κόμματος και την εμπιστοσύνη της κοινωνίας» ωστόσο η απάντηση ήταν ξεκάθαρη πως υπάρχει συνεδριακή απόφαση που έρχεται σε αντίθεση με την συγκεκριμένη εισήγηση.

Άλλωστε αυτή την ώρα ακόμη και στελέχη που είχαν παρόμοια θέση με αυτή του κ. Γιακουμή και παλαιότερα, όταν διαφωνούσαν με ενέργειες της κυβέρνησης τώρα σημειώνουν πως οποιαδήποτε απομάκρυνση πιθανώς να προκαλούσε περαιτέρω προβλήματα που θα δυσχέραιναν το μεγάλο στόχο για παρουσία του κόμματος στη Βουλή, μετά τις εκλογές του Μαΐου.

Την ίδια ώρα στο ΔΗΚΟ δεν έγινε καμία συνεδρία συλλογικών οργάνων του κόμματος ώστε να υπάρχει μία κοινή γραμμή όπως και πιθανές εισηγήσεις και προτάσεις που θα κατατεθούν στη συνεδρία της βουλής. Ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος, βουλευτής Λεμεσού του κόμματος Πανίκος Λεωνίδου, με την παρουσία του στα μέσα ενημέρωσης επιλέγει να κρατά χαμηλούς τόνους, λέγοντας πως δεν θα πρέπει να προτρέχουμε για τυχόν αποφάσεις και επιρρίψη ευθυνών πριν ολοκληρωθούν οι έρευνες, ενώ ο βουλευτής του κόμματος Χρυσός Παντελίδης ξεκάθαρα μίλησε για την ύπαρξη πολιτικής ευθύνης.

Στην ΕΔΕΚ μετά την επίσκεψη στις πληγείσες περιοχές ο πρόεδρος του κόμματος μίλησε για τις προτεραιότητες που πρέπει να θεθούν ώστε να προστατευθούν οι περιοχές ενόψει χειμώνα ενώ έκανε λόγο για μέτρα προς την ορθή κατεύθυνση. Την ίδια ώρα εξετάζονται όσα άκουσαν και από τους κοινοτάρχες της περιοχής ενώ δεν αποκλείεται το κόμμα να καταθέσει συγκεκριμένες προτάσεις στη συνεδρία της 5ης Αυγούστου.

Απαντήσεις σε πολλά αναπάντητα ερωτήματα αναμένει πως θα λάβει ο ΔΗΣΥ την ερχόμενη βδομάδα στη Βουλή μιας και όπως εξηγεί υπάρχει παραδοχή από τον ίδιο τον Πρόεδρο πως έγιναν λάθη και αυτά τα λάθη θα πρέπει να λησθούν όπως και τι μέτρα λαμβάνονται για να μην επαναληφθούν.

Μάλιστα, ο ΔΗΣΥ αναμένει τον διορισμό ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα από πλευράς κυβέρνησης για να καταδείξει σε πόρισμα σε ό,τι αφορά τη μεγάλη πυρκαγιά. Σε μεταγενέστερο στάδιο δεν αποκλείεται από πλευράς κόμματος να δοθεί μία ολοκληρωμένη πρόταση για αντιμετώπιση των πυρκαγιών ενώ το θέμα της ανεπάρκειας της κυβέρνησης αναπόφευκτα θα ακουστεί πολλάκις κατά την προεκλογική περίοδο.

Την επιμύκνση του χρόνου κατάθεσης των αιτήσεων για αποζημιώσεις πιθανώς να ζητήσει μεταξύ άλλων το ΑΚΕΛ ώστε να δοθεί χρόνος στους πληγέντες να καλύψουν τις ανάγκες τους. Παράλληλα αναμένεται να κατατεθούν και μία σειρά εισηγήσεων με τον πρόεδρο της Επιτροπής Εσωτερικών Άριστο Δαμιανό να βρίσκει αυτές τις μέρες σε διαβούλευση για τη διαμόρφωσή τους με τον πρόεδρο της Επιτροπής Γεωργίας Γιαννάκη Γαβριήλ, μέλη του Τομέα Περιβάλλοντος αλλά και με άτομα που βρέθηκαν από τη πρώτη στιγμή στις πληγείσες περιοχές.

Το επικοινωνιακό ζίου ζίτσου

Του ΠΑΣΧΟΥ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ

Για να μην τα βλέπουμε όλα μαύρα και δικαστικά, πρέπει να σημειώσουμε μια στιγμή συναίνεσης μεταξύ των πολιτικών αρχηγών στη Βουλή. Αφορά το «επικοινωνιακό χάρισμα» του Ανδρέα Παπανδρέου, που –όπως σημειώσε ο κ. Κυριάκος Μητσοτάκης– δεν έχει ο κ. Νίκος Ανδρουλάκης.

Συμφώνησε ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ. «Εγώ δεν έχω το ταλέντο του Ανδρέα Παπανδρέου και αυτό είναι ένα μειονέκτημα, αλλά έχω ένα τεράστιο πλεονέκτημα: δεν έχω και το ταλέντο το δικό σας να εμπλέκομαι συνεχώς σε υποθέσεις διαφθοράς και συνεχώς να καλύπτω τα “γαλάζια” παιδιά του περιβάλλοντός σας, μη επιτρέποντας στην ελληνική Δικαιοσύνη να τα αξιολογήσει για τις

πράξεις τους» (29.7.2025).

Όμως, το μεγαλύτερο ταλέντο του κ. Μητσοτάκη στην πολιτική αντιπαράθεση είναι άλλο. Πέρα από την ευλωτία, έχει μάθει την τακτική ζίου ζίτσου. Σημείωση: η αρχαία αυτή ιαπωνική πολεμική τέχνη χρησιμοποιεί την ορμή του αντιπάλου για να τον νικήσει ή να τον αποφύγει. Έτσι και ο κ. Μητσοτάκης παίρνει τα επιχειρήματα του αντιπάλου, τα διαστρέφει ελαφρώς (τόσο που να μην προκαλούν) και στέλνει τον αντίπαλο στο καναβάτσο.

Για παράδειγμα, ο πρωθυπουργός θύμισε στη Βουλή «εκείνες τις ωραίες “πράσινες συσκέψεις κλεφτών”, όπως τις αποκαλούσε ο πολύ ειλικρινής, κατά τα άλλα, Θεόδωρος Πάγκαλος, σε αυτές

που ζητούσε τότε, οι σύντροφοί σας, τα κομματικά στελέχη, να δηλώνουν διπλάσια παραγωγή, αλλά όχι τετραπλάσια». Απάντησε ο κ. Ανδρουλάκης: «Ο πρωθυπουργός θυμήθηκε τον αείμνηστο Θεόδωρο Πάγκαλο. Τον πατέρα σας γιατί δεν τον θυμήκατε τον αείμνηστο και τι είχε πει για το ρουσφέτι;». Αμέσως παραπονέθηκε ο κ. Μητσοτάκης: «Κύριε Ανδρουλάκη, είναι αρκετά άκομφο να αναφέρεστε σε συγκεκριμένα πρόσωπα τα οποία δεν είναι παρόντα και δεν μπορούν να απαντήσουν σε αυτήν τη διαδικασία». Ο Πάγκαλος είναι παμπόνη, ρώτησε χωρίς να ακουστεί ο αρχηγός του ΠΑΣΟΚ.

Μια άλλη ωραία πολεμική λαβή του κ. Μητσοτάκη αφορούσε

την απόκρυψη της ουσίας του τρέχοντος σκανδάλου. «Υπήρχαν με τις επιδοτήσεις διαχρονικές παθογένειες», είπε ο κ. Ανδρουλάκης, «αλλά υπάρχει μια διαφορά.

Άλλο είναι ένας ελαιοπαραγωγός της Κρήτης ή ένας κτηνοτρόφος της Θεσσαλίας να δηλώνει κάτι παραπάνω. Κακώς το κάνει, αλλά τα παίρνει ο ίδιος (...) Η παθογένεια που δεν έπρεπε να υπάρχει, ήταν το να πηγαίνουν οι ίδιοι οι παραγωγοί και να κάνουν ψευδείς δηλώσεις για παραπάνω παραγωγικό κεφάλαιο». Μετά τα μπουρδούκλωσε για να καταδείξει ότι «εδώ μιλάμε για μια εγκληματική οργάνωση που έπαιρνε παραπάνω, όχι για τους κτηνοτρόφους και τους αγρότες, αλλά για να μοιράσει μαύρο πο-

λιτικό χρήμα». Ήταν μια καλή πιάσα στον κ. Μητσοτάκη. Αποσιώπησε το «κακώς» και απάντησε: «Τι μας είπατε με απλά λόγια; Νομίζω ότι το κατάλαβα πολύ καλά και το αντελήφθησαν και όλοι οι συνάδελφοι.

“Είναι ΟΚ, βρε παιδί μου, ένας αγρότης ή ένας κτηνοτρόφος να γράφει και κάτι παραπάνω, δεν υπάρχει πρόβλημα μ’ αυτό. Το πρόβλημα είναι όταν αυτό γίνεται οργανωμένα από μία εγκληματική οργάνωση”. Αυτό ακριβώς είπατε!».

Έτσι, με την αριστοτεχνική αυτή λαβή, θάφτηκε η ουσία του σκανδάλου του ΟΠΕΚΕΠΕ. Η ευρωπαϊκή Εισαγγελία δεν ενδιαφέρεται πρωτίστως για τον μικροαγρότη που είχε 30 στρέμματα

και δήλωσε 40. Διαπίστωσε οργάνωση της διάχυτης παραβατικότητας στις επιδοτήσεις, προς όφελος λίγων. Βρήκε κυκλώματα με εταιρείες και διάφορους πολιτικούς και τοπικούς παράγοντες σε ρόλο μεσάζοντες. Αυτοί έβαζαν αγρότες να κάνουν παντελώς ψευδείς δηλώσεις και οι εταιρείες κρατούσαν τη μερίδα του λέοντος: για επιδοτήσεις έως 5.000 ευρώ οι μεσάζοντες κρατούσαν το 60%, για επιδοτήσεις από 5.000-15.000 ευρώ το 70%, και 80% για επιδοτήσεις άνω των 15.000 ευρώ!

Κάποιος με το επικοινωνιακό χάρισμα του Ανδρέα Παπανδρέου, ή έστω του Κυριάκου Μητσοτάκη, θα το εξηγούσε καλύτερα.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Ο βασικός κανόνας που διέπει την πυρασφάλεια ενός κράτους-μέλους της Ε.Ε. απορρέει από τις ίδιες τις ευρωπαϊκές Συνθήκες και αναφέρει ότι η πολιτική προστασία αποτελεί «εθνική αρμοδιότητα». Δηλαδή, ένα κράτος-μέλος, όπως η Κύπρος, οφείλει το ίδιο να διασφαλίσει την έννοια της «πολιτικής προστασίας» και να την κάνει πράξη. Και όχι να εναποθέτει τις ελπίδες του στην αποστολή πτητικών μέσων από την Ε.Ε. ή από άλλες χώρες. Με άλλα λόγια, όπως προκύπτει αβίαστα από τις Συνθήκες της Ε.Ε., εάν η Κύπρος πρέπει να μέμφεται κάποιον, αυτός είναι κατά κύριο λόγο ο εαυτός της, καθώς τόσο η πολιτειακή και πολιτική ηγεσία, όσο και οι υπηρεσίες του κράτους, δεν έχουν καταφέρει να θωρακίσουν τη νήσο, παρά τη δεδομένη ξηρασία των πολλών τελευταίων χρόνων και τις προειδοποιήσεις για πυρκαγιές, ακόμη και σε επίπεδο Ε.Ε.

Η όποια λοιπόν εμπλοκή της Ε.Ε. μέσω του μηχανισμού της ευρωπαϊκής πολιτικής προστασίας, για τη στήριξη των κρατών-μελών, έχει επικουρικό χαρακτήρα. Μπορεί να αξιοποιηθεί και ήδη αξιοποιείται εν μέρει και από την Κύπρο, καθώς η Ε.Ε. καλύπτει τα έξοδα (leasing) δύο αεροσκαφών Air Tractor της Κύπρου, από το 2023 μέχρι και σήμερα, κατά τους θερμότερους μήνες του έτους (Ιούνιο-Σεπτέμβριο).

Ωστόσο, η αξιοποίηση της Ε.Ε., τόσο σε επίπεδο RescEU, γίνεται αποοπασματικά και με αρκετά κενά. Για παράδειγμα, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η Κύπρος δεν ενδιαφέρθηκε να συμμετάσχει καν στο πρόγραμμα της Ε.Ε. repositioning, στο πλαίσιο του οποίου εγκαθίστανται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες σε κράτη-μέλη της Ε.Ε., επίγειες δυνάμεις που αριθμούν 650 πυροσβέστες με τον απαραίτητο εξοπλισμό, ακόμη και οχήματα. Όπως λοιπόν είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», «η Κύπρος δεν εκδήλωσε ενδιαφέρον να συμμετάσχει» στο repositioning και ως αποτέλεσμα, δεν εγκαταστάθηκαν στο έδαφός της Ευρωπαίοι πυροσβέστες που θα μπορούσαν να συνδράμουν τις προσπάθειες πυρόσβεσης, κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, περιλαμβανομένων της πυρκαγιάς της 23ης Ιουλίου, στην ορεινή Λεμεσό. Το Τμήμα Δασών, που προφανώς γνώριζε για το εν λόγω πρόγραμμα της Ε.Ε., φέρεται

Τα δύο αεροσκάφη Air Tractor της Κυπριακής Δημοκρατίας χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε. (leasing) από το 2023, μέχρι και σήμερα κατά τους θερμούς μήνες (Ιούνιο-Σεπτέμβριο) από την Ε.Ε. Στη φωτογραφία η αποστολή του Τμήματος Δασών στη Βόρεια Μακεδονία το 2024 μπροστά από ένα Air Tractor AT-802.

KYTE

Κυπριακές αστοχίες στις Βρυξέλλες για την πυρασφάλεια

Κενά και παραλείψεις αφήνουν γυμνή την Κύπρο-Οι υποχρεώσεις και οι ευθύνες της Ε.Ε.

Όπως πληροφορείται η «Κ», η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έχει επανειλημμένα επιχειρήσει να εξασφαλίσει χρηματοδότηση από την Ε.Ε., στο πλαίσιο του RescEU, για δημιουργία ενός περιφερειακού κέντρου πυρόσβεσης στην περιοχή.

να έκρινε ότι η μορφολογία του εδάφους στην Κύπρο και η πολυπλοκότητα συμμετοχής, που προϋποθέτει φιλοξενία και ασφάλιση Ευρωπαίων πυροσβεστών, ήταν επαρκείς λόγοι για να μην εκδηλώσει η Κύπρος ενδιαφέρον συμμετοχής στο repositioning, το οποίο θεωρήθηκε ότι θα δεν θα παρείχε προστιθεμένη αξία στις προσπάθειες πυροπροστασίας της νήσου.

Στην πραγματικότητα, το κυπριακό κράτος επικεντρωνόταν

κατά κύριο λόγο στην εξασφάλιση πτητικών μέσων, θεωρώντας ότι αυτό είναι το μεγάλο κενό που υπάρχει στο κομμάτι της πυρασφάλειας. Όπως μάλιστα πληροφορείται η «Κ», η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έχει επανειλημμένα επιχειρήσει να εξασφαλίσει χρηματοδότηση από την Ε.Ε., στο πλαίσιο του RescEU, για δημιουργία ενός περιφερειακού κέντρου πυρόσβεσης στην περιοχή, όπως για παράδειγμα με κοινή επιστολή Κύπρου-Ιορδανίας προς την Ε.Ε., το 2023.

Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έχει επίσης ζητήσει χρηματοδότηση για την αγορά δικών της πτητικών μέσων και διά επιστολής, τον Σεπτέμβριο του 2024. Αν και οι κινήσεις αυτές εκλαμβάνονται αναμφισβήτητα θετικά, κύκλοι της Ε.Ε. εξήγησαν στην «Κ» ότι τα σχετικά κονδύλια του τρέχοντος Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΠΔΠ) 2021-2027, για πτητικά μέσα, στο πλαίσιο της πολιτικής προστασίας είχαν ήδη «κατανεμηθεί» (allocated) το 2023 και 2024 και άρα το οποιοδήποτε αίτημα για αγορά πτητικών

μέσων, θα ήταν εκ των πραγμάτων απίθανο να ικανοποιηθεί.

Η παρούσα κυβέρνηση, όπως έλεγαν σημαίνοντες κύκλοι της Ε.Ε. στην «Κ», θα έχει την ευκαιρία να αξιοποιήσει πρόνοιες του επόμενου ΠΔΠ 2028-2034, κατά τις διαβουλεύσεις που θα λάβουν χώρα, κυρίως την επόμενη διετία, στοχεύοντας στον καταρτισμό ενός φιλόδοξου ευρωπαϊκού προϋπολογισμού.

Και στο πλαίσιο αυτό να επιδώσει και εντός του RescEU, την εξασφάλιση πτητικών μέσων. Όπως βεβαίως θα δύναται και μέσω των Διαθρωπτικών Ταμείων, στα οποία ενδεχομένως να πρέπει να στραφεί πρωτίστως για την ενίσχυση του εθνικού πτητικού στόλου πυρόσβεσης.

Όλα αυτά, προϋποθέτουν να υπάρξει πολιτική στόχευση, να καταρτιστεί εθνικό πλάνο από τις αρμόδιες υπηρεσίες του κυπριακού κράτους, δηλαδή τους τεχνοκράτες και να γίνουν οι απαραίτητες πολιτικές συζητήσεις ενδεχομένως και στο ανώτατο επίπεδο του προέδρου της Δημοκρατίας, ώστε να καταστεί

σαφές προς την Ε.Ε. ότι η γεωγραφική απόσταση της Κύπρου από την υπόλοιπη Ευρώπη, καθιστά αναγκαία την ενίσχυση των πτητικών μέσων πυρόσβεσης του κυπριακού κράτους.

Όπως επεσήμαναν κοινοτικές πηγές στην «Κ», το νέο ΠΔΠ 2028-2034 προνοεί ποσό 10,7 δισεκατομμυρίων ευρώ για την πολιτική προστασία (περιλαμβανομένων και συναφών δράσεων), τα οποία είναι υπερτριπλάσια των κονδυλίων που παρασχεθήκαν στο πλαίσιο του υφιστάμενου ΠΔΠ 2021-2027. Συνεπώς, προοπτική υπάρχει.

Η ευρωπαϊκή στήριξη

As πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή:

• **Η πολιτική** προστασία είναι εθνική αρμοδιότητα. Άρα, η Κύπρος δεν μπορεί να φορτώσει τη δική της ανεπάρκεια, πολιτική, κρατική/θεσμική, στις Βρυξέλλες. Είναι τουλάχιστον αστείο ο ισχυρισμός ότι η Ε.Ε. εγκατέλειψε την Κύπρο, σε σχέση με το ζήτημα της πυρασφάλειας.

• **Μέχρι** το 2017-2018 ο προϋ-

πολογισμός της Ε.Ε. για ζητήματα πολιτικής προστασίας ήταν περίπου 50 εκατομμύρια ευρώ. Τα πράγματα άλλαξαν ως αποτέλεσμα των καταστροφικών πυρκαγιών στην Πορτογαλία το 2017 και στο Μάτι (Ελλάδα) το 2018. Τότε η Κομισιόν του Ζαν Κλοντ Γιούνγκερ υπό το φως των κλιματικών αλλαγών και στη βάση εισήγησης του τότε αρμοδίου Επιτρόπου, Χρήστου Στυλιανίδη (που είχε και την πρωτοβουλία του RescEU), έδωσε την απαραίτητη σημασία στο πρόβλημα των πυρκαγιών και προχώρησε σε αύξηση του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού, θεωρώντας ότι οι φωτιές θα αποτελούν πλέον τον κανόνα και στην ευρωπαϊκή επικράτεια. Κάτι που διέγνωναν αρκετά κράτη-μέλη, αλλά όχι η Κύπρος. Τουλάχιστον όχι στον βαθμό που θα επέβαλλαν η ξηρασία που επικρατεί στη νήσο, αλλά και η γεωγραφία, δεδομένης της απόστασης που υπάρχει μεταξύ της Κύπρου και της υπόλοιπης Ε.Ε.

• **Από το 2019**, η Ε.Ε. διαθέτει «προσωρινό στόλο» πτητικών μέσων πυρόσβεσης. Δεν είναι δικός της στόλος. Ανήκει στα κράτη-μέλη, αλλά η Ε.Ε. αναλαμβάνει το συνολικό σχεδόν κόστος επιχειρήσεων, επιδιορθώσεων και το 75% του κόστους stand-by για 22 συνολικά αεροσκάφη και 4 ελικόπτερα στην ευρωπαϊκή επικράτεια, για το 2025. Σε αυτά τα αεροσκάφη περιλαμβάνονται και τα δύο αεροσκάφη Air Tractor της Κυπριακής Δημοκρατίας, τα οποία χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε. (leasing) από το 2023, μέχρι και σήμερα κατά τους θερμούς μήνες (Ιούνιο-Σεπτέμβριο) από την Ε.Ε. Όπως ακριβώς συμβαίνει και σε άλλες χώρες της Κοινότητας.

• **Κατά** την πυρκαγιά της 23ης Ιουλίου, η Κύπρος ζήτησε τη συνδρομή του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ε.Ε., αίτημα που υποβλήθηκε 4-5 ώρες μετά την εκδήλωση της πυρκαγιάς. Η Ισπανία ανταποκρίθηκε και επρόκειτο να στείλει δύο από τα πτητικά της μέσα, το κόστος των οποίων καταβάλλεται από την Ε.Ε., καθώς περιλαμβάνονται στον ευρωπαϊκό «προσωρινό στόλο». Ωστόσο, αφενός το γεγονός ότι την ίδια ώρα υπήρχαν πυρκαγιές στην Ελλάδα και στην Αλβανία και η Ιταλία βρισκόταν σε επιφυλακή και αφετέρου η μεγάλη απόσταση μεταξύ Ισπανίας και Κύπρου, κατέστησαν αδύνατη την άφιξη πτητικών μέσων του ευρωπαϊκού μηχανισμού πολιτικής προστασίας, εγκαίρως.

Ο μόνιμος στόλος Ε.Ε., τα Canadair και η Κύπρος

Η Ε.Ε. αναμένεται να αποκτήσει δικό της «μόνιμο στόλο» και κυρίως αεροσκάφη Canadair, τα οποία θεωρούνται τα καλύτερα στον κόσμο. Δυστυχώς αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν καν στην αγορά. Το εργοστάσιο έκλεισε και η Ε.Ε. αναγκάστηκε να παρέμβει προς τον Καναδά και την ίδια την κατασκευάστρια εταιρία προκειμένου να αρχίσουν εκ νέου την παραγωγή Canadair. Η εταιρία έχει απαντήσει θετικά στο ευρωπαϊκό αίτημα, νοούμενου ότι θα υποβάλλονταν τουλάχιστον 22 παραγγελίες Canadair. Έτσι, η Ε.Ε. παρήγγειλε 12 Canadair, ενώ από πέντε παρήγγειλαν η Ελλάδα και η Ισπανία, συμπληρώνοντας τον απαραίτητο αριθμό των

22 αεροσκαφών. Το κόστος των Canadair νέας γενιάς και βελτιωμένων έκδοσης του μοντέλου 415, θα καλείται 515 και σύμφωνα με πληροφορίες κυμαίνεται μεταξύ 50-60 εκατομμυρίων ευρώ έκαστο. Η Κύπρος δεν υπέβαλε αίτημα για αγορά, έστω 1-2 Canadair, το κόστος των οποίων δεν μπορεί να κριθεί ως απαγορευτικό, αν συγκριθεί με τις επιπτώσεις της πρόσφατης πυρκαγιάς. Τις απώλειες ανθρώπινων ζωών, τις περιουσίες που χάθηκαν και θα τύχουν αποζημίωσης αλλά και την οικολογική καταστροφή. Και εάν παράλληλα συνυπολογιστούν η ξηρασία και η γεωγραφική απόσταση από άλλα κράτη της Ε.Ε.

Τα 12 Canadair που θα συν-

Η Ε.Ε. αναμένεται να αποκτήσει δικό της «μόνιμο στόλο» και κυρίως αεροσκάφη Canadair, τα οποία θεωρούνται τα καλύτερα στον κόσμο.

θέτουν τον ευρωπαϊκό μόνιμο στόλο εκτιμάται ότι θα ξεκινήσουν να παραδίδονται στην Ε.Ε. από το 2028 και θα έχουν έδρα

την Πορτογαλία, την Ισπανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Κροατία και την Ελλάδα (δύο αεροσκάφη στην κάθε χώρα). Επιπλέον, η Ε.Ε.

παρήγγειλε πέντε ελικόπτερα εκ των οποίων τρία θα έχουν έδρα τη Σλοβακία, την Τσεχία και τη Ρουμανία. Εκκρεμεί η επιβεβαίωση της έδρας των άλλων δύο ελικόπτερων, που δεν έχει ακόμη οριστικοποιηθεί.

Η Κύπρος μαζί με την Ιορδανία, ζήτησαν με κοινή επιστολή το 2023 τη δημιουργία από την Ε.Ε. ενός περιφερειακού κέντρου, ως μόνιμη βάση επιχειρήσεων για χώρες της περιοχής. Ο βασιλιάς της Ιορδανίας φέρεται να ήγειρε ζήτημα Canadair στην κυβέρνηση του Καναδά, αεροσκάφη τα οποία για να αποκτηθούν, θα πρέπει να αγοραστούν. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, η Λευκωσία δεν συζήτησε καν

ένα τέτοιο ενδεχόμενο, αγοράς Canadair.

Τα υπό κατασκευή Canadair 515, που θα αποκτηθούν στο πλαίσιο του «μόνιμου στόλου» της Ε.Ε., εκτιμάται ότι είναι σε θέση να πετούν και να σβήνουν φωτιές και τη νύχτα και θα έχουν δυνατότητα μεταφοράς επτά τόνων νερού. Η αγορά πάντως τέτοιων αεροσκαφών, κόστους 50-60 εκατομμυρίων ευρώ έκαστο, προϋποθέτει και την απαραίτητη εκπαίδευση. Κάτι που επίσης θα πρέπει να συζητηθεί σε σχέση με την Κύπρο, υπό το φως καταγγελιών ότι ελικόπτερα και αεροπλάνα που διαθέτει η Κύπρος είχαν επιχειρησιακές αστοχίες κατά την πυρκαγιά της 23ης Ιουλίου.

algofen®

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

MEDOCHEMIE

1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com

Η διαχείριση μιας κρίσης δεν είναι θέμα εικόνας αλλά ευθύνης

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΖΕΡΒΙΑΗ

Οι πυρκαγιές που έπληξαν τον τόπο μας αποκάλυψαν όχι μόνο την ελλιπή ετοιμότητα του κρατικού μηχανισμού, αλλά κυρίως την αποτυχία του κράτους να ανταποκριθεί στην έντονη κοινωνική απογοήτευση και θλίψη. Η μεγαλύτερη φλόγα τελικά δεν ήταν αυτή του δάσους. Ήταν η φλόγα της οργής που άναψε από την απουσία ανάληψης ευθύνης. Σύμφωνα με τις αρχές της θεωρίας διαχείρισης κρίσεων στην επικοινωνία, μια κρίση δεν διαμορφώνεται μόνο από το γεγονός αυτό καθαυτό, αλλά κυρίως από τον τρόπο που η ηγεσία το αντιμετωπίζει. Η άτσαλη επικοινωνιακή στάση των υπευθύνων δημιούργησε ένα κενό. Ένα κενό που γέμισε με θυμό, δυσπιστία και απογοήτευση. Οι ατυχεστάτες δηλώσεις των υπουργών Δικαιοσύνης και Γεωργίας και άλλων κυβερνητικών αξιωματούχων σε συνδυασμό με την απουσία μιας ανθρώπινης προσέγγισης ενίσχυσαν την απόσταση ανάμεσα στον πολίτη και την εξουσία. Η κυβέρνηση φάνηκε να προσπαθεί περισσότερο να διαχειριστεί την εικόνα της παρά την κρίση καθαυτή.

Από μια σύγχρονη κυβέρνηση

αναμένεται όχι μόνο να λειτουργεί αποτελεσματικά επιχειρησιακά, αλλά και να δείχνει ενσυναίσθηση, ειδικά σε περιπτώσεις που επηρεάζεται η καθημερινότητα και η ασφάλεια των πολιτών. Στην περίπτωση των πυρκαγιών, καταγράφηκαν σημαντικές αδυναμίες:

- **Απουσία** επίσημης ενημέρωσης για το τι πρέπει να κάνει το κοινό που βρισκόταν σε απόσταση κινδύνου από τις πυρκαγιές.
- **Απουσία** διαφάνειας για την ετοιμότητα και την ανταπόκριση των αρχών.
- **Καθυστερημένες** ή άτολμες παρεμβάσεις, που ερμηνεύτηκαν ως αδιαφορία ή απόγνωση.
- **Ανυπαρξία** συντονισμού των υπηρεσιών με τους εθελοντές να αναλαμβάνουν δράση και να δείχνουν τον δρόμο της οργάνωσης.
- **Μη λειτουργία** σημαντικών υπηρεσιών όπως είναι αυτή του 112.
- **Καμία** ανάληψη πολιτικής ευθύνης και παραίτηση/παύση γεγονός που ενίσχυσε την εικόνα αλαζονείας και αποκοπής από την κοινωνία.

Η κυβέρνηση που πυροβόλησε το πόδι της

Ιδιαίτερη εντύπωση και οργή

προκάλεσαν οι δηλώσεις κυβερνητικών παραγόντων ότι «είμαστε πιο έτοιμοι από ποτέ να αντιμετωπίσουμε τις πυρκαγιές» λίγες μόνο βδομάδες πριν αυτές ξεσπάσουν. Τέτοιες διαβεβαιώσεις, εκτός από αφελείς, δείχνουν επικίνδυνη αποσύνδεση από την πραγματικότητα. Οι πυρκαγιές κάθε καλοκαίρι δεν είναι απλή πιθανότητα, είναι μια σχεδόν βεβαιότητα σε μια μεσογειακή χώρα με διαρκώς εντεινόμενες κλιματικές πιέσεις. Το να υποσχεται κανείς απόλυτη ετοιμότητα απέναντι σε ένα τόσο σύνθετο και δυναμικά εξελισσόμενο φαινόμενο αγγίζει τα όρια της επικοινωνιακής απερισκεψίας. Καμία αεροπορική εταιρεία δεν προτάσσει επικοινωνιακά την ασφάλεια και δεν είναι τυχαίο. Αντίστοιχα, μια υπεύθυνη Πολιτεία δεν καλλιεργεί τη φαντασίωση του απόλυτου ελέγχου, αλλά επενδύει στη διαφάνεια, τη λήψη μέτρων (που δεν παίρνονται χρόνια τώρα) και τη διαρκή αυτοβελτίωση, αναγνωρίζοντας ότι το ρίσκο υπάρχει και πρέπει να τυχάνει διαχείρισης με σεμνότητα όχι με θριαμβολογία.

Ακόμη μία ατυχής επικοινωνιακή επιλογή ήταν το τηλεοπτικό διάγγελμα του Προέδρου με φόντο τους κοινοτάρχες των πληγεισών περιοχών, που στέκονταν πίσω

του αμίλητοι, σαν σκηνικό. Αντί να αναδείξει τη συμπαράσταση της Πολιτείας προς τις τοπικές κοινωνίες, η εικόνα λειτούργησε αντιστρόφως ως μια στατική και άβολη επίδειξη εξουσίας, όπου οι άμεσα πληγέντες μετατράπηκαν άθελά τους σε φόντο ενός προεδρικού μνηύματος. Στη διαχείριση κρίσεων, κάθε οπτικό και λεκτικό στοιχείο σε μια δήλωση ηγέτη μεταφέρει ισχυρούς συμβολισμούς, όχι μόνο για το περιεχόμενο της μηνύματος, αλλά για τη θέση του εξουσίας σε σχέση με την κοινωνία. Όταν οι άνθρωποι που έχουν πληγεί περισσότερο στέκονται σιωπηλοί στο φόντο με χέρια σταυρωμένα, αυτό δείχνει ότι αντί να έχουν φωνή παίρνουν ρόλο κομπάρσου σε μια σκηνοθετημένη παράσταση του προέδρου.

Η Τζασίντα Άρντερν στη Νέα Ζηλανδία, αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση στο Κράιστερς, κάθισε μαζί με τις οικογένειες των θυμάτων, χωρίς κάμερες, επιλέγοντας τη φυσική παρουσία και τη σιωπηλή συμπαράσταση αντί για σκηνοθετημένα διαγγέλματα. Αυτή είναι η διαφορά ανάμεσα στη διαχείριση εντυπώσεων και στη διαχείριση συναισθημάτων.

Η εκτόνωση αυτής της κοινωνι-

κής έντασης δεν απαιτεί μόνο τεχνοκρατικές λύσεις, αλλά και συμβολικές. Τι θα μπορούσε να γίνει:

- 1) Έκφραση ειλικρινούς συγγνώμης και ανάληψη πολιτικής ευθύνης, χωρίς υπεκφυγές.
- 2) Άμεσες παραιτήσεις/παύσεις πολιτικών προϊσταμένων.
- 3) Ανεξάρτητη επιτροπή αξιολόγησης με δημόσια λογοδοσία.
- 4) Επικοινωνία αυθεντική, ανθρώπινη, χωρίς θεατρινισμούς.
- 5) Άμεση ανακοίνωση μέτρων πρόληψης και καταστολής πυρκαγιών παρακάμπτοντας γραφειοκρατία και χρονοβόρες διαδικασίες.

Οι θεσμοί σε αποσύνθεση εικόνας

As είμαστε όμως ειλικρινείς. Το μέγεθος της κοινωνικής οργής δεν γεννήθηκε μόνο από τις στάχτες των πυρκαγιών αλλά πολλαπλασιάστηκε από τη συσσωρευμένη αγανάκτηση που προκαλούν τα συνεχή σκάνδαλα και οι θεσμικές εκτροπές που έρχονται καθημερινά στο φως. Η πρόσφατη καταδίκη της Κύπρου από το ΕΔΑΔ για τους χειρισμούς του βοθηού γενικού εισαγγελέα, η υπόθεση με τους επικίνδυνους αερόσκαους ΤΑΚΑΤΑ, η περιεργη απαλλαγή της Επιτροπής Νομοθεσίας με το

αλκοτέστ, η υπόθεση Θανάση και άλλα τόσα, συνθέτουν ένα κλίμα θεσμικής κόπωσης και απώλειας εμπιστοσύνης.

Η εμπιστοσύνη δεν επιστρέφει με διαγγέλματα, ούτε με επικοινωνιακές ασκήσεις. Ανακτάται σταδιακά, με πράξεις διαφάνειας, ανάληψης ευθύνης και αποκατάστασης της σχέσης ανάμεσα στον πολίτη και το κράτος. Χρειάζεται πολιτικό θάρρος να παραδεχτείς το λάθος, να ζητήσεις ειλικρινή συγγνώμη, να επιβάλεις λογοδοσία και να αλλάξεις πρόσωπα ή πρακτικές που έχουν κλονίσει το δημόσιο αίσθημα. Απαιτείται επίσης ειλικρινής δημόσιος διάλογος, όχι άλλοθι. Η εμπιστοσύνη είναι ένα κεφάλαιο που δεν χτίζεται με λέξεις, αλλά με συνέπεια, δικαιοσύνη και πολιτική ταπεινότητα.

Σημείωση: Λέγεται ότι ο πρόεδρος κερδίζει χρόνο στο κεφάλαιο της παύσης των δύο υπουργών έτσι ώστε να γίνει μετά τις 10 Αυγούστου για να διατηρήσουν τα πλήρη ιφελήματά τους. Αν πράγματι ισχύει αυτό, τότε η κυβέρνηση όχι μόνο δεν ανακτά την εμπιστοσύνη, αλλά την εκκωρεί ολοκληρωτικά.

Ο κ. Γιώργος Ζερβίδης είναι σύμβουλος Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας.

“Οι επικοινωνιολόγοι Γιώργος Ζερβίδης, Χαράλαμπος Ρωσσίδης και Πάνος Τσιρίδης καταθέτουν στην «Κ» την άποψή τους για το πώς μία κυβέρνηση και όχι μόνο μπορούν να διαχειριστούν επικοινωνιακά δύσκολες και απρόβλεπτες καταστάσεις.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΣΠΥΡΙΔΟΣ

Γιατί οι πολιτικοί μας αποτυγχάνουν να διαχειριστούν κρίσεις

Του ΠΑΝΟΥ ΤΣΙΡΙΔΗ

Καταρχήν οι πολιτικοί είναι άνθρωποι έξυπνοι. Πιο έξυπνοι από τον μέσο όρο. Δεν είναι καθόλου εύκολο να γίνεις επιτυχημένος πολιτικός χωρίς να είσαι έξυπνος και να μην είσαι σε εγρήγορση, να μην έχεις κάποιου είδους ενσυναίσθηση για τους γύρω σου. Από προσωπική εμπειρία υπογράφω ότι στη συντριπτική τους πλειονότητα, κόντρα στο λαϊκιστικό trend, οι πολιτικοί μας ούτε ξεπουλημένοι, ούτε διεφθαρμένοι, ούτε αδιάφοροι είναι. Αντίθετα, πάρα πολλοί έχουν γνήσια καλές προθέσεις για τον τόπο, κάτι που δεν είναι ασυμβίβαστο με το προσωπικό κίνητρο και τη φιλοδοξία, ακόμα και τη ματαιοδοξία. Κάτι «ανθρώπινο, πολύ ανθρώπινο».

Ουσιαστικά στις σύγχρονες δυτικές δημοκρατίες που βρίσκονται σε περιδίνιση με τα κοινοβούλια να ανανεώνονται διαρκώς, το να είσαι «πολιτικός» είναι περισσότερο με το ρόλος και λιγότερο κάστα όπως παλαιότερα. Γιατί όμως οι σημερινοί πολιτικοί που κατὰ κανόνα διαθέτουν τις παραπάνω χρήσιμες ιδιότητες αδυνατούν να διαχειριστούν σωστά μια κρίση;

Μια εύκολη απάντηση είναι ότι δεν ξέρουν. Ο πρακτικός κανόνας του Malcolm Gladwell μπορεί να μην ισχύει πάντα αλλά είναι ενδεικτικός. Χρειάζονται περίπου 10.000 ώρες εκπαίδευσης και πρόβας σε κάτι για να γίνεις καλός. Στις μεγάλες επιχειρήσεις είναι κανόνας τα crisis manuals, οι εκπαιδευτικές σελιδών και τα περιοδικά drills σχετικά με το πώς διαχειρίζομαστε μια κρίση. Γιατί οι επηρεαζόμε-

νοι είναι αμείλικτοι. Οπότε, σήμερα, την εποχή των social media, μέσα σε ώρες πρέπει να έχεις πρόσωπο και κουράγιο να βγεις μπροστά, να αναλάβεις ευθύνη, να δείξεις ενσυναίσθηση και να πεις ότι θα κάνεις ό,τι μπορείς για να διορθωθεί και να μην επαναληφθεί ό,τι έγινε. Δύσκολα αλλά απλά πράγματα.

Μια τέτοια λογική βγάζει τους πολιτικούς μας λιγάκι έξω από το comfort zone τους. Η κυρίαρχη πολιτική κουλτούρα των περασμένων 10-20 χρόνων αποτελούσε προϊόν της τότε ανάγκης των κοινωνιών μας για συναινέσεις και μέσους όρους. Δεν ψηφίζονταν τόσο για το τι πρόσβευαν (αν πρόσβευαν κάτι) αλλά για το ποιοι έδειχναν ότι είναι: «Ήρεμοι, μελίχιοι, χωρίς πάθη, χωρίς αιχμές, με απολίτικο λόγο, με μια ατζέντα διαρκών συμβιβασμών. Όλα αυτά πάνε περίπατο σε μια κρίση και σε μια νέα συνθήκη ανασφάλειας που χρειάζεται ισχύ, πυγμή, γρήγορες αποφάσεις, μαχητικότητα και αποφασιστικότητα. Δύσκολο λοιπόν για τους ίδιους ανθρώπους να βάλουν νέα καπέλα. Χρειάζεται ένα τεράστιο leap of faith.

Το πιο πειστικό επιχείρημα για να κατανοήσουν οι πολιτικοί μας ηγέτες την αξία της αμεσότητας είναι ότι οι κυβερνήσεις δεν περνούν πλέον από τις αντιπολιτεύσεις. Καταρρέουν από τις κρίσεις. Και οι κρίσεις είναι αναπόφευκτες. Παράλληλα, όμως, δεν είναι ακατόρθωτο να βγουν ενισχυμένοι από αυτήν. Οι πολίτες κρινουν τους ηγέτες τους από τη διαχείρισή της.

Διαχρονικό παράδειγμα επιτυχημένης «αξιοποίησης» κρί-

σης η εκπληκτική ανάνηψη του Γερμανού Καγκελαρίου Σρέντερ, ο οποίος δύο εβδομάδες πριν από τις εκλογές του 2002 ήταν πίσω 5-7 μονάδες. Αιτία της απρόσμενης επιτυχίας του ήταν η αποτελεσματική διαχείριση των καταστροφικών πλημμυρών που έπληξαν εκείνη την εποχή την ανατολική Γερμανία. Αλλά και πιο κοντά στο σήμερα: Η καναδική κυβέρνηση παρέπαιε στις αρχές του 2025, χρονιά εκλογών, μένοντας πίσω ακόμα και 25 μονάδες. Κατάφερε όμως ο νέος αρχηγός του κόμματος Κάρνι να αξιοποιήσει την επιθετική ρητορική του Προέδρου Τραμπ για δασμούς και προσταρτήσεις και να κρατήσει το κόμμα του στην εξουσία, σε μία από τις πιο εντυπωσιακές επιστροφές της σύγχρονης πολιτικής ιστορίας.

Δεν ζητάμε από τους πολιτικούς μας να γίνουν Τσώρτσιλ, που, τρεις μέρες μετά την ανάληψη της πρωθυπουργίας του, κατά την εισβολή των Ναζί σε Βέλγιο και Ολλανδία, διακήρυττε «δεν έχω τίποτα να προσφέρω παρά μόνο αίμα, μόχθο, δάκρυα και ιδρώτα». Δεν υπάρχει λόγος να φτάσουμε εκεί, τουλάχιστον τώρα. Ένα καλό βήμα είναι να δείχνουμε ότι αναλαμβάνουν την ευθύνη και τον έλεγχο της κατάστασης. Αλλιώς, στη νέα εποχή της αβεβαιότητας που ζούμε, θα μοιάζουν με τον Παπαγάλο του Ζαχαρία Παπαντωνίου: «Κυρ παπαγάλε, θα 'χωμε την τύχη ν' ακούσωμε τι λες και πάρα πέρα;» Ο παπαγάλος βήκει, ξεροβήκει...μα τι να πει; Ξανάπε: «καλνοπιέρα».

Ο κ. Πάνος Τσιρίδης είναι σύμβουλος επικοινωνίας.

Του ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΡΩΣΣΙΔΗ

Κρίση δεν σημαίνει κατ' ανάγκη κακή φήμη και αρνητική δημοσιότητα. Αντίθετα, μια εκτροπή από την κατάσταση της κανονικότητας μπορεί να λειτουργήσει και ως μία πρώτης τάξεως ευκαιρία για προβολή της ετοιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ευαισθησίας ενός οργανισμού, θεσμού ή προσώπου. Προσμετρώντας τις αντιδράσεις των πολιτών στα Social Media, της πλειοψηφίας των ΜΜΕ, κομμάτων και πολιτικών αναλυτών στον απόηχο της φονικής πυρκαγιάς, η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη όχι μόνο δεν πέρασε το τεστ ετοιμότητας, αλλά πέρασε για ακόμη μια φορά κάτω από τον πήχη των προσδοκιών που η ίδια δημιούργησε, όπως συνέβη και κατά τους πρώτους μήνες της θητείας της (π.χ. σύνθεση υπουργικού, εμπλοκή Ε.Ε. στο Κυπριακό).

Τον Ιούνιο, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος διαβεβαίωσε πως η Κυπριακή Δημοκρατία είναι πιο έτοιμη από ποτέ για να αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο πυρκαγιών. Λίγες μόνο βδομάδες μετά είχαμε δύο νεκρούς, 104 τετραγωνικά χιλιόμετρα καμένης γης, κόπους ζωής να γίνονται στάχτη, δεκάδες απανθρακωμένα ζώα και μια άνευ προηγουμένου περιβαλλοντική καταστροφή.

Εκείνο που μπορεί να διερωτηθεί κανείς είναι γιατί δεν περίμενε να λήξει η θερινή περίοδος ο κ. Λετυμπιώτης προτού προβεί σε τέτοιες δηλώσεις. Προς τι η ανάγκη για τέτοιες πρόωγες, βαρύνουσες δηλώσεις (αντιστοίχως, «λύσαμε το υδατικό») που εγκλωβίζουν και στο τέλος γίνονται και αντικείμενο trolling;

Όπως σε κάθε περιστατικό κρίσης, οι πρώτες αντιδράσεις ήταν κεφαλαιώδους σημασίας για την εξέλιξή της. Ο εκνευρισμός που επιδείχθηκε σε ερωτήσεις δημοσιογράφων, η επικέντρωση των ισχυρών ανέ-

μων και των υψηλών θερμοκρασιών, η συνωμοσιολογία για οργανωμένο σχέδιο εμπρηστών, οι δηλώσεις του υπουργού Δικαιοσύνης ότι δεν είναι η ώρα για απόδοση ευθυνών και το άστοχο σχόλιο ότι οι δύο θάνατοι ήταν ένα ατυχές περιστατικό επειδή εκκενώθηκαν επιτυχώς 16 χωριά, περισσότερο λάδι στη φωτιά έριξαν. Η τοποθέτηση ότι «κανείς δεν μπορεί να είναι ικανοποιημένος», θύμιζε προπονητή ομάδας ποδοσφαίρου σε συνέντευξη Τύπου μετά από ήττα και όχι πολιτική ηγεσία που έχει τον έλεγχο της κατάστασης.

Καταγράφηκε έλλειψη συντονισμού, ενσυναισθησης και καθαρής σκέψης. Χάθηκε στα πρώτα στάδια ο έλεγχος του μηνύματος. Παρουσιάστηκε μια εικόνα πανικού και ανασφάλειας, η οποία λειτούργησε ως επιτακυντής στη διόγκωση της κρίσης. Ακόμη και στην περίπτωση που άνθρωποι όντως σώθηκαν χάρη στις εκκενώσεις, είναι δυνατόν αυτό να προβάλεται ως επιχείρημα τη στιγμή που δύο άλλοι άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους και τα ρεπορτάζ έκαναν λόγο για πανωλεθρία και ασήκωτες ευθύνες;

Η κυβέρνηση είχε την ευκαιρία να απορροφήσει μερικούς από τους κραδασμούς με τα μέτρα ανακούφισης των πληγέντων, τα οποία ήταν προς τη σωστή κατεύθυνση. Ωστόσο και σε αυτή την περίπτωση αστόχησε. Η μορφή επικοινωνίας που επέλεξε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας για το διάγγελμά του επισκίασε την ουσία των μέτρων. Άλλη εντύπωση σχηματίστηκε διαβάζοντας τα και άλλη παρακολουθώντας το. Αυτό που μετρά, ωστόσο, είναι ότι στην τελική το διάγγελμα δεν συνέβαλε στο να κοπεί η οργή. Αντίθετα γύρισε μπούμερανγκ, πυροδοτώντας έναν νέο κύμα αντιδράσεων. Αυτό για δύο λόγους: Το σκηνοθετημένο σκηνικό με φόντο το πράσινο του δάσους, τον επαγγελματικό ήχο και η παράταξη των κοινοταρχών εξόργισε

καθώς σε μια πολύ δύσκολη στιγμή για τον τόπο ο Πρόεδρος έδειξε να προτεραιοποιεί την εικόνα του. Επιπλέον, παρά την απολογία του, έλειψε η απόδοση και η ανάληψη ευθυνών. Εάν υπήρχε πλάνο, γιατί δεν λειτούργησε όπως θα έπρεπε και ποιοι ευθύνονται γι' αυτό;

Στον απόηχο, ξεχωρίζουν οι νέες δεσμεύσεις του Προέδρου της Δημοκρατίας για αποζημιώσεις και πλήρη αποκατάσταση των ζημιών και των περιοχών, οι οποίες θέτουν εκ νέου ψηλά τον πήχη. Μπορεί να τα καταφέρει η κυβέρνηση ή αυτοεγκλωβίστηκε και πάλι; Πώς θα αξιοποιήσουν τα κόμματα της αντιπολίτευσης το επόμενο διάστημα αυτές τις εξαγγελίες;

Αυτό που ζητούν οι πολίτες κατά τη διαχείριση μιας κρίσης είναι ειλικρίνεια, ταπεινότητα, ενσυναίσθηση και πράξεις ουσίας. Όχι σημηνέντα κάδρα και καλογυαλισμένες εικόνες. Ιδιαίτερα σε μια εποχή που κρίνουν με αυστηρότερα κριτήρια, ισοπεδώνουν και μινδενίζουν με μεγαλύτερη ευκολία και ταχύτητα, αυτό που απαιτούν είναι να μην γίνονται στάχτη οι πολιτικές ευθύνες.

Η πολιτική δοκιμασία τώρα αρχίζει για την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Η πίεση για ανάληψη πολιτικών ευθυνών αναμένεται να γίνει ακόμη πιο ασφυκτική. Πέραν τούτου, θα έχει να διαχειριστεί και τις πληγές που αφήνει εντός του Υπουργικού Συμβουλίου η διαχείριση της κρίσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι η διαχείριση της κρίσης του Μαρί από την κυβέρνηση Χριστόφια υπήρξε καταλύτης για τον δείκτη αποδοτικότητάς της και τη μετέπειτα πορεία της (πριν την έκρηξη κατέγραφε υψηλά ποσοστά αποδοχής). Ήταν και η πρώτη κυβέρνηση που εισέπραξε την οργή των πολιτών μέσα από τη ζούγκλα των social media. Ένας παράγοντας που τα τελευταία χρόνια επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την επίδραση και την εξέλιξη των κρίσεων.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Πολιτική** ευθύνη φέρουν όσοι εμπλέκονται και αναφέρομαι στον υπουργό Δικαιοσύνης, την υπουργό Γεωργίας, που είχαν άμεση εμπλοκή στη διαχείριση της όλης κατάστασης και τον κυβερνητικό εκπρόσωπο για δηλώσεις που έκανε πριν από την πυρκαγιά», δηλώνει στην «Κ» ο γενικός γραμματέας του ΔΗΚΟ Γιώργος Σολωμού στον απόηχο της φονικής πυρκαγιάς στην ορεινή Λεμεσό. Τονίζει, πως, αν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θεωρεί ότι οι ευθύνες αγγίζουν υπουργούς και άλλα μέλη του κυβερνητικού σχήματος, τότε θα πρέπει να τις αποδώσει με την ίδια ταχύτητα που σωστά ανακοίνωσε τα μέτρα στήριξης των πληγέντων. Ο κ. Σολωμού επισημαίνει ότι πρέπει να πραγματοποιηθεί μια ταχύτατη διερεύνηση από μια ανεξάρτητη ερευνητική επιτροπή, να αποδοθούν ευθύνες με σαφήνεια, αλλά να μη μείνουμε ξανά στα πορίσματα που τις περισσότερες φορές καταλήγουν στις ελληνικές καλέςδες. Εκφράζει, επίσης, τη θέση ότι ο Πρόεδρος Χριστοδουλίδης θα μπορούσε να προχωρήσει σε ανασχηματισμό καθώς υπάρχει περιθώριο για αλλαγές σε συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια.

–Υπάρχουν ή όχι πολιτικές ευθύνες για την μεγαλύτερη καταστροφή από πυρκαγιά στον τόπο μετά το 1974 που στοίχισε τη ζωή σε δύο ανθρώπους και προκάλεσε τεράστιες ζημιές;

–Πρώτα απ’ όλα θα ήθελα να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ στους ανθρώπους που έδωσαν τη μάχη με τις φλόγες από την πρώτη γραμμή και απέτρεψαν τα χειρότερα. Από εκεί και πέρα, είναι αδιανόητο να συζητάμε ακόμη, αν υπάρχουν πολιτικές ευθύνες, μετά από τέτοια τραγωδία με απώλεια ανθρώπων ζωών και με άπιστευτες καταστροφές. Φυσικά και υπάρχουν πολιτικές ευθύνες, οι οποίες πρέπει να αναληφθούν και αν δεν αναληφθούν από τα στελέχη του κυβερνητικού σχήματος τότε πρέπει να αποδοθούν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Υπάρχουν όμως και ευθύνες σε τεχνοκρατικό επίπεδο και η κυβέρνηση πρέπει να τις αποδώσει μετά από σχετικές ανεξάρτητες έρευνες.

–Ποια μέλη του κυβερνητικού σχήματος φέρουν ευθύνη κατά την άποψή σας;

–Πολιτική ευθύνη φέρουν όσοι εμπλέκονται και αναφέρονται στον υπουργό Δικαιοσύνης, την υπουργό Γεωργίας, που είχαν άμεση εμπλοκή στη διαχείριση της όλης κατάστασης και

Μπροστά σε μια καταστροφή τέτοιου μεγέθους θα έπρεπε να μετρούν τα λόγια τους. Δεν υπάρχει «ατυχές περιστατικό». Χάθηκαν άδικα δύο άνθρωποι.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΟΛΩΜΟΥ, γενικός γραμματέας ΔΗΚΟ

Πολιτική ευθύνη σε Χαρτσιώτη, Λετυμπιώτη και Μαρία Παναγιώτου

Αν ο Πρόεδρος θεωρεί ότι οι ευθύνες αγγίζουν μέλη του κυβερνητικού σχήματος, τότε θα πρέπει να τις αποδώσει

Ο Πρόεδρος θα μπορούσε να προχωρήσει σε ανασχηματισμό, καθώς υπάρχει περιθώριο για αλλαγές σε συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια.

τον κυβερνητικό εκπρόσωπο για δηλώσεις που έκανε πριν από την πυρκαγιά. Δεν γίνεται να δηλώνεις ότι η κυβέρνηση είναι πιο έτοιμη όσο ποτέ άλλοτε να ανταποκριθεί σε πυρκαγιές, ενώ για παράδειγμα οι προσφορές για το 112 / σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης πληθυσμού βρίσκονται ακόμη σε εξέλιξη. Δεν το λες αυτό, όταν γνωρίζεις ότι ένα από τα πιο σημαντικά σου εργαλεία απουσιάζει από τη φαρέτρα σου. Δεν μπορείς να δηλώνεις ότι είσαι έτοιμος, ενώ δεν είσαι. Είναι τόσο απλό. Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος θα έπρεπε να ήταν πολύ πιο προσεκτικός σε τέτοιες δηλώσεις που ανεβάζουν αρκετά τον πήχη.

Επίσης, ξενίζει ότι την πιο κρίσιμη περίοδο αυτός που διορίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο ως ο γενικός συντονιστής για τις πυρκαγιές να είναι στην Αυστραλία και να μην υπάρχει αντικαταστάτης του. Αυτό δείχνει τη γύμνια του κράτους μας. Το τονίζω ξανά, δεν γίνεται να χάθηκαν δύο ζωές και να μην υπάρχουν πολιτικές ευθύνες.

–Οι ευθύνες θεωρείτε ότι αγγίζουν και τον υπουργό Εσωτερικών;

–Οι προσφορές για το 112 είναι σε εξέλιξη άρα δεν μπορούσε να γίνει κάτι άλλο. Τώρα, στο θέμα των εκκενώσεων των κωριών, όντως υπήρξε ζήτημα, καθώς, όπως προκύπτει και από τις μαρτυρίες των κατοίκων της περιοχής, η Πολιτική Άμυνα δεν ανταποκρίθηκε όπως θα έπρεπε. Θεωρώ, όμως, ότι το μεγαλύτερο βάρος πέφτει στα χαρτοφυλάκια των αξιωματούχων που ανέφερα πιο πάνω.

–Η κυβέρνηση λέει ότι αναμένει τις εκθέσεις των εμπλεκόμενων

υπηρεσιών για την χάραξη των παραπέρα ενεργειών. Συμφωνείτε με αυτή την προσέγγιση;

–Είναι προς τη σωστή πορεία αυτή η προσέγγιση, όμως αντιλαμβάνεστε ότι αυτοί που θα ετοιμάσουν τις εκθέσεις πιθανόν να φέρουν και ευθύνες άρα πρέπει να πραγματοποιηθεί και μια ταχύτατη διερεύνηση από μια ανεξάρτητη ερευνητική επιτροπή, να αποδοθούν ευθύνες με σαφήνεια, αλλά να μη μείνουμε ξανά στα πορίσματα που τις περισσότερες φορές καταλήγουν στις ελληνικές καλέςδες.

–Παρόλα αυτά, κανείς δεν παραιτήθηκε μέχρι στιγμής και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, που παραιτήθηκε, όπως έπρεπε σε αυτή τη δύσκολη κατάσταση, δεν απέδωσε τις ευθύνες σε αυτούς που δεν ανταποκρίθηκαν.

–Είναι ένα πράγμα η απολογία και άλλο η απόδοση ευθύνης. Αν ο ίδιος ο Πρόεδρος θεωρεί ότι οι ευθύνες αγγίζουν υπουργούς και άλλα μέλη του κυβερνητικού

Πρέπει να πραγματοποιηθεί μια ταχύτατη διερεύνηση από μια ανεξάρτητη ερευνητική επιτροπή.

σχήματος, τότε θα πρέπει να τις αποδώσει με την ίδια ταχύτητα που σωστά ανακοίνωσε τα μέτρα στήριξης των πληγέντων.

–Θεωρείτε ότι ένας ανασχηματισμός θα βοηθούσε αυτή τη στιγμή την κυβέρνηση;

–Πιστεύω, πως ναι, θα μπορούσε ο Πρόεδρος να προχωρήσει σε ανασχηματισμό καθώς υπάρχει περιθώριο για αλλαγές σε συγκεκριμένα χαρτοφυλάκια στο κυβερνητικό σχήμα.

–Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένος;

–Δεν χρειάζεται, άλλωστε είναι κάτι που αφορά αποκλειστικά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

–Πώς κρίνετε το διάγγελμα του Προέδρου;

–Προσωπικά, η εικόνα με τους κοινοτάρχες να γεμίζουν το πλάνο δεν μου άρεσε. Από εκεί και πέρα, τα μέτρα που εξαγγέλθηκαν είναι προς την ορθή κατεύθυνση. Η κυβέρνηση όφειλε να το πράξει και έκανε το αυτονόητο. Αυτό, όμως, δεν αναιρεί το ζήτημα της απόδοσης πολιτικών ευθυνών που είναι εξίσου σημαντικό, κάτι που απουσίαζε από το διάγγελμα. Ποιοι έχουν τις ευθύνες; Το κράτος, η Πολιτεία, η κυβέρνηση, ποιος;

–Ο Πρόεδρος, πάντως, είπε ότι απολογείται εκ μέρους της Πολιτείας.

–Η απολογία έπρεπε να είναι εκ μέρους της κυβέρνησης, ως εκτελεστική εξουσία, που έχει την ευθύνη για την εύρυθμη λειτουργία του κράτους και την ασφάλεια των πολιτών.

–Μπορεί τελικά το κράτος να προστατέψει αποτελεσματικά τους πολίτες του σε συνθήκες κρίσης;

–Θα έπρεπε. Το ζήτημα είναι πόσο προετοιμασμένοι είμαστε για τέτοιου είδους φαινόμενα είτε αφορά πυρκαγιά, είτε σεισμό ή πλημμύρες. Το σημαντικό είναι η πρόληψη και η οργάνωση.

–Ένα άλλο θέμα που έθιξε η αντιπολίτευση είναι οι συνεχείς δηλώσεις από την κυβέρνηση όπως το περιβόητο «για πρώτη φορά», τις λεγόμενες «εμβληματικές» πολιτικές και την ανάγκη της για χειροκρότημα. Δεν θεωρείτε ότι χρειάζεται περισσότερη σεμνότητα όταν κυβερνάς;

–Θα προτιμούσα την ουσία, παρά τις δηλώσεις. Καλύτερα πρώτα να υλοποιήσεις κάτι και μετά να προβαίνεις σε ανακοινώσεις. Η σωστή σειρά στο δικό μου μυαλό αλλά και της πλειοψηφίας των πολιτών, είναι να υλοποιήσω κάτι, να δω ότι λειτουργεί και μετά να το ανακοινώσω.

–Προβληματικές κρίθηκαν και δηλώσεις που γίνονταν από την κυβέρνηση κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς που εξόργισαν την κοινωνία των πολιτών.

–Μπροστά σε μια καταστροφή τέτοιου μεγέθους θα έπρεπε να μετρούν τα λόγια τους. Δεν υπάρχει «ατυχές περιστατικό». Χάθηκαν άδικα δύο άνθρωποι. Αυτό σημαίνει ότι πταθήκαμε. Και δεν γίνεται να ζητάμε ευχαριστώ, όταν συμβαίνουν όλα αυτά. Όταν το αποτέλεσμα είναι καταστροφικό, καλύτερα να μιλάμε όσο το δυνατό πιο λίγο. Θα πρέπει να προβληματιστεί η κυβέρνηση, αν βρίσκεται σε απόσταση από την κοινωνία.

Αν το ΔΗΚΟ χάσει τον ρυθμιστικό του ρόλο, θα είναι σοβαρό πλήγμα

–Πού είναι το ΔΗΚΟ να πει αυτά που λέτε;

–Το ΔΗΚΟ έχει εκδώσει ανακοίνωση στήριξης των μέτρων που εξαγγέλθηκαν από την κυβέρνηση, γιατί προτεραιότητα είναι η στήριξη των πληγέντων και θεωρώ ότι το επόμενο διάστημα θα τοποθετηθεί και για το θέμα των πολιτικών ευθυνών.

–Προβληματίζεστε για τη σχέση του ΔΗΚΟ με την κυβέρνηση;

–Η σχέση του ΔΗΚΟ με την κυβέρνηση μας προβληματίζει. Υπάρχουν σοβαρά ζητήματα στον συντονισμό και τη συνεργασία.

Προβληματίζομαι, το βλέπω θετικά, όμως δεν έχω καταλήξει ακόμη αν θα κατέλθω υποψήφιος στις βουλευτικές εκλογές. Αν τελικά υποβάλω υποψηφιότητα, τότε θα είμαι υποψήφιος στη Λευκωσία.

Σκεφτείτε ότι η τελευταία μας συνάντηση με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως Γραμματεία ήταν πέρυσι τον Οκτώβριο. Δεν έχουν γίνει όλα όσα συμφωνήσαμε τότε και αναφέρομαι σε συντονισμό για εφαρμογή των πολιτικών για τις οποίες στηρίξαμε τον κ. Χριστοδουλίδη. Το ΔΗΚΟ θα πρέπει να απαιτήσει πλέον μια πιο τακτική και ευρύτερη συνεννόηση με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

–Μπορεί λοιπόν να μην είναι τυχαία η πτώση που καταγράφει το ΔΗΚΟ στις δημοσκοπήσεις;

–Το ΔΗΚΟ φαίνεται τουλάχιστον

στον δημοσκοπικά να έχει περισσότερο κόστος παρά όφελος από τη στήριξη του στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Και τα τρία κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση καταγράφουν μια δημοσκοπική κάθοδο. Αυτό φυσικά θα φανεί στις βουλευτικές εκλογές.

–Οι δημοσκοπήσεις δείχνουν το ΔΗΚΟ στην 5η θέση και να κινδυνεύει για πρώτη φορά να μη λάβει 7,2% και να μείνει εκτός τρίτης κατανομής.

–Το ΔΗΚΟ μπορεί και θα παλέψει για τη θέση του. Οτιδήποτε άλλο πιστεύω θα είναι αποτυχία.

–Για ποια θέση λέτε;

–Το ΔΗΚΟ είναι τρίτη δύναμη. Πρέπει να διατηρήσει τα ποσοστά των τελευταίων βουλευτικών. Στόχος είναι οι 8-9 έδρες. Αν το ΔΗΚΟ χάσει αυτές τις έδρες τότε σημαίνει ότι χάνει τον ρυθμιστικό του ρόλο και κατ’ επέκταση θα έχει υποστεί ένα σοβαρό πλήγμα.

–Τι θα σημαίνει αυτό για την ηγεσία;

–Οι ευθύνες εξαρτώνται πάντα από το πώς λαμβάνονται οι αποφάσεις. Αν οι αποφάσεις λαμβάνονται συλλογικά, τότε και οι ευθύνες βαρύνουν όλους.

–Λαμβάνονται συλλογικά στο ΔΗΚΟ;

–Πιστεύω πως έχουμε περιθώρια βελτίωσης σε αυτό το θέμα.

–Αποφασίσατε αν θα είστε υποψήφιος στις βουλευτικές και σε ποια επαρχία;

–Προβληματίζομαι, το βλέπω θετικά, όμως δεν έχω καταλήξει ακόμη αν θα κατέλθω υποψήφιος στις βουλευτικές εκλογές. Το σίγουρο είναι πως, αν τελικά υποβάλω υποψηφιότητα, τότε θα είμαι υποψήφιος στην επαρχία στην οποία γεννήθηκα, μεγάλωσα και ζω με την οικογένειά μου που είναι η Λευκωσία.

ΣΤΟ ΧΕΡΙ ΣΟΥ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΜΗΝ ΠΡΟΚΑΛΕΣΕΙΣ ΠΥΡΚΑΓΙΑ

ΜΕ ΑΝΑΜΜΕΝΑ ΤΣΙΓΑΡΑ

Της ΣΙΜΕΪΝ ΜΠΟΥΣΝΕΛ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ

Την περασμένη Τρίτη το πρωί πέρασα με το αυτοκίνητό μου από ένα μέρος που δεν είχα ξαναπάει, ήταν η Νεκρή Ζώνη του ΟΗΕ, η λεγόμενη Buffer Zone, η οποία συχνά συζητείται, απαγορεύεται φυσικά η φωτογράφιση και η βιντεοσκόπηση, εκτός και αν έχεις πάρει ειδική άδεια, και η αίσθησή ότι τη διασχίζω μου δημιουργεί ανάμεικτα συναισθήματα. Προορισμός μου το γραφείο του ειδικού αντιπρόσωπου του γενικού γραμματέα (SRSG) των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο και επικεφαλής της ΟΥΝΦΙΚΥΠ Κόλιν Στιούαρτ. Περνάμε μαζί με τον εκονολήπτη Στέλιο Στεφάνου από το εγκαταλελειμμένο από το 1974 αεροδρόμιο της Λευκωσίας, και νιώθω ότι κάνω ένα ταξίδι στον χρόνο. Ξεθωριασμένες διαφημιστικές πινακίδες για παγωτό και αναψυκτικά, εγκαταλελειμμένα κτίρια στέκονταν παγωμένα στον χρόνο, έμοιαζαν όλα σαν σκηνικό κινηματογραφικής ταινίας. Ήθελα να τραβήξω φωτογραφίες, χρειαζόταν ειδική άδεια... Ίσως είναι καλύτερα που δεν απθανάτισα με τη μηχανή μου τις εικόνες που έβλεπα. Μερικές φορές η μνήμη είναι το καλύτερο στιγμιότυπο.

Σύντομα φτάσαμε στα γραφεία της UNFICYP, περάσαμε τα στεγαστικά ασφαλείας και στην κεντρική πύλη μάς υποδέχθηκε ο Aleem Siddiq, επικεφαλής του Γραφείου Τύπου της αποστολής, μας καιρέτησε με ένα χαμόγελο και μία θερμή χειραψία, και μας οδήγησε στο γραφείο του κ. Στιούαρτ. Θα τον συναντούσαμε για μία τελευταία συνέντευξη.

Ο Κόλιν Στιούαρτ, ο Καναδός διπλωμάτης και βετεράνος ειρηνευτής που ηγήθηκε της Ειρηνευτικής Δύναμης των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο τα τελευταία τέσσερα χρόνια, αποχωρεί την επόμενη εβδομάδα. Μετά από σχεδόν 30 χρόνια εργασίας σε μερικές από τις πιο απαιτητικές αποστολές του ΟΗΕ, από το Ανατολικό Τιμόρ μέχρι τη Δυτική Σαχάρα, φτάνει η ώρα της συνταξιοδότησης.

Γεννημένος στην Οτάβα το 1961, ο Κόλιν Στιούαρτ ξεκίνησε τη διπλωματική του καριέρα στην καναδική υπηρεσία Εξωτερικών Υποθέσεων στις αρχές της δεκαετίας του '90 πριν ενταχθεί στο διπλωματικό δυναμικό του ΟΗΕ. Έχει θητεύσει σε υψηλόβαθμες θέσεις σε όλο τον κόσμο, συμπεριλαμβανομένων αυτών του αναπληρωτή αρχηγού του Επιτελείου στο Ανατολικό Τιμόρ και του αναπληρωτή επικεφαλής του Γραφείου του ΟΗΕ στην Αφρικανική Ένωση στην Αντίς Αμπέμπα της Αιθιοπίας. Από το 2017 έως το 2021, ηγήθηκε της MINURSO, της αποστολής του ΟΗΕ που είχε αναλάβει την επίβλεψη ενός δημοψηφίσματος στη Δυτική Σαχάρα. Το 2021, ο Αντόνιο Γκουτέρες τον διόρισε ειδικό αντιπρόσωπο και επικεφαλής της UNFICYP, τοποθετώντας τον στο τιμόνι μιας από τις μακροβιότερες ειρηνευτικές επιχειρήσεις στον κόσμο.

Όταν μπήκα στο γραφείο του Stewart, με υποδέχτηκε με ένα ζεστό χαμόγελο. Συνέχιζε να εργάζεται μέχρι το τέλος, το γραφείο του ήταν υπό μετακόμιση, τα πολλά βιβλία είχαν μπει σε κούτες, τα ράφια των βιβλιοθηκών σχεδόν άδεια. «Έχω ήδη αρχίσει να μετακινώ και να συσκευάζω τα πράγματά μου», μου είπε, δείχνοντάς μου τις άδειες γωνίες του γραφείου του.

Μετά από σχεδόν τέσσερα χρόνια ως επικεφαλής του ΟΗΕ στην Κύπρο, ο Κόλιν Στιούαρτ ετοιμάζεται να μαζέψει τα πράγματά του, αλλά όχι χωρίς να μοιραστεί μερικές σκληρές αλήθειες για την κατάσταση της παγωμένης σύγκρουσης του νησιού. Λάβαμε τις θέσεις μας, λοιπόν, και ξεκινήσαμε, είχαμε πολλά να συζητήσουμε, σχετικά με το κυπριακό πρόβλημα, φυσικά, και σε ποιο σημείο βρίσκεται τώρα, και αν το όνειρο της επανένωσης του νησιού εξακολουθεί να ζει. Ήθελα επίσης να μάθω αν έχει αλλάξει κάτι πέρα από όσα βλέπουν το φως της δημοσιότητας, αν οι νέοι, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι, δείχνουν σημάδια ότι αφήνουν πίσω τους το παρελθόν, αν διασκεδάζουν μαζί, αν τελικά θέλουν να επανασυνδεθούν. Άλλωστε και στις

ΚΟΛΙΝ ΣΤΙΟΥΑΡΤ

Το στάτους κβο δεν είναι στατικό

«Οι πολίτες δείχνουν να μπορούν να συνυπάρχουν, οι ηγέτες όμως δεν δείχνουν την ίδια εμπιστοσύνη» λέει ο канаδός διπλωμάτης λίγο πριν αναχωρήσει από το νησί

δύο πλευρές άνθρωποι και των δύο κοινοτήτων κυκλοφορούν, συναναστρέφονται. Υπάρχει σίγουρα λιγότερος φόβος. Αλλά γιατί ενώ οι πολίτες δείχνουν να μπορούν να συνυπάρχουν, οι ηγέτες δείχνουν λιγότερη εμπιστοσύνη;

Η νεότερη γενιά

Μιλώντας ειλικρινά, ο κ. Στιούαρτ είπε ότι οι πιο δυνατές στιγμές της θητείας του δεν ήταν η σημαντική διπλωματική πρόοδος, επειδή δεν υπήρξε καμία. Αυτό που άφησε το μεγαλύτερο αποτύπωμα πάνω του ήταν οι συναντήσεις του με απλούς Κύπριους, τόσο Ελληνοκύπριους όσο και Τουρκοκύπριους, που δεν έχουν εγκαταλείψει ποτέ την ελπίδα για ένα ενωμένο μέλλον. «Κάποιοι έχουν περάσει όλη τους τη ζωή ως ακτιβιστές», είπε, και η δέσμευσή τους ήταν ταυτόχρονα συγκινητική και ενθαρρυντική.

Βλέπει επίσης ως πολλά υποσχόμενη τη νεότερη γενιά. «Είναι ελεύθερη από το συναισθηματικό φορτίο του πολέμου και της δικόνοιας» μάς λέει και πιστεύει ότι πολλοί νέοι παραμένουν ανοιχτοί και είναι ικανοί να χαράξουν νέους δρόμους προς τη συμφιλίωση. «Υπάρχει τεράστιο δυναμικό», είπε, για τους νέους να αμφισβητήσουν τις παλιές αφηγήσεις και να «αποφασίσουν μόνοι τους». Αλλά όταν πρόκειται για πραγματική πρόοδο στην επανένωση, η εικόνα γίνεται ζοφερή.

Ο κ. Στιούαρτ δεν ωραιοποιεί την κατάσταση, από την κατάρρευση των συνομιλιών το 2017, οι δύο πλευρές όχι μόνο δεν έχουν πλησιάσει η μία την άλλη, αλλά έχουν απομακρυνθεί ακόμη πε-

ρισσότερο. «Δεν βρίσκμαστε καν στους πρόποδες του βουνού», είπε, χρησιμοποιώντας μια οικεία φράση (We're not even at the base of the mountain). «Περπατάμε ακόμα προς το βουνό πριν καν σκεφτούμε να το σκαρφαλώσουμε»...

Ωστόσο, υπάρχουν μικρά σημάδια ελπίδας στη διαδικασία. Τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης (MOE), όπως τα έξι που συμφωνήθηκαν τον Μάρτιο και συζητήθηκαν ξανά τον Ιούλιο, προσφέρουν κάποια δυναμική. Δεν αλλάζουν τα δεδομένα, αλλά κρατούν και τις δύο πλευρές στο τραπέζι, τουλάχιστον σε τεχνικά ζητήματα. Στο παρασκήνιο, οι επιτροπές εργάζονται, οι διαπραγματευτές συναντώνται και έχει επαναδιοριστεί ένας προσωπικός απεσταλμένος. Αυτό το είδος συνέχειας, είπε ο κ. Στιούαρτ, απλώς δεν υπήρχε πριν από οκτώ χρόνια.

Ζητείται εμπιστοσύνη

Υπάρχει όμως ένα βαθύτερο πρόβλημα που τα ΜΟΕ από μόνα τους δεν μπορούν να διορθώσουν και αυτό είναι η ενίσχυση της εμπιστοσύνης... ή την έλλειψή αυτής. Ο κ. Στιούαρτ ήταν σαφής, οι Κύπριοι επί του πεδίου γενικά το πάνε καλά. «Εκατομμύρια διασχίζουν τα σημεία ελέγχου κάθε χρόνο και τα δυσάρεστα περιστατικά είναι σπάνια». Αλλά μεταξύ των πολιτικών ηγετών και των γραφειοκρατών, τι συμβαίνει, τον ρωτώ; «Τεράστια δυσπιστία», είπε. Αυτό πηγάζει από αυτό που αποκάλεσε «στενές, ιδιτελείς ιστορικές αφηγήσεις που κάθε πλευρά επαναλαμβάνει ατελείωτα, στις σχολικές τάξεις, στα μέσα εν-

μέρωσης και σε κυβερνητικές δηλώσεις». Αυτές οι παγιωμένες πεποιθήσεις δημιουργούν μια νοοτροπία «εμείς εναντίον αυτών», που κάνει τον συμβιβασμό να φαίνεται αδύνατος. «Αν δεν μπορείς να αναγνωρίσεις τα βάσανα της άλλης πλευράς, πώς μπορείς να μιλήσεις για το μέλλον;», λέει. Για να αντιμετωπίσει αυτό το ζήτημα, ο ΟΗΕ έχει φτάσει στο σημείο να συστήσει και στις δύο πλευρές να αναθεωρήσουν τα σχολικά προγράμματα σπουδών, ώστε να διδάξουν μία πιο ισορροπημένη άποψη για την ιστορία, μια άποψη που να αναδεικνύει τα βάσανα και των δύο πλευρών και να οικοδομεί μια κοινή αίσθηση του παρελθόντος. Αλλά τέτοιες ιδέες συχνά προσκρούουν σε ένα τείχος πολιτικής αντίστασης.

Αυτό είναι που κάνει τις προσφατες εντάσεις τόσο αποκαλυπτικές, όπως όταν η Κυπριακή Δημοκρατία απέρριψε την προσφορά βοήθειας από τους Τ/κ κατά τη διάρκεια πυρκαγιών. Ο κ. Στιούαρτ το απέδωσε σε δυσπιστία, όχι σε κακία. «Υπάρχει αλληλεγγύη μεταξύ των απλών ανθρώπων», είπε. Αλλά οι θεσμοί εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν κάθε αλληλεπίδραση ως παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος». Κι όμως, ενώ οι πολίτες μπορεί να φαίνεται ότι έχουν δεχθεί το στάτους κβο, και προειδοποιεί για τον εφσυχασμό που παρατηρεί. «Το στάτους κβο δεν είναι στατικό», τόνισε. Καθώς ο βορράς ενσωματώνεται περισσότερο οικονομικά και πολιτικά με την Τουρκία, η πιθανότητα επανένωσης απομακρύνεται όλο και περισσότερο. «Αν δεν αλλάξει τίποτα», προειδοποίησε, «οι Ελληνοκύπριοι θα καταλήξουν με το

μόνο πράγμα που φοβούνται περισσότερο, ένα τουρκικό σύννορο που θα διασχίζει το νησί».

Μια περιοχή όπου αυτή η προειδοποίηση φαίνεται ήδη πραγματικότητα είναι τα Βαρώσια. Όταν ρωτήθηκε για την περιφραγμένη πόλη-φάντασμα, ο κ. Στιούαρτ είπε ότι οι υποδομές που προστίθενται εκεί δεν είναι μόνιμες. «Υπάρχει λόγος γι' αυτό», άφησε να εννοηθεί, υπονοώντας ότι ακόμη και η Τουρκία μπορεί να αφήνει την πόρτα ανοικτή, ίσως επειδή δεν θέλει να σαμποτάρει πλήρως την πιθανότητα μιας μελλοντικής λύσης.

Παρά όλα αυτά, το πολιτικό αδιέξοδο παραμένει. Ο ΟΗΕ συνεχίζει να πιέζει για μια διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία (ΔΔΟ), την οποία οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι επιθυμεί η πλειοψηφία και από τις δύο πλευρές. Αλλά οι ηγέτες αρνούνται να υποχωρήσουν από τις παγιωμένες θέσεις τους, ακόμη και μικρές πρωτοβουλίες και συχνά φτάνουμε σε πολιτικό κενό. «Το κυπριακό πρόβλημα είναι επιλύσιμο», επέμεινε ο κ. Στιούαρτ. «Αλλά είναι δύσκολο για μένα να πω αν θα λυθεί ποτέ».

«Δεν ήταν πολιτική»

Ερωτηθείς για την ανθρωπιστική κρίση του περασμένου έτους σχετικά με τους αιτούντες άσυλο που είχαν εγκλωβιστεί στη νεκρή ζώνη, ο κ. Στιούαρτ δεν μπόρεσε να πει πολλά. Χαρακτήρισε την κατάσταση σοβαρή διαφορά απόψεων μεταξύ του ΟΗΕ και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το διεθνές δίκαιο απαιτεί από τις χώρες να αξιολογούν τις αιτήσεις ασύλου πριν απορρίψουν πρόσφυγες, αλλά αντ' αυτού, η Δημοκρατία έσπρωξε τους ανθρώπους πίσω στη νεκρή ζώνη. Για έξι μήνες, ο ΟΗΕ έπρεπε να τους περιθάλψει, να τους στεγάσει και να τους φροντίσει με ελάχιστη βοήθεια από την κυβέρνηση. «Το ζήτημα αφορούσε διεθνείς υποχρεώσεις», είπε, «δεν ήταν πολιτική». Ταυτόχρονα, ο κ. Στιούαρτ απάντησε στις ανησυχίες των Ελληνοκυπρίων γι' αυτό που πιστεύουν ότι είναι μια ενόχληση προ-σπάθεια της Τουρκίας να στείλει πρόσφυγες στη νότια πλευρά μέσω του κατεχόμενου βορρά, ένας τρόπος, όπως υποστηρίζουν, να αλλάξει η δημογραφική σύνθεση του νησιού.

Η απάντηση του κ. Στιούαρτ ήταν προσεκτική αλλά σαφής: «Δεν έχει αποδειχθεί ότι η Τουρκία είναι υπεύθυνη». Αναγνώρισε ότι στην περιοχή λειτουργούν δίκτυα εμπορίας ανθρώπων, αλλά οι ισχυρισμοί για μια σκόπιμη, κρατική εκστρατεία δεν έχουν τεκμηριωθεί. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Τουρκία επανέφερε στην πραγματικότητα αυστηρές απαιτήσεις για βίζα διέλευσης τον Αύγουστο του 2023 για τους Αφρικανούς υπηκόους που ταξιδεύουν μέσω Τουρκίας προς τη βόρεια Κύπρο, τερματίζοντας ουσιαστικά το κενό «OK to Board» που υπήρχε κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Η UNFICYP ως βηματοδότης

Όσο για την UNFICYP, την ειρηνευτική δύναμη του ΟΗΕ, ο κ. Στιούαρτ λέει ότι εξακολουθεί να επιτελεί ζωτικής σημασίας έργο. Δεν έχει υπάρξει στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ των πλευρών εδώ και 51 χρόνια, και αυτό δεν είναι τυχαίο. Στο παρασκήνιο, το προσωπικό του ΟΗΕ «εξουδετερώνει» δεκάδες περιστατικά, μικρά και μεγάλα, που θα μπορούσαν γρήγορα να ξεφύγουν από τον έλεγχο. «Τα πράγματα κλιμακώνονται πολύ γρήγορα εδώ», σημείωσε. «Ένα τηλεφώνημα από έναν ηγέτη και υπάρχει κρίση». Η ειρηνευτική αποστολή, είπε, είναι σαν βηματοδότης. «Αν η καρδιά σου χτυπάει καλά λόγω ενός βηματοδότη, δεν την αφαιρείς απλώς».

Κλείνοντας τη συζήτησή μας, ο κ. Στιούαρτ μάς λέει ότι φεύγει από την Κύπρο με θαυμασμό για τον λαό της, αλλά και με απογοήτευση για την πολιτική της κατάσταση. «Δεν έχει να κάνει με το ποιος έχει δίκιο και ποιος άδικο», είπε. «Έχει να κάνει με το πώς θα προχωρήσουμε». Το πρόβλημα, όπως το βλέπει, δεν είναι η έλλειψη λύσεων, αλλά η έλλειψη θάρρους για να τις υλοποιήσουμε.

«Αν δεν αλλάξει τίποτα», προειδοποίησε ο Κόλιν Στιούαρτ, «οι Ελληνοκύπριοι θα καταλήξουν με το μόνο πράγμα που φοβούνται περισσότερο, ένα τουρκικό σύννορο που θα διασχίζει το νησί».

Αυτό που άφησε το μεγαλύτερο αποτύπωμα στον Καναδό διπλωμάτη ήταν οι συναντήσεις του με απλούς Κύπριους, τόσο Ελληνοκύπριους όσο και Τουρκοκύπριους, που δεν έχουν εγκαταλείψει ποτέ την ελπίδα για ένα ενωμένο μέλλον.

Τρενάρουμε μαθητές για ένα γραπτό

Η ανάγκη για ένα σύστημα που θα «μιλάει» τη γλώσσα των νέων, το επίπεδο του γραμματισμού και η μάστιγα της παπαγαλίας

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΜΠΟΥΡΗ

Για ακόμη μία χρονιά οι επιδόσεις στο μάθημα των Νέων Ελληνικών κινήθηκαν σε χαμηλά επίπεδα (10,77 μ.ό.) προκαλώντας εκ νέου ανησυχία για το επίπεδο που κτιζεται στα σχολεία. Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος, αρκετές φωνές αποδίδουν την ευθύνη στο ότι τα παιδιά δεν διαβάζουν, αλλά και στην ιδιαιτερότητα της κυπριακής διαλέκτου και τον βαθμό που μπορεί να επηρεάσει στην έκφραση. Το ζήτημα, όμως, φαίνεται να είναι πιο σύνθετο και να πηγάζει από το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα και τη μέθοδο με την οποία καλλιεργείται η εγγραματοσύνη στα σχολεία μας. Για τη γλωσσομάθεια, τις ελλείψεις ή όχι των μαθητών/τριών και προκειμένου να εντοπιστούν οι λόγοι για τις χαμηλές επιδόσεις στα Νέα Ελληνικά στην «Κ» μίλησαν η φιλόλογος Δόξα Ευσταθίου και η γλωσσολόγος, αναπληρώτρια καθηγήτρια Διδακτικής της Γλώσσας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου Έλενα Ιωαννίδου.

Το περιεχόμενο του μαθήματος

Η κα Ιωαννίδου τόνισε πως το να μιλάμε για αποτυχία στα Νέα Ελληνικά δεν αντιπροσωπεύει την όλη κατάσταση, καθώς τα τελευταία χρόνια χαμηλοί μέσοι όροι παρατηρούνται σε διάφορα μαθήματα των παγκύπριων εξετάσεων, απλώς το μάθημα των Νέων Ελληνικών συγκεντρώνει μεγάλη δημοσιότητα, αφού υπάρχει η τάση να συνδέεται η επίδοση στα Νέα Ελληνικά με τη γλωσσική ικανότητα των μαθητών/τριών και με την προσδοκία ότι στη γλώσσα «πρέπει όλοι/ες να τα πάνε καλά».

Σύμφωνα με την ίδια, το κλειδί για κατανόηση του ζητήματος βρίσκεται στους λόγους πίσω από την αδυναμία των μαθητών/ριών για ικανοποιητικές επιδόσεις στο μάθημα των Νέων Ελληνικών. Άλλωστε, έρευνες στο Τμήμα Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου που εστιάζουν στην έκθεση της Γ' Λυκείου, αλλά και στη μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο δείχνουν πως τα εξεταστικά δοκίμια και οι μέθοδοι αξιολόγησης τείνουν να διαμορφώνουν το μάθημα των Νέων Ελληνικών αντί να γίνεται το αντίστροφο, κάτι που κάνει το μάθημα πιο τεχνικό και διαδικαστικό. Από τα μέχρι τώρα δεδομένα των ερευνών, συμπεραίνεται πως το μάθημα των Νέων Ελληνικών Γ' Λυκείου είναι καθολικά προσαρ-

μοσμένο στο γραπτό των τελικών εξετάσεων και δημιουργείται έτσι το φαινόμενο της «αναδραστικής επρροής» (washback effect), δηλαδή προκαθορίζεται το περιεχόμενο του μαθήματος με βάση το γραπτό. «Ότι ορίζουν και καθορίζουν το περιεχόμενο του μαθήματος οι εξετάσεις είναι ένα τεράστιο θέμα από μόνο του», υπογράμμισε η κα Ιωαννίδου.

Ένα άλλο ζήτημα που προβληματίζει σύμφωνα με την κα Ιωαννίδου αφορά το περιεχόμενο του μαθήματος και την προώθηση – σχεδόν αποκλειστικά – του δοκιμαϊκού λόγου ως της κορωνίδας των ειδών λόγου. Αντί να υπάρχει ποικιλία κειμενικών ειδών, ειδικά στην παραγωγή γραπτού λόγου, όπως ορίζουν σύγχρονες παιδαγωγικές μέθοδοι, προάγεται ο δοκιμαϊκός λόγος και οι μαθητές/τριες καλούνται να γράψουν ψευδοκειμενικά είδη (ομιλία, επιστολή) με τα χαρακτηριστικά του δοκιμαϊκού λόγου, κείμενα δηλαδή εντελώς αποξενωμένα από τις πρακτικές και τις ταυτότητές τους. Γράφουν χωρίς κριτική σκέψη, μηχανικά, αποστηθίζοντας το περιεχόμενο και δομές με μόνο στόχο να εξασφαλίσουν τις απαραίτητες μονάδες στο γραπτό. Πολύ συχνά μάλιστα, επιχειρηματολογούν υπέρ θέσεων χωρίς να συμφωνούν (π.χ. ο κίνδυνος των Greeklish, ενώ οι ίδιοι γράφουν με αυτό το σύστημα). Έχουμε δηλαδή παιδαγωγικές πρακτικές που ρυθμίζουν και δεν καλλιεργούν τη δημιουργικότητα, τη φαντασία και εν τέλει τη γνώση. Οπό-

τε, καταλήγουμε οι μαθητές/τριες να αποστηθίζουν συγκεκριμένα πράγματα, σε κλίση θεματικές που επαναλαμβάνονται τα τελευταία χρόνια, γράφοντας και κείμενα με τα οποία συχνά διαφωνούν. Συνοψίζοντας τα παραπάνω, η κα Ιωαννίδου σημειώνει πως οι τρεις λόγοι που οδηγούν σε αυτό το αποτέλεσμα είναι η αποξένωση των μαθητών/τριών από το συγκεκριμένο είδος, η αποστηθισμένη και η απουσία κριτικής σκέψης.

Επανεκκίνηση του συστήματος

Η κα Ευσταθίου κατ' αρχάς επισημαίνει πως για ακόμη μία χρονιά διαπιστώνονται χαμηλοί μέσοι όροι σε αρκετά μαθήματα, όμως η δημόσια συζήτηση επικεντρώθηκε κυρίως στον εξαιρετικά χαμηλό μέσο όρο στο μάθημα των Νέων Ελληνικών και θεωρεί πως το ερώτημα που πρέπει να μας απασχολήσει είναι διπλό: γιατί συμβαίνει αυτό και γιατί προκαλεί τόσο συζήτηση, τη στιγμή που χαμηλοί μέσοι όροι παρατηρούνται και σε μαθήματα κατεύθυνσης, όπως τα Μαθηματικά (07,04) ή τη Φυσική (10,45).

Η κα Ευσταθίου λέει πως ακόμα και αν τα θέματα κρίθηκαν «αρκετά βατά» από τους μαθητές οι ερωτήσεις απαιτούσαν σύνθεση σκέψης, ανάλυση, επιχειρηματολογία και παράλληλα υψηλό επίπεδο προετοιμασίας και συναισθηματική ωριμότητα από μέρους των μαθητών. Συνεχίζοντας, αναφέρει ότι το μάθημα των Νέων Ελληνι-

κών δεν θεωρείται απλώς ένα από τα εξεταζόμενα, η γλώσσα είναι ο πυρήνας της Παιδείας μας. Είναι το μόνο μάθημα στο οποίο εξετάζονται όλοι ανεξαιρέτως οι υποψήφιοι και γι' αυτό αντανακλά τη συνολική εικόνα της μορφωτικής κατάστασης των μαθητών μας. Επιπλέον, η γλώσσα δεν είναι μόνο περιεχόμενο, είναι το εργαλείο με το οποίο οι μαθητές σκέφτονται, διαβάζουν, κατανοούν και εκφράζονται. Έτσι, αν ένας μαθητής δεν μπορεί να διαβάσει και να κατανοήσει με σαφήνεια ένα κείμενο ή μια εκφώνηση ερώτησης, τότε δυσκολεύεται να αποδώσει και σε μαθήματα θεωρητικά «αριθμητικά» όπως τα Μαθηματικά, η Φυσική ή η Βιολογία.

Η απάντηση, λοιπόν, είναι περισσότερο παιδαγωγική και λιγότερο αριθμητική. Η κα Ευσταθίου εστίασε στη γλωσσική επάρκεια, η οποία «είναι απαραίτητη για την κατανόηση εννοιών, για τη συγκρότηση σκέψης, για την αιτιολόγηση απόψεων. Όταν αυτή η επάρκεια δεν καλλιεργείται επαρκώς ή δεν αξιολογείται με κριτικό τρόπο το έλλειμμα μεταφέρεται σιωπηλά σε κάθε γνωστικό αντικείμενο». Η κα Ευσταθίου τονίζει επίσης πως η κατάσταση αυτή «δεν μπορεί να αποδοθεί αποκλειστικά στην έλλειψη προσπάθειών από πλευράς μαθητών ή εκπαιδευτικών. Είναι βαθιά συστημική, δηλαδή, το σχολείο, εδώ και χρόνια, έχει αναπτύξει μια κουλτούρα εξετάσεων που συχνά προκρίνει τη στείρα αναπαραγωγή «ορθών» απαντήσεων, αντί να ενθαρρύνει την αυθε-

ντική σκέψη και την ουσιαστική κατανόηση. Το σύστημα εκπαιδεύει τους μαθητές να «περνούν» εξετάσεις, να απαντούν τεχνικά, προβλέψιμα, με βάση «μοντέλα», και όχι να σκέφτονται, να αναλύουν και να εκφράζονται με πληρότητα. Στον αντίποδα, ο ρόλος του εκπαιδευτικού περιορίζεται και οι εκπαιδευτικοί αναγκάζονται να ακολουθούν ένα αυστηρό πρόγραμμα ύλης χωρίς χώρο για δημιουργικές προσεγγίσεις.

Κατά τη γνώμη της, το 10,77 είναι ένα «καμπανάκι», όχι αποτυχίας αλλά σιωπής. «Μιας σιωπής που προκύπτει, όταν η γλώσσα χάνει το νόημα μέσα στην αποστηθισμένη, στις σελίδες θεωρίας και τη βαθμοθηρία. Η λύση δεν βρίσκεται ούτε σε περισσότερες ώρες διδασκαλίας ούτε σε σκληρότερες εξετάσεις, βρίσκεται στην αναμόρφωση του περιεχομένου της μεθοδολογίας και κυρίως της νοοτροπίας που επικρατεί στη μάθηση. Χρειάζεται επανεκκίνηση του συστήματος. Το υπουργείο Παιδείας οφείλει να δει την κατάσταση χωρίς ωραιοποιήσεις. Δεν φτάνει οι εξετάσεις ούτε μόνο οι μαθητές. Χρειάζεται άμεση αναθεώρηση του τρόπου διδασκαλίας της γλώσσας σε όλες τις βαθμίδες, με έμφαση στην κατανόηση, στη σύνθεση, στην επιχειρηματολογία και στην προσωπική έκφραση».

Καταλήγοντας, η κα Ευσταθίου υπογράμμισε ότι «η κρίση των επιδόσεων στο μάθημα των Ελληνικών, και όχι μόνο, στις Παγκύπριες δεν είναι συγκυριακή ούτε επιφανειακή, είναι το αποτέλεσμα ενός εκπαιδευτικού συστήματος που έχει πάψει να επενδύει στη σκέψη και έχει αρκестεί στην τεχνική επιβίωση. Αν η γλώσσα μας φθίνει, δεν χάνεται μόνο η ικανότητα να γράψουμε καλά σε μια εξέταση, χάνεται και η δυνατότητα να σκεφτούμε κριτικά, να εκφραστούμε με πληρότητα και να συμμετέχουμε ουσιαστικά στον δημόσιο βίο».

Αναμένεται βελτίωση

Σύμφωνα με αρμόδια πηγή του Υπουργείου που μίλησε στην «Κ» λέχθηκε πως δεν υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση από άλλες χρονιές στους μέσους όρους σε κανένα μάθημα τα τελευταία τρία χρόνια. Αναφορικά με τα Νέα Ελληνικά και με το σχέδιο δράσης του υπουργείου Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας που υλοποιείται από το Δημοτικό Σχολείο αναμένεται βελτίωση.

«Ότι ορίζουν και καθορίζουν το περιεχόμενο του μαθήματος οι εξετάσεις είναι ένα τεράστιο θέμα από μόνο του», δηλώνει στην «Κ» η γλωσσολόγος, κα Έλενα Ιωαννίδου.

Το ζήτημα της χαμηλής επίδοσης στα Νέα Ελληνικά φαίνεται να είναι πιο σύνθετο απ' ό,τι νομίζουμε και πηγάζει από το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα και τη μέθοδο με την οποία καλλιεργείται η εγγραματοσύνη στα σχολεία μας.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΣΠΗΛΙΟΥ

Το σχολείο έχει αναπτύξει μια κουλτούρα εξετάσεων που συχνά προκρίνει τη στείρα αναπαραγωγή «ορθών» απαντήσεων, αντί να ενθαρρύνει την αυθεντική σκέψη λέει η φιλόλογος Δόξα Ευσταθίου.

Επηρεάζει τελικά η διάλεκτος;

Ρωτώντας την κα Ιωαννίδου εάν το πρόβλημα κατανόησης και έκφρασης μπορεί να αποδοθεί στην κυπριακή διάλεκτο, η ίδια απάντησε πως δεν έχουμε κάποια έρευνα που να μας λέει πως οι ομιλητές διαλέκτων παραγάγουν λιγότερο ποιοτικό γραπτό λόγο. Πρόσθεσε πως και οι ομιλητές που δεν έχουν διάλεκτο, αλλιώς μιλάνε και αλλιώς γράφουν. Επομένως, όταν κάποιος/α δεν τα πάει καλά στον γραπτό λόγο, οι λόγοι

Η πηγή του προβλήματος που είναι ο παιδαγωγικός τρόπος με τον οποίο γίνεται το μάθημα δεν φαίνεται να συζητείται ή να θίγεται.

δεν αφορούν τη διάλεκτο, αλλά, όπως μας υποδεικνύει η επιστήμη της γλωσσολογίας, αφορούν το επίπεδο γραμματισμού. Επεξηγώντας τη διαδικασία, η κα Ιωαννίδου μας λέει ότι το επίπεδο του γραπτού λόγου καθορίζεται από παράγοντες όπως γνώση των κειμενικών συμβάσεων π.χ. γνώση των βασικών χαρακτηριστικών του λογοτεχνικού ή επιστημονικού λόγου, ή επίγνωση των επιπέδων συνοχής και συνεκτικότητας

ενός κειμένου. Το μεγάλο στοιχείο, κατά την άποψη της κας Ιωαννίδου είναι ο τρόπος με τον οποίο θα αναπτυχθεί η εγγραματοσύνη, η οποία είναι κάτι πέρα από τη διάλεκτο και εκεί φαίνεται να είναι η μεγάλη πρόκληση για τους/τις μαθητές/τριες. «Το μάθημα των Νέων Ελληνικών δεν μιλά τη γλώσσα τους, δεν τους κινεί το ενδιαφέρον, δεν τους προκαλεί, παραμένουν παθητικοί δέκτες που απλώς ακούνε και δεν μιλούν. Αν

για παράδειγμα αντί για διαλέξεις είχαν να κάνουν ένα πρότζεκτ με κοινωνική θεματολογία, όπως π.χ. βία στα γήπεδα, συνθήματα ποδοσφαιρικών αγώνων ή ποια είναι η γλώσσα των gamers, τότε τα κίνητρα μάθησης ίσως να άλλαζαν και η σχέση τους με τη γλώσσα να γινόταν πιο ουσιαστική», σχολίασε. Η κα Ιωαννίδου εστίασε στο γεγονός πως ο σχολικός γραμματισμός ακολουθεί αυτόνομο-ρυθμιστικά μοντέλα και δεν βρίσκεται

σε διάλογο με την κοινωνία, έτσι καταλήγουμε σε μια «παράδοση παραπόνων» (complaint tradition) όπου συστηματικά αναδεικνύονται στον δημόσιο λόγο παράπονα για το γλωσσικό επίπεδο των νέων ή για το ότι φτάνει οι μαθητές/τριες που δεν διαβάζουν βιβλία. Η πηγή όμως του προβλήματος που είναι ο παιδαγωγικός τρόπος με τον οποίο γίνεται το μάθημα δεν φαίνεται να συζητείται ή να θίγεται.

► ΕΛΛΑΔΑ από €699

► ΕΞΩΤΙΚΟΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ από €2089

► ΕΥΡΩΠΗ από €875

Orthodoxou Travel

Καλοκαιρινές αποδράσεις; Βρες το δικό σου πακέτο!

Ταξίδια με χαμόγελο!

PROUD MEMBER FOR 30 years!

77 77 17 67

orthodoxoutravel.com

www.agenda.cy

Don't miss
out, early
bird tickets
are available
now!

digital agenda

CYPRUS SUMMIT

Beyond AI

A-class speakers at a world-class event

October 9th, 2025
Nicosia Municipal Theatre

POWERED BY

Bank of Cyprus

Το κάδρο ενός ηγέτη

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Όταν η χώρα εξαιτίας της πυρκαγιάς έχει υποστεί τη μεγαλύτερη καταστροφή μετά από τους βομβαρδισμούς του '74, όταν λόγω αυτής της πυρκαγιάς έχουν πεθάνει δύο άνθρωποι και δεκάδες άλλοι έμειναν χωρίς σπίτια, όταν δάση, ζώα, αμπελώνες έγιναν αποκαΐδια, τότε ο ηγέτης αυτής της χώρας δεν έχει κανένα δικαίωμα να καταφεύγει σε επικοινωνιακά τεχνάσματα προκειμένου να δείξει ότι στηρίζει τους πληγέντες ή ό,τι άλλο μήνυμα θεωρεί πως πρέπει να επικοινωνήσει μέσα από το στημένο σκηνικό που είδαμε στο διάγγελμα του. Είναι πραγματικά για να διερωτάται ο κάθε σκεπτόμενος άνθρωπος: Πώς είναι δυνατόν μετά απ' όλα όσα συγκλονισμένοι είδαμε να συμβαίνουν, να περνά από το μυαλό του ηγέτη της χώρας (και των συμβούλων του) μια τέτοια ιδέα επικοινωνιακής σκοπιμότητας; Δεν υπήρχε ούτε ένας άνθρωπος εκεί να υποδείξει στον Πρόεδρο το αναξιοπρεπές μιας τέτοιας κίνησης; Ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος εξηγώντας τι προηγήθηκε είπε πως μετά τη σύσκεψη με τους κοινοτάρχες των περιοχών που επλήγησαν ο Πρόεδρος τους διάβασε όσα προτίθετο να πει στο διάγγελμα και τους είπε ότι όποιος θέλει να είναι μαζί του είναι ευπρόσδεκτος.

Τι ακριβώς σημαίνει αυτό; Τι είναι ένα διάγγελμα και μάλιστα κάτω από αυτές τις συνθήκες; Συναΐξη στο καφενείο; Και είναι δηλαδή η τελική εικόνα που είδαμε στις οθόνες μας (και μείναμε με το στόμα ανοικτό) αποτέλεσμα αυθόρμητης τάχα πρόσκλησης του Προέδρου προς τους κοινοτάρχες και όποιος ανικνεύει σ' αυτήν ιδιότητα κρίνεται κακόβουλος; Η στοιχισή τους ώστε να εξυπηρετείται το κάδρο, η τοποθέτησή τους ώστε να πλαισιώνουν τον Πρόεδρο και να είναι όλοι ορατοί, η πόζα, το ύψος, η επιλογή του χώρου, βροντοφωνάζουν το σκηνοθετημένο στήσιμο της εικόνας και οποιοσδήποτε άλλος ισχυρισμός είναι εμπαιγμός στην νοημοσύνη μας. Ακόμα κι αν δεχτεί κανείς ότι η πρόθεση του Προέδρου ήταν χωρίς επικοινωνιακό κίνητρο αλλά στόχευε στο να «αγκαλιάσει» τους κοινοτάρχες ώστε να αισθανθούν τη στήριξη της κυβέρνησης και την ενότητα, αυτή η εκδοχή όχι μόνο δεν αποτελεί ελαφροντικό αλλά κρίνεται εξίσου προβληματική με τη σκοπιμότητα, αφού προδίδει το πώς αντιλαμβάνεται ο Πρόεδρος τον ρόλο και την έννοια του ηγέτη στη διαχείριση κρίσεων και ανάληψη ευθυνών.

Με ποιά λόγια τίποτα δεν αιτιολογεί αυτή την εικόνα. Δεν σπίνεις τους κοινοτάρχες των πληγείσων περιοχών να σε πλαισιώνουν στο διάγγελμα σου, κατ' ακρίβεια δεν διανοείσαι καν να πράξεις κάτι τέτοιο, αντιθέτως, τους προστατεύεις, αν γνοιάζεσαι για αυτούς, δεν τους εκθέτεις στον κίνδυνο να εκληφθεί η παρουσία τους ως μέρος επικοινωνιακών στρατηγικών και ακόμα κι αν δεν είναι αυτή η δική σου πρόθεση οφείλεις να γνωρίζεις ότι τοποθετώντας τους γύρω σου σαν ντεκόρ τους αφηνείς ανυπεράσπιστους στα όποια μικροπολιτικά παιχνίδια. Ένας ηγέτης, μετά από μια καταστροφή η οποία βόα εκ του αποτελέσματος πως υπάρχουν σοβάρεις κρατικές ανεπάρκειες εκείνο που οφείλει να κάνει ως πράξη πολιτικής ευθύνης είναι να σταθεί μόνος του απέναντι στους πολίτες.

Και δη όταν έχουν γίνει στάχτη οι προ μνημών κυβερνητικές δηλώσεις «οτι είμαστε όσο ποτέ άλλοτε προετοιμασμένοι και ενισχυμένοι για να αντιμετωπίσουμε την οποιαδήποτε πυρκαγιά». Και η σκηνοθετημένη πλαισίωση από τους κοινοτάρχες δεν είναι πράξη πολιτικής ευθύνης, είναι πράξη πολιτικής υπεκφυγής, διότι όταν ένας ηγέτης, μετά από μια τέτοια καταστροφή χρειάζεται τους παθόντες «συνοδεία» για να μιλήσει στους πολίτες, τότε δεν ηγείται αλλά κρύβεται. Οι πληγέντες δεν ανακουφίζονται από τέτοιες εικόνες, ούτε και συγχωρούνται οι παραλείψεις. Ούτε σώζονται δάση, σπίτια και ζωές με δηλώσεις ενότητας, όταν οι ενέργειες του κράτους αποδεικνύουν το αντίθετο. Άρα εδώ δεν πρόκειται απλώς για μια «ατυχή» εικόνα ή για μια «αυθόρμητη αθώα πρόσκληση» αλλά για το πώς ο ηγέτης αντιλαμβάνεται τον ρόλο και τις ευθύνες του. Και η συγκεκριμένη εικόνα μαρτυρεί πως αδυνατεί να αντιληφθεί ότι τέτοιες ώρες κρίνεται όχι από το ποιους θα στήσει δίπλα του αλλά από το αν μπορεί να σταθεί μόνος του ενώπιον των πολιτών.

elenixenou11@gmail.com

Κάτοικοι συμμετέχουν σε μια τελετουργία κατά τη διάρκεια του εορτασμού του Μήνα Πατισμάμα, ή Μπτέρας Γης, στη Λα Κούμπρε της Βολιβίας.

Η ιστορία και η μνήμη μετά τη Γάζα

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΛΙΑΚΟΥ**

Είναι προφανές ότι επείγει σήμερα να σταματήσει η σφαγή και ο λιμός στη Γάζα. Αλλά, αν αυτό που αντικρίζουμε σήμερα δεν είναι προοίμιο μιας δυστοπίας του 21ου αιώνα, είναι ανυπολόγιστα βαθιά η πληγή που άνοιξε. Είναι ρήγμα στον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο και την ιστορία του. Είναι επίσης πλήγμα στην πολιτική κουλτούρα που κυριάρχησε μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, στην εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Αν η πολιτική κουλτούρα ορίζει ένα πλαίσιο αξιών, πεποιθήσεων, αντιλήψεων και συναίσθημάτων μέσω των οποίων οι κοινωνίες αντιλαμβάνονται τη ροή του κόσμου, τότε πυρήνας της είναι η ιστορία και η μνήμη. Η ιστορία (ως ιστορική επιστήμη, δημόσια ιστορία και αγωγή των πολιτών) αναπτύχθηκε από τον 19ο αιώνα πάνω σε δύο άξονες: την εθνική ιστορία και την πρόοδο του δυτικού πολιτισμού. Αυτός θεωρείται ο δυτικός κανόνας ιστορίας που επικράτησε – με παραλλαγές βέβαια, αλλά σταθερά γύρω από αυτούς τους δύο άξονες.

Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και το Ολοκαύτωμα κλόνισαν αυτόν τον δυτικό κανόνα. Και τους δύο άξονες. Αφενός έδειξε τον ναζισμό ως την ακραία και εξτρεμιστική εξέλιξη του εθνικισμού και της ταξινόμησης των ανθρώπων σε ανώτερους και κατώτερους. Αφετέρου, δείχνοντας με το Ολοκαύτωμα μια αβυσσалаά σκοτεινή κληίδα στο εσωτερικό της ιδέας της δυτικής προόδου, έσπειρε την αμφιβολία στις βεβαιότητες του δυτικού κανόνα ιστορίας.

Δεν έγιναν αμέσως αισθητοί αυτοί οι τρομεροί κλονισμοί. Στην ψυχροπολεμική αναμέτρηση το επίδικο ήταν αφενός η κατάσχυση των δυτικών αξιών, αφετέρου ποιος οικειοποιείται την πρόοδο. Τότε, αναφορικά με τα εγκλήματα του πολέμου, τον τόνο έδινε η φράση του Τσώρτσιλ «The blessed act of oblivion» (η ευλογημένη πράξη της λήθης). Όταν το 1953 συνήλθε η διάσκεψη των επτά σοφών στη Ρώμη (Σουμάν, Ντε Γκασπερι κ.ά.) για μια νέα ευρωπαϊκή ταυτότητα, ούτε ήθελαν να ακούσουν για μαζικά εγκλήματα της ναζιστικής Γερμανία. Η Νυρεμβέργη θεωρήθηκε αρκετή, ώστε οι ενοχές να μην κατατυραννούν τις μεταπολεμικές κοινωνίες.

Γύρω από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου όμως αναδύθηκαν οι απωθημένες μνήμες. Ανοίξαν τα κλεισμένα τραύματα. Και πρώτα απ' όλα το Ολοκαύτωμα. Από την αποσιώπηση, το Ολοκαύτωμα αναδείχθηκε ως το κατ' εξοχήν τραύμα του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Οχι μόνο. Η ανάδειξη του εγκλήματος εναντίον των Εβραίων ξαναθύμισε τα εγκλήματα της αποικιακής εποχής, ενώ ο

ναζισμός συνδέθηκε με τον ευρωπαϊκό ρατσισμό. Ακόμη και οι εθνικές ιστορίες δεν ήταν πλέον αυτοεγκωμιαστικά αφηγήματα. Αποκαλύφθηκαν σκοτεινές τους πλευρές.

Η ανάδειξη του Ολοκαυτώματος συνδέθηκε στενά, σαν αιτία και αποτέλεσμα, με τη στροφή από την ιστορία στη μνήμη. Με τη μετάβαση από τα ιστορικά γεγονότα στην ιστορική εμπειρία. Και στη στροφή αυτή επίκεντρο ήταν όχι οποιοσδήποτε μνήμες, αλλά οι τραυματικές. Και την εννοιολογική δομή, το γλωσσικό πρωτόκολλο, το σενάριο για την ανάδειξη των τραυματικών εμπειριών το έδωσε το Ολοκαύτωμα. Εγινε ο κοινός τόπος ευρωπαϊκής μνήμης. Στόχος του ο εξανθρωπισμός της ιστορίας. Αλλά ταυτόχρονα, γιατί ουδέν καλόν αμιγές κακού, η ιστορική ανάλυση αντικαταστάθηκε από μια νέα ηθική κατάρτηση.

Τώρα συμβαίνει μια γενοκτονία, όχι μια οποιαδήποτε, αλλά συνδεδεμένη με ένα λαό που οι γονείς και οι παππούδες του την υπέστησαν. Και η τρομερή ειρωνεία της ιστορίας είναι όχι μόνο η διαγενεακή αντιστροφή των ρόλων, αλλά και η διαστροφή του νοήματος των λέξεων. Ο αντισημιτισμός χρησιμοποιήθηκε ως ηθικός πανικός για να νεκρώσει κάθε αντίσταση και διαμαρτυρία στην τωρινή γενοκτονία. Για να παραλύσει τη Δύση, ανακαλύδοντας τις ενοχές του δικού της αντισημιτικού παρελθόντος.

Για να συμβαίνει όμως μια γενοκτονία μπροστά στα μάτια μας και να την παρακολουθούμε με απάθεια και παθητική υποτίρριξη, σημαίνει ότι δεν μάθαμε από τη διδασκαλία του Ολοκαυτώματος. Οτι το Ολοκαύτωμα στριμώχτηκε στο παρελθόν – σαν σε «ξένη χώρα». Στι θεωρήσαμε πως αφορά μόνο τους Εβραίους και δεν έχει οικουμενική ισχύ. Η νομικοποίησή του με ορισμούς που υπαγορεύονται από κρατικές λογικές, όπως της International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA), το άδειασε από το ανθρωπιστικό του μήνυμα.

Όταν καθιερώθηκε το Ολοκαύτωμα στον ιστορικό κανόνα, ήταν ήδη μνήμη. Τώρα η γενοκτονία συμβαίνει στο παρόν. Η Γάζα ρίχνει βαριά σκιά στις ιστορικές και μνημονικές σπουδές, δηλαδή στη διαμόρφωση της συνείδησής μας. Δεν μπορούμε να συνεχίζουμε αγνώνοντας την. Καιρός να ανοίξει η συζήτηση για το τι είδους συνείδηση διαμορφώνεται τώρα. Γιατί πώς μπορούμε να καταλάβουμε τον κόσμο που ανοίγεται μπροστά μας; Διαβάζοντάς τον μέσα από την πολιτική ισχύος του Καρλ Σμιτ, ή της συνειδησιακής κρίσης του Πρίμο Λέβι;

Ο κ. Αντώνης Λιάκος είναι ομότιμος καθηγητής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ο όρκος της Ευρώπης

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

«Η αρπαγή της Ευρώπης αποτελεί την πρώτη μεγάλη σφαγή, την αρχική βία. Μια γυναίκα αρπάζεται και μεταφέρεται αλλού, και πάνω σ' αυτήν την αρπαγή θεμελιώνεται ένας ολόκληρος πολιτισμός». Η άποψη του 57χρονου Λιβανοκαναδού δημιουργού Ουαζντί Μουαουάντ, έστω κι αν, όπως λέει ο ίδιος, «δεν συνδέει άμεσα το έργο του με την ευρωπαϊκή επικαιρότητα», διατυπώνεται σε μια στιγμή που η συζήτηση για το μέλλον μιας πολιτικά αδύναμης, διαλυμένης και σε λήθαργο Γηραιάς Ηπείρου, είναι όχι μόνο ανοικτή αλλά και επείγουσα.

Ο τίτλος του θεατρικού έργου του –που παρουσιάστηκε χθες και προχθές στην Επίδαυρο– είναι «Ο όρκος της Ευρώπης». Τι εννοεί και πώς το αντιλαμβάνεται είναι θέμα της παράστασης. Όμως και χωρίς την αφηγηματική ανάπτυξη, από μόνη της η φράση καλεί σε αφύπνιση. Πώς αντιλαμβανόμαστε σήμερα την ευρωπαϊκή μας ταυτότητα; Ως περιφερόμενοι τουρίστες από χώρα σε χώρα; Ως ινσταγκραμικοί θεατές μνημείων και τοπίων; Ως συνεδιστοί πολίτες, ενεργοί, με ιστορική συνείδηση και γνώση; Ή ως νεο-πληβείοι μιας οικονομικής συνθήκης που τα δεδομένα της μας στριμώχνουν, κάποτε μας περιθωριοποιούν, συχνά μας πλήττουν διανοητικά και ψυχικά;

Ο Μουαουάντ δηλώνει ότι «δεν κατονομάζει κανέναν τόπο». Και εξηγεί: «Ονομάζοντας, ορίζεις. Καταδικάζεις. Αν πεις πού έγινε μια σφαγή, είναι σαν να λες ποιος την έκανε. Όμως δεν είναι αυτός ο σκοπός μου. Η βία σήμερα είναι διάχυτη, παντού και πουθενά. Δεν περιορίζεται σε σύνορα, έθνη ή γλώσσες. Όπως η Ευρώπη, κληρονόμος και θύμα, έτσι κι εμείς ίσως είμαστε απόγονοι και των θυμάτων και των θυτών. Κανείς δεν είναι άμοιρος αυτής της ιστορίας» (εφημερίδα «Τα Νέα», 30/7).

Αλληγορικά μιλώντας, ξεδιπλώνει ένα νήμα γεμάτο τέρρατα, κατάρες, αγχόνες. «Ένα νήμα που ίσως σήμερα πρέπει να μάθουμε να κόβουμε ή να ξαναβρούμε». Εχουμε χρόνο γι' αυτό που μας προτείνει ο Μουαουάντ; Ολη του η έως τώρα εργογραφία, γνωστή και στο ελληνικό κοινό («Πυρκαγιές», «Ολοι εμείς πουλιά»), είναι ένα διαρκές οδοιπορικό σε οικογενειακά τραύματα και πένθη, ξεριζωμούς, αναζήτηση ταυτότητας πέρα από φυλετικά ή θρησκευτικά όρια. Η αρχαία ελληνική τραγωδία είναι η έμπνευσή του. Βυθίζεται στο πηγάδι του χρόνου και μέσα από τον λαβύρινθο της μνήμης ψάει και τα πρωταρχικά τραύματα που αιμορραγούν ακόμη. Έτσι, κάθε προσωπική ιστορία, κάνοντας τη δική της διαδρομή, συναντά τη μεγάλη Ιστορία. Αναγνωρίζω μοτίβο στη λογοτεχνία, στο θέατρο, που επαναλαμβάνεται αδιάκοπα.

Βοηθούν οι ιστορίες να δούμε την, υποτιθέμενη, ενότητα της Ευρώπης, αυτή την «ψευδαισθήση του ρομαντισμού», όπως διατείνονται ορισμένοι ιστορικοί;

Στο θεμελιακό βιβλίο του «Γραμματική των πολιτισμών», ο περίφημος Γάλλος ιστορικός Φερνάν Μπροντέλ (1902-1985) σημειώνει: «Είναι αδύνατον να οικοδομηθεί η Ευρώπη αν δεν στηριχτεί στις αρχέγονες δυνάμεις που τη δημιουργήσαν, και που δουλεύουν ακόμη στα κατάβaths της». Ο Μπροντέλ αναφέρεται στις «λαμπρές ενότητες της τέχνης και του πνεύματος» εννοώντας «εκείνα τα σημεία σύγκλισης και ομοιογένειας, σε ό,τι αφορά τις υψηλότερες εκδηλώσεις του πολιτισμού, της καλαισθησίας και του πνεύματος, που κάνουν την Ευρώπη να φαντάζει αδελφωμένη, ομοιόμορφη, λες και λούζεται ολόκληρη στο ίδιο φως».

Όσο κι αν η γλώσσα και το ύφος προδίδουν την ηλικία του κειμένου, κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί ότι ο πολιτισμός, μέσα στις αλλαγές, στους μετασχηματισμούς και στις αποκλίσεις του, παραμένει και τον 21ο αιώνα της ΑΙ, των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, των κοσμογονικών μετατοπίσεων, μια πρόσκληση ενότητας. Μια δυνατότητα καθουσιαστικής παρατήρησης και σκέψης. «Καθουσιαστική» γιατί η πηγή του είναι κοινή για όλους τους ευρωπαϊκούς λαούς: δεν νοείται δημιουργία χωρίς συμανισμό. Ακόμη και στην πιο σκληρή, ωμή, βίαιη εκδοχή των πραγμάτων, στο κέντρο της είναι ο άνθρωπος και οι ανάγκες του. Η πάσχουσα ψυχή και το πάσχον σώμα.

Μήπως, όμως, συρρικνώνεται ο πολιτισμός, εγκλωβισμένος, κι αυτός, στη δημογραφική γήρανση της Ευρώπης; Η προσέλευση στα «σημεία συνάντησης» (μουσεία, θέατρα, αίθουσες εκδηλώσεων κ.ο.κ.) δεν δηλώνει κάτι τέτοιο. Ο Μουαουάντ μάς υπενθυμίζει έναν όρκο διαρκείας. Σε έναν τόπο κοινό, συλλογισμού και ίασης. Μπορεί να είναι η Ευρώπη.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Συγγνώμη για την ενόχληση

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Μου το είχε πει κοινωτικός διπλωμάτης, αλλά μου φάνηκε τόσο τραβηγμένο, ώστε δυσκολεύόμουν να το πιστέψω. Μου είχε πει λοιπόν, ότι στέλεχος της κυπριακής κυβέρνησης προέβη σε δηλώσεις για την πυρκαγιά της 23ης Ιουλίου και είχε αναφέρει ότι δεν μπορούσε να πει συγγνώμη, διότι όπως εξήγησε, «η κυβέρνηση δεν άναψε καμιά πυρκαγιά». Και ότι αντίθετα, η κυβέρνηση την έσβησε. Άρα λοιπόν, γιατί να απολογηθεί;

Δυστυχώς, είναι πραγματικότητα. Κι αυτά ειπώθηκαν από τον κ. Βίκτωρα Παπαδόπουλο, διευθυντή του γραφείου του προέδρου Χριστοδουλίδη, ο οποίος μιλούσε στις 25 Ιουλίου στο ραδιόφωνο του «Αστρα». Ρωτήθηκε γιατί η κυβέρνηση δεν είχε πει ούτε μια συγγνώμη και απάντησε: «Κοιτάξτε, η κυβέρνηση δεν άναψε καμιά πυρκαγιά», προσθέτοντας ότι αντίθετα έχει σβήσει πολλές πυρκαγιές. Άρα, ο κ. Βίκτωρας Παπαδόπουλος δεν έβλεπε κανένα λόγο να απολογηθεί.

Και πιθανόν να θεωρεί ότι εάν υπάρχει κάποιος που οφείλει μια απολογία, δεν είναι ούτε η κυβέρνηση, ούτε ο ίδιος, αλλά όλοι εμείς, οι υπόλοιποι, που πρέπει να είμαστε ευγνώμονες γιατί αυτή η κυβέρνηση σβήνει φωτιές.

Την ουσία των τοποθετήσεων του κ. Βίκτωρα Παπαδόπουλου, θα μπορούσαμε ενδεχομένως πλέον να την παρακάμψουμε καθώς έχουν ήδη ειπωθεί πολλά. Άλλωστε, η κυβέρνηση αυτοαναίρεται και αυτοαποδομείται, αν βάλουμε δίπλα, αφενός τους κομपाσμούς της 3ης Ιουνίου για την ετοιμότητα ανακρίσιος κάθε πυρκαγιάς και αφετέρου το αποτέλεσμα της καταστροφής που προκλήθηκε την 23η Ιουλίου, με το κράτος σε επίπεδο σχεδιασμού, συντονισμού και αποτελεσματικότητας, να θυμίζει διαλυμένη παρέλαση.

Αυτό όμως που προσθέτει στη δημόσια συζήτηση, είναι η νοοτροπία που εκφράζει με την τοποθέτησή του, ο κ. Βίκτωρας Παπαδόπουλος. Μια νοοτροπία απόκοσμη, η οποία κινείται στα όρια

του πολιτικού θράσους. Με τον πλέον κυνικό και άγαρμπο τρόπο, χωρίς ίχνος ευαισθησίας, ενσυναίσθησης και χωρίς συναίσθηση των λόγων του. Και στη λογική αποποίησης των πολιτικών ευθυνών της κυβέρνησης, θεωρώντας ότι αυτές δεν υπάρχουν και συνεπώς δεν θα μπορούσαν να αναληφθούν.

Η τάση αποποίησης των πολιτικών ευθυνών, απορρέει όμως και από το διάγγελμα του προέδρου Χριστοδουλίδη, που ακολούθησε, λίγες μέρες αργότερα. Αν και ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απολογήθηκε εκ μέρους της Πολιτείας, σε αντίθεση με τον Βίκτωρα Παπαδόπουλο που δεν έβλεπε κανένα λόγο να πει μια συγγνώμη, εντούτοις δεν άρθρωσε λέξη για τις πολιτικές ευθύνες της κυβέρνησης, οι οποίες είναι τεράστιες και δεν μπορούν να κρυφτούν κάτω από το χαλί.

Και όπως λέει και ο καθηγητής Δημοσίου Δικαίου Ξενοφών Κοντιάδης, «η πολιτική ευθύνη είναι αντικειμενική». Και όπως εξηγεί, «δεν χρειάζεται

να έχει άμεση και προσωπική εμπλοκή ένας/μία υπουργός σε ένα ζήτημα για να του/της καταλογιστεί. Αρκεί να εμπίπτει το κρίσιμο ζήτημα στο πεδίο των αρμοδιοτήτων του/της», σημειώνει.

Αυτό τι σημαίνει; Με πολύ απλά λόγια, οι υπουργοί που στο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους, εμπίπτουν όλα όσα έλαβαν χώρα στις 23-24 Ιουλίου, θα έπρεπε ήδη να βρίσκονται στο σπίτι τους. Διαφορετικά, στον κρίκο της αλυσίδας της «πολιτικής ευθύνης» θα προστεθεί εκ των πραγμάτων και αυτός που δεν έχει κανένα ενδοιασμό, εν μέσω της καταστροφής που προκλήθηκε, να συντηρεί στην κυβέρνηση του, την παρουσία των εν λόγω υπουργών, των οποίων η πολιτική ευθύνη είναι «αντικειμενική». Δηλαδή, ο ίδιος ο Νίκος Χριστοδουλίδης.

Η πολιτική ευθύνη λοιπόν δεν είναι πυρηνική φυσική. Και θέλω να πιστεύω ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, που ενώ γράφονταν αυτές οι γραμμές εξακολουθούσε να την παρακάμπτει και να την αγνοεί, θα εντοπίσει ένα βιβλίο

για την έννοια της πολιτικής ευθύνης μεταξύ των 6.000 τόμων που, όπως ο ίδιος δήλωσε, αριθμεί η βιβλιοθήκη του. Και αφού το διαβάσει, θέλω επίσης να πιστεύω ότι θα το δανείσει και στους υπουργούς και στους συνεργάτες του. Με τη σειρά. Δίνοντας προτεραιότητα στον διευθυντή του γραφείου του. Εάν πάλι κανείς δεν είναι σε θέση σε αυτή την κυβέρνηση να εντοπίσει την έννοια της πολιτικής ευθύνης, έστω και σε επίπεδο βιβλιογραφίας, τότε συγγνώμη για την ενόχληση.

ΥΓ. Το σκηνικό του διαγγέλματος του Προέδρου Χριστοδουλίδη, μπροστά από τους κοινοτάρχες των 17 περιφέρειων κοινοτήτων της ορεινής Λεμεσού, υπό μορφή «πλαισίωσης» και υπό τύπον «εοχύρωσής» του, ποιος το σκέφτηκε; Αν κάτι προκαλεί μεγαλύτερη ανασυχία σε αυτό τον τόπο, δεν είναι τόσο η αναπαράβα παραγωγής ουσιαστικού πολιτικού έργου, όσο κάποια αχαράκτιστα μυαλά.

Η μεσαία τάξη δεν νιώθει και τόσο μεσαία

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Όσο δύσκολη και αν ήταν η ζωή για πάρα πολλούς Έλληνες, υπήρχε πάντοτε η προσδοκία και η διέξοδος των διακοπών. Ανθρώποι που ανήκαν σε χαμηλά στρώματα, και σίγουρα η μεσαία τάξη, κληρονομούσαν ή είχαν τη δυνατότητα να χτίσουν κάποιο ένα εξοχικό σπίτι.

Οι διακοπές διαρκούσαν δύο και τρεις εβδομάδες και πολλές φορές ένα μέρος της οικογένειας μετακόμιζε για όλο σχεδόν το καλοκαίρι σε κάποιο παραθεριστικό κέντρο. Ακόμη και οι πιο ακριβοί και δημοφιλείς προορισμοί ήταν προσιτοί σε μία ελληνική οικογένεια που ήθελε να περάσει μερικές μέρες εκεί. Οι Κυκλάδες και τα άλλα νησιά δεν εθεωρούντο ποτέ απαγορευμένη περιοχή για το μεγάλο κομμάτι της κοινωνίας.

Η εικόνα έχει αλλάξει πολύ. Οι διακοπές συρρικνώνονται γιατί πολύς κόσμος απλώς δεν βγαίνει οικονομικά. Δημόσιοι υπάλληλοι ή μισθωτοί που παίρνουν τον βασικό μισθό καταφέρνουν να φύγουν μία εβδομάδα και αν τα παιδιά είναι τυχερά να έχουν παπιούδες, τα φυγαδεύουν στο χωριό μαζί τους.

Τα νησιά είναι πανάκριβα. Τα ακτοπολιτικά εισιτήρια για μια οικογένεια στοιχίζουν, τα διαθέσιμα δωμάτια –που κάποτε έκαναν 70-80 ευρώ– έχουν εξαφανιστεί από την αγορά, ενώ η εστίαση έχει ακριβύνει τόσο, που αφήνει το γρήγορο φαγητό ως μοναδική λύση.

Διέξοδοι δεν υπάρχουν γι’ αυτούς τους ανθρώπους ακόμη κι αν μείνουν στην Αττική τα Σαββατοκύριακα, γιατί ούτε τα 35 ευρώ της ομπρέλας της Λούτσας είναι θελκτική λύση, για κάποια βαλάντια είναι απαγορευτικό. Όσο για τα εξοχικά, είναι άπιαστο όνειρο για μια νέα οικογένεια να τα αγοράσει,

να τα κτίσει, ακόμη και να τα συντηρήσει.

Κάποιοι βρίσκουν διέξοδο στη βραχυχρόνια μίσθωση, ενώ πολλά ακίνητα αλλάζουν χέρια. Περνούν στους ξένους – ακόμη και βόρειοι γείτονές μας τα βρίσκουν φθηνά για τα δικά τους εισοδήματα.

Ο αντίλογος σε όλα αυτά είναι ότι πρέπει να σταματήσει η γκρίνια. Να δεχτούμε ότι η τουριστική ανάπτυξη εκτοπίζει ένα κομμάτι του τοπικού πληθυσμού και πως μερικοί προορισμοί πρέπει να θεωρούνται «χαμένοι» για τον μέσο Έλληνα. Λογικό να δεχθεί κάποιος ότι η Μύκονος ή η Σαντορίνη ανήκουν πια σε ένα άλλο στερέωμα στο οποίο δεν μπορεί να πλησιάσει ο Έλληνας τουρίστας. Όταν όμως η λίστα μακραίνει και ο χρόνος των διακοπών μικραίνει εξ ανάγκης, η μεσαία τάξη δεν νιώθει πια και τόσο μεσαία... Τα βάουτσερς κοινωνικού τουρισμού μετράνε, αλλά ούτε το πρόβλημα λύνουν ούτε και «καταπίνονται» εύκολα. Το ίδιο και η απάντηση «η Ελλάδα έχει χιλιόμετρα ακτογραμμής, δεν είναι ανάγκη να πηγαίνουν όλοι στα νησιά ή σε προορισμούς αихής».

Μπορεί να γίνει κάτι για όλα αυτά; Λίγα πράγματα, θα βοηθούσε αν μεγάλες μονάδες έκτιζαν υποχρεωτικά καταλύματα για τους εργαζομένους, αποδεσμεύοντας τα φθηνά δωμάτια της αγοράς.

Η σκληρή αλήθεια είναι ότι η χώρα χρεοκόπησε, οι μισθοί παραμένουν κατηλωμένοι, ο τουρισμός έφερε ανάπτυξη, οι αξίες της γης ανέβηκαν και το κόστος ζωής εκτοξεύθηκε. Αν δεν αυξηθούν οι μισθοί και δεν μειωθούν εισφορές και φόροι για όσους τους πληρώνουν, τίποτα δεν θα αλλάξει. Καλό είναι να ξέρουμε την αληθινή εικόνα και να μη θεωρούμε ότι η ευδαιμονία της γυάλας μας αντικατοπτρίζει το πώς ζει η μεγάλη πλειοψηφία της κοινωνίας.

Αφύπνιση ή φάρσα

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

«**Υπάρκει** ενίοτε μια στιγμή που κάτι εξόχως ιδιαίτερο συμβαίνει», έλεγε μια διαφήμιση στη μακρινή δεκαετία του

’70, ανακοινώνοντας την κυκλοφορία των αγγλικών έμφιλτρων σιγαρέτων Player’s. Αγνωστο εάν εκείνα τα υπέροχα τσιγάρα με τον ξανθό καπνό virginia κυκλοφορούν ακόμη υπό οποιαδήποτε μορφή.

Την περασμένη εβδομάδα, κάτι εξόχως ιδιαίτερο συνέβη όταν ο Βρετανός πρωθυπουργός Κιρ Στάρμερ ενημέρωσε τα μέλη του Κοινοβουλίου πως τον Σεπτέμβριο θα ανακονώσει στον ΟΗΕ την αναγνώριση παλαιστινιακού κράτους από το Ηνωμένο Βασίλειο.

Η έκπληξη ήταν γενική. Για πρώτη φορά από συστάσεως του ΟΗΕ, οι Ηνωμένες Πολιτείες απομονώνονται εις το Συμβούλιο Ασφαλείας, αφού εκτός από τη Ρωσία και την Κίνα, οι δύο άλλες δυνάμεις της Δύσεως με δικαίωμα αρνησικυρίας –η Βρετανία και η Γαλλία– διαφοροποιούνται στο Παλαιστινιακό από την ηγέτιδα του Ελευθέρου Κόσμου. Συγκυριακή βεβαίως η ανατροπή, αλλά δυσάρεστη για την Ουάσινγκτον.

Δεν έχει ο κ. Στάρμερ την παρामीκή διάθεση συγκρούσεως με τον πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ ούτε αμφισβητεί την ηγεμονική αμερικανική επιρροή στο Ισραήλ. Αλλά έχει συναισθησιακή ιστορική ευθύνη στο Ηνωμένο Βασίλειο, που ευθύς εξ αρχής υποστήριξε τη λύση δύο κρατών στην Παλαιστίνη.

Ήταν στις 2 Νοεμβρίου 1917, που ο υπουργός Εξωτερικών της Βρετανίας Άρθουρ Μπάλφορ, σε επιστολή του προς τον βαρόνο Ουόλτερ Ρόθσλιντ, ανέφερε ότι «η κυβέρνηση της Α.Μ. αντιμετωπίζει ευνοϊκά την ίδρυση στην Παλαιστίνη μιας πατρίδας για τους Εβραίους κατοίκους» και στη συ-

νέχεια της προτάσεως τόνιζε ότι «εξυπακούεται σαφώς πως τίποτε δεν πρέπει να θίξει τα πολιτικά και θρησκευτικά δικαιώματα των υπαρχουσών μη εβραϊκών κοινοτήτων στην Παλαιστίνη».

Οι βρετανικές προσπάθειες καρπίσεως σχεδίου κοινής αποδοχής από Άραβες και Εβραίους υπήρξαν διαρκείς. Στις 18 Μαΐου 1937, ο εκ των ηγετών του σιωνιστικού κινήματος Δαβίδ μπεν Γκουριόν συναντήθηκε στο Λονδίνο με τον αραβολόγο και φίλο του βασιλιά Ιμπν Σαούντ, Σεντ Τζον Φίλμπερ –πατέρα του κατασκόπου Κιμ Φίλμπι– στο Athenaeum Club. Η συνάντηση απέβη άκαρπη.

Σε αδιέξοδο κατέληξαν και οι διαπραγματεύσεις που είχε ο ηγέτης του σιωνιστικού κινήματος Χάιμ Βάιζμαν αρχικώς με τον Φίλμπερ και έπειτα με τον Αμερικανό συνταγματάρχη Χόσκινς στα τέλη του 1943. Οι διαφορές Εβραίων και Αράβων ήταν ασυμφιλίωτες. Το 1945 ο βασιλιάς Ιμπν Σαούντ συναντήθηκε με τον πρόεδρο Θεόδωρο Ρούσβελτ, με την πεποίθηση ότι οι μεγάλες δυνάμεις δεν θα πρόδιδαν την εμπιστοσύνη των Αράβων προς αυτές. Διαψεύσθηκε.

Και όταν στην κρίση του Σουέζ το 1956 οι Αμερικανοί συντάχθηκαν με τον Ανγύπτιο μπααθιστή ηγέτη Γκαμάλ Αμπνέλ Νάσερ, αναδεικνύονταν ως η ηγεμονική δύναμη της Δύσεως στη Μέση Ανατολή και περιθωριοποιούσαν τη Βρετανία και τη Γαλλία, που πλέον αυτονομούμενες εν τινι μέτρω από την Ουάσινγκτον διεκδικούν ρόλο στις εξελίξεις του παλαιστινιακού προβλήματος. Αγνωστο εάν πρόκειται για αφύπνιση ή φάρσα των δύο πάλαι αρκίως με τον Φίλμπερ και έπειτα με τον Αμερικανό συνταγματάρχη Χόσκινς στα τέλη του 1943. Οι διαφορές Εβραίων και Αράβων ήταν ασυμφιλίωτες. Το 1945 ο βασιλιάς Ιμπν Σαούντ συναντήθηκε με τον πρόεδρο Θεόδωρο Ρούσβελτ, με την πεποίθηση ότι οι μεγάλες δυνάμεις δεν θα πρόδιδαν την εμπιστοσύνη των Αράβων προς αυτές. Διαψεύσθηκε.

Τώρα που καταλάγιασε κάπως η φασαρία με το ζευγάρι των Αμερικανών που «συνελήφθη» από την κάμερα στη συναυλία των Coldplay, τώρα που αμφότεροι παραιτήθηκαν από τα (υψηλά) πόστα τους στην ίδια εταιρεία και αφού η εικόνα τους έκανε έναν ντροπιαστικό γι’ αυτούς γύρο της υψηλίου, ας προσπαθήσουμε να αναρωτηθούμε: πώς φτάσαμε στο σημείο να θεωρούμε περίπου φυσιολογικό να διαπομπεύονται έτσι δύο άνθρωποι;

Εννοείται πως στην ψηφιακή αρένα σχεδόν οι πάντες σήκωσαν μια πέτρα για να λιθοβολήσουν τους «μοικούς». Μνηδαμνή σημασία έχει πια το ότι το ατόπημά τους αφορά εκείνους (και τις οικογένειές τους) ή και το καταστατικό της εταιρείας στην οποία εργάζονται –αλλά ως εκεί. Προφανώς και διέπραξαν τεράστια ανοησία να είναι σε τρυφερό εναγκαλισμό στη συναυλία ενός συγκροτήματος πρώτης γραμμής, μέσα σε ένα κοινό χιλιάδων ανθρώπων –αλλά ακόμη κι αυτή η ανοησία αφορά αυτούς και μόνον αυτούς.

Η σύζυγος δεν είχε μονάχα να διαχειριστεί τη δυσάρεστη ανακάλυψη ότι ο σύζυγός της διατηρούσε σχέση με συνεργάτιδά του, αλλά και τον καταγισμό των δέθεν υποστηρικτικών μηνυμάτων στον «τοίχο» της στο Facebook («πάρ’ του τα λεφτά». κτλ.). Η φυσική συνέπεια αυτού ήταν να κατεβάσει τον λογαριασμό της για να προστατεύσει την ήδη βαριά τραυματισμένη προσωπική της ζωή.

αλλά και τον καταγισμό των δέθεν υποστηρικτικών μηνυμάτων στον «τοίχο» της στο Facebook («πάρ’ του τα λεφτά». κτλ.). Η φυσική συνέπεια αυτού ήταν να κατεβάσει τον λογαριασμό της για να προστατεύσει την ήδη βαριά τραυματισμένη προσωπική της ζωή.

Η κάμερα είναι η ίδια, είτε ανεβάζεις το Αpero! που –δήθεν– απολαμβάνεις πλάι στο κύμα είτε σε πιάνουν αγκαλιά με κάποιον που δεν θα έπρεπε.

Οι άνθρωποι πάντοτε έχουμε διαθέσει για μια «καλή διαπόμπευση», να δείχνουμε με το δάχτυλο κάποιον και να τον στιγματίζουμε. Είναι από τις πολλές σκοτεινιές της φύσης μας. Στην Ελλάδα, στις αρχές της δεκαετίας του ’60, αυτή τη βάρβαρη τάση την είχαμε θεσμοθετήσει: ως γνωστόν, είχαμε τον διαβόητο Νόμο 4.000 «περί τεντιμποισμού», ο οποίος απαθαντίστηκε κινηματογραφικά στην ομότιτλη ταινία του Γιάννη Δαλια-

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Μήπως πρέπει να πάμε στη ρίζα;

Του **Θ. Π. ΤΑΣΙΟΥ**

Δεν θα αναφερθώ ειδικώς στα εθνικά βοσκοτόπια και στο αντεθνικό κουτόχορτο. Αυτά είναι ένα ακόμη απ’ τα θορυβώδη σκάνδαλα που (ουσιαστικώς επί δεκαετίες τώρα) εμφανίζονται, και συνιστούν την υπόκρουση της απαισιοδοξίας μας. Θα ήθελα όμως να υπενθυμίσω και το πλήθος των λιγότερο θορυβωδών (αλλ’ εξίσου προβληματικών) ενδείξεων της ασθενείας μας:

Τέτοια είναι λ.χ. τα δυσμενέστατα αποτελέσματα διεθνών μετρήσεων (οδικά δυστυχήματα, δωο-διαφυγή, αιωνιοβόρος απονομή δικαιουσύνης κ.λπ.), καθώς και όσα καταγράφει η Α. Σπανού στο άρθρο της «Μένουμε Ευρώπη»;» («Καθημερινή», 6.7.25). Είτε ακόμη και τα δύο σημαδιακά 63%: ένα εκείνο της απίστευστης ανευθυνότητας μας του 2015, κι άλλο ένα φρενιό με την απόφασή «δεν έχουμε ελεύθερα ΜΜΕ στην Ελλάδα» (ποσοστό μεγαλύτερο και από χώρες με δικτατορικά καθεστώτα). Όλα τούτα, μαζί με την τελεσιάρωση του εκπαιδευτικού μας συστήματος, μαζί με τα ποσοστά ανεπάρκειας ή αδιάφορων δημοσίων λειτουργιών και με τη διαιώνιση της παντοειδούς ετεροδοσοληψίας, υποδεικνύουν νομίζω σαφώς τα αντικοινωνικά (δηλαδή αν-ήθικα και αντιπολιτικά) χαρακτηριστικά ενός

μεγάλου ίσως μέρους της κοινωνίας μας, κατά τις τελευταίες δεκαετίες.

Στο σημείο μάλιστα αυτό, πολύ χρήσιμη θα ήταν η αρμοδιότερη φωνή του καθηγητή Τάσου Γιαννίτση, (του πρώην υπουργού ο οποίος προέβλεψε εγκαίρως τη χρεοκοπία). Στο πρόσφατο βιβλίο του («Ελλάδα 1953-2024, χρόνος και πολιτική οικονομία», 2025), διαπιστώνει «έναν γενικότερο αρνητικό απέναντι σε μακροχρόνιες θεωρήσεις και συλλογικές αξίες» (σελ. 324). Αυτή είναι η ευγενική περιγραφή της ανηθικότητας, δηλαδή του «ό,τι εγώ θα φάω σήμερα». Κι ακόμη: «μια απονομιμοποίηση της κρατικής παρέμβασης στα μάτια της κοινωνίας [...] στις αναπτυξιακές διαδικασίες, και μια υπονόμευση [...] αξιών με την ισχυροποίηση του ατομικισμού» (σελ. 326). Κι εδώ τα ίδια: «το εγώ, εδώ και τώρα». Εξάλλου, ο Γιαννίτσας κάνει αναφορά και στις απόψεις Ν. Διαμαντιούρου περί «υψηλού βαθμού διαφθοράς, ηθικού κλίματος επιθετικής απληστίας και απειρίσκεπτης αδιαφορίας για κινδύνους», καθώς και «υψηλή επίπεδα ανοχής [...] της βίαιας δράσης» (σελ. 337). Εννοείται βέβαια, παρ’ότι, μέρος του λαού και μέρος της εξουσίας...

Κι έτσι ανακύπτει το απλό ερώτημα «μήπως όταν μέγιστο μέρος της ενέργειας της ομάδας δαπα-

νίδη. Η νομοθεσία, θυμίζουμε, προέβλεπε την εξής τιμωρία του –νεαρού κατά κανόνα– ατόμου που είχε διαπράξει κάποια χονδροειδή ανοησία: κούρεμα «με την ψιλή» στο αστυνομικό τμήμα και στη συνέχεια διαπόμπευση στους δρόμους με μια ταμπέλα κρεμασμένη στον λαιμό που έλεγε κάτι σαν «Είμαι αλήτης, τεντιμπούς». Φωτογραφίες εποχής από πραγματικές τέτοιες διαπομπεύσεις υπάρχουν σε βιβλία του Ηλία Πετρόπουλου και είναι σοκαριστικές. Κατά κάποιον τρόπο σήμερα το σκηνικό επαναλαμβάνεται μέσω Διαδικτύου και, τι ειρωνεία, σε διεθνές επίπεδο.

Το θέμα είναι παλιό, έτσι κι αλλιώς. Όταν ο «πάπας» του γαλλικού υπερρεαλισμού Αντρέ Μπρετόν οραματιζόταν κάποτε σπίτια γυάλινα και διάφανα, στην ουσία επινοούσε έναν εφιάλτη: το άτομο, η προσωπική του ζωή βορά στη μάζα, στον όχλο, στις κανιβαλικές διαθέσεις του καθενός, στον ηθικοδιδασκισμό και στο τοξικό πατρονάρισμα του καθενός, στους πάσης λογής αυτόκλητους θεματοφύλακες αξιών.

Η ακόμη μεγαλύτερη ειρωνεία είναι ότι το άτομο το ίδιο έχει προσφερθεί αυτοβούλως να γίνει βορά στον όχλο, να καταστήσει τη ζωή

του διαθέσιμη στον καθένα. Αυτό συμβαίνει από τη στιγμή που αναρτούμε στα κοινωνικά δίκτυα προσωπικές μας στιγμές μέσα σε έναν ανελέητο ορυμαγδό κοινοτοπίας.

Όλοι το έχουμε κάνει. Ακόμη και όσοι έχουμε κλείσει κάθε λογαριασμό στα λεγόμενα σόσιαλ, είχαμε στο παρελθόν περιπέσει σε αυτή τη σακλή συνήθεια, δίχως να μας φαίνεται παράξενο. Μάλλον το αντίθετο ισχύει: γεροπαρεξινά λογίζεται πλέον αυτό που γράφω τώρα εδώ οι προσωπικές στιγμές των λεγόμενων «ινφλουένσερ» γίνονται νέα στα ειδησεογραφικά σάιτ...

Το ζευγάρι που πιάστηκε αγκαλιά είχε φυσικά, ο καθένας τους, λογαριασμό στα σόσιαλ. Αν δεν είχε κάτι να κρύψει εκείνο το βράδυ στη συναυλία, θα ανέβαζε το στιγμιότυπο στους λογαριασμούς του με περηφάνια, εισπράττοντας χιλιάδες like και share και όλοι θα επικροτούσαν.

Υπό αυτή την έννοια, δεν θα έπρεπε οι δύο εραστές να εξοργίζονται που τους τσάκωσε η κάμερα. Η κάμερα είναι η ίδια είτε ανεβάζεις το Αpero! που –δήθεν– απολαμβάνεις πλάι στο κύμα είτε σε πιάνουν αγκαλιά με κάποιον που δεν θα έπρεπε.

Ο κ. Θ. Π. Τάσιος είναι συγγραφέας, ομότιμος καθηγητής στο ΕΜΠ.

Πυρκαγιές και κρατική ανεπάρκεια στην Κύπρο

Της ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Οι πυρκαγιές δεν είναι πια εξαιρέσεις αλλά προβλέψιμα, σχεδόν βέβαια, γεγονότα. Η κλιματική αλλαγή έχει καταστήσει την ξηρασία και τις υψηλές θερμοκρασίες τον κανόνα, όχι την εξαιρεση. Οι πυρκαγιές πλέον δεν καίνε απλώς δέντρα και χωράφια, διαλύουν οικοσυστήματα, διαταράσσουν τοπικές οικονομίες, υπονομεύουν τη δημόσια υγεία και δοκιμάζουν την κοινωνική συνοχή. Η φωτιά είναι το ορατό σύμπτωμα, αλλά τα αποτελέσματά της απλώνονται πολύ πέρα από τη φλόγα, στον αέρα που αναπνέουμε, στο έδαφος που χάνουμε, στους θεσμούς που δεν ανταποκρίνονται. Οι καλοκαιρινές πυρκαγιές δεν είναι πλέον «ακραία φαινόμενα». Είναι η νέα πραγματικότητα. Οι πυρκαγιές δεν καταστρέφουν μόνο το φυσικό περιβάλλον. Αποτελούν καταλύτες κοινωνικών, οικονομικών και θεσμικών κρίσεων που εκδηλώνονται σε πολλά επίπεδα, πολύ πέρα από την άμεση φλόγα. Όμως, η Κύπρος συνεχίζει να τις αντιμετωπίζει με ανύπαρκτο συντονισμό και κρατική ανετοιμότητα που πλέον κοστίζει ανθρώπινες ζωές, περιουσίες, φυσικό πλούτο και, όπως δείχνουν διεθνείς εκτιμήσεις, δισεκατομμύρια σε μακροπρόθεσμες ζημιές.

Η σύγκριση με τα διεθνή παραδείγματα είναι αποκαλυπτική. Η Clarity.io και άλλοι οργανισμοί τονίζουν ότι οι πραγματικές επιπτώσεις των πυρκαγιών φτάνουν πολύ πέρα από την πρώτη εικόνα. Μακροχρόνιες επιπτώσεις στην υγεία (λόγω καπνού και μικροσωματιδίων),οικονομικές απώλειες για τοπικές επιχειρήσεις, απώλεια παραγωγικής γης, και ψυχολογικές συνέπειες στις τοπικές κοινωνίες. Όλα αυτά δεν αποτιμώνται στην Κύπρο. Ούτε υπολογίζονται. Ούτε καν αναφέρονται.

Παρά τις επαναλαμβανόμενες καταστροφές, από τη Σολιά, στον Αρακαπά, μέχρι τα τελευταία συμβάντα στην Πάφο και Λεμεσό, δεν υπάρχει εθνικό σχέδιο πρόληψης που να λειτουργεί ουσιαστικά:

- Δεν αξιοποιούνται ψηφιακά εργαλεία (π.χ. αισθητήρες θερμότητας, drone επιτήρησης).
- Δεν υπάρχουν ενιαία χαρακτηρισμένα δεδομένα κινδύνου.
- Προληπτικές δράσεις, δασοκομικά μέτρα (αραιώσεις, καθαρισμοί βλάστησης).
- Δεν υπάρχει συνεχής εκπαίδευση κοινοτήτων, ο κατάλληλος εξοπλισμός και ανθεκτικές υποδομές.

Η Πολιτεία ενεργεί αντιδραστικά και αποσπασματικά, με έμφαση στη «φωτογραφία της επόμενης ημέρας», αντί για τη δημιουργία δομών που θα απέτρεπαν την πυρκαγιά εξ αρχής.

Το κράτος είτε υποεκτιμά είτε αγνοεί τα πραγματικά κόστη και τις μακροπρόθεσμες συνέπειες. Μέχρι πρόσφατα, οι περισσότερες κυβερνήσεις επικεντρώνονταν στο κόστος κατάσβεσης: εναέρια μέσα, προσωπικό, εξοπλισμός. Όμως, μελέτες, όπως αυτή της PFP Inc., αποκαλύπτουν μια σκληρή αλήθεια: το πραγματικό κόστος είναι πολλαπλάσιο.

Για παράδειγμα, το 2017, οι πυρκαγιές στις ΗΠΑ προκάλεσαν ζημιές ύψους 100 δισ. δολαρίων, με μόλις 14 δισ. να αφορούν άμεσα ασφαλισμένες απώλειες. Τα υπόλοιπα ήταν έμμεσες επιπτώσεις: απώλεια παραγωγικότητας, μείωση αξίας γης, επιβάρυνση στην υγεία και υποβλήθισιο οικοσυστημάτων. Η κλιματική αλλαγή αποτελεί τον πιο κρίσιμο επιταχυντή των δασικών πυρκαγιών σε παγκόσμιο και τοπικό επίπεδο.

Οι υψηλότερες θερμοκρασίες, η μείωση των βροχοπτώσεων και η αύξηση της διάρκειας ξηρών περιόδων δημιουργούν ένα εκρηκτικό μείγμα για την εξάπλωση φωτιάς. Στην Κύπρο, αυτά τα φαινόμενα είναι πλέον εμφανή: θερμοκρασίες-ρεκόρ, παρατεταμένοι καύσωνες και αποξηραμένα δάση μετατρέπουν κάθε στίθα σε πιθανή καταστροφή. Η κλιματική κρίση δεν είναι ένα μελλοντικό σενάριο· είναι ήδη εδώ και πολλαπλασιάζει τη συχνότητα, την ένταση και τη διάρκεια των πυρκαγιών. Αν η πολιτεία δεν εντάξει την κλιματική διάσταση στον σχεδιασμό της, κάθε επόμενη χρονιά θα είναι χειρότερη από την προηγούμενη.

Η Κύπρος δεν αντέχει άλλη μια «χαμένη πυρκαγιά». Ούτε άλλες απολογίες. Ο κρατικός μηχανισμός χρειάζεται δομική ανασυγκρότηση, όχι ευκολόγια. Οι πολίτες απαιτούν σχέδιο, συντονισμό και ευθύνη, όχι επικουρωτική διαχείριση καταστροφών. Η αντιμετώπιση δεν χρειάζεται να εφευρεθεί εκ νέου. Χρειάζεται πολιτική βούληση και συνέπεια. Βασίζεται στην πρόληψη, την επιστήμη και τη μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα. Καιρός να ακολουθήσουμε αυτό τον δρόμο. Για να υπάρχει αύριο.

Η κα Χριστίνα Νικολάου είναι μέλος Κ.Ε. ΑΚΕΛ, περιβαλλοντολόγος.

Ο Πολωνός πρόεδρος Andrzej Duda και ο εκλεγμένος Πολωνός πρόεδρος Karol Nawrocki παρευρίσκονται σε τελετή κατάθεσης στεφάνων στον τόπο εκτέλεσης περίπου 7.000 κατοίκων της γειτονιάς Wola κατά την 81η επέτειο από το ξέσπασμα της Εξέγερσης της Βαρσοβίας στο Μουσείο Εξέγερσης της Βαρσοβίας.

«Μαθήματα» μέσα από τις φωτιές

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Εκτακτες συνθήκες, έκτακτες πολιτικές. Οι έκτακτες βοηθούν σε γρήγορες αποφάσεις: Όλες τις δυνάμεις

και υπηρεσίες που ασκούν έργο Πολιτικής Προστασίας (Πυροσβεστική Υπηρεσία, Πολιτική Άμυνα, Τμήμα Δασών) κάτω από μία κοινή στέγη με επικεφαλής λ.χ. έναν γενικό γραμματέα Πολιτικής Προστασίας (ΓΤΠΠ) και με έδρα το Προεδρικό Μέγαρο.

Δίκτυο από συντονιστές/εξελοντές σε ημιεπαγγελματική βάση, ένα παλιό αίτημα της Πολιτικής Άμυνας. Σε συνεργασία με την Επιτροπο Ανθρώπινης Βοήθειας και Διαχείρισης Κρίσεων Χατζιά Λαμπή και σε πλήρη συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Δεξαμενή Πολιτικής Προστασίας, υποδομές για τον μηχανισμό rescEU με έδρα την Κύπρο και δικτύωση στην περιοχή. Ως γνωστόν, στη μεταβατική περίοδο για τα εθνικά μέσα που εντάσσονται στο μεταβατικό rescEU, προβλέπεται χρηματοδότηση από την Ε.Ε. σε ποσοστό 75% του κόστους.

Στο Ταμείο Ανάκαμψης/Ανθεκτικότητας, η εντολή: Στήριξη όλων των σχεδίων πολιτικής προστασίας, περιλαμβανομένου και του ζητήματος αγοράς πτητικών μέσων. Αίτημα για παρέκκλιση από τις τρέχουσες κοινοτικές διαδικασίες λόγω της επείγουσας φύσεως του θέματος που εδράζεται (και) στη γεωγραφική μας απόσταση. Έτσι θα συνεισφέ-

ρουμε και στον ευρωπαϊκό μηχανισμό κατάσβεσης.

Μπορεί να προσκληθούν στη νήσο εμπειρογνώμονες από την ευρωπαϊκή πολιτική προστασία για να μελετήσουν τις εκθέσεις και τα πορίσματα των αρχών της Κ.Δ. Η Πολιτική Άμυνα, ήδη από το 2016 στις ετήσιες εκθέσεις για τις «εκτιμήσεις κινδύνων/ risk assessments», κατατάσσει το διπλό «δάση-φωτιά» ως τον υπ' αριθμόν ένα κίνδυνο για τη νήσο.

Ο Ε. Τατάρ δήλωσε ότι «έχουμε διαβιβάσει την προσφορά για βοήθεια στην πυρόσβεση στα Η.Ε. αλλά και μέσω του συντονιστή των Τεχνικών Επιτροπών, ενημερώνοντάς τους ότι εξοπλισμός, προσωπικό και τεχνική υποστήριξη μπορούν να παρασχεθούν εάν χρειαστεί, μέσω της σχετικής Τ.Ε.» (Πηγή: ΚΥΠΕ 23/7). Καμιά αντίδραση δεν υπήρξε από την πλευρά Ν. Χριστοδουλίδη, ούτε και όταν ο Ε. Τατάρ είχε δημόσια ότι «επικοινωνήσα με τον Ν. Χριστοδουλίδη απευθείας μόλις έμαθα για την πυρκαγιά στην Λεμεσό». Μιλώντας στο Kibris Postasi TV, ο Ε. Τατάρ ανέφερε ότι « η ε/κ πλευρά απέρριψε αυτήν την προσφορά» (πηγή: Πολίτης 29/7). Μόνο δήλωση από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο ότι «η Κυβέρνηση ενημερώθηκε για την πρόθεση του κ. Χαρματζί για το κατά πόσον υπήρχε ανάγκη για παροχή βοήθειας, αλλά υπήρχε επάρκεια σε επίγειες δυνάμεις. Οι ανάγκες ήταν κυρίως σε πτητικά μέσα» (πηγή: ΓΤΠ, 24/7).

Υπόθεση με ιστορία. Πυρ-

καγιά στην Κακοπετριά στις 16/6/16. Ο Ν. Αναστασιάδης δήλωσε ότι «είχα επικοινωνία με τον Τ/κ ηγέτη Μ. Ακιντζί. Ο κ. Ακιντζί, εξέφρασε προθυμία για προσφορά βοήθειας για την κατάσβεση της φωτιάς». Η πρόταση Ακιντζί αφορούσε την αποστολή πυροσβεστικών οχημάτων της «τδβκ» για να βοηθήσουν στην κατάσβεση της φωτιάς, αφού πρώτα αφαιρέσουν τα διακριτικά τους σήματα. Η πρόταση Ακιντζί απερρίφθη.

Ο γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτέρες στις 27/3/20 στην περίοδο του κορωνοϊού είπε: «αξιοποιήστε την ευκαιρία, συνεργαστείτε, φέρτε τις λύσεις πιο κοντά». Έγινε μια μόνο συνάντηση Αναστασιάδη-Ακιντζί και αυτή με πρωτοβουλία του ηγέτη των Τ/κ. Αλλά στις 31/3/20 ο Ν. Αναστασιάδης συνάντησε τον Β. Νετανιάχου και «συζήτησαν τρόπους που αφορούν την μάχη κατά του κορωνοϊού». Έτσι μια εξαιρετική ευκαιρία για τους Κυπρίους, για να «έρθουν λύσεις πιο κοντά», επέτασε. Με την απόσταση του χρόνου, μπορούμε να έχουμε μία πιο καθαρή εικόνα στα τότε , που εν μέρει εξηγούν και τα σημερινά πράγματα.

Τα ζητήματα «χαμηλής πολιτικής» δεν λύνουν προβλήματα, όμως, αν αξιοποιηθούν εγκαίρως, διευκολύνουν την ατμόσφαιρα και αυτή με τη σειρά της διευκολύνει χειρισμούς. Η «διπλωματία των σεισμών» (1999) έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην επικοινωνία Αθήνας-Αγκυρας και στην αλλαγή των όρων διεξαγωγής

του παιχνιδιού. Από τον Ισμαήλ Τζεμ («αν η Κύπρος ενταχθεί στην Ε.Ε., θα αντιδράσουμε χωρίς όρια») στον Α. Γκιουλ (με κάποια καθυστέρηση, συμμετοχή του στην τελετή υπογραφής της Συνθήκης Προσχώρησης των 10 νέων μελών της Ε.Ε. στην Στοά του Αττάλου (η Κύπρος στους 10). Ενίοτε μέτρα «χαμηλής πολιτικής» αποκτούν τη δική τους δυναμική, η «διπλωματία των σεισμών» διευκόλυνε το δρόμο για την ένταξη της νήσου στην Ε.Ε. Η σιωπή Ν. Χριστοδουλίδη στην πρόταση Τατάρ μιλά από μόνη της, άλλωστε, δείχνει, ακόμη μία φορά, τις προτεραιότητές του. Ταυτόχρονα, βλέπουμε και την ποιοτική διαφορά ανάμεσα στους δύο κύριους διεκδικητές της ηγεσίας στην τ/κ κοινότητα. Η πρωτοβουλία Τ. Ερκιουρμάν να πάει στο συντονιστικό κέντρο στον Ύψωνα είναι ένα συμβολικό «σήμα» αλληλεγγύης για τη μία Κύπρο. Μέσα από τις φωτιές, βγαίνουν οι «πρωταγωνιστές» της αλληλεγγύης, όπως ο Ορκούν Καραζογλου. Πήρε το όχημά του, το γέμισε πράγματα, όπως, αν αξιοποιηθούν εγκαίρως, διευκολύνουν την ατμόσφαιρα και αυτή με τη σειρά της διευκολύνει χειρισμούς. Η «διπλωματία των σεισμών» (1999) έπαιξε καταλυτικό ρόλο στην επικοινωνία Αθήνας-Αγκυρας και στην αλλαγή των όρων διεξαγωγής

www.larkoslarkou.org.cy

Δυσανεξία στην κριτική

Του ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Θα ακουστεί παράξενο σε κάποιους, αλλά μικρός διάβαζα ανελλιπώς τη «Σατιρική Επιθεώρηση», εφημερίδα που εξέδιδε ο Γιώργος Μαυρογένης και περιείχε κυρίως τις γελοιογραφίες του. Σε αυτές, μόνιμος «εκθρόνος» του ήταν ο Γλαύκος Κληρίδης τον οποίο παρουσίαζε ως φασίστα, πραξικοπηματία, μέθυσο, έτοιμο να καταλύσει τη δημοκρατία και να ξεπουλήσει την Κύπρο.

Δυο-τρεις δεκαετίες από τότε που έκλεισε η «Σατιρική», γνώρισα τον Γιώργο Μαυρογένη, ήρθε και μου συστήθηκε σε ένα κουρείο. Ο ίδιος, όμως, δεν παραξενεύτηκε καθόλου που θυμόμουν γελοιογραφίες του και τον αντιμετώπιζε με θαυμασμό. Αντιθέτως, μου εξιστόρησε ότι επιχειρήσε μετά από χρόνια να απολογηθεί στον Κληρίδη για τον τρόπο που τον αντιμετώπιζε. Ο Κληρίδης αμέσως τον απέτρεψε. Έκπληκτος ο Μαυρογένης αντιλήφθηκε ότι ήταν και ο Κληρίδης θαυμαστής του. Εκτιμούσε το χιούμορ, την αγνή πρόθεση, το άδολο ενδιαφέρον του για την πα-

τρίδα μας. Σήμερα, αν η «Σατιρική» συνέχιζε να εκδίδεται, σχεδόν κανείς από το υπάρχον πολιτικό σύστημα δεν θα ασχολείτο με τις πεποιθήσεις ή το χιούμορ του όποιου Γιώργου Μαυρογένη. Οι πλείστοι, θα έψαχναν ποιο συμφέρον εξυπηρετεί, από ποιον τα «παίρνει» και πώς μπορεί είτε να φιμωθεί, είτε να εξαναγκαστεί να υπηρετεί τους ίδιους. Να αλλοτριωνόταν δηλαδή ο χαρακτήρας του.

Στη χώρα μας, η πρόσφατη πυρκαγιά αποτέλεσε μια μεγάλη τραγωδία. Με νεκρούς, τραυματίες, απώλεια περιουσιών και επιχειρήσεων. Μια οικολογική καταστροφή τεραστίων διαστάσεων, με πάνω από 2% των ελεύθερων περιοχών να έχουν καεί. Κυβέρνηση και κράτος είχαν να διαχειριστούν τρεις διαδοχικές καταστάσεις. Η πρώτη, να μη ξεφύγει η πυρκαγιά. Η δεύτερη, όταν κατέστη ανεξλέγκτη, να περιοριστούν οι απώλειες. Η τρίτη, να διαχειριστεί και να αποκαταστήσει τις συνέπειες.

Στα πρώτα δύο ζητούμενα η αποτυχία ήταν παταγώδης. Στο τρίτο, έχουμε μεν ορθά μέτρα αποκατάστασης, αλλά το ζή-

τημα δεν είναι το ποτέ να ρίχνεις εκατοντάδες εκατομμύρια των φορολογουμένων για να απαλύνεις μια καταστροφή. Το ζήτημα είναι να την προλάβεις.

Με όλα αυτά δεδομένα και όχι αμφισβητούμενα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προέβη στο αμφιλεγόμενο του διάγγελμα. Αντί να σταθεί με παρηγορία μπροστά στους πολίτες, επέλεξε να «υποβασιλεύεται» από πληγέντες κοινοτάρχες. Ανακοίνωσε μέτρα, παραδέχθηκε γενικά αστοχίες και είπε και κάτι άλλο: «Σας ζητώ να μας κρίνετε αυστηρά, όπως αρμόζει σε μια Δημοκρατία που θέλει και μπορεί να γίνεται καλύτερη».

Έχει γίνει κανόνας όταν ο κ. Χριστοδουλίδης εκστομίζει κάτι εύηχο, να πρέπει κάποιος αυτόματα να ψάξει πού βρίσκεται η «ουρά της αχλάδας». Αυτή τη φορά, ήταν η ενεργοποίηση κάθε ικμάδας του προεδρικού μηχανισμού και κατά μέτωπο επίθεση εναντίον των πάντων. Αποστασμένοι, διορισμένοι, συγγενείς, φίλοι, κονδυλοφόροι, οι πάντες επιστρατεύθηκαν.

Όποιος τολμά να ψέξει την κυβερνητική αποτυχία στην πρώτη της κρίση,

αντιμετωπίζει το μένος τους. Όχι με μια αντιπαράθεση γεγονότων ή επιχειρημάτων, όπως επιβάλλει η δημοκρατία, αλλά με προσπάθεια «ακυρώσεως» και δολοφονίας χαρακτήρα. Δεν γλύτωσαν ούτε δημοσιογράφοι αυτή τη φορά, σε ένα λειτουργήμα που ήδη φθίνει ως προς την ποιότητά του και αμφισβητείται ως προς την ανεξαρτησία του.

Με αφορισμούς όπως «είσαι πολύ λίγος εσύ να κρίνεις», «τι σου έταξαν εσένα και ποιον υπηρετείς», «δεν το χωνεύεις ότι ο Χριστοδουλίδης είναι πρόεδρος», «εσύ είσαι του ΑΚΕΛ», «εσύ ήσουν του Αβέρωφ» κοκ., βωμολοχίες και προσβολές πολλές φορές, επιχειρούν να υποτιμήσουν και να εκφοβίσουν όποιον τολμά να τους αμφισβητήσει. Με στόχο ένα: από την ώρα που ξεκινά μια δημόσια συζήτηση και τοξικοποιείται, τότε αυτόματα θεωρείται και αυτός που την ξεκίνησε τοξικός. Για να το αποφύγει και να προστατευθεί, θα σταματήσει να μιλά. Είναι μια κλασική καθεστωτική αντίληψη.

Τέτοιες μεθόδους χρησιμοποιούν όσοι ηγέτες είναι αδύναμοι, όσοι δεν είναι σί-

γουροι για τον εαυτό τους. Αποτελεί κλασική μέθοδο προπαγάνδας να επιτίθεται στον φορέα μιας άποψης αντί στην άποψη την ίδια, όταν δεν μπορείς να την αντιμετωπίσεις. Παραδοσιακά τη χρησιμοποιούσε κυρίως το ΑΚΕΛ. Ακόμη όμως και ο ΔΗΣΥ πρόσφατα, για πρώτη φορά, επιτέθηκε με χαρακτηρισμούς σε μέσο και δημοσιογράφο, αντί να αντιμετωπίσει τη θέση που διατύπωσαν. Το δε Προεδρικό και ο ίδιος ο Πρόεδρος την εφαρμόζουν με τόση προσήλωση, που θα τους ζήλευε και ο Γκέμπελς.

Η δυσανεξία στην κριτική, δεν είναι δημοκρατική ιδιότητα. Ούτε η επιθυμία των σημερινών ηγετών να έχουν μόνο κλακαδόρους χειροκροτητές είναι δημοκρατία. Δημοκρατία είναι η ανοχή στην άποψη του άλλου, η τριβή, η αντιπαράθεση θέσεων. Η επιθετικότητα δεν οδηγεί στη σωπή, αλλά στη βαθύτερη πόλωση. Και όταν ο δημόσιος λόγος δηλητηριάζεται, το πρόβλημα δεν είναι οι πολίτες που μιλούν. Είναι οι ηγέτες που δεν ακούν.

michalis@michalis.com

Χωρίς ευθύνη διευθυντές και ελεγκτές

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«**Δουλειά** δεν είχε ο διάβολος και πνίγει τα παιδιά του...» λέει η λαϊκή ρήση και πάει γάντι με την αρχαία ρήση «αργία μήτηρ πάσας κακίας». Η δημόσια υπηρεσία, με δομή ανεστραμμένης πυραμίδας αντί κανονικής, φαινόμενο στον κόσμο, έμεινε με αξιωματικούς και δεν έχει στρατιώτες, έμεινε με διευθυντές, επόπτες και ελεγκτές και δεν έχει εργάτες για να δουλέψουν. Ο λόφος του Προεδρικού γέμισε γραφεία στα οποία εργάζονται αποσπασμένοι διευθυντές του Δημοσίου, υπό την καθοδήγηση της «πρωθυπουργίνας» όπως χαριτωμένα αποκαλείται, η υφυπουργός Ειρήνη Πιχά. Εποπτεύει τους υπουργούς και τους διευθυντές του Δημοσίου, χωρίς ωστόσο να εξαλειφθούν τα σκάνδαλα, οι καθυστερήσεις στα μεγάλα έργα και το χειρότερο, χωρίς να ξαναεμιστεί η γραφειοκρατία και η μιζέρια. Αιτία του κακού, όπως ουρλιάζουν σιωπηλά, πρώην δουλευταράδες του Δημοσίου, η μη νομική ευθύνη των διευθυντών, των ελεγκτών και των εποπτών του Δημοσίου. Η νέα μόδα είναι τώρα οι επόπτες. Κάτι όπως τους αντιδήμαρχους οι οποίοι δεν έχουν καμία εκτελεστική εξουσία και όμως πληρώνονται αδρά, χωρίς να ξέρουν ουσιαστικά τι δουλειά κάνουν.

Ένας δημόσιος υπάλληλος στην Κύπρο, νομικά ελέγχεται από τον προϊστάμενό του, την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου της υπηρεσίας του, από τον γενικό διευθυντή, από τον αρμόδιο υπουργό ή υφυπουργό, τον εσωτερικό ελεγκτή της Δημοκρατίας, τον γενικό ελεγκτή, τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Ένας υπάλληλος σε ημικρατικό οργανισμό ελέγχεται νομικά από τον προϊστάμενο του, την διευθυντική ομάδα με τον γενικό διευθυντή, τον διευθυντή Εσωτερικού Ελέγχου, το Διοικητικό Συμβούλιο, τον αρμόδιο υπουργό, τον γενικό ελεγκτή, τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Η πλάκα είναι ότι όλοι οι ελεγκχοί, είναι σε επίπεδο θεωρητικό και πολιτικό και μόνο αν υπάρχει δόλος, τότε οι υποθέσεις οδηγούνται στην δικαιοσύνη.

Έτσι, όσα λάθη και αν γίνουν, όσα δισεκατομμύρια και αν χαθούν, όσα μεγάλα έργα και αν σταματήσουν στη μέση, όσες καθυστερήσεις καταγραφούν, όσοι ασθενείς πεθάνουν στα νοσοκομεία, όσοι μαθητές και αν μείνουν αγράμματοι, όσες χαμένες εργατοώρες και αν υπάρξουν, είναι όλα είναι στα χαρτιά και κανένας δεν φέρει πραγματική ευθύνη.

Στον ιδιωτικό τομέα, απλώς ο διευθύνων σύμβουλος, «εξαφανίζεται» αν δεν κατορθώσει να πάρει τους στόχους του, δηλαδή να πετύχει συγκεκριμένα κέρδη. Οι διευθυντές εκ-

δώκονται και οι υπάλληλοι απλώς χάνουν τη δουλειά τους. Η ευλογία της μονιμότητας στο Δημόσιο κατέντησε με την άκρατο γιγαντισμό του δημοσίου, κατάρια για όλους τους πολίτες και τους δημοσίους υπαλλήλους. «Πονηροί» διευθυντές, ελεγκτές και επόπτες, για να έχουν δουλειά σκαρφίζονται ένα σωρό γραφειοκρατικές διαδικασίες, για να ταλαιπωρούν τους πολίτες, ώστε να έχουν αυτοί δουλειά και να αισθάνονται ότι κάτι κάνουν. Υπάρχει και το τρελό, ότι οι «πάνω» φορτώνουν τις ευθύνες τους στους «κάτω», ακόμη και με υπογραφές, για να είναι νομικά καλυμμένοι, αν γίνει κάποια «στραβή», ώστε να ρίξουν αλλού τις ευθύνες.

Στην Αμερική ακολουθούμε μια άλλη πιο εύκολη και πολύ πιο αποτελεσματική διαδικασία. Ο έλεγχος για τις δαπάνες του κράτους ανατίθεται σε ανεξάρτητους οργανισμούς, οι οποίοι πολλές φορές χωρίς να το ξέρουν οι ελεγχόμενοι, ετοιμάζουν εκθέσεις, όχι μόνο λογιστικές, αλλά κυρίως για το αποτέλεσμα των δαπανών. Σε αυτή διαδικασία, «έπεσε» πριν από αρκετά χρόνια και πριν να ανοίξουν τα οδοφράγματα και η Κύπρος. Τότε μετέφεραν στην Ουάσινγκτον Έλληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους, λεγόμενους «opinion leaders» όπως δημοσιογράφους, συνδικαλιστές, ακόμη και στελέχη κομμάτων, για μία πρώτη επαφή, ώστε στην περίπτωση λύσης του Κυπριακού, να είναι πολύ πιο εύκολη η εφαρμογή της. Οι ανεξάρτητοι ελεγκτές ανακάλυψαν ότι τα χρήματα πήγαιναν του «βρόντου», αφού οι «φιλίες» στην Ουάσινγκτον, μετατρέπονταν σε «έχθρες» στη Λευκωσία, από τον φόβο και της δημόσιας κατακραυγής, κομμάτων και άλλων «πατριωτικών» ομάδων. Και από τότε διέκοψαν την χρηματοδότηση και το πρόγραμμα.

«Εί τις ου θέλει εργάζεσθαι, μηδέ εσθιέτω» γράφει ο Απόστολος Παύλος, στην Προς Θεσσαλονικείς Β΄ επιστολή του και ξεκαθαρίζει ότι η ζωή του Χριστιανού, δεν είναι «ζωή λούφας και παραλλαγής», αλλά ζωή, εργασίας, προσφοράς, τιμιότητας και καθαρότητας. Ο πνευματικός νόμος όπως λένε εμπειρικά οι Χριστιανοί και η θεία δική όπως έλεγαν εμπειρικά και οι αρχαίοι Έλληνες, δεν μπορούν να ανακοπούν από κουτοπονηρίες και στρουθοκαμηλισμούς. Τα πράγματα είναι πολύ απλά, «ό,τι κάνεις βρίσκεις...» και «τα άδικα ουκ ευλογούνται...» όπως έλεγαν οι παππούδες μας. Η γλώσσα του Θεού είναι η σιωπή και στην κατάλληλη ώρα και πάντα προς το συμφέρον του ανθρώπου, έρχονται και τα «χαστούκια» και ο θάνατος, το μεγαλύτερο δώρο του Θεού στον άνθρωπο «ίνα μη το κακόν αθάνατον γέννηται», δηλαδή για να μην διαιωνίζεται το κακό.

kaparispan@yahoo.gr

Πώς αναγνωρίζεις ένα φασίστα

Του ΘΟΔΩΡΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ο **Ιταλός** συγγραφέας Ουμπέρτο Εκο έγινε παγκοσμίως διάσημος για μυθιστορήματα όπως το «Εκκρεμές του Φουκώ» και το «Ονομα του ρόδου». Είχε γράψει όμως και πολλά πολλά άλλα πράγματα. Λίγοι ξέρουν, as πούμε, ότι το 1942 είχε βραβευτεί με ένα τοπικό βραβείο για το δοκίμιο με τίτλο «Πρέπει να πεθάνουμε για τη δόξα του Μουσολίνι και το αθάνατο πεπρωμένο της Ιταλίας;». Ήταν δέκα χρόνων. Όπως όλα τα παιδάκια στη φασιστική Ιταλία, τέτοιες προσλαμβάνουσες είχε και τέτοια πράγματα καλούνταν να σκέφτεται.

Πολλά πολλά χρόνια μετά, το 1995, κι αφού είχε την ευκαιρία να ακούσει και να μάθει πολλά άλλα πράγματα, ο Εκο δημοσίευσε ένα άλλο δοκίμιο με τίτλο «Il fascismo eterno» (Ο αιώνιος φασισμός). Η λέξη «φασισμός» στην εποχή μας (αλλά και, όπως γράφει ο Εκο, και πριν από 30 χρόνια) έχει ξεχειλωθεί ως όρος. Στον δημόσιο διάλογο χρησιμοποιείται συχνά για να περιγράψει, βασικά, ό,τι δεν μας αρέσει. Αυτή η ευελιξία πηγάει και από ένα εγγενές χαρακτηριστικό του, που τον διαφοροποιεί από τους περισσότερους άλλους -ισμούς: το ότι δεν έχει ούτε υποτυπώδες ιδεολογικό περιεχόμενο που να είναι εύκολα αναγνωρίσιμο. «Ο Μουσολίνι δεν είχε ιδεολογία», γράφει ο Εκο, «είχε μόνο ρητορική».

Στον «Αιώνιο φασισμό», αξιολογώντας τα διάφορα (ενίοτε πολύ διαφορετικά μεταξύ τους) φασιστικά καθεστώτα –ξεκινώντας από τον ορίτζιναλ, ιταλικό φασισμό, μέσα στον οποίο μεγάλωσε– καταλήγει σε μια περιγραφή ευρύτερη. Σε κάτι που αποκαλεί «ur-fascism» ή «υπερφασισμό» ή «αιώνιο φασισμό». Ο φασισμός με αυτή την έννοια συνίσταται, λέει, σε 14 χαρακτηριστικά. Κάποια είναι προφανή. Άλλα είναι πιο απροσδόκτα. Όλα, όμως, είναι εύκολο να τα διακρίνει κανείς σε πολλές κοινωνίες και καθεστώτα σήμερα. Ας τα δούμε ένα ένα, συνοπτικά:

1. Μία εμμονή με την παράδοση, η ιδέα

ότι «παλιά» τα πράγματα ήταν ιδανικά. Γι' αυτό στόχος της κοινωνίας δεν είναι να πάει κάπου αλλού, παρακάτω – αλλά να επιστρέψει προς τα πίσω.

2. Η απόρριψη της προόδου και των σύγχρονων ιδεών ως κάτι κακού και «ξένου».

3. Η έμφαση στη δράση σε βάρος της σκέψης. Η υποβάθμιση της επιστήμης, της θεωρίας και της μελέτης. Τα πρότυπα είναι οι δρώντες, όχι οι σκεπτόμενοι.

4. Η υποβάθμιση του διαλόγου ως εργαλείου, η απαίτηση για υποταγή, η αποδοκιμασία κάθε διαφωνίας.

5. Ο διάχυτος και διαρκώς υποδαυλισμένος φόβος για οτιδήποτε διαφορετικό – που, φυσικά, παντού εκφράζεται με κοινούς τρόπους, όπως η ξενοφοβία και το μίσος για ξένους, μετανάστες και μειονότητες.

6. Η έμφαση στις αγωνίες της μεσαίας τάξης και ιδιαίτερος η έμφαση των κινδύνων (αληθινών ή φανταστικών) που αισθάνονται από τα φτωχότερα στρώματα της κοινωνίας.

7. Η έμφαση σε σκοτεινές συνωμοσίες και ιστορίες για φανταστικούς εξωτερικούς κινδύνους (ξένες χώρες, μετανάστες).

8. Μια τρομερή αντίφαση που εμφανίζεται σε όλα αυτά τα καθεστώτα: ότι οι κακοί εξωτερικοί εχθροί είναι εξαιρετικά ικανοί και πολύ επικίνδυνοι, έτοιμοι να μας επιτεθούν και να μας διαλύσουν, αλλά ταυτόχρονα είναι και ανίκανοι και κατώτεροι από «εμάς».

9. Η απόρριψη της ειρήνης ως δειλίας και συνθηκολόγησης. Η υιοθέτηση της ιδέας ότι βρισκόμαστε διαρκώς σε πόλεμο.

10. Η περιφρόνηση για τους αδύναμους και τους αβοήθητους (για κάθε είδους αδυναμία), που συνιστά ακόμα μια αντίφαση – καθώς τα καθεστώτα αυτά υποτίθεται ότι είναι, ταυτόχρονα, και ταγμένα κατά των ισχυρών «ελίτ».

11. Ο φετιχισμός του θανάτου ως ηρωικής πράξης.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini. gr

Άνθρωποι και μηχανές (II)

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Ο **Γιουβάλ** Νόα Χαράρι, γνωστός ιστορικός και συγγραφέας, θεωρεί ότι η τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ) δεν είναι απλώς ένα εργαλείο, όπως η τυπογραφία ή η πυρηνική βόμβα, αλλά ένας αυτόνομος παράγοντας (agent) ικανός να λαμβάνει ανεξάρτητες αποφάσεις. Το ερώτημα είναι τι είδους αποφάσεις καλείται και μπορεί να πάρει μια μηχανή ΤΝ και τι ακριβώς σημαίνει «απόφαση» για το ανθρώπινο είδος. Ο Παναγιώτης Κονδύλης, ο οποίος είχε αναπτύξει και μια σημαντική θεωρία περί αποφάσεως, υποστήριζε ότι οι αποφάσεις που αφορούν το ανθρώπινο είδος, οι αποφάσεις για τις οποίες το ανθρώπινο είδος είναι ικανό, αφορούν την επιβίωσή του και κατ' επέκταση την ισχύ και την κυριαρχία.

Συνεπώς, τόσο σε συλλογικό όσο και σε ατομικό επίπεδο μια απόφαση συμβάλλει στην ενίσχυση της θέσης της ατομικής ή συλλογικής οντότητας σε σχέση με τις υπόλοιπες αλλά και τη θέση του ανθρώπινου είδους σε σχέση με τη περιβάλλον του. Μάλιστα, πιστός στις βεμπεριανές αρχές του, Παναγιώτης Κονδύλης υποστήριζε ότι αποφάσεις που λαμβάνονται από το ανθρώπινο είδος

ατομικά ή συλλογικά είναι πέραν του ορθολογικού και του ανορθολογικού, του λογικού, του έλλογου ή του παραλόγου. Για παράδειγμα, ένας μελαγχολικός άνθρωπος που αφήνεται να πεθάνει εγκαταλείποντας σιγά σιγά έναν κόσμο ο οποίος πλέον δεν έχει κανένα ενδιαφέρον γι' αυτόν ή που αυτοκτονεί λόγω της καταθλιπτικής του τάσης έχει «αποφασίσει» να πεθάνει.

Η απόφαση στα έμβια όντα, άρα και στον άνθρωπο, έχει πάντα σχέση με ένα αρχέγονο ζωικό ένστικτο αυτοσυντήρησης, το συναισθημα του ζην και τη μέση της ισχύος, της υπέρβασης δηλαδή του εαυτού. Αντίθετα, οποιοσδήποτε απόφασεις και αν πάρει μια μηχανή ΤΝ θα είναι φορμαλιστικές και όχι υπερβατικές. Η ΤΝ είναι στην ουσία ένα φορμαλιστικό σύστημα, έλλογα δομημένο με αλγορίθμους και διαδικασίες, οι οποίες επιτρέπουν τη λήψη αποφάσεων εάν και εφόσον αναγνωριστούν συγκεκριμένες συνθήκες.

Αυτή άλλωστε είναι και η ουσία του προγραμματισμού. Ένα αυτοκίνητο που θα οδηγείται με σύστημα ΤΝ, ή αν προτιμάει κανείς ένας οδηγός-ρομπότ θα παίρνει δεκάδες αποφάσεις κάθε εκατό μέτρα. Οι αισθητήρες του αυτοκινήτου θα λειτουργούν όπως τα μάτια και τα αυ-

τιά του οδηγού, ο οποίος στη συνέχεια έλλογα αποφασίζει να στρίψει το τιμόνι όπως πρέπει για να μη βγει το όχημα εκτός οδοστρώματος. Το ρομπότ που οδηγεί το αυτοκίνητο αλάνθαστα θα οδηγήει το αυτοκίνητο και τους επιβάτες στον προορισμό τους. Ο λόγος είναι απλός: οι μηχανές είναι προγραμματισμένες έλλογα και δρουν πάντα ορθολογικά.

Άραγε μπορούμε να πούμε το ίδιο για έναν άνθρωπο οδηγό; Μπορούμε να ξέρουμε αν κατά την οδήγηση δεν θα καταληφθεί από κάποιου είδους μανίας, αν πάσχει από κάποιου είδους κατάθλιψη, αν έχει αυτοκτονικές ή δολοφονικές τάσεις, οι οποίες και θα τον ωθήσουν να βγάλε το αυτοκίνητο εκτός οδοστρώματος; Οι αποφάσεις του ρομπότ αφορούν πάντα την αποστολή που του έχει ανατεθεί. Αντίθετα οι ανθρώπινες αποφάσεις αφορούν πάντα τη βιολογική ταυτότητα του όντος. Οποιαδήποτε αποστολή και αν τον ανατεθεί, ο ζωικός εαυτός την εντάσσει σε ένα ευρύτερο συνειδητό ή ασυνειδητό υπαρξιακό σχέδιο για τη βελτίωση της θέσης του στον κόσμο. Επομένως κάθε πράξη ανθρώπινη και κάθε απόφαση συνδέεται με μια βαθύτερη βούληση για δύναμη.

Ένα σύστημα ΤΝ, προγραμματισμένο για την άμυνα μιας χώρας, μπορεί να

λάβει την απόφαση να επιτεθεί σε μια ξένη χώρα εάν είναι προγραμματισμένο να εξαπολύσει πυραύλους σε περίπτωση που η χώρα δεχθεί πυραυλική επίθεση. Σε ένα ύστατο σενάριο, ιδιαίτερα αγαπητό στις ταινίες επιστημονικής φαντασίας, ένα παγκόσμιο σύστημα ΤΝ προγραμματισμένο για την προστασία του ανθρώπινου είδους θα μπορούσε ενδεχομένως να λάβει την απόφαση, την ορθολογική απόφαση, να εξαλείψει το ανθρώπινο είδος εάν θεωρήσει ότι η μόνη απειλή για το ανθρώπινο είδος είναι το ανθρώπινο είδος. Θα μπορούσε λοιπόν να λειτουργήσει ως ο θεός του κατακλυσμού χωρίς φυσικά να προνοήσει για κιβωτό. Κάτι τέτοιο βέβαια απέχει πολύ από την πραγματικότητα. Ο μόνος τρόπος ώστε ένα σύστημα ΤΝ να επιτεθεί στο ανθρώπινο είδος και να επιχειρήσει τον αφανισμό με σκοπό τη δική του κυριαρχία στον πλανήτη είναι να αποκτήσει ζωικά ένστικτα. Η υπόθεση της αυτοσυνειδήσης των ρομπότ, μηχανών δηλαδή χωρίς ζωική κυτταρική μορφή βρίσκεται στη σφαίρα του αδύνατου.

Η αυτοσυνειδηση έχει βαθιές ρίζες στα ζωικά ένστικτα και στη θέληση για ζωή και δύναμη. Θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για διαφορά ανάμεσα σε παράλληλες, φορμαλιστικές, και κάθετες,

12. Ο φετιχισμός της βίας με τη μεταφορά, όπως γράφει, «της πραγματικής, δύσκολης δουλειάς του πολέμου και του ηρωισμού στη σφαίρα της σεξουαλικότητας». Η έκφανση της ισχύος με τα χαρακτηριστικά της σωματικής βίας, στοιχείων χαρακτήρα που κρίνονται ως «αρσενικά», και ο διάχυτος σεξισμός είναι χαρακτηριστικά.

13. Ο «επιλεκτικός λαϊκισμός» που, όπως τον περιγράφει, θεωρεί πως «ο λαός» είναι ένα μονολιθικό όν, που μπορεί να έχει μια κοινή βούληση. Κάτι που, βεβαίως, είναι εντελώς αδύνατο σε οποιαδήποτε κοινωνία στον κόσμο. Αλλά αυτό το αφήγημα δεν υπάρχει για κανέναν άλλο λόγο από το να αναθέσει αυτοδίκαια στον δικτάτορα - γνήτη την αποκλειστική αρμοδιότητα να ερμηνεύει την κοινή βούληση του λαού. Είναι άλλη μια αντίφαση που τα φασιστικά καθεστώτα χρησιμοποιούν για να αφαιρέσουν ισχύ και αρμοδιότητες από τους δημοκρατικούς θεσμούς.

14. Και, βέβαια, η γλώσσα. Η οργουελική «newspeak», η διαστρέβλωση όρων και λέξεων ώστε η ίδια η αλήθεια πια να είναι αποκλειστική αρμοδιότητα του καθεστώτος.

Βεβαίως, ένα καθεστώς δεν χρειάζεται να έχει όλα αυτά τα χαρακτηριστικά για να χαρακτηριστεί «φασιστικό». Αλλά αρκεί και μόνο να εμφανίζει ένα, λέει ο Εκο, για να αποτελέσει εύφορο έδαφος για την καλλιέργεια του φασισμού.

Το 1995, που έγραψε το δοκίμιό του, τα αυταρχικά καθεστώτα της Ανατολικής Ευρώπης είχαν μόλις πέσει, η δημοκρατία εξαπλωνόταν και η παγκοσμιοποίηση έβγαζε εκατοντάδες εκατομμύρια Ασιάτες από την ακραία φτώχεια. Ήταν ένας άλλος κόσμος. Παρ' όλα αυτά, ο Εκο προειδοποιούσε: «Ο αιώνιος φασισμός μπορεί να επιστρέψει. Το χρέος μας είναι να τον αποκαλύπτουμε, να επισημαίνουμε καθέμία από τις νέες του μορφές, κάθε μέρα, σε κάθε σημείο του κόσμου».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤΙΛΑΒΗ

Ραντεβού για καυτό φθινόπωρο

Απέναντι σε νέο γύρο σκανδαλογίας κινδυνεύει να βρεθεί η Ν.Δ. - Κρας τεστ τον Σεπτέμβριο για το καλώδιο

Του **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Ενα κρίσιμο φθινόπωρο που είναι πολύ πιθανό να επικαθορίσει το πολιτικό σκηνικό των επόμενων μηνών αναμένει την κυβέρνηση μετά τις θυελλώδεις συνεδριάσεις της Βουλής για το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ και την επερχόμενη θερινή ανάπαυλα του Αυγούστου. Με την κυβερνητική θητεία να έχει υπερβεί το μέσο της και τον χρόνο προς τις προσεχείς εκλογές να βαίνει μειούμενος, τα στοιχεία για τη Ν.Δ. είναι μεγάλα και τα περιθώρια για λάθη ή αστοχίες εξαιρετικά περιορισμένα. Ιδίως αν επιβεβαιωθούν οι πληροφορίες ότι το προσεχές διάστημα η πλειοψηφία θα κληθεί να διαχειριστεί νέες αποκαλύψεις που θα συντηρήσουν το κλίμα της σκανδαλογίας. Σε αυτή την κατηγορία, των πολιτικά εύφλεκτων φακέλων, ανήκει και η ώριμη πλέον έρευνα της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για τα συστήματα ανταποδοτικής ανακύκλωσης. Δεν αποκλείεται το Μαξίμου να βρεθεί πάλι σε θέση άμυνας, έχοντας αυτή τη φο-

ρά λιγότερες «εφεδρείες», καθώς τα εσωκομματικά ερείσματα –βλ. οι σχέσεις με Σαμαρά και Καραμανλή– έχουν κλονιστεί, ενώ και οι γέφυρες με πρόσωπα επιρροής στον κεντρικό χώρο –όπως ο κ. Βενιζέλος– φαίνεται να έχουν κοπεί οριστικά.

Ενόψει αυτού του πολιτικού ναρκοπεδίου, η κυβέρνηση εξακολουθεί να διαθέτει ένα ισχυρό όπλο προκειμένου να αλλάξει το κλίμα: το πακέτο ενισχύσεων με επίκεντρο τη μεσαία τάξη που θα ανακοινώσει ο Κυρ. Μπτσστάκνς από το βήμα της ΔΕΘ, το οποίο ενδέχεται να έχει ύψος μεγαλύτερο των 2 δισ.

Από τη σκηνή της έκθεσης του κυβερνών κόμμα θα επιχειρήσει να αλλάξει το κλίμα στην έναρξη της νέας πολιτικής περιόδου, καθώς η τρέχουσα κλείνει με το σκάνδαλο του ΟΠΕΚΕΠΕ να κοστίζει στο Μέγαρο Μαξίμου 3-4 ποσοστιαίες μονάδες στις δημοσκοπήσεις. Αποτελεί ερώτημα κατά πόσον οι απώλειες αυτές θα υπερκαλυφθούν με την πάροδο του χρόνου και τις σχεδιαζόμενες παροχές ή εάν

η Ν.Δ. θα συνεχίσει να κινείται μακριά από τον πάχυν της αυτοδυναμίας. Κυβερνητικά στελέχη σημειώνουν πως η Ν.Δ. τον περασμένο χειμώνα κατάφερε να «απορροφήσει» τη δημοσκοπική υποχώρηση στην οποία οδήγησε η αναζωπύρωση της τραγωδίας των Τεμπών. Όμως, δεν πρέπει να λησμονείται ότι πλέον το κυβερνών κόμμα αντιμετωπίζεται από τους ψηφοφόρους με την «κόπωση» της δεύτερης τετραετίας, ενώ παράλληλα το Μέγαρο Μαξίμου θα κληθεί να διαχειριστεί και άλλα κρίσιμα μέτωπα.

Τα εξωτερικά μέτωπα

Πρώτον, στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής ουδείς μπορεί να προεξοφλήσει ότι οι εξελίξεις θα είναι ευθугραμμες. Η Αθήνα αναμένει την αντίδραση της Τουρκίας μετά την οριοθέτηση του θαλασσίου πάρκου στις Νότιες Κυκλάδες. Παράλληλα, σύμφωνα με πληροφορίες, ο πρωθυπουργός έχει αποφασίσει τον Σεπτέμβριο να επανεκκινήσει το εγχείρημα της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου,

την οποία επιδιώκει να παρεμποδίσει η Αγκυρα. Επίσης, το τοπίο στις σχέσεις με τη Λιβύη είναι εξαιρετικά ρευστό καθώς, παρά τα συστηματικά ανοίγματα της Αθήνας, τόσο η Τρίπολη όσο και η Βεγγάζη παραμένουν σε απόσταση από το να μπορούν να χαρακτηριστούν αξιόπιστοι συνομιλητές.

Οι «πρώην»

Δεύτερον, μένει να αποδειχθεί κατά πόσον η Ν.Δ. θα κινηθεί σε ήρεμα εσωκομματικά νερά. Το ενδεχόμενο δημιουργίας νέου κόμματος από τον Αντ. Σαμαρά παραμένει ανοικτό και ουδείς μπορεί να προεξοφλήσει το εύρος του ρήγματος που μπορεί να προκαλέσει η συγκεκριμένη εξέλιξη στην εκλογική βάση του κυβερνώντος κόμματος, σε μια περίοδο κατά την οποία δίνεται μάχη προκειμένου να επανέλθει σε ποσοστά άνω του 30%. Επίσης, παρά το γεγονός ότι ο Κ. Καραμανλής έχει επιλέξει στην παρούσα φάση τη σιωπή, προεξοφλείται πως είναι θέμα χρόνου να απαντήσει στην κριτική

του Κυρ. Μπτσστάκνκ για τους χειρισμούς στο μέτωπο των ελληνοτουρκικών κατά την περίοδο 2004-2009. Τέλος, το κλίμα στη «γαλάζια» Κ.Ο. δεν είναι το καλύτερο δυνατό, ενώ «αποστασιοποιημένος» εμφανίζεται ο Ν. Δένδιας.

Σε κλοιό

Τρίτον, παραμένει ζητούμενο το πολιτικό αποτύπωμα που θα έχουν τα επόμενα κεφάλαια του σκανδάλου του ΟΠΕΚΕΠΕ, που θα επανέλθει στο προσκήνιο από τον Σεπτέμβριο με την έναρξη λειτουργίας της εξεταστικής επιτροπής. Μάλιστα, ορισμένοι στο κυβερνητικό επιτελείο εκφράζουν φόβους ότι η πολιτική σκηνή μπορεί τους επόμενους μήνες να εγκλωβιστεί σε κλοιό σκανδαλογίας, με όχημα την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, παρότι οι έρευνες της τελευταίας εκτείνονται στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως σημείωσε ο Π. Μαρινάκης, από την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία βρίσκονται σε εξέλιξη 2.666 έρευνες σε 24 χώρες, με 84 να αφορούν την Ελλάδα.

Όρα μηδέν

Σύμφωνα με πληροφορίες, ο πρωθυπουργός έχει αποφασίσει τον Σεπτέμβριο να επανεκκινήσει το εγχείρημα της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου.

Το «όπλο»

Το πακέτο ενισχύσεων με επίκεντρο τη μεσαία τάξη που θα ανακοινώσει ο Κυρ. Μπτσστάκνς από το βήμα της ΔΕΘ ενδέχεται να έχει ύψος μεγαλύτερο των 2 δισ.

Οι «ανυχοφύλακες» της κοινοβουλευτικής ομάδας της Ν.Δ., τις πρώτες πρωινές ώρες της Πέμπτης, στην άδεια αίθουσα της Ολομέλειας. Συνολικά ψήφισαν 83 βουλευτές επί των προτάσεων για σύσταση Προανακριτικής. Και όπως μαρτυράει η εικόνα, οι περισσότεροι ψήφισαν εξ αποστάσεως, με επιστολική ψήφο.

Οι επιστολές του μεσονυκτίου και οι κομμένες γέφυρες

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Τα έδρανα ήταν άδεια. Στην κάλπη όμως έπεσαν 83 ψηφοδέλτια – τα 68 από βουλευτές απόντες, που ψήφισαν εξ αποστάσεως. Η πρωτοφανής εικόνα ήταν το αποτέλεσμα ενός αλλόκοτου κοινοβουλευτικού βραχυκυκλώματος, που προκάλεσε η αμφιταλάντευση της πλειοψηφίας, η οποία, υποχωρώντας από την αρχική απόφασή της να απόσχει από την ψηφοφορία για την Προανακριτική, κατέληξε να «κλείσει» τη συζήτηση με μεταμεσονύκτια συλλογή επιστολικών ψήφων. Επιτελείς του Μεγάρου Μαξίμου επιχειρούσαν εκ των υστέρων να χρεώσουν την «όντως δυσάρεστη εικόνα» στην αντιπολίτευση. Δεν μπορούσε να γίνει αλλιώς, έλεγαν. Δεν έλειπαν ωστόσο και εκείνοι που αναγνώριζαν ότι ο χειρισμός «εκτάκτου ανάγκης» εξέθεσε τη βιασύνη της πλειοψηφίας να κλείσει άρον άρον την υπόθεση και να μην επιτρέψει να αιωρείται το ενδεχόμενο επαναφοράς της πρότασης για Προανακριτική το φθινόπωρο. Ο Νίκος Ανδρουλάκης είχε «απειλήσει» πως εάν η Ν.Δ. αποχωρούσε, η πρόταση δεν θα μπορούσε νομίμως να καταψηφιστεί από

τους εναπομείναντες βουλευτές και θα έμενε σε εκκρεμότητα. Η Ν.Δ. έδειξε ότι ήθελε πάση θυσία να κλείσει το θέμα τώρα. Γιατί; Γιατί κατέφυγε στην «πατέντα» της επιστολικής και δεν έμεινε στη διαδικασία για να ψηφίσει, αναλαμβάνοντας το ρίσκο των όποιων διαρροών; Διότι η χαρτογράφηση της κοινοβουλευτικής ομάδας δειχνει πως κάθε άλλο παρά βέβαιη ήταν η απόρριψη της Προανακριτικής. Τουλάχιστον 15 βουλευτές, που άλλες πληροφορίες τους ανεβάζουν ακόμα και στους 20, έδειχναν πως είναι έτοιμοι να ψηφίσουν υπέρ, τουλάχιστον για τον έναν εκ των δύο υποργών, με πιο επίφοβο τον Δευτέρη Αυγενάκη.

Στην κυβέρνηση ουσιαστικά προτίμησαν να υποστούν τη φθορά που τους αναλογεί από τις εντυπώσεις της νυκτερινής «αλχημείας». Στο εσωτερικό του κόμματος, πάντως, αναπτύχθηκαν πολλές και διαφορετικές απόψεις. Χαρακτηριστικό είναι ότι υπήρχαν βουλευτές που έλεγαν πως «δεν έγινε και τίποτα εάν ο κ. Αυγενάκης παραπλόνταν τελικά, όπως ο κ. Τριαντόπουλος και ο κ. Καραμανλής». Το εγχείρημα βεβαίως δεν προσμετρά τις συνέ-

πειες που θα είχε η ανατροπή στη Βουλή της κυβερνητικής γραμμής για μη παραπομπή των υπουργών.

Η διαρροή πάντως από τη Δευτέρα ότι η κοινοβουλευτική ομάδα θα αποχωρήσει είχε ως αποτέλεσμα οι περισσότεροι

Περί τους 15 βουλευτές, που άλλες πληροφορίες τους ανεβάζουν ακόμα και στους 20, έδειχναν πως είναι έτοιμοι να ψηφίσουν υπέρ της παραπομπής, τουλάχιστον για τον ένα εκ των δύο υπουργών.

βουλευτές της επαρχίας να είναι στις εκλογικές τους περιφέρειες ή ακόμα και διακοπές, ενώ όσοι ήταν παρόντες στη Βουλή, κάποια στιγμή έφυγαν είτε για να δουν τον Παναθηναϊκό στον αγώνα με τη Ρέιντζερς είτε για να πάνε για φαγητό. Από πλευράς κυβέρνησης δεν υπήρχε καμία ενημέρωση για το τι πρέπει να κάνουν οι βουλευτές,

όχι γιατί κρατείτο μυστική η τακτική, αλλά γιατί ούτε η ίδια κυβέρνηση είχε κατασταλάξει πώς θα κινηθεί, αφού περίμενε την αποχώρηση ή όχι της αντιπολίτευσης. Τελικά αυτό που αποφασίστηκε ήταν αργά το βράδυ να ενημερωθούν 68 βουλευτές, καθώς 7 ήταν παρόντες, πως πρέπει να ψηφίσουν με επιστολική, ώστε η Ν.Δ. να είναι έτοιμη να ολοκληρώσει τη διαδικασία. Τα τηλεφωνήματα ανέλαβαν να κάνουν ο κ. Βεσυρόπουλος και ο κ. Μπεκίρης, ενώ όπου υπήρχε δυσκολία συνέδραμε και ο κ. Μυλωνάκης.

Η κόντρα και η απομόνωση

Την ίδια ώρα, η κυβέρνηση φαίνεται να χάνει ερείσματα. Ακόμη και η ανοικτή αντιπαράθεση με τον Ευάγγελο Βενιζέλο θεωρείται ενδεικτική μιας προϊούσας απομόνωσης. Ο πρώην πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ θεωρούνταν πρόσωπο με επιρροή στον ευρύτερο κεντρικό χώρο, σε ένα ακροατήριο που εξακολουθεί να θεωρείται απαραίτητο για τον Κυριάκο Μπτσστάκνκ. Η ρήξη μαζί του –επισήμως, μέσω των δηλώσεων του κυβερνητικού εκπροσώπου– δεν θα είχε ενδεχομένως τόσο σημασία αν δεν ερχόταν σε συνέχεια της ρήξης

του Μαξίμου με τους δύο πρώην πρωθυπουργούς. Ο κ. Βενιζέλος έκανε λόγο μάλιστα για «κρίση νομιμοποίησης» που έχει πλέον η κυβέρνηση, κάτι που ενόχλησε σφόδρα το Μαξίμου, ενώ σπενυσε να σχολιάσει πως η αναφορά αυτή «δεν έχει καμία σχέση με την πραγματικότητα της σύγχρονης ελληνικής δημοκρατίας». Παρά την αιχμηρή κριτική που έχει κατά καιρούς ασκήσει στην κυβέρνηση, ο πρώην πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ υπήρξε το πιο εμβληματικό κεντρικό πολιτικό πρόσωπο του «αντισύριζα μετώπου» και γι' αυτό χαιρεί αποδοχής και από ένα μέρος των ψηφοφόρων της Ν.Δ.

Στο εσωκομματικό μέτωπο, τώρα, η διαγραφή του Αντώνη Σαμαρά και η πρόσφατη επίθεση στον Κώστα Καραμανλή έχει προκαλέσει σε κάποια στελέχη το άγχος της «περιχαράκωσης». Αίφνης η κυβέρνηση δείχνει κλεισμένη σε αμιγώς «μπτσστακικά όρια». «Πράγματι είναι ένα ζήτημα που δεν πρέπει να αγνοήσουμε», σημειώνει κυβερνητική πηγή, προσθέτοντας ωστόσο πως σε καμία από τις παραπάνω περιπτώσεις δεν άνοιξε πρώτη μέτωπο η κυβέρνηση, η οποία απλώς απάντησε στις αιχμές των πρώην.

A celebration of cocktail art and culture!

WHERE THE CITY MINGLES WITH THE SUMMIT

digitalagenda

CYPRUS SUMMIT

MAIN SPONSOR

THREE

ARTISANAL

CENTS

BEVERAGES

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Στρατηγική διπλών εκλογών για να αποφύγει τα αδιέξοδα μιας πύρρειας νίκης σταθμίζει ήδη στο παρασκήνιο το Μαξίμου. Το πολιτικό σκηνικό, όπως έχει διαμορφωθεί πλέον, έχει δημιουργήσει μια πολύ δύσκολη εξίσωση για την κυβέρνηση: από τη μια κανείς δεν αμφισβητεί πως η Ν.Δ. θα είναι πρώτο κόμμα και στις επόμενες εκλογές, από την άλλη όμως οι πιθανότητες αυτοδυναμίας μοιάζουν πολύ περιορισμένες, με το κυβερνών κόμμα να έχει υποχωρήσει σε ποσοστά κάτω ή πολύ κάτω του 30%. Στην κυβέρνηση συνεπώς, χωρίς να το διατυμπανίζουν, σταθμίζουν ήδη σενάρια δύο αλληπάλλων εκλογών, που θα έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά η κάθε μία.

Επιχείρηση «3»

Στο Μαξίμου σε αυτή τη φάση έχουν επικεντρωθεί στο ερχόμενο φθινόπωρο. Με δεδομένο πως το πολιτικό τοπίο του χειμώνα διαμορφώνεται κατά κανόνα τον Σεπτέμβριο, στην κυβέρνηση προετοιμάζονται ήδη «για την πιο σημαντική ΔΕΘ της διακυβέρνησης Μητσοτάκη», όπως λένε αρμόδιες πηγές. Ο πρωθυπουργός στις αρχές Σεπτεμβρίου στη Θεσσαλονίκη θα επιχειρήσει με τα μέτρα που θα ανακοινώσει να ενισχύσει κοινωνικές ομάδες που αποτελούν βασικό όπλο για να πλησιάσει εκ νέου το 30%, μια επίδοση κρίσιμη για να διατηρήσει το κόμμα την πολιτική του κυριαρχία.

Ένα ακόμη στοιχείο που στη Ν.Δ. θεωρούν βασικό στόχο των πρώτων εκλογών και «δικλίδα ασφαλείας» για την πρώτη Κυριακή, είναι η διαφορά μεταξύ πρώτου και δεύτερου κόμματος. «Η διαφορά που θα έχουμε από το δεύτερο κόμμα είναι κομβικής σημασίας», σημειώνει χαρακτηριστικά κυβερνητικός αξιωματούχος, και εξηγεί ότι η «ψαλίδα» πρώτου - δεύτερου θα κόψει την όρεξη σε όσους επιχειρήσουν να ενεργοποιήσουν εναλλακτικά σενάρια μεταξύ πρώτης και δεύτερης κάλπης.

Όπως γίνεται αντιληπτό από τα παραπάνω, το Μαξίμου ετοιμάζεται για μια αναμέτρηση δύο γύρων. Κυβερνητικές πηγές παραδέχονται σε ιδιωτικές συζητήσεις πως η πρώτη κάλη μπορεί να καταγράψει όλη τη δυσανεμία που θα έχει συσσωρευτεί από τις δύο θητείες «και είναι τελικά ευχής έργον που θα έχουμε μπροστά μας και δεύτερες εκλογές», θυμίζοντας πως η δεύτερη αναμέτρηση ύστερα από ένα «διάλειμμα» ακυβερνησίας λειτουργεί πάντα συσπειρωτικά

κά για το πρώτο κόμμα. Αυτό συνέβη και μεταξύ Μαΐου και Ιουνίου 2012, καθώς το φάσμα της αστάθειας ενίσχυσε το πρώτο κόμμα.

Στην κυβέρνηση θεωρούν πως μεταξύ πρώτης και δεύτερης κάλπης τα μικρότερα κόμ-

ματα θα εξαϋλωθούν, καθώς θα λειτουργήσει η λογική της «χαμένης ψήφου».

Επιπλέον, έχουν ένα ακόμη κρυφό όπλο στη φαρέτρα τους. Μετά τις πρώτες εκλογές η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης θα δημιουργήσει νέες δυναμι-

κές. Μια άμεση πρόσκληση στο ΠΑΣΟΚ για συγκυβέρνηση είναι κάτι που εξετάζεται. Η σίγουρη απόρριψη της πρότασης, καθώς ο κ. Ανδρουλάκης έχει ξεκαθαρίσει πως δεν συγκυβερνά με τον κ. Μητσοτάκη, θεωρείται πως θα ανακατέψει αμέσως την πο-

Στρατηγική διπλής κάλπης για τη Ν.Δ.

Τα γκάλοπ οδηγούν σε σενάρια για αναμέτρηση δύο γύρων. Εισηγήσεις για αναθεώρηση του ορίου του 3% και σύνδεση του μπόνους με τη διαφορά πρώτου - δεύτερου

Ο **Κυριάκος Μητσοτάκης** κατά τη συζήτηση για τη συγκρότηση Εξεταστικής στη Βουλή την Τρίτη. Ο πρωθυπουργός εξακολουθεί να δέχεται εισηγήσεις για αλλαγές στον εκλογικό νόμο - συζήτηση που ευνοείται από τον κατακερματισμό του πολιτικού σκηνικού.

λιτική τράπουλα, αφού: α) δεν είναι καθόλου βέβαιο πως άπατες στο ΠΑΣΟΚ συμφωνούν με αυτή την άρνηση και β) υπάρχει ένα ποσοστό ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ που ακόμη και σήμερα βλέπει θετικά την κυβέρνηση Μητσοτάκη.

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το ποσοστό αυτό πλησιάζει το 30%, που σημαίνει πως εάν οι μισοί του 30% πειστούν πως η ψήφος στο ΠΑΣΟΚ είναι χαμένη, τότε το κυβερνών κόμμα μπορεί να πάρει από 1,5% έως 2% παραπάνω.

Ο εκλογικός νόμος

Το θέμα της στρατηγικής των επόμενων εκλογών συνδέεται άμεσα και με τον εκλογικό νόμο. Το ερώτημα κατά πόσο μπορεί να αλλάξει το σύστημα διεξαγωγής των εκλογών έχει επανέλθει εσχάτως στο προσκήνιο, με τη συζήτηση να περιστρέφεται γύρω από δύο βασικά ερωτήματα: το πρώτο είναι εάν το όριο εισόδου στη Βουλή θα μπορούσε να πάει από το 3% στο 5% και το δεύτερο εάν θα μπορούσε να υπάρχει κάποια τροποποίηση στο μπόνους που λαμβάνει το πρώτο κόμμα.

Οι υποστηρικτές της αλλαγής λένε πως το παρόν κοινοβουλευτικό σκηνικό, με τα οκτώ κόμματα και τους 25 ανεξάρτητους βουλευτές, ευνοεί τη συζήτηση για άμεση αναθεώρηση του εκλογικού ορίου του 3%. Η κίνηση αυτή εφόσον προχωρούσε θα έφερνε σημαντική ανακατανομή στις έδρες. Η αντίθετη άποψη λέει πως μια αλλαγή από το 3% στο 5% θα δώσει την εντύπωση πως η κυβέρνηση «θέλει να αλλάξει τους όρους του παιχνιδιού» γιατί «φοβάται» το αποτέλεσμα που έρχεται. Ο έτερος κίνδυνος είναι να δημιουργηθούν συσπειρώσεις και συμμαχίες, που τώρα δεν είναι ορατές.

Μια άλλη συζήτηση που έχει ξεκινήσει είναι κατά πόσο θα μπορούσε να επιχειρηθεί μια σύνδεση του μπόνους των εδρών με τη διαφορά πρώτου και δεύτερου κόμματος. Η σκέψη είναι να πριμοδοτείται επιπλέον με κάποιες έδρες η διαφορά πρώτου και δεύτερου κόμματος, ενισχύοντας το πρώτο κόμμα και βοηθώντας το να φτάσει την αυτοδυναμία, ακόμη και με ποσοστά περίξ του 33%-34%. Οι υποστηρικτές της άποψης αυτής κάνουν λόγο για ένα «δίκαιο μέτρο», καθώς δεν γίνεται, για παράδειγμα, το πρώτο κόμμα να έχει 28% και το δεύτερο 15% και αυτή η μεγάλη διαφορά συσχετισμών να μην καταγράφεται στη Βουλή.

“

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Τι να κάνει ο πρόεδρος της Βουλής

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΧΡ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗ**

Η απροσχημάτιστη παραβίαση, με τα γεγονότα της περασμένης Τετάρτης στη Βουλή, κάθε έννοιας συνταγματικής και κοινοβουλευτικής αρχής, πρέπει να αξιολογηθεί ως σήμα κινδύνου για την ίδια την Κοινοβουλευτική Δημοκρατία. Δεν αρκεί ως απάντηση η οργή που διακατέχει κάθε υπεύθυνο δημοκρατικό πολίτη. Απαιτείται η άμεση ενεργοποίηση όλων όσοι αισθάνονται πού οδηγείται η πατρίδα, ιδιαιτέρως υπό τις σημερινές συνθήκες.

Το καθημερινό, σχεδόν, θέαμα και ακρόαμα και η όλη συμπεριφορά υπουργών και βουλευτών εντός του ιερού χώρου της Βουλής των Ελλήνων, προσβάλλει την συνείδηση του ελληνικού λαού τον πυρήνα της Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας, που είναι η λαϊκή κυριαρχία. Αυτή και μόνο δικαιούνται και οφείλουν να υπηρετούν ως αντιπρόσωποι του έθνους (άρθρ. 51, παρ. 2 Συντ/τος). Ο πρόεδρος της Βουλής κ. Νικήτας Κακλαμάνης, με την 25ετή κοινοβουλευτική του θητεία, γνωρίζει άριστα γιατί επί μια 10ετία τώρα, επί των ημερών των δύο προκατόχων του, περιήλθε βαθμisdόν σ’ αυτή την κατάσταση η λειτουργία της Βουλής.

Πρέπει χωρίς καμιά καθυστέρηση να εισηγηθεί στην αρμόδια Επιτροπή Κανονισμού και στην Ολομέλεια της Βουλής άμεσες και ριζικές αλλαγές που θα αποκαταστήσουν το κύρος και τον σεβασμό του λαού μας στο Εθνικό του Κοινοβούλιο.

Πάντως, μέχρι της αλλαγής του κανονισμού, πρέπει να προχωρήσει η άμεση εφαρμογή των ρυθμίσεων του ισχύοντος κανονισμού, που έχουν στην πράξη ατονήσει, με συνέπειες, όπως: Να μην τηρείται ο χρόνος των ομιλιτών ή να ομιλούν συχνά εκτός θέματος. Τις ύβρεις και τους απαξιωτικούς χαρακτηρισμούς. Την απαγγελία από το βήμα γραπτών ομιλιών. Την άρνηση προσέλευσης υπουργών για κοινοβουλευτικό έλεγχο. Την αντισυνταγματική κατάθεση και ψήφιση τροπολογιών, εκπρόθεσμων ή άσχετων, μέχρι και ολόκληρων νομοσχεδίων κατά την ψήφιση στο σύνολο ενός άλλου νομοσχεδίου κ.ο.κ.

Η χώρα έχει σήμερα πιο πολύ από άλλοτε ανάγκη ενός μνηστήματος καθάρσης και αναστοχασμού του πολιτικού κόσμου και προσήλωσής του στους κοινοβουλευτικούς θεσμούς.

Ο κ. Απόστολος Χρ. Κακλαμάνης είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής.

Του **ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ**

Η συμφιλίωση με τον ρόλο του «πρώην» δεν είναι πάντα εύκολη. Πολλώ δε μάλλον όταν μιλάμε για πρώην πρωθυπουργούς. Η ψυχολογική διαχείριση «της ζωής μετά» δεν είναι πάντα εύκολη. Η Μάργκαρετ Θάτσερ είχε πει ότι δεν έζησε χαρούμενη ούτε μία ημέρα μετά την απομάκρυνσή της από την Ντάουνινγκ Στρίτ. Ο Ρίτσαρντ Νίξον, μετά την ατιμωτική παραίτησή του ζούσε με την αγωνία της δικαίωσης της πολιτικής του.

Ο ακαδημαϊκός Βασίλειος Μαρκεζίνης είχε πει σε συνέντευξη ότι ο πατέρας του Σπύρος, ακόμη και στα βαθιά γεράματα και ενώ είχε ήδη χάσει μέρος των αισθήσεών του, υπονοούσε σε συζητήσεις ότι μπορεί οι συνθήκες να απαιτήσουν την επανενεργοποίησή του. Το σαράκι ήταν πάντα εκεί...

Οι επιστροφές βέβαια των πρώην στην ενεργό πολιτική δεν είναι εύκολες. Ελάχιστοι πρώην πρόεδροι - πρωθυπουργοί της εποχής μας κατάφεραν να επιστρέψουν στο αξίωμά τους. Η περίπτωση του Ντόναλντ Τραμπ -που ενδεχομένως να έχει βάλει ιδέες σε

πολλούς- είναι η εξαίρεση, που μάλλον επιβεβαιώνει τον κανόνα. Του Βραζιλιάνου προέδρου Λούλα επίσης. Για κάθε Τραμπ ή Λούλα, όμως, που τα κατάφεραν, υπάρχουν πολλοί περισσότεροι Σαρκοζί, Ρέντσι ή Γιώργος Παπανδρέου που δεν έχουν άμεσες πολιτικές σκοπιμότητες, συχνά τους δίνει τη δυνατότητα να πουν πράγματα που οι εν ενεργεία πολιτικοί δυσκολεύονται, υπό τον φόβο του πολιτικού κόστους. Μπορούν έτσι να λειτουργήσουν ως statesmen, ως μια χρήσιμη φωνή για τον τόπο, πάνω από τις διαμάχες της τρέχουσας πολιτικής.

Οι απόψεις για τη χρησιμότητα των δημοσίων παρεμβάσεων των πρώην επίσης δίστανται. Πολλοί τις θεωρούν πολυτίμες, καθώς η εμπειρία, οι γνώσεις, η θεσμική τους βαρύτητα δίνουν πρόσθετη αξία στα όσα επισημαίνουν. Το ότι δεν έχουν άμεσες πολιτικές σκοπιμότητες, συχνά τους δίνει τη δυνατότητα να πουν πράγματα που οι εν ενεργεία πολιτικοί δυσκολεύονται, υπό τον φόβο του πολιτικού κόστους. Μπορούν έτσι να λειτουργήσουν ως statesmen, ως μια χρήσιμη φωνή για τον τόπο, πάνω από τις διαμάχες της τρέχουσας πολιτικής.

Ορισμένοι προτάσσουν κάποιες άλλες πτυχές. Οτι συχνά οι πρώην διακατέχονται από τις εμμονές της δικής τους περιόδου αναπαράγοντας συγκρούσεις και διαμάχες που έχουν ξεπεραστεί. Οτι συχνά δημιουργούν εσωκομ-

ματική αναστάτωση. Ακόμη και αν κάποια πράγματα διατυπωθούν καλώς ή με ειλικρινή αγωνία, αυτό που συχνά μένει

Τα σενάρια δημιουργίας νέων κομμάτων από τους κ. Σαμαρά και Τσίπρα συζητούνται ευρέως. Το ότι δεν τα διαψεύδουν δείχνει ότι προφανώς ζυγίζουν κάποια δεδομένα.

είναι η παραπολιτική τους διάσταση.

Το τελευταίο διάστημα συζητούνται πολλά σενάρια για τις παρεμβάσεις και τις προθέσεις τριών πρώην πρωθυπουργών. Των κ.κ. Καραμανλή, Σαμαρά και Τσίπρα. Οι περιπτώσεις τους δεν είναι ασφαλώς ίδιες.

Ο κ. Καραμανλής απέχει από την τρέχουσα πολιτική και δεν τροφοδοτεί κανένα σενάριο πιθανής επιστροφής του σε πιο ενεργό ρό-

λο. Δεν το έκανε ποτέ τα 16 χρόνια που έχει αποχωρήσει από την πρωθυπουργία. Μόνο τον τελευταίο χρόνο έκανε κάποιες παρεμβάσεις για ζητήματα εξωτερικής και διεθνούς πολιτικής.

Ο κ. Σαμαράς, αντιθέτως, έχει έντονη πολιτική δραστηριότητα, ενώ ο τόνος και το περιεχόμενο των παρεμβάσεών του δεν παραμένουν σε πολιτικό που αισθάνεται ότι έχει κλείσει έναν κύκλο. Κλιμακώνει δε τόσο πολύ την κριτική του προς τη σημερινή κυβέρνηση, που σε κάποιο βαθμό εγκλωβίζεται σε αυτήν. Όταν η αντιπαράθεση είναι απόλυτη, η όποια πιθανή αναδίπλωση γίνεται δυσκολότερη.

Ο κ. Τσίπρας επιχειρεί την επαναποθέτησή του -το λεγόμενο rebranding- με προσεγγμένες πρωτοβουλίες. Με εξαίρεση την εμπλοκή του στις εσωκομματικές διαδικασίες του ΣΥΡΙΖΑ, οι υπόλοιπες δράσεις του αποσκοπούν κυρίως στο να εμφανιστεί ο ίδιος με μια νέα ατζέντα.

Τα σενάρια δημιουργίας νέων κομμάτων από τους κ.κ. Σαμαρά και Τσίπρα συζητούνται ευρέως. Η λογική λέει ότι όποιος δεν σκέ-

Ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος Στρατηγικής και Επικοινωνίας.

Συνέντευξη στην **ΞΕΝΙΑ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Την περασμένη εβδομάδα η «Κ» δημοσίευσε το άρθρο του Αμερικανοϊσραηλινού καθηγητή Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Μπράουν και μελετητή του Ολοκαυτώματος Ομερ Μπάρτοβ στους ΝΥΤ, στο οποίο επισημαίνει ότι το Ισραήλ διεξάγει γενοκτονία στη Γάζα. Η θέση του Μπάρτοβ, ο οποίος έχει μεγαλώσει στο Ισραήλ και έχει θπτεύσει στον ισραηλινό στρατό, έχει προκαλέσει σφοδρές αντιδράσεις στις ΗΠΑ κι έδωσε το έναυσμα για μια συζήτηση της «Κ» μαζί του.

– Στο άρθρο σας εξηγήσατε διεξοδικά γιατί θεωρείτε πως το Ισραήλ διαπράττει γενοκτονία στη Γάζα. Κάποιοι Ισραηλινοί ακαδημαϊκοί όμως θα μπορούσαν να αντιτείνουν ότι και η Χαμάς διέπραξε γενοκτονία την 7η Οκτωβρίου 2023, σκοτώνοντας πλικιωμένους και μωρά. Παγίως αρνείται, εξάλλου, το δικαίωμα ύπαρξης του Ισραήλ. Δικαιολογεί μια γενοκτονία την επόμενη;

– Δεν μπορείτε να απαντήσετε στη γενοκτονία με μια άλλη γενοκτονία. Σκεφτείτε τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ποια θα ήταν η απάντηση στο Ολοκαύτωμα; Να σκοτώσουμε όλους τους Γερμανούς ή να σκοτώσουμε το ένα τρίτο των Γερμανών ή τα δύο τρίτα; Είναι ένα ανούσιο επιχείρημα. Η Χαμάς αναμφισβήτητα διεξέπραξε εγκλήματα πολέμου όταν επιτέθηκε στο Ισραήλ. Ήταν επίσης ένα εγκλημα κατά της ανθρωπότητας λόγω του αριθμού των αμάχων που σκοτώθηκαν. Ο καταστατικός χάρτης της Χαμάς στα τέλη της δεκαετίας του 1980 είναι όντως ένα είδος γενοκτονικού εγγράφου. Η Χαμάς όμως έχει υποχωρήσει από αυτό το κείμενο τα τελευταία χρόνια και ήταν στην πραγματικότητα πρόθυμη να συνεργαστεί με την Παλαιστινιακή Αρχή. Παράλληλα δεν έχει καμία ικανότητα, με κανέναν τρόπο, να καταστρέψει το κράτος του Ισραήλ. Μπορεί να έχει την επιθυμία να το κάνει, αλλά δεν έχει την ικανότητα να το κάνει. Δεν έχει αεροπλάνα, δεν έχει ναυτικό, δεν έχει πυροβολικό. Το μόνο που μπορεί να κάνει είναι ανταρτοπόλεμο.

– Διάβασα ένα άρθρο του Ντέιβιντ Ρέμνικ στο New Yorker, στο οποίο περιγράφει την πρόσφατη επίσκεψή του στο Ισραήλ. Μάλιστα αναφέρεται και σε εσάς. Περιγράφει την αδράνεια της ισραηλινής κοινής γνώμης. Είναι σαν να μη συμβαίνει τίποτα. Κάθονται οι άνθρωποι στα μπαρ κι ακούν σε κοντινή απόσταση τις επιδρομές στη Γάζα. Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό; Μου κάνει εντύπωση, γιατί ξέρω πόσο δραστήρια και φιλελεύθερα είναι η κοινωνία των πολιτών στο Ισραήλ.

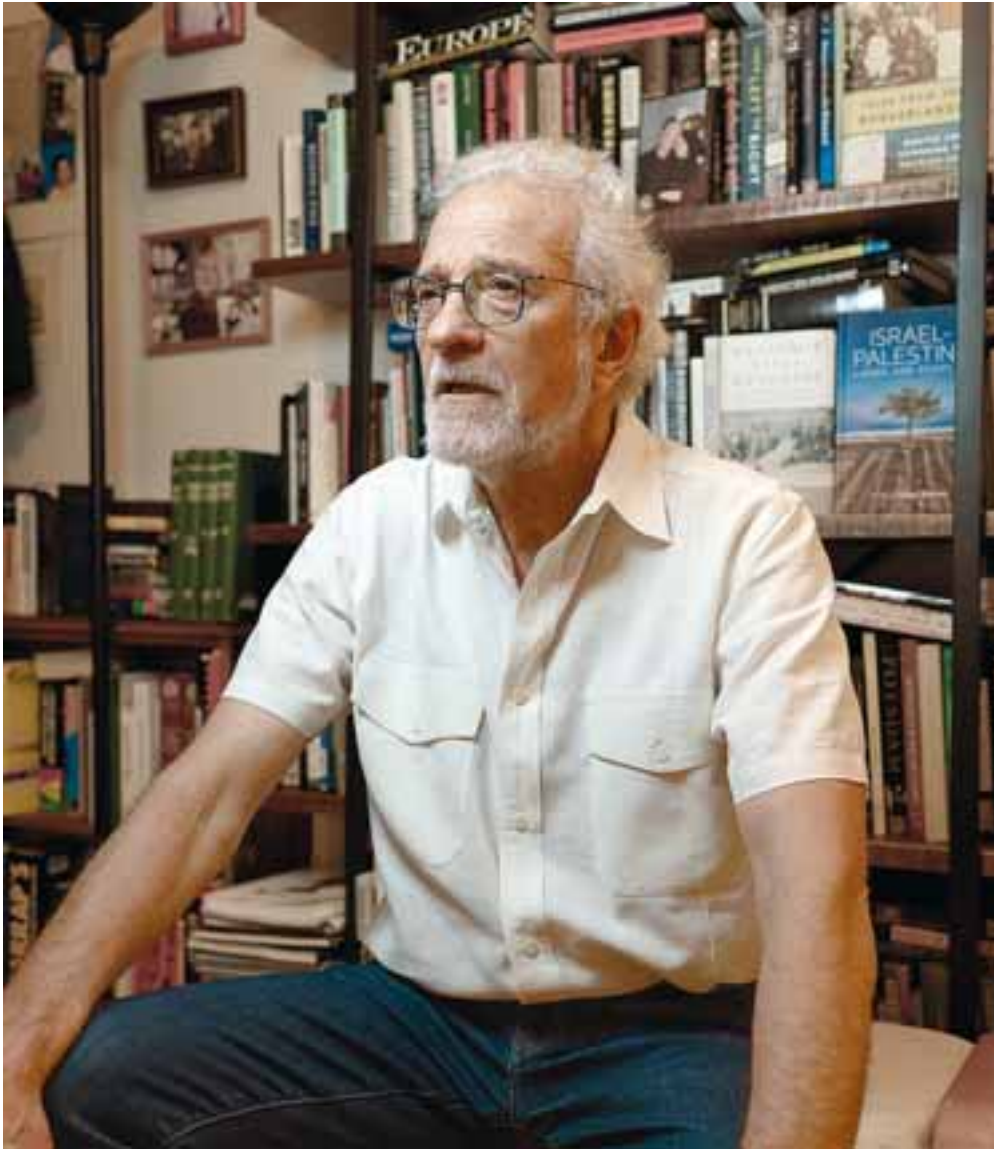
– Αρχικά, τους πρώτους μήνες, οι άνθρωποι απλά δεν ήθελαν να ξέρουν. Υπήρχε μια μεγάλη παραιτοση, ειδικά στην Αριστερά. Πιο πρόσφατα η κατάσταση έχει αλλάξει, ειδικά από τότε που διέρρευσαν στα ισραηλινά μέσα ενμέρωσps εικόνες του λιμού. Η αγανάκτηση στους κύκλους αυτούς έφερε κάπως περισσότερους ανθρώπους στους δρόμους. Αυτό οφείλεται επίσης στο γεγονός ότι η συντριπτική πλειονότητα των Ισραηλινών παραδέχεται ότι ο πόλεμος δεν έχει κανέναν απολύτως στρατιωτικό στόχο. Είναι ένας πόλεμος καθαρά πολιτικός. Υπήρξε χθες ένα εξαιρετικό ρεπορτάζ στο ειδησεογραφικό κανάλι του Ισραήλ στο Kan 11 με λιγοστές αναφορές στον λιμό, κάτι πολύ σπάνιο στην ισραηλινή τηλεόραση. Και αμέσως μετά, το κανάλι έδειξε ότι υπάρχει πολύ φαγητό στη Γάζα. Οι αγορές είναι γεμάτες φρούτα και λαχανικά και όλοι είναι πολύ χαρούμενοι. Αυτό είναι που παρακολουθεί ο κόσμος. Δεν διαβάζουν τη Haaretz.

Από την άλλη υπάρχει αυξανόμενη ευαισθητοποίηση, λόγω της φθοράς στον στρατό. Πολλοί από τους στρατιώτες σκοτώνονται ή τραυματίζονται λόγω πλημμελούς πειθαρχίας, ατυχημάτων, μη τήρησης του πρωτοκόλλου. «Ποιο είναι το νόημα όλων αυτών»;, αναρωτιούνται. Και φυσικά υπάρχει μεγάλη απογοήτευση σχετικά με τους ομήρους, μια αί-

Ομερ Μπάρτοβ, καθηγητής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Μπράουν

Το ίδιο το κράτος του Ισραήλ προκαλεί τον αντισημιτισμό

Ο επονομαζόμενος «αντισημιτισμός» θα φέρει πραγματικό αντισημιτισμό επειδή οι άνθρωποι θα αισθάνονται ότι οι Εβραίοι επιβάλλουν συγκεκριμένους περιορισμούς στην ελευθερία έκφρασης

«Αυτή η ανοσία ότι το Χάρβαρντ προωθεί τον αντισημιτισμό είναι εργαλείο για την κυβέρνηση προκειμένου να επιβάλει κανόνες σχετικά με το τι μπορεί να διδάξει το πανεπιστήμιο και τι όχι. Το γεγονός ότι υπάρχουν εβραϊκά ιδρύματα, στελέχη του κατεστημένου και δισεκατομμυριούχοι που το προωθούν όλο αυτό, στο όνομα της προστασίας των Εβραίων, είναι ολέθριο. Δεν καταλαβαίνουν τι κάνουν», λέει ο Ομερ Μπάρτοβ.

σηση ότι η κυβέρνηση δεν δίνει δεκάρα γι' αυτούς.

– Αρα θεωρείτε ότι αλλάζει λίγο το κλίμα.

– Ναι, αλλά δεν νομίζω ότι έχει πολιτικές επιπτώσεις στο Ισραήλ. Ο Νετανιάχου έχει ασφυκτικό έλεγχο του πολιτικού συστήματος. Δεν υπάρχει αντιπολίτευση, είναι ένα ανέκδοτο. Δεν είμαι σίγουρος ότι οι επόμενες εκλογές θα είναι δημοκρατικές. Το Ισραήλ θα μοιάζει περισσότερο με την Ουγγαρία. Υπάρχουν πολλές προσπάθειες για νομοθετική ρύθμιση, ενάντια στα μη σιωνιστικά κόμματα, στα αραβικά κόμματα. Αν πετύχει αυτή η εκστρατεία, θα εμποδίσει το 20% του εκλογικού σώματος να ψηφίσει, κάτι που θα εξασφάλιζε τη συνέχεια αυτής της κυβέρνησης ή μιας εκδοχής αυτής της κυβέρνησης.

Η αλήθεια είναι ότι ολόκληρη η στρατηγική του Νετανιάχου όσον αφορά τους Παλαιστινίους για τουλάχιστον δύο δεκαετίες βασίστηκε στη Χαμάς. Χρειάζονταν τη Χαμάς και γι' αυτό της παρείχε χρήματα από το Κατάρ. Η στρατηγική αυτή ναυάγησε στις 7 Οκτωβρίου 2023. Αν η Χαμάς φύγει (αυτό θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί πριν από ένα χρόνο, να επιστρέψουν οι όμηροι, να απελευθερωθούν οι κρατούμενοι, να σταλεί η ηγεσία της Χαμάς στη Λιβύη), τι θα γίνει μετά; Ο μόνος φορέας που μπορεί να αναλάβει την εξουσία στη Γάζα είναι η Παλαιστινιακή Αρχή. Και αυτό είναι ακριβώς το αντίθετο από αυτό που επιθυμούν ο Νετανιάχου και οι ακροδεξιοί εταίροι του. Στην πραγματικότητα χρειάζεται τη Χαμάς για

Τον προσέχ! Απρίλιο θα κυκλοφορήσει στην Ελλάδα το βιβλίο του «Israel: what went wrong» (ο τίτλος δεν έχει ακόμη μεταφραστεί) από τις εκδόσεις Μεταίχμιο. Σε αυτό ο Μπάρτοβ εξετάζει πώς και γιατί το εβραϊκό κράτος επιδίεδε σε μια στρατηγική γενοκτονίας στη Γάζα, 77 χρόνια μετά την ίδρυσή του, το 1948.

να παραμείνει στην εξουσία. Ο μόνος που θα μπορούσε να διαταράξει αυτήν την ισορροπία είναι ο Τραμπ.

– Θεωρείτε ότι θα το κάνει;

– Δεν έχω ιδέα. Δεν νομίζω ότι κανείς ξέρει. Νομίζω ότι ούτε ο ίδιος ο Τραμπ γνωρίζει. Οπότε ποιος ξέρει;

– Επικρίνате τον Τζο Μπάιντεν στην αρχή του πολέμου ότι θα μπορούσε να τερματίσει τον πόλεμο μέσα σε λίγους μήνες, να πει στον Νετανιάχου «αρκετά, ως εδώ». Πόσο ρεαλιστικό ήταν να περιμένουμε κάτι τέτοιο από

τον Μπάιντεν σε μια προεκλογική χρονιά με δεδομένη την επιρροή που έχει η εβραϊκή κοινότητα στην αμερικανική πολιτική;

– Προφανώς δεν ήταν ρεαλιστικό, γιατί δεν το έκανε. Θα μπορούσε να καλέσει τον Νετανιάχου στα τέλη Νοεμβρίου 2023 και να του πει «έχεις δύο εβδομάδες για να το ολοκληρώσεις αυτό. Αν όχι, είσαι μόνος σου». Και ο Νετανιάχου θα είχε σταματήσει. Θα υπήρχε εκλογικό τίμημα; Δεν θα το μάθουμε ποτέ. Ήμουν στο Μίσιγκαν πέντε ημέρες πριν από τις εκλογές. Δεν έχασε μόνο την αραβική ψήφο, η οποία είναι σημαντική, αλλά και πολλές ψήφους νέων ανθρώπων.

– Τι γνώμη έχετε γι' αυτό το παράδοξο, ότι οι ακροδεξιές κυβερνήσεις και τα υπερσυντηρητικά κόμματα κρατούν ψηλά τη σημαία της καταπολέμησης του αντισημιτισμού; Ως μελετητή του Ολοκαυτώματος δεν σας ξενίζει;

– Όλοι αυτοί οι ηγέτες, με πρώτο τον Τραμπ, συμφωνούν ότι δεν τους αρέσουν οι ξένοι. Και συμφωνούν σε ένα συγκεκριμένο στυλ διακυβέρνησης, ένα σύστημα που μοιάζει λίγο με τη δημοκρατία, αλλά είναι μόνο η βιτρίνα της και βασίζεται σε χαρισματικούς ηγέτες. Από την άλλη, ο ισχυρισμός περί αντισημιτισμού είναι ένα πολύ ενδιαφέρον και τρομακτικό φαινόμενο, διότι ουσιαστικά λέει ότι όσοι αντιτίθενται στις ισραηλινές πολιτικές είναι αντισημίτες. Αυτό έχει χρησιμοποιηθεί με μεγάλη επιτυχία στην Ευρώπη και στις Ηνωμένες Πολιτείες για την κατάπιψη των διαδηλώσεων από νέους ανθρώπους, πολλοί εκ των οποίων είναι Εβραίοι.

Ο επονομαζόμενος «αντισημιτισμός» θα φέρει πραγματικό αντισημιτισμό επειδή οι άνθρωποι θα αισθάνονται ότι οι Εβραίοι επιβάλλουν συγκεκριμένους περιορισμούς στην ελευθερία έκφρασης. Αυτή η ανοσία, π.χ., ότι το Χάρβαρντ προωθεί τον αντισημιτισμό είναι εργαλείο για την κυβέρνηση προκειμένου να επιβάλει κανόνες σχετικά με το τι μπορεί να διδάξει το Πανεπιστήμιο και τι όχι. Το γεγονός ότι υπάρχουν εβραϊκά ιδρύματα, στελέχη του κατεστημένου και δισεκατομμυριούχοι που το προωθούν όλο αυτό, στο όνομα της προστασίας των Εβραίων, είναι ολέθριο. Δεν καταλαβαίνουν τι κάνουν.

– Τον τελευταίο καιρό πραγματοποιούνται πολλές δράσεις στην Ελλάδα εναντίον Ισραηλινών τουριστών. Κρουαζιερόπλοια φθάνουν σε λιμάνια και διαδηλωτές τα περιμένουν και δεν αφήνουν τους επιβάτες να κατέβουν. Συμφωνείτε με αυτό το είδος ακτιβισμού ή πιστεύετε ότι είναι μια ένδειξη αντισημιτισμού τελικά;

– Είναι μια περίπλοκη ερώτηση. Δεν θα υποστήριζα την παρενόχληση ανθρώπων επειδή φαίνονται Εβραίοι. Αυτό είναι αντισημιτικό. Αν όμως ανεμίζουν σημαίες της μονάδας τους στον στρατό ή ισραηλινές, δεν βλέπω κανένα λόγο γιατί οι άνθρωποι να μη διαμαρτυρηθούν εναντίον τους. Προφανώς είναι δύσκολο να γίνει η διακρίση. Κι αυτό επειδή το ίδιο το κράτος του Ισραήλ παρουσιάζεται ως ο εκπρόσωπος των Εβραίων σε όλο τον κόσμο. Προβάλλοντας αυτόν τον ισχυρισμό, προσπαθεί να κάνει τους Εβραίους σε όλο τον κόσμο συνενόχους. Ο κύριος υπαίτιος του αντισημιτισμού σήμερα σε όλο τον κόσμο είναι το ισραηλινό κράτος. Μου το είπατε κι εσείς και το ξέρω κι από τον φίλο μου τον Τόνι Μόλχο (σ.σ.: ομότιμο καθηγητή Ιστορίας και Πολιτισμού στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας) ότι υπάρχει μακρά παράδοση αντισημιτισμού στη χώρα σας. Αυτό δεν σημαίνει ότι η διαμαρτυρία ενάντια σε ό,τι κάνει το Ισραήλ πρέπει να συγχέεται με τον αντισημιτισμό.

– Γαλουχήθηκα με την αντίληψη ότι το Ολοκαύτωμα είναι ένα μοναδικό ιστορικό γεγονός. Οποτε αρχίζει κάποιος να συγκρίνει οτιδήποτε με το Ολοκαύτωμα, το ευτελίζει. Εσείς εξακολουθείτε να πιστεύετε στη μοναδικότητά του;

– Ποτέ δεν πίστεψα στη μοναδικότητα του Ολοκαυτώματος. Είναι ένας ισχυρισμός προβληματικός με την έννοια ότι το θέτει εκτός ιστορίας. Το κάνει κάτι μεταφυσικό. Δεν μπορείτε να συγκρίνετε τίποτα με αυτό. Αν το λέτε αυτό για οποιοδήποτε ιστορικό γεγονός, δεν μπορείτε να το κατανοήσετε, διότι ο μόνος τρόπος για να το κατανοήσετε είναι να είστε σε θέση να το συγκρίνετε με άλλα, να το δείτε μέσα στο πλαίσιο του. Ας πούμε, ποια είναι η σχέση μεταξύ Ολοκαυτώματος και μαζικής δολοφονίας των Σοβιετικών αιχμαλώτων πολέμου; Υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ τους ή με τη γενοκτονία των Ρομά, ή με τη δολοφονία των αναπήρων από το ίδιο καθεστώς; Δεν συνδέονται; Φυσικά και συνδέονται.

– Γράψατε στο άρθρο σας ότι ελπίζετε η νέα γενιά Εβραίων να απελευθερωθεί από τη σκιά του Ολοκαυτώματος. Γιατί είναι ζωτικής σημασίας αυτό για εσάς;

– Η κατάρτιση της ισραηλινής νεολαίας ότι σε κάθε γωνία παραμονεύει ένα νέο Αουσβιτς, και επομένως οφείλει να απαντήσει σε αυτό με όλες τις δυνάμεις της, πρέπει να αλλάξει. Το Ισραήλ ζούσε πάντα στη σκιά αυτής της παράνοιας, ότι πάντα παραμονεύει μια υπαρξιακή απειλή. Νομίζω ότι οι Ισραηλινοί θα αναγκαστούν να απελευθερωθούν από αυτό το βάρος. Η χώρα δεν θα μπορεί εις το εξής να στηρίζεται σε αυτή τη βάση, ότι είναι το διάδοχο κράτος του Ολοκαυτώματος. Και πως το διεθνές δίκαιο είναι υπέροχο για όλους τους άλλους, αλλά όχι για τους Ισραηλινούς. Τώρα που το Ισραήλ εμπλέκεται σε γενοκτονία, εξαντλείται η «πίστωσή» του. Δεν μπορεί να συνεχίσει να παρουσιάζει εαυτό ως θύμα. Τώρα είναι ο θύτης.

Στη σκιά της παράνοιας

Η κατάρτιση της ισραηλινής νεολαίας ότι σε κάθε γωνία παραμονεύει ένα νέο Αουσβιτς, και επομένως οφείλει να απαντήσει σε αυτό με όλες τις δυνάμεις της, πρέπει να αλλάξει. Το Ισραήλ ζούσε πάντα στη σκιά αυτής της παράνοιας.

Ποιος είναι

Ο καθηγητής Ομερ Μπάρτοβ θεωρείται κορυφαίος μελετητής του Ολοκαυτώματος και των γενοκτονιών. Γεννήθηκε το 1954 στο Εϊν Χαχόρες στο Ισραήλ και υπηρέτησε στον ισραηλινό στρατό μεταξύ άλλων στη Γάζα και στον πόλεμο του Γιουγκοσλαβίας το 1973. Το 1976 τραυματίστηκε σοβαρά σε εκπαιδευτικό ατύχημα λόγω αμέλειας ενός διοικητή, ένα επεισόδιο που ο ισραηλινός στρατός επικρίνησε να συγκαλύψει.

Συμβιβασμός ή εκβιασμός;

Η Ε.Ε. απέφυγε τη ρήξη με τον Τραμπ για τους δασμούς. Το κόστος, όμως, δεν είναι μόνο οικονομικό

Της αντιαποκρίτριας μας
στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Συμφωνία ή συνθηκολόγηση; Αυτό που σίγουρα ακολούθησε τη χειραψία μεταξύ της προέδρου της Κομισιόν και του Αμερικανού προέδρου την περασμένη Κυριακή ήταν μια «σύγκρουση αφηγημάτων», αλλά και η έναρξη ενός ακόμη γύρου διαπραγματεύσεων για το τελικό, κοινό κείμενο της πολιτικής «συνεννόησης» μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ενωσης και των ΗΠΑ, που «φρέναρε» την επιβολή από την 1η Αυγούστου δυσθεώρητων δασμών στις ευρωπαϊκές εισαγωγές ύψους 30%.

Την επομένη, κιόλας, της συνάντησης της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν με τον Ντόναλντ Τραμπ, στο Τάρνμπερι της Σκωτίας, διαμορφώθηκαν δύο «στρατόπεδα» εντός της Ε.Ε.

Εκείνοι που κάνουν λόγο για «υποταγή» των Βρυξελλών έναντι των αμερικανικών δασμών ύψους 15% για την πλειονότητα των ευρωπαϊκών εξαγωγών, με αρκετά αμφιλεγόμενες δεσμεύσεις της Κομισιόν για επενδύσεις εκ μέρους της Ε.Ε. ύψους 600 δισ. δολαρίων στις ΗΠΑ και εξαγοράς αμερικανικών ενεργειακών προϊόντων, συνολικής αξίας 750 δισ. δολαρίων εντός

τριετίας. Εστιάζουν την προσοχή τους, επίσης, στην έλλειψη στρατηγικής «αντιποίνων», ως «εργαλείου» πίεσης έναντι του Τραμπ και κυρίως στα μηδενικά «ανταλλάγματα» εκ μέρους του. Την οργή τους, άλλωστε, πυροδότησαν οι ενθουσιώδεις δηλώσεις του ότι «αυτή είναι ίσως η μεγαλύτερη συμφωνία που έχει επιτευχθεί ποτέ».

Το έτερο «στρατόπεδο» θεωρεί ότι η Κομισιόν είναι ο «κρυφός» νικητής στο ιδιότυπο «μπράντε φερ» με τις ΗΠΑ μακροπρόθεσμα. «Με την πλάτη στον τοίχο, πέτυχε την καλύτερη δυνατή συμφωνία», λέει Ευρωπαίος αξιωματούχος με γνώση των συνομιλιών που διεξήχθησαν. Τονίζει, εξάλλου, ότι προσφέρθηκαν στον Τραμπ με έξυπνο τρόπο επενδύσεις που μάλλον δεν θα επιτευχθούν ποτέ, κολλακεύθηκε το «εγώ» του, ενώ η Ε.Ε. δέχθηκε υποφαινόμενη ταπεινώση, ώστε να παραμείνει ο Αμερικανός πρόεδρος στο πλευρό της Ουκρανίας.

Διαχείριση ζημιών

Αρκετές ευρωπαϊκές διπλωματικές πηγές με τις οποίες συνομιλήσε η «Κ» ανέφεραν ότι επετεύχθη η λιγότερο επώδυνη συμφωνία, καθώς η Ε.Ε. εκκινούσε ούτως ή άλλως από θέ-

ση αδυναμίας υπό τις διαρκείς απειλές για δυσθεώρητους δασμούς. «Επρόκειτο για μια συμφωνία διαχείρισης ζημιών, μεσο-μακροπρόθεσμα», αναφέρει ευρωπαϊκή διπλωματική πηγή. Με αυτήν την «ανάγνωση» συμφωνούν, κυρίως, το Βερολίνο και η Ρώμη, που εξαρχής δεν ήθελαν να χρησιμοποιήσει η Κομισιόν «εργαλεία» που είχε στη διάθεσή της, ενώ οι Φρίντριχ Μερτς και Τζόρτζια Μελόνι εμφανίστηκαν ικανοποιημένοι με το αποτέλεσμα, κυρίως επειδή εξασφαλίζει «σταθερότητα και βεβαιότητα» για το επενδυτικό περιβάλλον και βασικά για τις εισαγωγές ευρωπαϊκών αυτοκινήτων στις ΗΠΑ, με δασμούς που μειώνονται από 27,5% σε 15%.

Στον αντίποδα βρίσκονται το Παρίσι, το Δουβλίνο και η Μαδρίτη, που εξαρχής ήθελαν πιο δυναμική τακτική με χρήση ακόμη και απειλών στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων. Εκείνο που, πάντως, φαίνεται να ανησυχεί τον Γάλλο πρόεδρο είναι ότι η ιστορία μάλλον «δεν έχει τελειώσει», ενώ σίγουρα αποδυναμώνει τον στρατηγικό στόχο της Ε.Ε. –τουλάχιστον, όπως τον οραματίζεται– της στρατηγικής αυτονομίας.

Στη «κιά» αυτής της πολιτικής συμφωνίας, ποιο είναι το μέλλον των ευρω-ατλαντικών σχέσεων;

Για τον Αλμπέρτο Αλεμάνο, καθηγητή Ευρωπαϊκού Δικαίου στο HEC στο Παρίσι, η συμφωνία αντανάκλα την «υποταγή» της Ευρώπης και «ενισχύει την εξάρτηση της ηπείρου από την αμερικανική δύναμη», ενώ εξηγεί ότι «για δεκαετίες, οι ευρωπαϊκές χώρες αποτύγχαναν ως προς τους στόχους των αμυντικών δαπανών του NATO και εμφανίζονταν πρόθυμες να βρεθούν κάτω από την πυρηνική ομπρέλα των ΗΠΑ. Τώρα, το ίδιο συνέβη και στο οικονομικό πεδίο, όπου η Ε.Ε. αναδεικνύεται αδύναμη να συγκεντρώσει το συλλογικό της βάρος έναντι των τακτικών πιέσεων του Τραμπ». Για τον ίδιο, η επικύρωση της συναλλακτικής πολιτικής του Τραμπ εκ μέρους της Ε.Ε. είναι ιδιαίτερα ανησυχητική δεδομένου του δηλωμένου στόχου για στρατηγική αυτονομία».

«Κενό» μεταξύ της επιδίωξης της Ε.Ε. να παίξει ισχυρό ρόλο ως γεωπολιτικός παράγων και της πραγματικότητας διαπιστώνει η Τζεζίν Βέμπερ, μέλος της ομάδας γεωστρατηγικής του German Marshall Fund. «Εκτιμώ ότι πλέον τίθεται υπό αμφισβήτηση σε ποιο βαθμό η Ε.Ε. μπορεί να αποτελέσει γεωπολιτικό παράγοντα, με δεδομένο ότι στο εμπόριο έχει τη δυνατότητα και τα εργαλεία

να διαπραγματευθεί. Τελικά, δεν χρησιμοποίησε τα μέσα πίεσης που διαθέτει».

Επί τας ουσίας, η Βέμπερ θεωρεί ότι η Ε.Ε., αποδεχόμενη τους όρους του Τραμπ και χωρίς ανταλλάγματα, έδωσε «πάτημα» στην Ουάσιγκτον να θεωρεί εργαλείο τον «εξαναγκασμό». «Αυτό φάνηκε ξεκάθαρα από τη συμφωνία. Και νομίζω ότι πλέον ενθαρρύνεται η Ουάσιγκτον να κάνει το ίδιο και σε άλλους τομείς πολιτικής, ιδιαίτερα για εκείνους όπου δεν ευθυγραμμίζεται με τις Βρυξέλλες. Ένα παράδειγμα μπορεί να είναι η Κίνα, υπάρχει ο κίνδυνος οι ΗΠΑ να πείσουν την Ε.Ε να ακολουθήσει την προσέγγισή τους σε ό,τι αφορά το Πεκίνο». «Ο εκβιασμός άλλωστε πέτυχε, γιατί να μην επαναληφθεί»;

Εκπρόσωποι της Κομισιόν αδυνατούν να εξηγήσουν τις συνέπειες της συμφωνίας, ειδικά όταν ερωτώνται για την αναξιοπιστία της Ουάσιγκτον σε ό,τι αφορά άλλες συμφωνίες, όπως εκείνη του Παρισιού για το κλίμα. Επιμένουν απλώς στο αφήγημα ότι εναλλακτική της συμφωνίας του Τάρνμπερι θα ήταν επιβολή δασμών 30% και ένας πόλεμος συνεχίζομενων αντιποίνων, τον οποίο τα κράτη-μέλη θεωρούσαν «απολύτως έσχατη λύση».

Μεγαλύτερη εξάρτηση

Η συμφωνία ενισχύει την εξάρτηση της Ευρώπης από την αμερικανική δύναμη, επισημαίνει ο Αλμπέρτο Αλεμάνο, καθηγητής Ευρωπαϊκού Δικαίου στο HEC.

Εδωσε «πάτημα»

Η Ε.Ε. έδωσε «πάτημα» στις ΗΠΑ να θεωρούν εργαλείο τον εξαναγκασμό, σύμφωνα με την Τζεζίν Βέμπερ, μέλος της ομάδας γεωστρατηγικής του German Marshall Fund.

Ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ και η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν ανταλλάσσουν χειραψία αφού κατέληξαν σε εμπορική συμφωνία, στη Σκωτία, την περασμένη Κυριακή. Την επόμενη κιόλας ημέρα, εντός Ε.Ε. διαμορφώθηκαν δύο στρατόπεδα. Εκείνοι που μιλούν για «υποταγή» των Βρυξελλών και όσοι βλέπουν την Κομισιόν ως νικήτρια μακροπρόθεσμα.

Οι «δημιουργικές ασάφειες» και ο νόμος του Τσώρτσιλ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Πρώτα ήταν η σύνοδος του ΝΑΤΟ στα τέλη Ιουνίου, με τη συμφωνία για αύξηση των αμυντικών δαπανών στο δυσθεώρητο 5% του ΑΕΠ ως το 2032 και τις αμετροεπείς κολακείες του γενικού γραμματέα της Συμμαχίας. Λίγες εβδομάδες αργότερα, την περασμένη Κυριακή, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν ταξίδεψε στη Σκωτία και κατέληξε σε συμφωνία με τον Ντόναλντ Τραμπ για την αποτροπή ενός μεγάλης κλίμακας εμπορικού πολέμου μεταξύ της Ουάσιγκτον και των Βρυξελλών.

Για πολλούς αναλυτές, αλλά και για τον Γάλλο πρωθυπουργό Φρανσουά Μπαϊρού, οι όροι της συμφωνίας ήταν μία στιγμή ταπεινώσης για την Ευρώπη. Αφήνοντας στην άκρη το ζήτημα της γαλλικής υποκρισίας (η Κομισιόν δεν πήρε τις αποφάσεις της μόνη της και το Παρίσι ήταν παίκτης-κλειδί στις διαπραγματεύσεις), έχουν ήδη προκύψει δύο οχολές σκέψεις σχετικά με το καλοκαίρι του κατευνασμού του Τραμπ. Εκφραστές της πρώτης είναι, μεταξύ άλλων, ο Ολιβιέ Μπλανσάρ, καθηγητής στο MIT και πρώην επικεφαλής οικονομολόγος στο Διεθνές Νο-

μισματικό Ταμείο. Γράφοντας την περασμένη Κυριακή στο X, ο Μπλανσάρ αναφέρθηκε σε μία «εντελής άνιση» «συμφωνία» μεταξύ των ΗΠΑ και της Ε.Ε., που αποτελεί «ήττα» για την Ενωση. «Όταν επικρατεί ο νόμος της ζούγκλας, οι αδύναμοι δεν έχουν άλλη επιλογή από το να αποδεχθούν τη μοίρα τους», σημείωσε ο Μπλανσάρ.

Μιλώντας στην «Κ», ο Ρόμπιν Νίμπλετ, distinguished fellow και πρώην διευθυντής επί σειράν ετών του Chatham House, εκτιμά ότι οι Ευρωπαίοι «πέτυχαν το καλύτερο δυνατό από μία θέση αδυναμίας». Σημειώνει, επιπλέον, ότι «οι πολιτικές κατευνασμού του Τραμπ δεν θα κάνουν κακό στην Ευρώπη». Στην περίπτωση της αύξησης αμυντικών δαπανών, «οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις χρησιμοποίησαν την πίεση του Τραμπ για να κάνουν κάτι που ήθελαν, αλλά που διαφορετικά δεν θα είχαν την πολιτική δυναμική να προωθήσουν», ώστε να αντιμετωπίσουν την απειλή της Ρωσίας.

Σχετικά με την εμπορική συμφωνία, σημειώνει ότι «μάλλον δεν θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ευρωπαϊκή οικονομία: ίσως μάλιστα να έχει θετική επίδραση». Οι δασμοί 15% «θα είναι δι-

αχειρίσιμοι από τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και θα επιβαρύνουν κυρίως τους Αμερικανούς εισαγωγείς και τους καταναλωτές». Αναφέρει, επίσης, ότι «οι πολύ χαμηλοί ή μηδενικοί δασμοί για εισαγωγές αμερικανικών προϊόντων σε τομείς όπου οι ευρωπαϊκές εταιρείες δεν είναι ανταγωνιστικές σημαίνει χαμηλότερες

«Δεν υπάρχει τίποτα σε αυτή τη συμφωνία που να περιορίζει τον Τραμπ», λέει στην «Κ» ο Γιάκομπ Κίρκεγκααρντ, senior fellow στο Bruegel.

τιμές για βασικά προϊόντα που χρειάζεται η ευρωπαϊκή βιομηχανία». Επιπλέον, η Ε.Ε. «δεν έκανε συμβιβασμούς σε ρυθμιστικά θέματα, όπως έκαναν οι Ιάπωνες με τα στάνταρ για τα αυτοκίνητα, ούτε στο ζήτημα του ΦΠΑ».

Ο κίνδυνος για την Ευρώπη, σύμφωνα με τον Νίμπλετ, συν-

δέεται με τα σημεία της συμφωνίας που έχουν παραμείνει ανοικτά, αλλά και με το γεγονός ότι ο Τραμπ μπορεί να επικαλεστεί τις εν εξελίξει έρευνες στο πλαίσιο της διάταξης 232 περί εθνικής ασφάλειας στους τομείς της φαρμακοβιομηχανίας και της αεροναυπηγικής για να ανοίξει θέματα που θεωρητικά έχουν κλείσει. «Ο Τραμπ δεν σταματά ποτέ να διαπραγματεύεται, όπως ανακάλυψαν οι Βρετανοί», σημειώνει. «Ακόμα περιμένουν τις μειώσεις στους δασμούς στον χάλυβα και το αλουμίνιο επί των οποίων νόμιζαν ότι είχαν συμφωνήσει πριν από δύο μήνες!».

Λογαριασμός δεκαετιών

Από την πλευρά του, ο Γιάκομπ Κίρκεγκααρντ, senior fellow στο Bruegel, σε επικοινωνία που είχαμε, θέτει το ευρύτερο πλαίσιο: «Η εμπορική συμφωνία δείχνει ότι η Ε.Ε. –έχοντας παραμελήσει την αμυντική της ικανότητα εδώ και δεκαετίες και αντιμέτωπη με μία νεο-ιμπεριαλιστική Ρωσία στα ανατολικά– πρέπει, ενώ επανεξοπλίζεται, να εξεμμενίσει τη χώρα που εγγυάται την ασφάλειά της. Το κόστος της ανάγκης αυτής φάνηκε τόσο στη σύνοδο του ΝΑΤΟ όσο και με τους όρους που συμφωνήθηκαν

στη Σκωτία». Σύμφωνα με τον Λανό αναλυτή, «ήταν κακή τύχη για την Ε.Ε. να έχει τον Τραμπ στον Λευκό Οίκο στα χρόνια της πιο έντονης στρατιωτικής της εξάρτησης. Σε τελική ανάλυση, η Φον ντερ Λάιεν αναγκάστηκε να πληρώσει τον λογαριασμό δεκαετιών που συσώρευσε οι Ευρωπαίοι ηγέτες απολαμβάνοντας το μέρισμα ειρήνης».

Ο Ουίνστον Τσώρτσιλ φέρεται να είχε σχολιάσει τη συμφωνία του Μονάχου το 1938 λέγοντας ότι ήταν μία επιλογή μεταξύ πολλών και ατίμωσης, και ότι η επιλογή της ατίμωσης δεν θα απέτρεπε τον πόλεμο. Ο Γιάκομπ Κίρκεγκααρντ βλέπει κάτι αντίστοιχο στην προσπάθεια κατευνασμού του Αμερικανού προέδρου.

«Δεν υπάρχει τίποτα σε αυτή τη συμφωνία που να περιορίζει τον Τραμπ», λέει στην «Κ». «Δεν γνωρίζουμε καν αν και οι δύο πλευρές συμφωνούν όσον αφορά το τι συμφωνήθηκε – δείτε τις αποκλίσεις στα ενημερωτικά δελτία που δημοσιεύθηκαν. Είναι λάθος να πιστεύουμε ότι η αποφυγή δασμών 30% τώρα ισοδυναμεί με σταθερότητα και προβλεψιμότητα. Με τον Τραμπ όλα είναι πάντα προς διαπραγμάτευση».

Οι κίνδυνοι μιας κακής συμφωνίας

Του **ΣΑΪΜΟΝ ΝΙΞΟΝ**

Σχεδόν το μόνο πράγμα που μπορεί να ειπωθεί με βεβαιότητα για τη συμφωνία εμπορίου Ε.Ε. - ΗΠΑ που έκλεισε η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν με τον Ντόναλντ Τραμπ στη Σκωτία, το περασμένο Σαββατοκύριακο, είναι ότι αποτελεί ένα τρομερά αρνητικό αποτέλεσμα για την Ευρώπη. Είναι αλήθεια ότι δεν είναι τόσο κακή όσο θα μπορούσε να είναι. Ο βασικός δασμός 15% στις περισσότερες εξαγωγές της Ε.Ε. προς τις ΗΠΑ είναι ο μισός από το 30% που είχε απειλήσει να επιβάλει ο Αμερικανός πρόεδρος την 1η Αυγούστου. Ωστόσο, εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλότερος από τον μέσο όρο του 1,5% στους ευρωπαϊκούς δασμούς που ισχυαν στις ΗΠΑ στην αρχή του έτους. Μέχρι πριν από λίγες εβδομάδες, οι Βρυξέλλες πίεζαν για μια συμφωνία «μηδενικών δασμών εκατέρωθεν» και απειλούσαν με αντίποινα αν ο Τραμπ επέβαλλε οποιονδήποτε νέο δασμό. Δεν είναι, λοιπόν, περίεργο που πολιτικοί και επιχειρηματικοί ηγέτες είναι εξοργισμένοι.

Ακόμη χειρότερα, η συμφωνία ουσιαστικά γυρίζει το ρολόι πίσω κατά 80 χρόνια όσον αφορά την απελευθέρωση του διατλαντικού εμπορίου και την εμβάθυνση των οικονομικών δεσμών. Ο μέσος πραγματικός δασμός θα αυξηθεί περίπου στο 16%, όχι πολύ μακριά από το ανώτατο όριο του 19,8% της δεκαετίας του 1930, όταν η ψήφιση του διαβόητου νόμου Smoot-Hawley οδήγησε σε έναν καταστροφικό εμπορικό πόλεμο, που επιδείνωσε τη Μεγάλη Ύφεση και προκάλεσε πολιτική και οικονομική αναταραχή στην Ευρώπη. Αν και πολλές λιγτομέρειες παραμένουν ασαφείς, η μόνη παρηγοριά για την Ευρώπη είναι ότι, παρόλο που το πλήγμα στην οικονομία της θα είναι σημαντικό —μείωση κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ μέχρι τα τέλη του 2026, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Goldman Sachs— το πλήγμα για την αμερικανική οικονομία πιθανόν να είναι ακόμη μεγαλύτερο, με εκτιμώμενη μείωση 0,7 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ.

Παρέχει όμως αυτή η συμφωνία στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις τη σταθερότητα που τόσο έχουν ανάγκη, όπως πρότεινε η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν; Είναι δύσκολο να είμαστε αισιόδοξοι. Τουλάχιστον αυτή τη φορά,

σε αντίθεση με τη δεκαετία του 1930, οι Ευρωπαίοι αντιστάθηκαν στον πειρασμό να απαντήσουν με αντίποινα. Αυτό έχει οικονομική λογική. Το γεγονός ότι η Αμερική αποφάσισε να επιβάλει επιπλέον κόστος στους πολίτες της που θέλουν να αγοράσουν φθηνότερα ευρωπαϊκά προϊόντα δεν αποτελεί λόγο για να κάνει το ίδιο και η Ευρώπη. Όμως η απροθυμία της Ευρώπης να απαντήσει με αντίποινα έχει λιγότερο να κάνει με την προσήλωσή στις αρχές του ελεύθερου εμπορίου και περισσότερο με τις εσωτερικές διαιρέσεις μεταξύ των κρατών-μελών. Αυτά ανησυχούσαν ότι, ελλείψει ισχυρών όπλων όπως ο έλεγχος των στάσιων γαιών που διαθέτει η Κίνα,

θα δυσκολεύονταν να κερδίσουν έναν εμπορικό πόλεμο, ενώ ο Τραμπ ίσως απαντούσε αποσύροντας τις εγγυήσεις ασφαλείας ή εγκαταλείποντας την Ουκρανία.

Οι Βρυξέλλες ελπίζουν ότι θα μπορέσουν να μειώσουν σταδιακά τους υψηλούς δασμούς των ΗΠΑ, επεκτείνοντας τις προβλέψεις της συμφωνίας για «μηδενικούς δασμούς εκατέρωθεν» στον τομέα της αεροναυπηγικής και του εξοπλισμού ημιαγωγών και σε άλλους τομείς. Όμως η ιστορία δείχνει ότι είναι πολύ πιο εύκολο να αυξήσει κανείς δασμούς παρά να τους μειώσει. Ο Τραμπ ήδη καυχιέται ότι τα έσοδα από δασμούς τετραπλασιάστηκαν τον Μάιο, κάτι που υποδηλώνει ότι οι υψηλότεροι φό-

ροι στις εισαγωγές θα μπορούσαν να καλύψουν μεγάλο μέρος της τρύπας ύψους 3,4 δισ. δολαρίων στον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό που δημιούργησε το σχέδιο νόμου για τον προϋπολογισμό του — το αποκαλούμενο «Μεγάλο, όμορφο νομοσχέδιο». Όπως και ο Τζο Μπάιντεν δεν ήρε τους δασμούς της πρώτης θητείας του Τραμπ κατά της Κίνας, έτσι και οι μελλοντικοί πρόεδροι θα δυσκολευτούν να εγκαταλείψουν αυτά τα πρόσθετα έσοδα.

Ούτε μπορεί η Ε.Ε. να είναι σίγουρη ότι η συμφωνία θα βάλει τέλος στις εντάσεις με την Αμερική. Οι Βρυξέλλες αυτοσυγχαίρονταν την Κυριακή επειδή αντιστάθηκαν στις πιεστικές απαιτήσεις

του Τραμπ να ξαναγράψουν το ρυθμιστικό τους πλαίσιο για τομείς όπως οι ψηφιακές υπηρεσίες, η γεωργία και τα φαρμακευτικά προϊόντα. Όμως δεν θα προκαλούσε έκπληξη αν ο Τραμπ επανέφερε αυτές τις απαιτήσεις στο μέλλον. Εξάλλου, αυτό ήταν το κυριότερο αίτημα των αμερικανικών επιχειρήσεων από μια συμφωνία ελεύθερου εμπορίου. Αντί γι' αυτό, βρίσκονται αντιμέτωπες με το χειρότερο σενάριο: υψηλότερους δασμούς στις εισαγωγές χωρίς καμία διευρυμένη πρόσβαση στην αγορά. Επιπλέον, ο Τραμπ έχει δείξει επανειλημμένως ότι ο λόγος του δεν είναι αξιόπιστος.

Ο δρόμος για την Ευρώπη είναι ξεκάθαρος: πρέπει να λάβει μέτρα για να ενισχύσει την οικονομία της και να μειώσει τους κινδύνους στη σχέση της με την Αμερική, ώστε να μην μπορεί να εξευτελίζεται τόσο εύκολα στο μέλλον. Αυτό σημαίνει αναζήτηση νέων συμφωνιών ελεύθερου εμπορίου με τον υπόλοιπο κόσμο. Σημαίνει επίσης μείωση των εμποδίων στο εμπόριο εντός της ίδιας της ενιαίας αγοράς της, τα οποία, σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ισοδυναμούν με δασμούς 46% στα αγαθά και 110% στις υπηρεσίες. Τα καλά νέα είναι ότι αυτών την προσέγγιση ακολουθεί η Επιτροπή υπό την ηγεσία της Φον ντερ Λάιεν.

Ωστόσο, ο κίνδυνος είναι ότι η φαινομενική αποτυχία των Βρυξελλών να υπερασπιστούν τα ευρωπαϊκά συμφέροντα θα ενισχύσει τους ανατιπάλους της βαθύτερης οικονομικής ενοποίησης, ενώ θα τροφοδοτήσει αιτήματα για μεγαλύτερη προστασία τόσο σε επίπεδο Ε.Ε. όσο και κρατών-μελών. Ήδη η Ε.Ε. δέχεται πιέσεις να αυξήσει τους δασμούς στον χάλυβα για να προστατέψει τη βιομηχανία από φθηνές εισαγωγές που εκτρέπονται από τις ΗΠΑ. Ακόμη χειρότερα, η αντίληψη ότι η Ε.Ε. είναι εύκολος στόχος μπορεί να καταστήσει δυσκολότερη τη σύναψη νέων συμφωνιών. Η απροθυμία της Κίνας να κάνει παραχωρήσεις στη σύνοδο κορυφής Ε.Ε. - Κίνας τον περασμένο μήνα είναι ένα δυσοίονο μήνυμα πως, όπως και η Αμερική του Τραμπ, θεωρεί ότι η Ευρώπη δεν διαθέτει διαπραγματευτική ισχύ.

Ο κ. Σάιμον Νίξον είναι ανεξάρτητος σχολιαστής και εκδότης του ενημερωτικού δελτίου Wealth of Nations στο Substack.

Εμπόδιο στην ενοποίηση

Η φαινομενική αποτυχία των Βρυξελλών να υπερασπιστούν τα ευρωπαϊκά συμφέροντα θα ενισχύσει τους αντιπάλους της βαθύτερης οικονομικής ενοποίησης, ενώ θα τροφοδοτήσει αιτήματα για μεγαλύτερη προστασία τόσο σε επίπεδο Ε.Ε. όσο και κρατών-μελών.

DESIRÉ VAN DEN BERG / THE NEW YORK TIMES

Σκελετός αυτοκινήτου στις εγκαταστάσεις της Tata Steel στο Αϊμουιντεν της Ολλανδίας. Ήδη η Ε.Ε. δέχεται πιέσεις από κράτη-μέλη για να αυξήσει τους δασμούς στον χάλυβα ώστε να προστατέψει τη βιομηχανία από φθηνές εισαγωγές που εκτρέπονται από τις ΗΠΑ.

Ολισθηρή σταθερότητα

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ**

Κατά μία άποψη, η πρόσφατη συμφωνία κορυφής ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Ευρωπαϊκή Ένωση λύνει αναιμιακά το διαφαινόμενο οξύ πρόβλημα στις εμπορικές και επενδυτικές σχέσεις των δύο μεγάλων οικονομικών περιοχών του πλανήτη. Προβλέπεται η επιβολή εισαγωγικών δασμών για τα ευρωπαϊκά προϊόντα, που είναι πολύ υψηλότεροι από τα τρέχοντα επίπεδα, αλλά είναι επίσης χαμηλότεροι από αυτούς που είχε απειληθεί ότι θα επιβληθούν μονομερώς, όπως και χαμηλότεροι από αυτούς σε άλλες οικονομίες.

Σε συνδυασμό με το ενδεχόμενο εξαιρέσεων από το γενικό επίπεδο, μπορεί να κριθεί ότι το επίπεδο των δασμών τελικά θα είναι διαχειρίσιμο και δεν θα οδηγήσει σε κρίση. Υπάρχει επίσης δέσμευση για υψηλές ευρωπαϊκές επενδύσεις στις ΗΠΑ, καθώς και συνεργασία και αγορές στους τομείς της άμυνας και της ενέργειας. Κατά την ίδια την πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η συμφωνία φέρνει σταθερότητα και ορατότητα για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες.

Είναι αλήθεια πως σε σχέση με το ενδεχόμενο μόνιμης διατα-

ραχής στο παγκόσμιο εμπόριο, η συμφωνία, μαζί με ανάλογες για άλλες οικονομίες, απομακρύνει το ενδεχόμενο οξείας κρίσης. Οι προσαρμογές που θα χρειαστεί να γίνουν από επιχειρήσεις και επενδυτές είναι σημαντικές και έχουν κόστος, αλλά όχι εκτός ενός λογικού πλαισίου διαχείρισης αβεβαιοτήτων. Άλλωστε, εξίσου σημαντικές αλλαγές έχουν επέλθει πρόσφατα στις κεντρικές συναλλαγματικές ισοτιμίες και άλλες αναμένονται ως αποτέλεσμα των συνεχιζόμενων γεωπολιτικών εντάσεων. Αν, όμως, συμφωνίες όπως αυτές δεν προσθέτουν νέες αβεβαιότητες, είναι αμφίβολο ότι τελικά συμβάλλουν σε ένα σταθερό πλαίσιο. Σίγουρα, από την πλευρά της Ευρώπης, οι αναμενόμενες ζημίες υπερβαίνουν τα κέρδη, ενώ δημιουργούνται ερωτήματα στρατηγικής.

Κατά τους επόμενους μήνες θα διαμορφωθούν απαντήσεις σε τρία διασυνδεδεμένα ερωτήματα υψηλής κρισιμότητας.

Πρώτον, θα υπάρχει ένα πλαίσιο κανόνων εμπορίου, με επαρκή σαφήνεια και σταθερότητα, και θα συμβάλει αυτό στην άμβλυνση των ισχυρών πιέσεων που δέχεται σήμερα η παγκόσμια οικονομία;

Σε ένα περιβάλλον υψηλότερων και μεταβαλλόμενων δασμών, ελληνικές επιχειρήσεις θα αντιμετωπίσουν ανταγωνιστικές πιέσεις όχι μόνο στις ευρύτερες εξαγωγές τους αλλά και στις ίδιες τις ευρωπαϊκές αγορές, στις οποίες θα στραφούν και επιχειρήσεις από τρίτες χώρες.

Δεύτερον, θα συνεισφέρουν οι δασμοί στη δημοσιονομική σταθερότητα των ΗΠΑ, ή μήπως θα επιβραδύνουν τη μεγέθυνση της οικονομίας τους, ενισχύοντας και τον πληθωρισμό, και τελικά θα δυσχεράνουν τη δημοσιονομική εξισορρόπηση;

Τρίτον, θα μπορέσει να ξεφύγει η Ευρώπη από τους αναμικούς ρυθμούς μεγέθυνσης και να πετύχει σημαντικές εξαγωγικές επιδόσεις, παρά την ισχυροποίηση του νομίσματός της και τις εσωτερικές της αντιφάσεις;

Όσον αφορά τους ρυθμούς ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας και τη δημοσιονομική εικόνα των ΗΠΑ, δεν δικαιολογείται εφυσασμασμός. Πολιτικές εμπορικού προστατευτισμού και υπερβολικών κρατικών παρεμβάσεων μετακινούν πόρους βραχυχρόνια, επιβαρύνουν όμως τις οικονομίες μεσοπρόθεσμα. Ταυτόχρονα, η νομισματική πολιτική πιέζεται ανάμεσα σε αντιφατικές προτεραιότητες και θα είναι βαρύ πλήγμα εάν αμφισβητηθεί η ανεξαρτησία της. Όσον αφορά τη χώρα μας, ασφαλώς κρισιμότερο είναι το ερώτημα της ευρωπαϊκής κατεύθυνσης και της στρατηγικής που η ίδια μπορεί να χαράξει μέσα σε αυτήν.

Είναι δεδομένο ότι στο πεδίο των εξαγωγών και της προσέλκυσης επενδύσεων θα υπάρχουν διέθως μεγαλύτερες προκλήσεις στα επόμενα χρόνια από ό,τι τα προηγούμενα. Τα ρυθμιστικά εμπόδια θα είναι γενικά υψηλότερα, το πραγματικό κόστος χρήματος επίσης, θα πρέπει να γίνει διαχείριση της προσφοράς από την Κίνα, και οι αβεβαιότητες θα είναι υψηλές.

Σε ένα περιβάλλον υψηλότερων και μεταβαλλόμενων δασμών, ελληνικές επιχειρήσεις θα αντι-

μετωπίσουν ανταγωνιστικές πιέσεις όχι μόνο στις ευρύτερες εξαγωγές τους αλλά και στις ίδιες τις ευρωπαϊκές αγορές, στις οποίες θα στραφούν και επιχειρήσεις από τρίτες χώρες. Εντός της Ευρώπης, η χρηματοδότηση από κεντρικούς πόρους θα γίνει περισσότερο ανταγωνιστική, μάλλον ευνοώντας τις ισχυρότερες επιχειρήσεις και οικονομίες.

Συνεπώς, μαζί με την προσπάθεια άμβλυνσης των τελικών δασμών για ελληνικά προϊόντα, εφόσον τεκμηριωθεί πως δεν ανταγωνίζονται παραγόμενα στις ΗΠΑ, γίνεται ακόμη κρισιμότερη η στροφή της παραγωγικής βάσης στη χώρα μας, σε προϊόντα και υπηρεσίες υψηλότερης αξίας. Χωρίς μεγαλύτερη εξειδίκευση, αποτελεσματικότερη διασύνδεση στις αλυσίδες αξίας, και ποιότητα μέσω καινοτομίας, η μεγέθυνση της ελληνικής οικονομίας και η αύξηση των εξαγωγών που έχουν επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια θα κινδυνεύουν να υποχωρήσουν, μέσα στο νέο απαιτητικό περιβάλλον που διαμορφώνεται.

Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής του Οικονομικού Παινιστημίου Αθηνών.

Του ΠΑΝΟΥ ΣΑΚΚΑ

ΛΈΝΕ ότι το πρώτο βήμα για να αντιμετωπίσεις ένα πρόβλημα είναι να αναγνωρίσεις ότι υπάρχει, αλλά εγώ για χρόνια αρνιόμουν να παραδεχτώ πως είμαι παχύσαρκος. Κάτι αντίστοιχο καταθέτουν και άτομα στην απέναντι όχθη, που παλεύουν με τη νευρική ανορεξία, αλλά φαντάζομαι πως όλο αυτό ακούγεται απίστευτο σε όσους δεν έτυχε ποτέ να έχουν «θολή» αντίληψη για το σώμα τους.

Θυμάμαι έντονα τη μέρα που για πρώτη φορά ξαφνιάστηκα από τη φιγούρα μου: περπατούσα βιαστικός διαβάζοντας ένα μήνυμα στο κινητό μου, όταν με την άκρη του ματιού μου είδα κάποιον να περπατάει στο πλάι μου με την ίδια ακριβώς ταχύτητα. Γύρισα το κεφάλι μου ενστικτωδώς, διεκδικώντας λίγη απόσταση, και ανακάλυψα πως συμβάδιζα μόνο με την αντανάκλασή μου, που με κοιτούσε εξίσου έκπληκτη από την τζαμαρία ενός κλειστού μαγαζιού στην Ομόνοια.

Η άρνηση έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην περίπτωση μου και ακόμη κι εκείνο το απόγευμα είχα απωθήσει το ζήτημα, αποδίδοντας το αγνώριστο είδωλό μου στα «στενά μου ρούχα» και «το πολύ νερό» που σίγουρα θα είχα πει μέσα στη μέρα. Αγόρασα καινούργια ρούχα και, υποσυνείδητα, άρχισα να αποφεύγω συστηματικά τους καθρέφτες.

Το εύκολο καταφύγιο

Μαρτύριο στο σινεμά

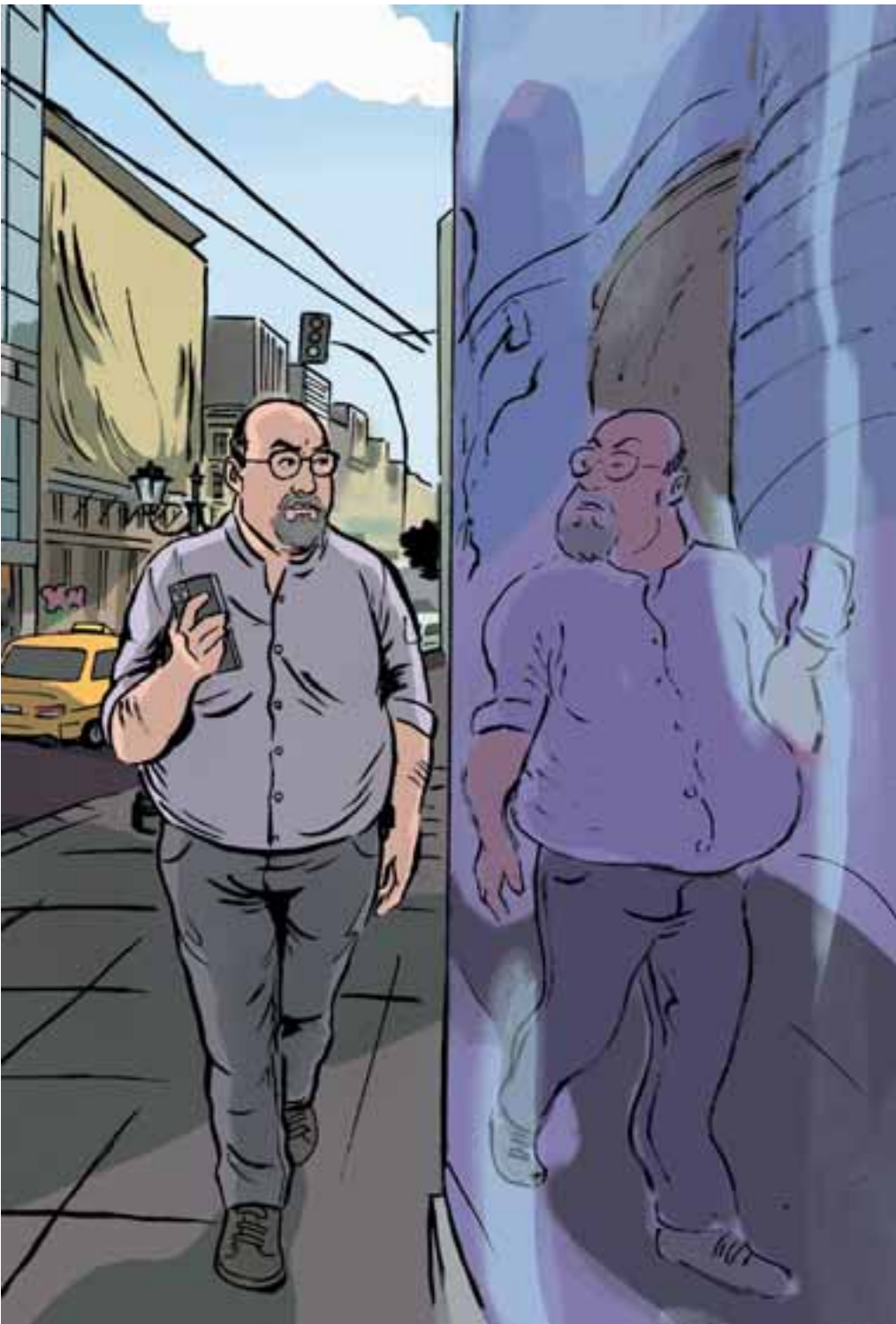
Τις προάλλες πήγαμε θερινό. Είδαμε μια γαλλική κωμωδία που προσπάθησα να απολαύσω, αλλά μου ήταν αδύνατον γιατί η σκληρή ξύλινη καρέκλα δεν με χωρούσε, με αποτέλεσμα να στριμωχνονται τα μπουτία μου στα όρια του πόνου.

Σε μια μοναχική περίοδο ιδιαίτερης πίεσης και εγκλωβισμένος, τότε, σε μια αγχωτική δουλειά με πολλές υπερωρίες, το φαγητό έγινε σταδιακά το εύκολο καταφύγιο, η εγγυημένη απόλαυση και, τελικά, το μοναδικό highlight της καθημερινότητάς μου (γι’ αυτό και απορώ όταν ορισμένοι πανηγυρίζουν για τη νομιμοποίηση της καθημερινής εργασίας σε δύο διαφορετικούς εργοδότες. Πώς μεταφράζεται σε όρους καθιστικής ζωής αυτή η προοπτική;).

Το παράδοξο της παχυσαρκίας είναι πως όσο και να φας σε μία ημέρα δεν πρόκειται να παχύνεις αισθητά. Ακόμη και ύστερα από ολόκληρη εβδομάδα κραιπάλης ή έναν μήνα ατασθαλιών, μπορείς εύκολα να επιστρέψεις στο προηγούμενό σου σώμα, και γρήγορα, αρκεί να το πάρεις απόφαση. Για να φτάσει κανείς στο δικό μου σημείο θα πρέπει να τρώει «τυφλά» για μήνες, προτού σκαρφαλώσει στα 130 ή στα 150 κιλά. Δύο χρόνια αργότερα ανέβηκα στη ζυγαριά και διάβασα 180. Αγχώθηκα στιγμιαία, έσπρωξα τη ζυγαριά κάτω από τον νεροχύτη και, όλως τυχαίως, δεν ανέβηκα ποτέ ξανά. Όπως είπα, «κλινική» άρνηση.

Ήταν μια εντελώς άσχετη κακοτυχία που με έσπρωξε, ευτυχώς, στην πόρτα ψυχαναλύτριας, η οποία δεν έχασε καθόλου χρόνο και αναφέρθηκε στο ζήτημα από την πρώτη κιόλας συνεδρία: «Τι νιώθετε, κύριε Σάκκα, όταν αποφασίζετε να φάτε;».

Επείτα από αρκετά 45λεπτα στον καναπέ της, ξαφνικά μια μέρα με είδα όπως ήμουν και ένιωσα ότι βρισκόμουν μέσα σε έναν εφιάλτη από τον οποίο ήταν αδύνατο να ξυπνήσω, γιατί ήταν πέρα για πέρα αληθινός – με χτύπησαν κατακούτελα και ταυτόχρονα όλες οι αυτονώπτες διαπιστώσεις: πανικοβλήθηκα από το ενδεχόμενο ενός πρόωρου θανάτου, θρήνησα για τα χαμένα χρόνια της απομόνωσης, νευρίασα για τις πεταμένες ευκαιρίες και, όταν πήρα την απόφαση να αλλάξω, δοκίμασα την απογοήτευση που μου επέβαλαν τα σκληρά μαθηματικά: για να χάσει κανείς τόσα κιλά θα χρειαστεί ένας μααραθώνιος πολλών ετών, ακόμη και με επαγγελματική βοήθεια, γιατί δεν αρκεί να σταματήσει κανείς να τρώει υπερβολικά και ακόμη κι αν περιοριστεί στις 2.000 με 2.500 θερμίδες, η έλλειψη κίνησης και οι περιστασιακές υπερβάσεις μπορούν εύκολα να τον εγκλωβίσουν σε μια αέναη «limbo» ασημαντων αυξομειώσεων.

Θυμάμαι έντονα τη μέρα που για πρώτη φορά ξαφνιάστηκα από τη φιγούρα μου. Περπατούσα βιαστικός όταν με την άκρη του ματιού μου είδα κάποιον να περπατάει στο πλάι μου με την ίδια ακριβώς ταχύτητα. Γύρισα το κεφάλι μου ενστικτωδώς και ανακάλυψα ότι συμβάδιζα μόνο με την αντανάκλασή μου, που με κοιπούσε εξίσου έκπληκτη από την τζαμαρία ενός κλειστού μαγαζιού στην Ομόνοια...

Πώς είναι να μη χωράς πουθενά;

Ενας στους τέσσερις Έλληνες είναι παχύσαρκος. Κάποιοι από αυτούς μπορεί να αποφεύγουν να βγουν έξω επειδή δεν θα βρουν καρέκλα στο «νούμερό» τους. Πώς φτάνεις σε αυτά τα κιλά; Και τι κάνεις μέχρι να καταφέρεις να βγεις;

Ο μααραθώνιος αρχίζει

Σας γράφω από τα πρώτα μέτρα αυτού του μααραθωνίου ή, πιο ειλικρινά, έπειτα από ελάχιστα χαμένα κιλά μιας προσπάθειας που μπορεί πολύ εύκολα να αποτύχει. Αυτή είναι η ωμή πραγματικότητα για μένα και για αμέτρητους άλλους στην Ελλάδα, όπου 63% των ενηλίκων είναι είτε υπέρβαροι είτε παχύσαρκοι, σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Εταιρείας Δημόσιας Υγείας. Και ακόμη κι αν οι υπέρβαροι περνάνε «κάτω από τα ραντάρ» (μπορείς να είσαι θεωρητικά υπέρβαρος ακόμη και με σχετικά μικρή κοιλιά), οι παχύσαρκοι αντιμετωπίζουν μια δύσκολη πάθηση, που είναι ορατή από μακριά και γίνονται ουκ ολίγες φορές αποδέκτες αδικριτών βλεμμάτων, προσβολών και αδικαιολόγητων διακρίσεων.

Τις προάλλες, για παράδειγμα, πήγαμε θερινό σινεμά και με το που μπήκαμε στον χώρο δαγκώθηκα, χωρίς να ομολογήσω τον λόγο στην παρέα. Είδαμε μια γαλλική κωμωδία που προσπάθησα να απολαύσω, αλλά

μου ήταν αδύνατον γιατί, πολύ απλά, η σκληρή ξύλινη καρέκλα δεν με χωρούσε, με αποτέλεσμα να στριμώχνονται τα μπουτία μου στα όρια του πόνου. Είναι μια συνθήκη που ως παχύσαρκος έχω αντιμετωπίσει πολλές φορές στην Ελλάδα, σε καφετέριες, εστιατόρια, θέατρα, σινεμά και, φυσικά, σε αεροπλάνα. Εγώ και το υπόλοιπο 24,9% των παχύσαρκων στη χώρα.

Ηθικολογία και αποκλεισμός

Εν τω μεταξύ έχουν γίνει της μόδας η ηθικολογία και η ψευδοιατρική προσέγγιση από ανθρώπους άσχετους, που απλώς «πυροβολούν» εμπειρικά τους παχύσαρκους επειδή «σίγουρα το προκάλεσαν αυτό στους εαυτούς τους» με τη διατροφή τους, «επιβαρύνουν το σύστημα υγείας» και –ίσως το καλύτερο απ’ όλα– «ζυγίζουν πιο πολύ, αλλά πληρώνουν το ίδιο εισιτήριο με εμάς στο αεροπλάνο». Αγγίζουν έτσι το θέμα επιδερμικά, αναπαράγοντας ένα αφήγημα που «δικαιολογεί» εμμέσως λογικές αποκλεισμού, ενώ υπάρχουν ένα

σωρό προβλήματα υγείας που θα μπορούσαν με το ίδιο λάθος σκεπτικό να θεωρηθούν «επιλογές» των παθόντων και μοιράζονται π.χ. κάποιες κοινές, ψυχογενείς ρίζες με την παχυσαρκία – ο αλκοολισμός, το κάπνισμα, ο τζόγος, όλοι τους εθισμοί. Ομως, μόνο για τους παχύσαρκους επιπολλάσσεται αυτός ο μαζικός ρατσισμός, η επιθετικότητα και η κάψα για την επιβάρυνση του συστήματος υγείας.

Στο πλαίσιο αυτής της «επιδημίας» άγνοιας και καταπιεσμένης επιθετικότητας, που βρίσκει άδικη διέξοδο στην όψη ενός παχύσαρκου ατόμου, δεν εκπλησσομαι με την κακία των περαστικών, αλλά όταν μπαίνει σε μια επιχείρηση που δεν έχει μεριμνήσει για μια πιο φαρδιά καρέκλα –έστω μια καρέκλα χωρίς πλάινά «χέρια»– αναρωτιέμαι: δεν θέλουν αυτοί οι επιχειρηματίες τα ωραία μας τα λεφτά; Ένας στους τέσσερις είναι παχύσαρκος! Είναι τόσο ασύμφορο να απολαύσουμε και εμείς με άνεση έναν καφέ, να δούμε μια ταινία και να ταξιδέψουμε από το σημείο Α στο σημείο Β χωρίς πόνο; Δεν έχουμε αυτό το δικαίωμα; Τι μας κάνει λιγότερο σημαντικούς

πελάτες; Η άτυπη «έξωσή» μας οφείλεται σε άγνοια του προβλήματος, σε αδιαφορία ή σε απλά μαθηματικά κόστους - οφέλους; Σε κάθε περίπτωση, μπορούμε να συμφωνήσουμε πως δεν κυκλοφορούν εκεί έξω όσοι παχύσαρκοι θα δικαιολογούσε αυτό το 25% των επίσημων στοιχείων και στοιχηματίζω ότι πολλοί από τους «άφαντους» απλώς φοβούνται πως δεν θα βρουν καρέκλα στο νούμερό τους.

Έτσι λοιπόν, σινεμά μόνο στη μία αλυσίδα multiplex, που σπικνώνονται τα πλάινά, κατά προτίμηση σε προβολές αργά τη νύχτα, μην τυχόν και έρθει κανένας δίπλα σου, να μπορέσεις να κάτσεις χωρίς ενοχές, με την ψυχία σου, δίκως να σε λοξοκοιτάζουν με ενόχληση, λύπηση ή ακόμη και αδια. Τα ρούχα σου no name, συνήθως υποχρεωτικά μέτριας ή και κακής ποιότητας, από πέντε - έξι καταστήματα σε όλη την Αθήνα που διατυμπανίζουν με υπερηφάνεια τη σπάνιαπραμάτεια τους σε 6,7,8XL. Καμία συζήτηση να βρεις οτιδήποτε στα κυβικά σου στα πιο mainstream brands –ούτε καν σε εκείνα που στις ΗΠΑ κυκλοφορούν μεγέθη πολύ μεγαλύτερα από το δικό σου–, εδώ πάντα «δυστυχώς δεν έχουμε στο νούμερό σας» ή «μόλις τελείωσε». Γιατί; Αφού υπάρχει ζήτηση, γιατί δεν καλύπτεται από αντίστοιχη προσφορά;

Πριν από κάθε ταξίδι με αεροπλάνο φροντίζεις να πληροφορηθείς τον χρόνο πτήσης με αγνία, τη διάρκεια του βασανιστηρίου σου, σφίγγεις τα δόντια και ιδρώνεις σφηνωμένος στην προκρούστεια οικονομική θέση, κοιτάζοντας το ρολόι σου κάθε είκοσι λεπτά – επί δεκαετίες οι αερογραμμές αδιαφορούν εκκωφαντικά για τους παχύσαρκους πελάτες τους, που πληρώνουν κανονικά, έχουν φτάσει να επιτρέπουν στην καμπίνα ζώα συντροφιάς (και πολύ καλά κάνουν), αλλά για το δικό μας, προφανέστατο πρόβλημα δεν παίρνουν την παραμικρή πρωτοβουλία, μας λένε εμμέσως «κάστε κιλά ή πληρώστε business class για πιο ανθρώπινες συνθήκες».

Ζυγίζοντας το ρίσκο

Ζώντας αυτή την πραγματικότητα καθημερινά, υποδέχθηκα με ενθουσιασμό την ανακοίνωση για δωρεάν φαρμακευτική αγωγή από τον Σεπτέμβριο (έως τότε και αυτή η επιλογή παραμένει ασύμφορη για τους περισσότερους, με μίνιμουμ έξοδα 200 ευρώ τον μήνα), αλλά ο ενδοκρινολόγος που απευθύνθηκα μου εξήγησε πως και αυτή η λύση «ασανέρ» για γρήγορη απώλεια βάρους δεν είναι χωρίς ρίσκο και μια από τις πιθανές παρενέργειες είναι η οξεία παγκρεατίτιδα (μην γκουγκλάρετε αν δεν είστε θαρραλοί). «Ομως, το να μείνεις σ’ αυτά τα κιλά συνεπάγεται μεγαλύτερο ρίσκο», σχολίασε ο γιατρός ρεαλιστικά.

Με παρόμοια ανάμεικτα συναισθήματα είχα βγει και από το ιατρείο ενός χειρουργού, που μου παρουςίασε τις επιλογές βαριατρικής επέμβασης. Το «μανίκι» στομάχου θα άφηνε αφύσικα μικρό ελεύθερο χώρο με πολλούς περιορισμούς, ακόμη και για το νερό πριν ή μετά το γεύμα, ενώ το γαστρικό bypass απαιτεί «παυσιγενή επιφυλακή» και ετήσιες εξετάσεις εφ’ όρου ζωής για το ενδεχόμενο επιπλοκών. Και αναμφισβήτητα τα πιθανά οφέλη ξεπερνούν το όποιο ρίσκο, αλλά όλοι οι δρόμοι «επιστροφής» έχουν σοβαρούς αστερισμούς, που κάποιους μπορούν –έστω και αδικαιολόγητα, αν θέλετε– να τους αποθαρρύνουν ή να τους καθυστερήσουν.

Επομένως, εμείς οι παχύσαρκοι της διπλανής πόρτας μπορεί να χάσουμε αβίο μεθαύριο τα παραπάνισια μας κιλά ή και όχι, να τολμήσουμε το επόμενο βήμα ή να συνεχίσουμε απαράλλακτα την κακή διατροφή μας, να πεθάνουμε άδοξα νέοι ή να πάρουμε Οζεμπρίκ και να ζήσουμε μέχρι τα βαθιά γεράματα, αλλά, μέχρι τότε, δεν θα έβλαπτε να μας δινάτε λίγο περισσότερο χώρο για μια –κατά τα άλλα– φυσιολογική ζωή.

Δεν έχουμε δικαίωμα;

Είναι τόσο ασύμφορο να απολαύσουμε κι εμείς με άνεση έναν καφέ, να δούμε μια ταινία και να ταξιδέψουμε από το σημείο Α στο σημείο Β χωρίς πόνο; Δεν έχουμε αυτό το δικαίωμα; Τι μας κάνει λιγότερο σημαντικούς πελάτες;

4ΤΡΟΧΟΙ

IT'S COMING HOME

ΚΥΡΙΑΚΗ
10/8

Οι παίκτες και το επιτελείο της Εθνικής στο καθιερωμένο «ζντο» μετά το τέλος της προπόνησης στο κλειστό του ΟΑΚΑ, την Πέμπτη. Η θωράκιση του κλίματος αποτελεί προτεραιότητα όσων βρίσκονται κοντά στο αντιπροσωπευτικό συγκρότημα.

Του ΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Ήταν Ιούνιος του 2014 όταν η ΚΑΕ Ολυμπιακός ενημέρωνε τους νεαρούς τότε παίκτες της, Ιωάννη Παπαπέτρου, Δημήτρη Αγραβάνη και Ανδρέα Χριστοδούλου να μην παραστούν στην πρώτη συγκέντρωση της Εθνικής Νέων που προετοιμαζόταν για το αντίστοιχο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα.

Αφορμή, η διαμάχη της με την ΕΟΚ στο θέμα της ασφάλισης των διεθνών παικτών σε όλες τις εθνικές ομάδες. Τα αίτια, αναμφίβολα βαθύτερα. Το συγκεκριμένο ήταν το «πρώτο αίμα» μιας κόντρας ανάμεσα στους δύο «αιωνίους», που χρονολογείται από πολύ πιο παλιά, αλλά εκδηλώθηκε και εντάθηκε σε όλες τις μορφές της από τότε που οι αδελφοί Γιώργος και Παναγιώτης Αγγελόπουλος και ο Δημήτρης Γιαννακόπουλος ανέλαβαν ολοκληρωτικά τα νήια Ολυμπιακού και Παναθηναϊκού.

Από εκείνο το σημείο και έπειτα η Εθνική έγινε ένα πεδίο αντιπαράθεσης των δύο πλευρών, με πιο πρόσφατο «επεισόδιο» την επιστολή των πέντε διεθνών του Παναθηναϊκού (Σλούκας, Μήτογλου, Καλαϊτζάκης, Τσιλιόπουλος, Σαμοντούροβ) στον πρωθυπουργό, με την οποία ζητούν την παρέμβασή του προκειμένου να ασχοληθεί προσωπικά με την ΕΟΚ και την ελληνική διαιτησία, η οποία όπως ισχυρίζονται δρα ανεξέλεγκτα εναντίον της ομάδας τους. Κι όλα αυτά, λίγο μόλις καιρό μετά τους επεισοδιακούς τελικούς του πρωταθλήματος, που «παίχτηκαν» στο γραφείο του αρμόδιου υπουργού.

Η παραπάνω κίνηση θυμίζει εκείνη παικτών του Ολυμπιακού το 2019, όταν Παπανικολάου, Πρίντζης και Κόνιαρης με επιστολή τους είχαν θέσει εαυτούς εκτός Εθνικής για το Προολυμπιακό τουρνουά, επικαλούμενοι την πρόσληψη του προπονητή του Παναθηναϊκού Ρικ Πιτίνο στον πάγκο της «γαλανόλευκης».

Την ίδια χρονική περίοδο πάλι, μια μερίδα παικτών του Ολυμπιακού είχε δηλώσει πως αρνείται να παίξει με την Εθνική στα

προκριματικά του Παγκοσμίου Κυπέλλου του 2019, με δικαιολογία το βεβαρημένο πρόγραμμα στην Ευρωλίγκα.

Είχε προηγηθεί ο υποβιβασμός των «ερυθρολεύκων» στην Α2 με αφαίρεση βαθμών, μετά την απόφασή τους να αποσυρθούν από τους τελικούς πρωταθλήματος με τον Παναθηναϊκό, διαμαρτυρόμενοι για τη διαιτησία και με αίτημα να γίνει ανεξάρτητη. Το ίδιο αίτημα δηλαδή που προβάλλουν τώρα οι «πράσινοι».

Διαρκής «τρικυμία»

Είναι σαφές πως τα τελευταία χρόνια πριν από κάθε σημαντική διοργάνωση στην οποία η Εθνική κάθε απόφαση, ατομική η ομαδική. Τα «απόνερα» της αγωνιστικής σεζόν που έχει προηγηθεί ή που βρίσκεται σε εξέλιξη, προκαλούν «τρικυμία» στο εσωτερικό της «επίσημης αγαπημένης».

Ακόμη και περιπτώσεις με αθλητές των δύο συλλόγων που αιτούνται να μη λάβουν μέρος στην προετοιμασία, λόγω τραυματισμών που τους ταλαιπωρούν ή λόγω καταπόνησης, περνούν από το «μικροσκοπείο» ΜΜΕ, οπαδών

και social media, που τις χρησιμοποιούν κατά το δοκούν και ενσωματώνονται σ' αυτή την ψυχροπολεμική ατμόσφαιρα.

Η ουσία είναι ότι οι λόγοι απουσίας των διεθνών από τα προσκλητήρια της Εθνικής ολο-

Στέλεχος της ΕΟΚ διαβεβαιώνει την «Κ» πως «η Εθνική είναι θωρακισμένη από όλα αυτά» και πως έχει δρομολογηθεί συνάντηση με τους εμπλεκόμενους φορείς με τη συμμετοχή της πολιτείας, λίγο πριν από την έναρξη της σεζόν.

να και πληθαίνουν. Πέρυσι ήταν ο Κώστας Σλούκας που δεν ενίσχυσε το αντιπροσωπευτικό συγκρότημα, με επίσημη εκδοχή τον τραυματισμό του στο πόδι, φέτος είναι ο Τόμας Γουόκαπ με το πρόβλημα που αντιμετωπίζει στη μέση. Και οι δύο έδωσαν λαβή για σχόλια στους περυσινούς τελικούς, όπου ο Σλούκας ήταν

από τα κεντρικά πρόσωπα λόγω της μετακίνησής του από τον Ολυμπιακό στον Παναθηναϊκό. Μετά το φινάλε του Game 3 ο πρώτος απέφυγε να χαιρετήσει τον νατουραλίζε—στην Εθνική—γκαρντ που του αντέτεινε το χέρι και τα ερωτηματικά για το πώς θα συνυπάρξουν στην Εθνική είχαν ήδη ξεκινήσει.

Ερωτηματικά προκαλεί και φέτος η απόφαση του Γιώργου Παπαγιάννη να μην ενισχύσει την προσπάθεια της Ελλάδας, στερώντας της βοήθειες στη θέση 5 που έχει ανάγκη. Πηγές με πρόσβαση στο περιβάλλον του αθλητή λένε πως θέλει να αφοσιωθεί στην προετοιμασία με τη νέα του ομάδα, την Εφές, ώστε να καλύψει το χαμένο έδαφος και να βελτιώσει το αγωνιστικό του πρόσωπο. Κατ' άλλους, τα πραγματικά αίτια της απουσίας του εστιάζονται στην περιθωριοποίησή του από τον Βασίλη Σπανούλη στη διάρκεια της σεζόν, κατά την κοινή τους θητεία στη Μονακό.

Επίσης απών θα είναι και το νέο μεταγραφικό απόκτημα του Παναθηναϊκού Νίκος Ρογκαβόπουλος, ο οποίος πριν ακόμη αποχωρήσει από την Μπασκόνια είχε ξεκαθαρίσει πως θέλει να μείνει εκτός Εθνικής για προ-

σωπικούς λόγους, αλλά και λόγω της ανάγκης για αποθεραπεία και ατομική προπόνηση, έπειτα από μια απαιτητική σεζόν στην Ευρωλίγκα.

«Η τοξικότητα δυστυχώς έχει ακουμπήσει για τα καλά την Εθνική εδώ και χρόνια. Πλέον δεν θα πρέπει να μας κάνει εντύπωση τίποτα. Τα πράγματα έχουν ξεφύγει και δυστυχώς προβλέπω πως θα δούμε και χειρότερα στο μέλλον. Προσωπικά έχω πάψει να ενδιαφέρομαι από καιρό...», ανέφερε χαρακτηριστικά στην «Κ» άνθρωπος του χώρου, που στο πρόσφατο παρελθόν έζησε από πρώτο χέρι τα αποδυτήρια της εθνικής ομάδας, είδε τις σχέσεις των παικτών και κατάλαβε τον βαθμό στον οποίο επηρεάζονται από το τρίπτυχο ««αιώνιοι» - ΕΟΚ - διαιτησία».

Η «Κ» απευθύνθηκε και στην ΕΟΚ, με την Ομοσπονδία να μην κάνει κάποια επίσημη δήλωση, αλλά διά στελέχους της να διαβεβαιώνει την «Κ» ότι «η Εθνική είναι θωρακισμένη από όλα αυτά» και πως από την πλευρά της έχει δρομολογήσει συνάντηση με τους εμπλεκόμενους φορείς και τη συμμετοχή της πολιτείας, λίγο πριν από την έναρξη της φετινής σεζόν ώστε να εξασφαλιστεί το ομαλό κλίμα.

Η στάση της κυβέρνησης

Η κυβέρνηση με τη σειρά της εμφανίζεται προβληματισμένη, αν και τη δεδομένη χρονική στιγμή στην ατζέντα της προηγούνται τα σημαντικά πολιτικά ζητήματα της περιόδου. Στο Μαξίμου γνωρίζουν καλά τις προεκτάσεις της υπόθεσης, ύστερα και από τις συναντήσεις του Γιάννη Βρούτση με τους αδελφούς Αγγελόπουλους και τον Δημήτρη Γιαννακόπουλο. Επιθυμούν το άθλημα και ο ανταγωνισμός να παραμείνουν σε κορυφαίο επίπεδο και να χαμπλώσουν οι τόνοι. Σε ό,τι αφορά την ΕΟΚ και τη διαιτησία, αναγνωρίζοντας την αυτονομία της λειτουργίας κάθε Ομοσπονδίας, θα επιδιώξουν μελλοντικά να ακούσουν όλες τις απόψεις και από κοινού να μπειν δικλίδες που θα διασφαλίζουν όσο το δυνατόν λιγότερα λάθη.

Οι λεπτοί χειρισμοί του κόουτς Σπανούλη

Έτσι όπως έχει διαμορφωθεί η κατάσταση, ο Βασίλης Σπανούλης έχει το πιο δύσκολο έργο. Ο ομοσπονδιακός τεχνικός, λίγο πριν η Εθνική ριχτεί στη μάχη του Ευρωμπάσκετ, θα πρέπει να διαχειριστεί όσο το δυνατόν καλύτερα τα αποδυτήρια και να προστατεύσει το κλίμα. Ο ίδιος γνωρίζει καλά τα δεδομένα. Αλλωστε στο παρελθόν υπήρξε και ο ίδιος «κοιμητής» της διένεξης μεταξύ των «αιωνίων». Ήταν Ιούλιος του 2010 όταν μεταπήδησε από τον Παναθηναϊκό στον Ολυμπιακό.

Η Εθνική Ελλάδα, όπως έχει δηλώσει πολλές φορές ο Σπανούλης, είναι τιμή. Οποιος αισθάνεται «πιστός στρατιώτης» είναι ευπρόσδεκτος. Μάλιστα, στην περίπτωση του Γιάννη Αντετοκούνμπο ο κόουτς πιστώνεται την παρουσία του Έλληνα σούπερ σταρ του ΝΒΑ τόσο στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Παρισιού πέρυσι όσο και στο επικείμενο Ευρωμπάσκετ. Ισως με άλλον προπονητή ο «Greek Freak» να το σκεφτόταν περισσότερο.

Το ίδιο ισχύει και για τον Κώστα Σλούκα με τον οποίο υπήρξαν για χρόνια συμπαίκτες στον Ολυμπιακό και ο ένας σέβεται τον άλλον. Ο 35χρονος γκαρντ είναι ύστερα από τρία χρόνια ξανά στη διάθεση της Εθνικής, θέλοντας να κλείσει την παρουσία του σε αυτή με ένα μετάλλιο. Στους αιτίες του Ολυμπιακού και του Παναθηναϊκού που έχουν κληθεί, ο Σπανούλης έχει δώσει να καταλάβουν πως για όσο διάστημα διαρκέσει η κοινή τους παρουσία θα πρέπει να διακατέχονται από πνεύμα ομόνοιας και οι όποιες διαφορές να μείνουν έξω από τις κλειστές πόρτες των αποδυτηρίων. Η κίνηση των πέντε «πρασίνων» προφανώς ήταν κάτι που δεν ήθελε. Ωστόσο, θεωρείται ότι δεν θα επηρεάσει ούτε θα προκαλέσει αντίδραση από την «ερυθρόλευκη» πλευρά.

Ο Μανωλιός και το ίδιο έργο

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Χωρίς να δώσουν πειστικές εξηγήσεις, δίκως να επιχειρηματολογήσουν επί του θέματος, αποφάσισαν ότι θα πάμε τούτη τη σεζόν, όσο γίνεται με Κύπριους διαιτητές. Όπως άλλωστε μας έχουν συνηθίσει τις δύο τελευταίες δεκαετίες, οι διοικήσεις Κουτσοκούμνη, Κούμα—εξ όσων φαίνεται και του Χάρη—δεν πρόκειται ν' αλλάξουν και πολλά, ως προς την επεξήγηση των σοβαρών αποφάσεων προς το κοινό.

Παλαιότερα δεν τους καίγεται καρφί. Τελευταίως έχουν κάπως ευαισθητοποι-

ηθεί επί του θέματος, μα και πάλι δεν μας δίνουν να καταλάβουμε, ποιο είναι το σκεπτικό και βάσει ποιων δεδομένων, λαμβάνονται τέτοιου είδους σοβαρές αποφάσεις. Αναρωτιέται κανείς!

Είναι γιατί πέρυσι είχαν ένα καλό δείγμα από τους κύπριους διαιτητές; Είναι γιατί υπάρχουν διαβεβαιώσεις του Συνδέσμου Διαιτητών, ότι τα πράγματα θα είναι αλλιώς; Είναι γιατί ο πρώην αρχιδιαιτητής Μεσσίνα, άρπωσε παρακαταθήκη κάποιο έργο που θέλουν να συνεχίσουν; Μήπως ο καινούργιος αρχιδιαιτητής, Ιταλός όπως και ο προκάτοχός του, συναινέσει στο μοντέλο, που του πρότειναν ο Χάρης και οι συνεργάτες του; Υπάρχει

Η μεθοδολογία, η αντίληψη και η επικοινωνία των σοβαρών θεμάτων δεν διαφέρει από τα προηγούμενα συμβούλια.

γενικότερα κάποιο πλάνο, που προνοεί τη βελτίωση της κυπριακής διαιτησίας; Και αν υπάρχει, υφίσταται και κάποιο που έχει να κάνει με τους Κύπριους παίκτες; Όπως και να έχει κατά την ανακοίνωση της απόφασης περί των Κυπρίων, που έγινε στο πλαίσιο της κλήρωσης του

πρωταθλήματος, ο πρόεδρος της ΚΟΠ, εξέφρασε την επιθυμία της Ομοσπονδίας να τους βοηθήσει! Πρόσθεσε και τη σοκαριστική, κατά την άποψή μας, επισημάνσή του, ότι με την κάθοδο των ξένων, το μόνο που επιτυγχάνεται είναι η καταπολέμηση της προκατάληψης!

Όπως και να έχει, πάλι στο πλαίσιο μιας συνάντησης, με εκπροσώπους κορυφών, ο Χάρης, γνωστοποίησε τ' όνομα του νέου αρχιδιαιτητή. Δεν μας έδωσε να καταλάβουμε, γιατί επιλέχθηκε. Εννοείται ότι ποτέ δεν μάθαμε γιατί αποχώρησε ο προηγούμενος. Ποιες διαφορές υπάρχουν μεταξύ των δύο και με βάση ποιο σκεπτικό, κατέληξαν στη νέα συ-

νεργασία! Ενδεχομένως να γίνουν όλα αυτά κατά τη διάρκεια της παρουσίας τους. Αν αυτή γίνει... γιατί συνήθως οι αρχιδιαιτητές στην Κύπρο, φυλάσσονται όπως τα ιερά σκεύη στο Βατικανό.

Το θέμα δεν είναι τι, πώς και γιατί. Η ουσία είναι ότι στα πρώτα βήματα της νέας, κατά τ' άλλα διοίκησης, διαπιστώνουμε ότι η μεθοδολογία, η αντίληψη και η επικοινωνία των σοβαρών θεμάτων, δεν διαφέρει καθόλου από τα προηγούμενα συμβούλια. Βασικούς πυρήνες. Πώς να διαφέρει δηλαδή, αφού τα ίδια άτομα είναι όπως και πριν. Απλώς άλλαξαν όπως και ο Μανωλιός τα ρούχα τους. Εμείς πάλι είμαστε πάλι στο ίδιο έργο θεατές.

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 1,1%	 -2,96%	 -2,09%	 -1,59%	 -0,95%	 -0,06%	 6,32%	 -2,65%

ΚΑΛΥΤΕΡΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Ανάπτυξη 3% στο παγκόσμιο ΑΕΠ

Αναθωρεύει προς τα πάνω την πρόβλεψή του για την παγκόσμια ανάπτυξη το ΔΝΤ, εκτιμώντας ότι το παγκόσμιο ΑΕΠ θα αυξηθεί φέτος κατά 3% και κατά 3,1% το 2026. Πρόκειται για προβλέψεις ελαφρώς πιο αισιόδοξες από εκείνες του Απριλίου που υπολόγιζε πως η παγκόσμια ανάπτυξη δεν θα υπερβεί φέτος το 2,8% και το 3% το 2026. Το Ταμείο προβλέπει ότι η ανάπτυξη στην Ευρωζώνη θα φτάσει φέτος στο 1%. **Σελ. 10**

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

- Μιχάλης Μίτας**
Πρόεδρος της Εταιρείας Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Περιφέρειας Πάφου (ΕΤΑΠ) **Σελ. 4**
- Μαρία Παναγιώτου**
Πρόεδρος του Συνδέσμου Επενδυτικών Ταμείων Κύπρου (CIFA) **Σελ. 6**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,75%	-0,17%
Γερμανία	2,69%	-0,01%
Γαλλία	3,34%	-0,04%
Ιταλία	3,51%	-0,04%
Ισπανία	3,27%	-0,04%
Ιρλανδία	2,90%	-0,06%
Ελλάδα	3,35%	-0,03%
Ην. Βασίλειο	4,61%	-0,01%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A (Low)	Σταθερή
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Νομικά μέτρα για παράνομα Airbnb

Χωρίς άδεια λειτουργεί ένα στα τρία καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης

Άνοιξε ο δρόμος για τις διώξεις των παράνομων ιδιοκτητών ακινήτων ενοικίασης βραχυχρόνιας διάρκειας καθώς το Υφυπουργείο Τουρισμού έχει ήδη προχωρήσει σε λήψη μέτρων εναντίον των προσώπων που διαχειρίζονται τα συγκεκριμένα καταλύματα. Έχουν καταγγελθεί και θα κληθούν να λογοδοτήσουν για παράνομη ενοικίαση μέσω πλατφορμών πέραν των 100 ιδιοκτητών αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων που λειτουργούσαν χωρίς την απαιτούμενη εγγραφή στο σχετικό μητρώο του Υφυπουργείου Τουρισμού. Στην προσπάθεια της ρύθμισης των καταλυμάτων βραχυπρόθεσμης μίσθωσης αναμένεται να συμβάλει η ψήφιση του εναρ-

μονιστικού νομοσχεδίου που κατέθεσε το Υφυπουργείο Τουρισμού το οποίο παραμένει σε εκκρεμότητα. Μέχρι σήμερα, στο μητρώο αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων έχουν εγγραφεί 8.500 μονάδες βραχυχρόνιας μίσθωσης, οι οποίες αντιστοιχούν σε περισσότερες από 38.000 κλίνες. Αναφορικά με τον συνολικό αριθμό

των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης τύπου Airbnb εκτιμάται ότι ξεπερνά τις 12 χιλιάδες χωρίς σε αυτόν τον αριθμό να συμπεριλαμβάνονται τα καταλύματα των αγροτουριστικών περιοχών. Ο πρόεδρος του Συνδέσμου Κωνσταντίνος Καρακόντης τονίζει ότι ο Σύνδεσμος ενθαρρύνει τα μέλη του να εγγραφούν στο μητρώο

καθώς η διαφάνεια και η νομιμότητα αποτελούν θεμέλιο της φιλοσοφίας του. Προς αυτή την κατεύθυνση, πρόσθεσε ότι ο Σύνδεσμος ανέλαβε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες συμπεριλαμβανομένων ενημερωτικών εκστρατειών, παροχή υποστήριξης, συνεργασία με τις Αρχές και άμεση καταγγελία παρανομίας. **Σελ. 4**

Στοπ από Ε.Ε. στις κινεζικές πλατφόρμες Temu και Shein

Να ανακόψει την επικράτηση των κινεζικών πλατφορμών ηλεκτρονικού εμπορίου Temu και Shein μέσω της επίκλησης θεμάτων επικινδυνότητας των πωλούμενων ειδών επιδιώκει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Πρόσφατα η Κομισιόν ανακοίνωσε ότι η κινεζική πλατφόρμα ηλεκτρονικού εμπορίου Temu παραβιάζει την υποχρέωση που έχει να αξιολογεί δεόντως τους κινδύνους διάθεσης παράνομων προϊόντων στην αγορά της. **Σελ. 11**

Πλαίσιο μέτρων για τόνωση της ορεινής Λεμεσού

Αγροτουριστική αναβάθμιση

Τριπλό πλαίσιο μέτρων αποφάσισε η κυβέρνηση με στόχο να αποτελέσουν τονωτική ένεση στις αγροτουριστικές επιχειρήσεις της ορεινής Λεμεσού. Τα περισσότερα αγροτουριστικά καταλύματα εντοπίζονται στα χωριά Λόφου, Βουνί, Όμοδος και Άρσος. Ικανοποιημένη δλώνει αρχικά η Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού. **Σελ. 5**

340.000 νέες θέσεις εργασίας

Αύξηση προσλήψεων

Περισσότερες από 340.000 θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν στο εξάμηνο επίδοσης που αποτελεί ρεκόρ 25ετίας. Σημαντικό ρόλο στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας έπαιξε η μεγάλη αύξηση των προσλήψεων κατά την τουριστική σεζόν. **Σελ. 9**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Αναγκαιότητα μιας νέας βιομηχανικής πολιτικής στην Ε.Ε.

Η Ε.Ε. βρίσκεται αντιμέτωπη με κλυδωνισμούς, οι οποίοι αντικατοπτρίζουν εγγενείς αδυναμίες της, που περιλαμβάνουν: (α) τη δυσκολία προώθησης κοινών θέσεων, (β) την εξάρτησή της από τις ΗΠΑ, ειδικά σε θέματα ασφάλειας, (γ) προβλήματα στις αλυσίδες εφοδιασμού, (δ) υστέρηση στον τομέα της προηγμένης τεχνολογίας, (ε) καθυστέρηση στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, και (στ) τις εμποδισμένες αντιλήψεις για αυξανόμενη ανισότητα. Η πρόσφατη ασύμμετρη συμφωνία με τις ΗΠΑ ενέτεινε τις προκλήσεις. Το μακροοικονομικό περιβάλλον παραμένει δυσμενές και οι εστίες γεωπολιτικής αστάθειας αυξάνονται. Ταυτόχρονα, τα περιθώρια δημοσιονομικής και νομισματικής στήριξης είναι περιορισμένα, ενώ οι διαδικασίες λήψης

αποφάσεων είναι χρονοβόρες και χαρακτηρίζονται από αναποτελεσματικότητα. Υπό αυτές τις συνθήκες, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας καθίσταται επιτακτική για την επιβίωση και τη διατήρηση του κοινωνικού μοντέλου της Ε.Ε. Οι στρατηγικές επιλογές βρίσκονται στο επίκεντρο του δημόσιου διαλόγου. Ορισμένοι αναλυτές προκρίνουν την υιοθέτηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και ενίσχυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Άλλοι, θεωρούν απαραίτητο έναν πιο ουσιαστικό ρόλο του κράτους, με αυξημένες δημόσιες επενδύσεις, ενισχυμένα κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις και ενεργό στήριξη στρατηγικών τομέων. Παρά το διαφορετικό πολιτικό σύστημα, ως παράδειγμα

αναφέρεται συχνά η Κίνα, η οποία έχει υιοθετήσει ένα μοντέλο κρατικής παρέμβασης με στοχευμένη ενίσχυση στρατηγικών τομέων, όπως η πράσινη ενέργεια και η τεχνολογία, ενώ επενδύει σε υποδομές και αγορές με μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα. Οι εκθέσεις των Ντράγκι και Λέττα προτείνουν μια σύνθετη προσέγγιση, την προώθηση ριζικών μεταρρυθμίσεων, μέσω απλοποίησης του ρυθμιστικού πλαισίου και περιορισμού της γραφειοκρατίας, καθώς και επέκταση της ενίσχυσης αγορών ώστε να καλύψει κρίσιμους τομείς υπηρεσιών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται, επίσης, στην ενίσχυση των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων και τη στήριξη της εγχώριας παραγωγής σε κρίσιμους τομείς, όπως η τεχνική νοημοσύνη και οι ανανεώσιμες πηγές ener-

γιας, στοχεύοντας στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας. Οι επικείμενες συζητήσεις για τον κοινοτικό προϋπολογισμό 2028-2034 αποτελούν ευκαιρία για επιβεβαίωση της πολιτικής βούλησης της Ε.Ε. να υλοποιήσει τις εισηγήσεις των Ντράγκι και Λέττα. Η επιδιωκόμενη αναδιάρθρωση των επενδύσεων προς όφελος στρατηγικών τομέων επιβάλλεται να ξεπεράσει αντιστάσεις από ομάδες που υπερασπίζονται κατεστημένα συμφέροντα. Παράλληλα, απαιτείται αύξηση των πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού, κάτι που αναμένεται να συναντήσει αντιδράσεις από αριθμό χωρών, όπως η Γερμανία. Κρίσιμο στόχο για την Ε.Ε. αποτελεί επίσης η διατήρηση ενός ευνοϊκού πλαισίου για το διεθνές εμπόριο, σε αντίθεση με τις περιο-

ριστικές πολιτικές της διακυβέρνησης Τραμπ, με παράλληλη ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας και αποφυγή μονομερών εξαρτήσεων σε στρατηγικούς τομείς, όπως η τεχνολογία και η ενέργεια. Για να αποφευχθούν επαναλήψεις λαθών προηγούμενων πρακτικών κρατικών παρεμβάσεων, η πολιτική στήριξης της εγχώριας παραγωγής πρέπει να είναι περιορισμένη σε έκταση και στοχευμένη σε στρατηγικές σημασίας τομείς, και να βασίζεται σε συγκεκριμένο σχεδιασμό, προϋπολογισμό και μηχανισμό ανεξάρτητης και συνεχούς παρακολούθησης και αξιολόγησης. Ο Ανδρέας Χαραλάμπους και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

We accelerate what's possible

so you can

turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Εφτά μέρες παράταση

Παράταση μία εβδομάδα πήρε η εργατική κρίση στην ξενοδοχειακή βιομηχανία. Η περίοδος που δίνεται αποφασίστηκε από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις προκειμένου να γίνει η καταβολή της μισθοδοσίας Ιουλίου σε μια προσπάθεια να διαφανεί κατά πόσο οι ανησυχίες για μη εφαρμογή των συμβάσεων από κάποιους εργοδότες συνεχίζεται. Από τη μεριά του το υπουργείο Εργασίας επαναλαμβάνει ότι η σύγκρουση θα πρέπει να αποφευχθεί επιτρέποντας την υλοποίηση των θετικών προοπτικών του κλάδου, ο οποίος καταγράφει υψηλά ποσοστά πληρότητας κατά την περίοδο αιχμής. Σημειώνουμε ότι από το σύνολο των εργαζομένων από τις εξελίξεις επηρεάζεται το 20% ενώ στο κάρδο της αντιπαράθεσης βρίσκεται το ένα τρίτο των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων.

Αφορμή για αλλαγές;

Οι πυρκαγιές στην ορεινή Λεμεσό ανέδειξαν για ακόμα μια φορά την ανεπάρκεια του κρατικού μηχανισμού ο οποίος λειτουργεί εδώ και δεκαετίες με τη λογική του κατακερματισμού. Όπως συνέβη και κατά τη διάρκεια της πυρκαγιάς, οι προσπάθειες για στήριξη των πληγέντων σκοντάφτει στον σχεδιασμό της κρατικής μηχανής. Τα μέτρα του Υπουργικού Συμβουλίου αφορούν στην αποκατάσταση της περιοχής, συνδυάζοντας οικονομική βοήθεια, ψυχολογική υποστήριξη και αποκατάσταση των υποδομών. Όπως προκύπτει από τα δεδομένα τα μέτρα εμπλέκουν πέντε υπουργεία και την ΑΗΚ. Και είναι να διερωτάται ο πολίτης κατά πόσο και αυτή η κρίση θα γίνει αφορμή για να επαναληφθεί η αναποτελεσματικότητα στο σήριαλ της ανεπάρκειας ή θα αποτελέσει αφορμή για τομές.

Επανασχεδιασμός Τμήματος Φορολογίας

Αν και η Κύπρος θεωρείται φορολογικός

Μέτρα ύψους 100 εκατ. ευρώ υπολογίζεται ότι ανακοίνωσε η κυβέρνηση για τους πυρόπληκτους της ορεινής Λεμεσού.

παράδεισος για τις ευνοϊκές ρυθμίσεις που προσφέρει σε σχέση με τη φορολόγηση των εταιρικών κερδών και των μερισμάτων, τα ευρήματα της Ελεγκτικής Υπηρεσίας αποκαλύπτουν αρκετές περιπτώσεις όπου υπόχρεα πρόσωπα επείρεσαν να αποκρύψουν εισοδήματα και να αποφύγουν τη φορολογία. Σύμφωνα με την έκθεση ακόμη και εκεί που επιβλήθηκαν ποινές παρατηρούνται καθυστερήσεις στην είσπραξη των οφειλών που περιορίζουν την αποτελεσματικότητα του συστήματος. Η έκθεση καταλήγει κάνοντας λόγο για δομικές αδυναμίες στην έγκαιρη και αποτελεσματική είσπραξη βεβαιωμένων οφειλών πράγμα που απαιτεί θεσμικό επανασχεδιασμό και ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου.

Ενα βήμα πριν την σύγκρουση

Η αυξημένη αβεβαιότητα και ο ανεβασμένος πληθωρισμός δεν επέτρεψαν στην FED να μειώσει τα επιτόκια φέρνοντας ακόμα ένα βήμα πιο κοντά την σύγκρουση με τον Λευκό Οίκο. Ως εκ τούτου, το κόστος δανεισμού παραμένει στο εύρος μεταξύ 4,25%-4,50%. Αυτή ήταν η πέμπτη συνεχόμενη συνεδρίαση χωρίς απόφαση, παρόλες τις πιέσεις του προέδρου Τραμπ για αποκλιμάκωση των επιτοκίων. Ενδεικτικό της σύγκρουσης που έρχεται και το γεγονός ότι τα δύο νεοδιοριζόμενα στελέχη του Τραμπ αν και μειοψήφησαν υποστήριξαν τη μείωση των επιτοκίων κατά 25 μονάδες βάσης. Όπως μεταδίδουν αναλυτές έχει από το 1993 να καταγραφεί αρνη-

τική ψήφος σε απόφαση νομισματικής πολιτικής.

Ασφαλιστική γύμνια

Η καταστροφική πυρκαγιά στην ορεινή Λεμεσό ανέδειξε μεταξύ άλλων την ασφαλιστική γύμνια που επικρατεί στην Κύπρο όσον αφορά στην ακίνητη ιδιοκτησία. Την ίδια στιγμή έχουν αναδειχθεί και παρανομίες σε καμένες περιουσίες που δεν θα μπορούσαν να ασφαλιστούν ακόμη και αν υπήρχε πρόθεση. Η κυβέρνηση, προκειμένου να αντιμετωπίσει το ζήτημα, προσφέρει κάποια στήριξη σε καμία όμως περίπτωση το κράτος δεν προτίθεται να νομιμοποιήσει τις παρανομίες. Ορθά όμως επισημαίνεται ότι η ασφαλιστική κουλτούρα στην

Η ΛΕΞΗ
ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιλογή Επενδυτικού Χαρτοφυλακίου

Επιλογή επενδυτικού χαρτοφυλακίου καλείται η διαδικασία κατά την οποία ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο αποφασίζει για συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία που θα έχει στην κατοχή του ή που θα βρίσκονται υπό τη διαχείρισή του. Βασικοί παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη κατά την επιλογή των περιουσιακών είναι η αναμενόμενη ποσοστιαία απόδοσή τους, ο βαθμός κινδύνου/ρίσκου λόγω αβεβαιότητας, καθώς και η ευκολία με την οποία μπορεί να ρευστοποιηθούν.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Κύπρο είναι από χαμηλή έως ανύπαρκτη με αποτέλεσμα το βάρος μεγάλων κρίσεων όπως αυτής να πέφτει στους ώμους των φορολογουμένων.

Δεν έπιασαν οι απειλές

Δεν επείγεται για νέα εμπορική συμφωνία η Ινδία με τις ΗΠΑ παρόλο που έχει ξεπεραστεί το ορόσημο της πρώτης Αυγούστου και τις απειλές Τραμπ ως η προσφιλής πρακτική του. Σύμφωνα με τον πρόεδρο Τραμπ, η Ινδία χωρίς νέα συμφωνία θα επιβαρυνθεί με εισαγωγικούς δασμούς 25% και αδιευκρίνιστο πέναλτι για εμπορικές πρακτικές με τρίτους που θεωρούνται εχθρικοί. Όπως μεταδίδουν αναλυτές η Ινδία θα αξιοποιήσει τον χρόνο για να υπογράψει εμπορικές συμφωνίες με άλλες χώρες και στο τέλος θα αξιολογήσει τα δεδομένα.

Τι πρέπει να κάνουμε για έναν καλό ύπνο

Της **ΚΑΡΟΛΑΪΝ ΧΟΠΚΙΝΣ ΛΕΓΚΑΣΠΙ**

Ο δρ Σουτζέι Κανσάγκρα περνάει αρκετό χρόνο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ώστε να έχει άποψη ακόμη και για ιδιόρρυθμες τεχνικές ύπνου. Συχνά, λέει ο Κανσάγκρα, γιατρός με ειδίκευση στον ύπνο στο Duke Health, αυτές δεν στηρίζονται σε ισχυρά επιστημονικά δεδομένα. Αν, για παράδειγμα, δείτε κάποιο βίντεο που υποστηρίζει ότι η ακρόαση χαλαρωτικών ήχων ή η πίεση σε συγκεκριμένα σημεία του καρπού μπορεί να σας κάνει να αποκοιμηθείτε μέσα σε δευτερόλεπτα, το πιθανότερο είναι πως δεν ευσταθεί. Ωστόσο, λέει ο Κανσάγκρα, υπάρχουν και ορισμένες στρατηγικές που βασίζονται σε σοβαρή επιστημονική τεκμηρίωση. Ρωτήσαμε τον ίδιο, καθώς και ακόμη τέσσερις ειδικούς στον ύπνο για τεχνικές που κυκλοφορούν στο Διαδίκτυο και μπο-

Αν χρησιμοποιείτε ταινία για το ροχαλπτό αντί να επισκεφθείτε γιατρό, υπάρχει ο κίνδυνος να μείνει αδιάγνωστη μια πραγματική πάθηση.

ρούν να βοηθήσουν κάποιον να αποκοιμηθεί και να παραμείνει κοιμισμένος. Δείτε ποιες προτείνουν να δοκιμάσετε – και ποιες να αποφύγετε.

Ταινία στο στόμα

Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κυκλοφορεί η άποψη ότι το κλείσιμο του στόματος με κολλητική ταινία φιλική προς το δέρμα μπορεί να αποτρέψει το ροχαλπτό και να βελτιώσει τον ύπνο, καθώς αναγκάζει το άτομο να αναπνέει από τη μύτη. Αν και η αναπνοή από τη μύτη μπορεί να συμβάλει στη μείωση του ροχαλπτού, δεν υπάρχουν επαρκή επιστημονικά στοιχεία που να τεκμηριώνουν ότι η χρήση ταινίας στο στόμα βελτώνει την ποιότητα του ύπνου, αναφέρει ο δρ Ακινμπολάτζι Ακινμπολά, γιατρός με ειδίκευση στην ιατρική του ύπνου στο Πανεπιστήμιο της Μινнесότα. Το συστηματικό ροχαλπτό μπορεί να αποτελεί σύμπτωμα αποφρακτικής υπνικής άπνοιας. Αν χρησιμοποιείτε ταινία για το ροχαλπτό αντί να επισκεφθείτε γιατρό, υπάρχει

ALBERT TERCERO/THE NEW YORK TIMES

ο κίνδυνος να μείνει αδιάγνωστη μια πραγματική πάθηση και να μη ληφθεί η κατάλληλη θεραπεία, τονίζει ο Κανσάγκρα.

Εκθεση στο μπλε φως

Το μπλε φως, αυτό που εκπέμπεται από ηλεκτρονικές συσκευές όπως τηλεοράσεις, smartphones, φορητοί υπολογιστές και λαμπτήρες έντονου φωτισμού, μπορεί να ξεγυλάσει τον εγκέφαλο και να τον κάνει να νομίζει ότι είναι μέρα, κρατώντας σας σε εγρήγορση, εξηγεί ο Αντριου Γ. ΜακΧιλ, ειδικός στην ιατρική του ύπνου και στους κirkάδιους ρυθμούς στο Πανεπιστήμιο Υγείας και Επιστημών του Ορεγκον. Κάθε τάση που ενθαρρύνει την αποφυγή έκθεσης στο μπλε φως πριν από τον ύπνο (ή την αντικατάσταση των λαμπτήρων που εκπέμπουν μπλε φως στο σπίτι με πορτοκαλί ή κόκκινο φως), πιθανότατα θα σας βοηθήσει να κοιμηθείτε, σημειώνουν οι ειδικοί. Ο Ακινμπολά προτείνει να χαμηλώνετε τα φώτα και να περιορίζετε

τη χρήση ηλεκτρονικών συσκευών μία έως τρεις ώρες πριν από τον ύπνο. Ακόμα και μείωση της έκθεσης μόλις 30 λεπτά πριν από τον ύπνο μπορεί να φανεί ωφέλιμη, λέει ο Κανσάγκρα. Ωστόσο, μη θεωρείτε δεδομένο ότι ορισμένα προϊόντα ή λειτουργίες, όπως τα γυαλιά που μπλοκάρουν το μπλε φως ή οι λειτουργίες φίλτρου μπλε φωτός στις ηλεκτρονικές συσκευές, μειώνουν την έκθεση σε βαθμό που να βελτιώνει τον ύπνο. Δεν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ότι φίλτραρουν αρκετό μπλε φως ώστε να έχουν αυτό το αποτέλεσμα, σύμφωνα με τη δρ Αντζέλα Χόλιντνι-Μπέλ, γιατρό με ειδίκευση στον ύπνο στο Σικάγο.

Συμπληρώματα ως υπνωτικά

Ο Μπράιαν Τζόνσον, επιχειρηματίας στον τομέα της τεχνολογίας και influencer σε θέματα μακροζωίας, αναφέρει ότι παίρνει κάθε βράδυ μια χαμηλή δόση μελατονίνης –ως μέρος του περιήλοκου καθημερινού του προγράμματος με συμπληρώματα διατροφής–

για να τον βοηθήσει να πετύχει έναν τέλειο ύπνο. Ο Αντριου Χάμπερμαν, νευροεπιστήμονας και δημοφιλής παρουσιαστής podcast, υποστηρίζει ότι ορισμένοι τύποι συμπληρωμάτων μαγνησίου μπορούν να μειώσουν τον «χρόνο μετάβασης στον ύπνο» και να ενισχύσουν τον βαθύτερο ύπνο. Παρότι αυτά τα συμπληρώματα μπορεί να είναι χρήσιμα σε ορισμένες περιπτώσεις –η μελατονίνη, για παράδειγμα, μπορεί να βοηθήσει στην προσαρμογή σε νέα ζώνη ώρας, και υπάρχουν κάποιες ενδείξεις ότι τα συμπληρώματα μαγνησίου ίσως βοηθούν ορισμένα άτομα να αποκοιμηθούν πιο γρήγορα–, οι ειδικοί με τους οποίους μιλήσαμε δεν συνιστούν τη χρήση αυτών των συμπληρωμάτων ως τακτικά βοηθήματα ύπνου ή ως θεραπείες για χρόνια αιπνία. Είναι απίθανο να είναι τοξικά όταν λαμβάνονται σύμφωνα με τις οδηγίες, σημειώνει ο Κανσάγκρα. Ωστόσο, μπορεί να είναι ακριβά και δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς, επομένως μπορεί να ξοδεύετε χρήματα για κάτι που δεν έχει αποδειχθεί ότι βοηθάει. Επιπλέον, μπορεί να καταλήξουν να λειτουργούν ως δεκανίκια για ένα ενδεχομένως πιο σοβαρό πρόβλημα ύπνου που θα χρειαζόταν διάγνωση και θεραπεία.

Καταγραφή ανησυχιών

Είτε χρησιμοποιείτε ένα ειδικό ημερολόγιο είτε ένα φύλλο χαρτί, το να καταγράφετε σκέψεις που σας προκαλούν άγχος πριν από τον ύπνο –όπως προτείνουν κάποιοι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης– μπορεί να σας βοηθήσει να κοιμηθείτε, λέει η Χάρβεϊ. Όταν αφιερώνετε χρόνο για να καταγράψετε τις ανησυχίες σας, σημειώνοντας φόβους, δυσκολίες ή προβλήματα που προσπαθείτε να επιλύσετε, ο εγκέφαλος έχει την ευκαιρία να τα επεξεργαστεί προτού προσπαθήσετε να κοιμηθείτε. Αν δεν αφιερώσετε αυτόν τον χρόνο –ιδανικά περίπου δύο ώρες πριν από τον ύπνο–, προσθέτει η Χάρβεϊ, υπάρχει κίνδυνος να μείνετε ξύπνιοι στο κρεβάτι με το μυαλό σας να δουλεύει ασταμάτητα. Ο Ακινμπολά συμφωνεί ότι η καταγραφή των ανησυχιών σε ημερολόγιο μπορεί να βοηθήσει στον ύπνο. Συνιστά, ωστόσο, να το κάνετε εκτός υπνοδωματίου, ώστε να μη δημιουργηθεί αρνητικός συσχετισμός ανάμεσα στο κρεβάτι και στις αγχωτικές σκέψεις.

Δοκιμάστε νοτικές ασκήσεις

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι γεμάτα με νοτικές τεχνικές για τον ύπνο –όπως η κλασική μέθοδος «μέτρησης προβάτων»– που απαιτούν μόνο τη φαντασία μας. Μια άσκηση, η λεγόμενη γνωστική αναδιάρθρωση, περιλαμβάνει την επιλογή μιας λέξης (για παράδειγμα, «φράλινα») και την προσπάθεια να σκεφτείτε όσο το δυνατόν περισσότερες λέξεις που ξεκινούν με το ίδιο γράμμα («φ»). Επειτα, προχωράτε σε λέξεις που αρχίζουν με το δεύτερο γράμμα («α»), μετά με το τρίτο και ούτω καθεξής μέχρι να σας πάρει ο ύπνος. Μια άλλη νοτική άσκηση περιλαμβάνει το να φανταστείτε ένα οικείο σπίτι (όχι το δικό σας) και να περπατήσετε νοερά από δωμάτιο σε δωμάτιο. Ανακαλέστε το με όσο το δυνατόν περισσότερες λεπτομέρειες, εστιάζοντας σε πόρτες, έπιπλα και έργα τέχνης. Κάποιοι χρήστες του TikTok λένε ότι αυτή η τεχνική λειτουργεί τόσο αποτελεσματικά, που δεν προλαβαίνουν να φτάσουν στον επάνω όροφο, γιατί έχουν ήδη αποκοιμηθεί. Αν και αυτές οι μέθοδοι δεν έχουν μελετηθεί διεξοδικά, είναι λογικό –τουλάχιστον θεωρητικά– να βοηθούν ορισμένους ανθρώπους να κοιμηθούν, αναφέρει η Αλισον Χάρβεϊ, καθηγήτρια και κλινική ψυχολόγος στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Μπέρκλεϊ. Τέτοιες νοτικές ασκήσεις μπορούν να σας αποσπάσουν από σκέψεις ή ανησυχίες που προκαλούν άγχος και ίσως σας κρατούν ξύπνιοι, εξηγεί. Ωστόσο επισημαίνει ότι δεν είναι αποτελεσματικές για όλους – και ότι θα πρέπει να αποτελούν μόνο μία από τις πολλές στρατηγικές που αξιοποιείτε για να κοιμηθείτε.

wizguide

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2025

• WIZ GUIDE USERS RATINGS •

50 Best BARS

2025

wiz-guide.com

10/8

Έχεις κάρτες
της Τράπεζας Κύπρου;
Έχεις ανταμοιβή

Τράπεζα Κύπρου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή 10 Αυγούστου 2025

www.hkathmerini.com

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Χωρίς άδεια λειτουργεί ένα στα τρία καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης στην Κύπρο. Ειδικότερα περίπου το 33% των τουριστικών καταλυμάτων τύπου Airbnb στην Κύπρο παραμένουν εκτός νομικού πλαισίου. Το υφυπουργείο Τουρισμού, επιδιώκει την άμεση εγγραφή τους στο μητρώο που διατηρεί και ως εκ τούτου, πραγματοποιεί συνεχείς εκστρατείες για τον εντοπισμό καταλυμάτων που λειτουργούν χωρίς εγγραφή στο μητρώο. Οι εκστρατείες αυτές περιλαμβάνουν τόσο επιτόπιους ελέγχους όσο και ψηφιακή επιτήρηση, με στόχο την καταγραφή και τη συμμόρφωση όλων με το θεσμικό πλαίσιο. Οι αρνητικές επιπτώσεις της ραγδαίας αύξησης του αριθμού των παράνομων καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης δεν αφορούν μόνο τη στέρηση εσόδων από το κράτος αλλά και την όξυνση του προβλήματος της «παραξενοδοχείας», ασκώντας παράλληλα πίεση στο προβληματικό στεγαστικό ζήτημα της χώρας.

Στην τσιμπίδα

Σήμερα φαίνεται ότι άνοιξε ο δρόμος για τις διώξεις των παράνομων ιδιοκτητών ακινήτων ενοικίασης βραχυχρόνιας διάρκειας καθώς το υφυπουργείο Τουρισμού έχει ήδη προχωρήσει

Στην Πάφο, Αμμόχωστο και Λάρνακα βρίσκονται τα περισσότερα καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης που ανήκουν στην πλατφόρμα της Airbnb.

σε λήψη μέτρων εναντίον των προσώπων που διαχειρίζονται τα συγκεκριμένα καταλύματα. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το υφυπουργείο Τουρισμού, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, διενεργεί τακτικούς και στοχευμένους ελέγχους για την πάταξη της παράνομης λειτουργίας τουριστικών καταλυμάτων. Σε περιπτώσεις που στοιχειοθετείται παράνομη λειτουργία καταλύματος, το υφυπουργείο Τουρισμού προβαίνει σε λήψη μέτρων εναντίον των προσώπων που τα διαχειρίζονται. Πιο συγκεκριμένα, όπως πληροφορούμαστε, μέχρι σήμερα έχουν καταγγελθεί και θα κληθούν να λογοδοτήσουν για παράνομη ενοικίαση μέσω πλατφορμών περισσότεροι από 100 ιδιοκτήτες αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων που λειτουργούσαν χωρίς την απαιτούμενη εγγραφή στο σχετικό μητρώο. Σύμφωνα με τη διαδικασία οι φάκελοι θα παραπεμφθούν στη Νομική Υπηρεσία και, εφόσον υπάρχουν επαρκή στοιχεία, θα ασκούνται ποινικές διώξεις. Μετά

την έναρξη των πρώτων ποινικών και διοικητικών διώξεων κατά ιδιοκτητών που λειτουργούν καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης χωρίς την απαραίτητη άδεια, το υφυπουργείο Τουρισμού φαίνεται αποφασισμένο να προχωρήσει σε πιο αυστηρή εφαρμογή του νόμου, με στόχο την αποκατάσταση της διαφάνειας και τη διασφάλιση των δημοσίων εσόδων. Ταυτόχρονα αξίζει να σημειώσουμε ότι ορισμένες πλατφόρμες πλέον ζητούν τον αριθμό άδειας πριν να επιτρέψουν στον ιδιοκτήτη να δημοσιεύσει το ακίνητο του.

Παράλληλα, σε εκκρεμότητα παραμένει η ψήφιση του εναρμονιστικού νομοσχεδίου που κατέθεσε το υφυπουργείο Τουρισμού για τη ρύθμιση των καταλυμάτων βραχυπρόθεσμης μίσθωσης. Σκοπός του νομοσχεδίου που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο είναι η τροποποίηση του βασικού νόμου ώστε να διασφαλιστεί η εφαρμογή στη Δημοκρατία των διατάξεων του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1025 του Ευρωπαϊκού

Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Απριλίου 2024. Όπως τονίζεται, ο κανονισμός αποσκοπεί μεταξύ άλλων στην εναρμόνιση των απαιτήσεων καταχώρισης για τους εκμισθωτές και τα ακίνητα, που προσφέρονται για βραχυχρόνια μίσθωση, στην αποσαφήνιση των κανόνων για τη διασφάλιση της προβολής και του ελέγχου των αριθμών καταχώρισης και στον εξορθολογισμό της κοινοχρησίας στατιστικών στοιχείων και δεδομένων, μεταξύ επιγραμμικών πλατφορμών και των δημοσίων αρχών.

Επιπλέον, επιτρέπει την περαιτέρω χρήση των στατιστικών στοιχείων σε συγκεντρωτική μορφή από αρμόδιες αρχές και ερευνητές και δημιουργεί ένα αποτελεσματικό πλαίσιο εφαρμογής. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του νομοσχεδίου, τα κράτη μέλη θα παρακολουθούν την εφαρμογή αυτού του πλαισίου διαφάνειας και θα θεσπίσουν σχετικές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στον κανονισμό.

Οι αριθμοί

Μέχρι σήμερα, στο μητρώο αυτοεξυπηρετούμενων καταλυμάτων έχουν εγγραφεί πέραν των 8.500 μονάδων βραχυχρόνιας μίσθωσης, οι οποίες αντιστοιχούν σε περισσότερες από 38.000 κλίνες. Από τις 8.500 εγγραφές στο σχετικό μητρώο τα 3900 καταλύματα με 17.776 κλίνες βρίσκονται στην Πάφο. Ακολουθεί η επαρχία Αμμοχώστου στις εγγραφές στο μητρώο με συνολικά 1775 καταλύματα δυναμικής 9034 κλινών, η Λάρνακα με 1139 καταλύματα τα οποία διαθέτουν 4258 κλίνες, η Λεμεσός με 962 καταλύματα και συνολικά 3650 κλίνες και τέλος η Λευκωσία με μόλις 295 καταλύματα, δυναμικής 1106 κλινών.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι παρόλο που δεν παρατηρείται σημαντική αύξηση στις νέες εγγραφές το τελευταίο διάστημα, ο ρυθμός εγγραφής παραμένει σταθερός. Στο μεταξύ, τον Απρίλιο οι εγγραφές στο σχετικό μητρώο είχαν ανέλθει στις 8.248 ενώ τον Απρίλιο του

2023, μόλις 4.765 καταλύματα είχαν προχωρήσει σε εγγραφή. Αναφορικά με τον συνολικό αριθμό των καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης τύπου Airbnb εκτιμάται ότι ξεπερνά τις 12.000 χωρίς σε αυτόν τον αριθμό να συμπεριλαμβάνονται τα καταλύματα των αγροτουριστικών περιοχών. Πρώτη με διαφορά φαίνεται να είναι η Πάφος όπου εντοπίζεται το 37% του συνόλου των αυτοεξυπηρετούμενων τουριστικών καταλυμάτων. Στην επόμενη θέση βρίσκεται η ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου, η Λεμεσός και η Λάρνακα. Στην τελευταία θέση βρίσκεται η πρωτεύουσα όπου η ζήτηση όπως και στην ξενοδοχειακή βιομηχανία με τις κλίνες έτσι και στη βραχυχρόνια μίσθωση δεν φτάνει την ζήτηση των παραλιακών πόλεων.

Στον αντίποδα

Μια φυσική εξέλιξη της τουριστικής αγοράς, ανταποκρινόμενη στις νέες παγκόσμιες τάσεις αποτελεί η ανάπτυξη της αγοράς των αυτοεξυπηρετούμενων τουριστικών καταλυμάτων αναφέρει στην «Κ» ο πρόεδρος του Συνδέσμου Κωνσταντίνος Καρακόντης. Αναφορικά με τον αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ βραχυχρόνιων μισθώσεων και ξενοδοχείων τονίζει ότι δεν αντικατοπτρίζει την πραγματικότητα καθώς τα δύο απευθύνονται σε διαφορετικά τμήματα της αγοράς και καλύπτουν διαφορετικές ανάγκες. Ο κ. Καρακόντης επισήμανε ότι ο Συνδέσμος ενθαρρύνει τα μέλη του και όλους τους ιδιοκτήτες να εγγραφούν στο μητρώο, καθώς η διαφάνεια, η νομιμότητα και η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών αποτελούν θεμέλιο της φιλοσοφίας του. Προς αυτή την κατεύθυνση, πρόσθεσε ότι ο Συνδέσμος ανέλαβε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες συμπεριλαμβανομένων ενημερωτικών εκστρατειών, παροχή υποστήριξης, συνεργασία με τις Αρχές και άμεση καταγγελία παρανομίας. Ο πρόεδρος του Συνδέσμου των Airbnb υποστήριξε ότι η αύξηση του κόστους στέγασης είναι ένα πολυπαραγοντικό φαινόμενο και τα ακίνητα που διατίθενται για βραχυχρόνια μίσθωση αποτελούν ένα μικρό μόνο ποσοστό του συνολικού οικιστικού αποθέματος (3,5%), επομένως, η στοχοποίηση ενός μόνο τομέα της οικονομίας δεν προσφέρει λύσεις. «Τα καταλύματά μας προσελκύουν νέα ρεύματα τουριστών που ίσως να μην επισκέπτονταν ποτέ τη χώρα μας αν οι επιλογές διαμονής περιοριζόνταν στα παραδοσιακά ξενοδοχεία» είπε χαρακτηριστικά ο κ. Καρακόντης. Εξάλλου σημείωσε πως ο τομέας των αυτοεξυπηρετούμενων τουριστικών καταλυμάτων αποτελεί έναν καταλύτη για την προσέλκυση νέων αγορών, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας.

Ερχονται αλλαγές στην ΕΤΑΠ Πάφου

Μεγάλη δυναμική από την πολωνική αγορά - Η επαρχία συγκεντρώνει το 37% του συνόλου των Airbnb

Συνέντευξη στη **ΔΩΡΙΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Τους στόχους του για την Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Περιφέρειας Πάφου αναλύει ο πρόεδρος της Μιχάλης Μίτας, ο οποίος πρόσφατα εξελέγη στην προεδρία. Ο κ. Μίτας σε συνέντευξή του στην «Κ» τονίζει ότι προγραμματίζει τη δημιουργία υποεπιτροπών για το κάθε ζήτημα και επισημαίνει τα δυνατά σημεία της επαρχίας, τις διαχρονικές αδυναμίες, αλλά και τις προοπτικές για την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της Πάφου. Ο κ. Μίτας λέει επίσης πως στόχος του είναι να συνεχίσουν την καλή δουλειά που επιτεύχθηκε τα τελευταία χρόνια και όπως αναφέρει: «Αυτό φαίνεται και από τις επιδόσεις που σημειώνει η Πάφος».

—Ποιοι είναι οι στόχοι σας ως πρόεδρος της ΕΤΑΠ και ποια ζητήματα θέτετε ψηλά στην ατζέντα σας;
—Ο στόχος μου είναι να συνεχίσουμε την καλή δουλειά που επιτεύχθηκε τα τελευταία χρόνια. Αυτό φαίνεται και από τις επιδόσεις που σημειώνει η Πάφος. Εκεί όπου εντοπίζονται προβλήματα είναι η προβολή της Πάφου τόσο στους τουρίστες όσο και στους ντόπιους. Την ίδια ώρα, εμείς θα δώσουμε ιδιαίτερη σημασία στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου της Πάφου η οποία είναι ούτως ή άλλως πιο μεγάλη και φτάνει μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου. Η ανάγκη για καταπολέμηση της εποχικότητας είναι στο

επίκεντρο, με στόχο την επέκταση της τουριστικής περιόδου και την προσέλκυση επισκεπτών και κατά τους χειμερινούς μήνες μέσω μορφών όπως αγροτουρισμός, αθλητικός τουρισμός και συνεδριακός τουρι-

Είμαστε πίσω σε αξίες και έσοδα τον Ιούνιο και Ιούλιο συγκριτικά με πέρσι - Ελπίζουμε ότι ο Αύγουστος, ο Σεπτέμβριος και ο Οκτώβριος θα καλύψουν τη διαφορά.

σμός. Η Πάφος διαθέτει όλα τα συγκριτικά πλεονεκτήματα—πολιτιστική κληρονομιά, αυθεντικότητα, φυσική ομορφιά—ωστόσο η μελλοντική της θέση στον τουριστικό χάρτη θα εξαρτηθεί από τον στρατηγικό σχεδιασμό, την προσβασιμότητα και τη συνεργασία όλων των φορέων. Επιπλέον, η μειωμένη συνδεσιμότητα, σε συνδυασμό με γεωπολιτικά ζητήματα, επηρεάζει αρνητικά την τουριστική ροή. Ειδικά από αγορές όπως το Ισραήλ, που ήταν πολύ δυνατή μέχρι πρόσφατα.
—Ποιες δράσεις προγραμματίζετε για την προβολή της Πάφου;
—Η Πάφος καλείται να επανατο-

Εστιάζουμε στην ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού όπως ο αγροτουρισμός, ο αθλητικός και ο πολιτιστικός τουρισμός, λέει ο νεοεκλεγείς πρόεδρος της ΕΤΑΠ Πάφου Μιχάλης Μίτας.

ποητηθεί στον τουριστικό χάρτη με σύγχρονες υποδομές, στοχευμένες αγορές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Προγραμματίζουμε μια δράση σε συνεργασία με τον Δήμο Πάφου περί τα τέλη Αυγούστου. Αφορά την προβολή της ανακαινισμένης της παλιάς πόλης και θα καλέσουμε ταξιδιωτικούς πράκτορες και δημοσιογράφους. Αυτή η πρωτοβουλία θα ενισχύσει την προσπάθεια για ανάδειξη της ανακαινισμένης παλιάς πόλης και βελτίωση της εμπορικής δραστηριότητας στο ιστορικό κέντρο.

—Η επέκταση των αερολιμένων εκτιμάται ότι μπορεί να αποτελέσει

μοχλό ενίσχυσης της αεροπορικής συνδεσιμότητας της Πάφου;

—Η επέκταση του αεροδρομίου είναι θετικό βήμα, αλλά χρειάζεται καλύτερος σχεδιασμός. Σίγουρα θα βοηθήσουν οι εργασίες, διότι το αεροδρόμιο έχει μεγάλο πρόβλημα σε περίοδο αιχμής. Επιπλέον, το αεροδρόμιο Πάφου χρειάζεται περισσότερες πτήσεις, ειδικά από μη παραδοσιακές αγορές. Η επέκτασή του είναι θετικό βήμα, αλλά χρειάζεται καλύτερος σχεδιασμός.

—Ποια είναι η θέση σας αναφορικά με τη ραγδαία αύξηση των Airbnb και ειδικά στην Πάφο;

—Δεν είμαστε αντίθετοι με το

μοντέλο, αρκεί να υπάρχει σωστός έλεγχος και θεσμικό πλαίσιο. Διότι νομίζω ότι αποτελεί πρόβλημα της νομοθεσίας για να ρυθμιστεί καλύτερα η υφιστάμενη νομοθεσία. Εκτός αυτού θα επιδιώξουμε το Airbnb να είναι πιο οργανωμένο με κτίρια για αποκλειστική χρήση. Μέσω της οργάνωσης τους μπορεί να ελεγχθεί και η παρανομία. Ωστόσο θα πρέπει να αναφέρουμε ότι πλέον οι πλατφόρμες αρχίζουν και ζητούν τον αριθμό άδειας πριν να επιτρέψουν στον ιδιοκτήτη να δημοσιεύσει το ακίνητο και αυτό είναι ιδιαίτερα θετικό. Η Πάφος έχει το 37% του συνόλου των αυτοεξυπηρετούμενων τουριστικών καταλυμάτων.

—Γίνονται προσπάθειες αναβάθμισης των ξενοδοχείων της Πάφου στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος της επαρχίας;

—Εκτιμώ ότι το ξενοδοχειακό μας προϊόν είναι γερασμένο. Χρειάζονται επενδύσεις σε υποδομές και ανακαινίσεις μονάδων. Οι τουρίστες πλέον αναζητούν αυθεντικότητα, εμπειρίες, μικρά boutique καταλύματα. Δεν ελκύονται πλέον από τα τεράστια ξενοδοχεία. Οι απαιτήσεις των επισκεπτών σήμερα είναι πάρα πολύ υψηλές και επιδιώκουν το value for money. Σε επίπεδο υποδομών, γίνεται λόγος για γήρανση του ξενοδοχειακού προϊόντος, με πολλές μονάδες να μην ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις των ταξιδιωτών, οι οποίοι στρέφον-

ται όλο και περισσότερο σε μικρές, εξατομικευμένες μονάδες με αυθεντική εμπειρία.

—Πώς έχει κινηθεί η τουριστική αγορά φέτος στην Πάφο;

—Η αίσθησή μου είναι ότι φέτος είμαστε πίσω και σε κρατήσεις και σε έσοδα. Ιδίως ο Ιούνιος και ο Ιούλιος είναι αρκετά πίσω σε σχέση με τους αντίστοιχους περσινούς μήνες. Στον αντίποδα, ο χειμώνας μας ήταν πολύ καλός. Ελπίζω να σταματήσει αυτή η κάθοδος, διότι βλέπουμε και πολλές ακυρώσεις τον Αύγουστο, Σεπτέμβριο και Οκτώβριο από τις παραδοσιακές μας αγορές.

—Ποιες αγορές προσελκύει διαποικνικά η Πάφος;

—Πρώτη αγορά παραδοσιακά είναι η Αγγλία και αποτελεί μια αγορά που αυξάνεται και συνεχώς. Σε καλή επίπεδα είναι ακόμα οι σκανδιναβικές χώρες, η Γερμανία και η Πολωνία η οποία είναι ιδιαίτερα υποσχόμενη αγορά. Οφείλουμε να δουλέψουμε συntonισμένα και με μεγαλύτερο επαγγελματισμό. Η βιωσιμότητα είναι το κλειδί.

—Τι αλλαγές προγραμματίζετε για την ΕΤΑΠ προς ενίσχυση της διαφάνειας;

—Θα θέσω επί τάπητος τη δημιουργία υποεπιτροπών οι οποίες θα ασχολούνται με ένα συγκεκριμένο ζήτημα είτε αυτό είναι οι διαγωνισμοί, είτε είναι η ύπαιθρος, είτε είναι οι προσφορές, τα οικονομικά, ή η προβολή. Αυτό εκτιμώ ότι θα ενισχύσει τη διαφάνεια.

Επιδίωξη η επανεκκίνηση του αγροτουρισμού

Τα περισσότερα αγροτουριστικά καταλύματα βρίσκονται στα χωριά Λόφου, Βουνί, Ομοδος και Άρσος

Της ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Τριπλό πλαίσιο μέτρων για την επανδραστηριοποίηση της αγροτουριστικής δραστηριότητας αποφάσισε το Υπουργικό Συμβούλιο με κύρια επιδίωξη να δώσει ώθηση στις μικρές τουριστικές επιχειρήσεις της υπαίθρου να ανακάμψουν από τις ολέθριες συνέπειες που άφησε πίσω της η πυρκαγιά στην ορεινή Λεμεσό. Ο υφυπουργός Τουρισμού Κώστας Κουμής ανακοίνωσε συγκεκριμένα την καταβολή εφάπαξ οικονομικής ενίσχυσης ανά κλίνη, την καταβολή εφάπαξ οικονομικής ενίσχυσης επί του κύκλου εργασιών και την προκήρυξη σχεδίου εργώριου τουρισμού. Στόχος είναι να ενισχύσει τις αγροτουριστικές επιχειρήσεις που λειτουργούν στις πληγείσες από τη φονική πυρκαγιά περιοχές της Λεμεσού. Όπως πληροφορούμαστε, τα περισσότερα αγροτουριστικά καταλύματα εντοπίζονται στη Λόφο, το Βουνί, το Όμοδος και το Άρρος.

Οι μικρές τουριστικές επιχειρήσεις στην ύπαιθρο αντιμετωπίζουν μια σειρά από επιχειρησιακές και οικονομικές προκλήσεις και παλεύουν για επιβίωση. Οι περισσότερες αφορούν μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις, οι οποίες στήριζονταν στον αγροτουρισμό για να παραμείνουν βιώσιμες. Οι γπάμενοι μήνες αναμένεται να καταδείξουν κατά πόσο τα συγκεκριμένα μέτρα θα τονώσουν τον αγροτουρισμό της ορεινής Λεμεσού και θα επιφέρουν αποτελέσματα για τις μικρές τουριστικές επιχειρήσεις της ύπαιθρου. Εξάλλου, ο υφυπουργός Τουρισμού διευκρίνισε πως τα μέτρα δεν αφορούν αποζημιώσεις για ζημιές λόγω πυρκαγιών, αλλά εστιάζουν στη γενική αναβάθμιση και στήριξη της

αγροτουριστικής δραστηριότητας, προκειμένου να διατηρηθεί η πολιτιστική ταυτότητα, να ενισχυθεί η τοπική οικονομία και να δοθούν κίνητρα για βιώσιμη ανάπτυξη.

Τα μέτρα

Τα μέτρα δεν αφορούν μόνο επιχειρήσεις που υπέστησαν ζημιές λόγω πυρκαγιών, αλλά αποσκοπούν ευρύτερα στην ενίσχυση στις τουριστικές και επιχειρησιακές ετοιμότητες. Στο πλαίσιο των αναποφάσεων, προβλέπεται η καταβολή εφάπαξ οικονομικής ενίσχυσης ύψους €1.000 ανά διαθέσιμη κλίνη για όλα τα τουριστικά καταλύματα που λειτουργούν εντός παραδοσιακών οικοδομών στις πληγείσες περιοχές. Το μέτρο αυτό στοχεύει στην άμεση οικονομική ανακούφιση των ιδιοκτητών καταλυμάτων και στην υποστήριξη της βιωσιμότητας των μικρών μονάδων φιλοξενίας. Συμπληρωματικά προς την ενίσχυση ανά κλίνη, αποφασίστηκε και η καταβολή εφάπαξ οικονομικής ενίσχυσης ύψους 40% επί του κύκλου εργασιών (βάσει δεδομένων προηγούμενων περιόδων), για τις ίδιες επιχειρήσεις που στεγάζονται σε παραδοσιακές υποδομές. Η κίνηση αυτή αποσκοπεί στο να αντισταθμίσει τη μειωμένη τουριστική δραστηριότητα που παρατηρείται στις πληγείσες περιοχές, ενισχύοντας παράλληλα την επιχειρησιακή ρευστότητα των μονάδων.

Ως τρίτο πυλώνα στήριξης, το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε την προκήρυξη σχεδίου ενθάρτυσης τουρισμού για την περίοδο 1 Ιανουαρίου έως 30 Ιουνίου 2026. Το πρόγραμμα θα αφορά επιχορηγημένες διακοπές σε επιχειρήσεις που εδρεύουν και λειτουργούν εντός των πληθυσμίων περιοχών,

Με θετικό φακό είδε τα μέτρα η Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού, ενώ παράλληλα ετοιμάζει διαδικτυακή καμπάνια προβολής της περιοχής για παρότρυνση του κοινού να επισκεφθεί την περιοχή και να στηρίξει τις τοπικές επιχειρήσεις.

Το πακέτο μέτρων του υφυπουργείου Τουρισμού συμπεριλαμβάνει την καταβολή εφάπαξ οικονομικής ενίσχυσης ανά κλίνη, την καταβολή εφάπαξ οικονομικής ενίσχυσης επί του τζίρου και την προκήρυξη σχεδίου εγχώριου τουρισμού.

με στόχο την ενίσχυση της τουριστικής ζήτησης και τη διατήρηση της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας κατά τους μήνες χαμηλής επισκεψιμότητας.

Διαδικτυακή καμπάνια

Ικανοποιημένη με τα μέτρα που εξήγγειλε το αρμόδιο υφυπουργείο δηλώνει σε πρώτη φάση η Κυπριακή Έταιρεια Αγροτουρισμού (ΚΕΑ). Όπως σημειώνει στην «Κ» η πρόεδρος της Αννίτα Δημητριάδου με πρωτοβουλία της ΚΕΑ και μετά από αιτήματα των μελών της, επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή το υφυπουργείο Τουρισμού πρόωθισε συγκεκριμένη πρόταση στο Υπουργείο Συμβούλην η οποία εγκρίθηκε. Την ίδια ώρα

η και Δημητριάδου ανέφερε ότι παραβλήθηκαν τα μέτρα στήριξης που αναγκαιώθηκαν η ΚΕΑ θα προχωρήσει με διαδικτυακή καμπάνια προβολής της περιοχής για παράτρηση του κοινού να επισκεφθεί την περιοχή και να στηρίξει τις τοπικές επιχειρήσεις. Οι ιδιοκτήτες των καταλυμάτων καταβάλουν μεγάλη προσπάθεια να επαναφέρουν τα καταλύματα στην προηγούμενη τους κατάσταση και παρότι κάποια δεν κάνουν αντιμετώπιζούν σωρεία προβλημάτων για την αποκατάσταση του εξοπλισμού τους, τη διατήρηση του προσωπικού και την επανάλειψή τους κάτω από αντίξοες συνθήκες ούτως ώστε να επιτευχθεί η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων τους επισήμανε ο πρόεδρος της ΚΕΑ.

Το πακέτο του επιχειρείν

Το επιχειρείν δεν έμεινε εκτός από τα μέτρα της κυβέρνησης για την άμεση ανακούφιση και στήριξη των πληγέντων από τις πρόσφατες καταστροφικές πυρκαγιές στη Επαρχία Λεμεσού. Ειδικότερα το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την πρόταση του υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας Γιώργου Παπαναστασίου για την εφαρμογή δύο στοχευμένων Σχεδίων Στήριξης μικρών επιχειρήσεων που έχουν επηρεαστεί από την καταστροφική πυρκαγιά σε ορεινές περιοχές της Επαρχίας Λεμεσού. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο των εξαγγελιών του Προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Χριστοδουλίδη για στήριξη των πληγέντων επιχειρήσεων, το Υπουργείο θα προχωρήσει άμεσα, σε συνεργασία και συνεννόηση με τις συναρμοδίες κρατικές υπηρεσίες, στην εφαρμογή:

1. Σχεδίου αποζημίωσης για

Πρώτες Ύλεις, Εμπορεύματα, Προμήθειες και Αποθέματα που έχουν καταστραφεί από την πυρκαγιά ή λόγω της διακοπής του ηλεκτρικού ρεύματος.

2. Σχεδίου επαναδραστηριοποίησης και αποκατάστασης Μηχανολογικού Εξοπλισμού, το οποίο προνοεί, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα χορήγησης της οικονομικής ενίσχυσης σε δόσεις (προκαταβολή, ενδιάμεση ή/και τελική).

Η ενίσχυση, όπως εξήγησε ο αρμόδιος υπουργός, μπορεί να παραχωρηθεί βάσει του κανονισμού για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας με μέγιστο ποσό 300 χιλιάδων ευρώ ανά επιχείρηση σε περίπτωση που κάποια επιχείρηση εμπίπτει και στα δύο προαναφερθέντα σχέδια. Για το σχέδιο επανδραστηριοποίησης η οικονομική ενίσχυση μπορεί να χορηγείται σε δόσεις. Δηλαδή, με προκαταβολή για να ξεκινήσει η επανδραστηριοποίηση, μια ενδιδίμεση και μία τελική. Ο υφιστάμενος προϋπολογισμός του υπουργείου Ενέργειας, Επιχορήγησης και Βιομηχανίας με σκοπό να εκταμιευθεί άμεσα ένα αρχικό ποσό για να υποβοηθηθούν οι επιχειρήσεις, με την εκταμίευσή να ξεκινά την ερχόμενη εβδομάδα, ανέρχεται στο ποσό των 700 χιλιάδων ευρώ, ενώ για οποιοδήποτε πρόσθετο ποσό χρειαστεί, θα υπάρξει συνεισφορά από το υπουργείο Οικονομικών. Ενώ ο υπουργός Ενέργειας, ανακοίνωσε ότι, από τις πυρκαγιές στην ορεινή Δεμωσό έχουν επηρεαστεί 19 επιχειρηματικά υποστατικά 85 αποθήκες, τρία εστιατόρια και ένα κυλικείο, ο συγκεκριμένος αριθμός ενδέχεται να διαφοροποιηθεί καθώς το υπουργείο Εσωτερικών δεν έχει ακόμα ολοκληρώσει την καταγραφή των επηρεαζόμενων επιχειρήσεων.

The Black Range Nutrients

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Αντοχή
Ενέργεια - Τόνωση
*Ενίσχυση των
αρθρώσεων*

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

OSTEO JOINTS
COMPLEX
PLUS HYALURONIC ACID

♦♦♦ Fresh Freeze-dried

with micronutrients | sustained release

0% Sugar • Salt • GMD
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives

Food Supplement
30 capsules

Pharma
PHARMACEUTICAL LTD

VITORGAN[®]
www.pharmalead.gr

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι γεωπολιτικές και πολιτικές εξελίξεις επηρεάζουν άμεσα το επενδυτικό περιβάλλον και κατ' επέκταση τον τομέα των επενδυτικών ταμείων. Από την αστάθεια και τη συνεχιζόμενη αβεβαιότητα στη Μέση Ανατολή, μέχρι τις εξελίξεις στην εμπορική διαμάχη των ΗΠΑ με την Κίνα, την Ε.Ε. κι άλλες χώρες, ο επενδυτικός κόσμος βρίσκεται σε φάση ανασυρμολής στρατηγικών τινώντας γενικότερα μία στάση αναμονής μέχρι να ξεκαθαρίσουν οι εξελίξεις και να ληφθούν αποφάσεις. Στη συνέντευξη της στην «Κ» η πρόεδρος του Συνδέσμου Επενδυτικών Ταμείων Κύπρου (CIFA), Μαρία Παναγιώτου σημειώνει πως τα Επενδυτικά Ταμεία και οι διαχειριστές επενδύουν και σε πολλούς τομείς της κυπριακής οικονομίας με τις συνολικές επενδύσεις τους μέχρι σήμερα να έχουν ξεπεράσει τα 2,8 δισ. ευρώ. Την ίδια ώρα, η κα Παναγιώτου μιλάει για την ψηφισιολογία του Νόμου για τις ΚΕΔΟΣΕ και τη σημασία του που φέρει τη «σφραγίδα» του Συνδέσμου, ενώ τονίζει ότι η Κύπρος σήμερα είναι πολλά περισσότερα από ένας φορολογικά φιλικός προορισμός.

—Πώς θα περιγράφατε τη διαδρομή της Κύπρου στον τομέα των Επενδυτικών Ταμείων την τελευταία δεκαετία;

—Η πορεία μας στον τομέα των Επενδυτικών Ταμείων αντικατοπτρίζει τη συλλογική μας ικανότητα να μετατρέπουμε την κρίση σε ευκαιρία. Το 2013, η Κύπρος αντιμετώπιζε μια από τις πιο δύσκολες περιόδους στην οικονομική της ιστορία. Τότε ήταν που λήφθηκε η στρατηγική απόφαση να επενδύσουμε σε νέα μοντέλα ανάπτυξης, πιο εξωστρεφή, διαφοροποιημένα και βιώσιμα. Ένας από αυτούς τους τομείς ήταν ο τομέας των Επενδυτικών Ταμείων. Με θεσμικές παρεμβάσεις, νέα νομοθεσία, την ίδρυση του CIFA και την υιοθέτηση ευρωπαϊκών προτύπων, καταφέραμε να δημιουργήσουμε ένα ανταγωνιστικό οικοσύστημα. Σταδιακά εισήχθησαν

Τα Επενδυτικά Ταμεία και οι διαχειριστές επενδύουν και σε πολλούς τομείς της κυπριακής οικονομίας με τις συνολικές επενδύσεις τους μέχρι σήμερα να έχουν ξεπεράσει τα 2,8 δισ. ευρώ.

οι δομές των RAIFs, ενισχύθηκε η εποπτεία και επενδύσαμε στην ανάπτυξη του λειτουργικού πλαισίου. Μέσα σε δέκα χρόνια, ο τομέας μας έγινε ένας από τους πιο δυναμικούς της κυπριακής οικονομίας.

—Πού βρισκόμαστε σήμερα, με βάση τα τελευταία στατιστικά στοιχεία;

—Σύμφωνα με το τελευταίο δελτίο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, το Ενεργητικό Υπό Διαχείριση ξεπερνά τα €10,1 δισ., ενώ λειτουργούν πάνω από 320 Οργανισμοί Συλλογικών Επενδύσεων και Εταιρείες Διαχείρισης. Οι 253 από αυτούς έχουν ήδη ενεργή δραστηριότητα. Παρατηρούμε σταθερή αύξηση όχι μόνο στον αριθμό των ταμείων αλλά και στη γεωγραφική προέλευση των κεφαλαίων, από Ευρώπη, Μέση Ανατολή, Ασία και τον ευρύτερο διεθνή χώρο.

Αυτό αντικατοπτρίζει όχι μόνο την αποτελεσματικότητα του ρυθμιστικού πλαισίου, αλλά και τη θεσμική ωριμότητα της κυπριακής αγοράς. Οι επενδυτές αναγνωρίζουν ότι η Κύπρος προσφέρει ασφάλεια, διαφάνεια και πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά με ευνοϊκούς όρους. Από τις επαφές μας σε διεθνή κέντρα λήψεως αποφάσεων, έχουμε ισχυρές ενδείξεις ότι αυτή η τάση θα συνεχιστεί και στο μέλλον. Παράλληλα, βλέπουμε με μεγάλη ικανοποίηση ότι τα Επενδυτικά Ταμεία και οι διαχειριστές επενδύουν και σε πολλούς τομείς της κυπριακής οικονομίας με τις συνολικές επενδύσεις τους μέχρι σήμερα να έχουν ξεπεράσει τα €2,8 δισ.

—Οι εξελίξεις των τελευταίων μηνών σε πολιτικό και γεωπολιτικό επίπεδο πώς αναμένεται να σας επηρεάσουν;

—Οι γεωπολιτικές και πολιτικές εξελίξεις επηρεάζουν άμεσα το επενδυτικό περιβάλλον και κατ' επέκταση τον τομέα των επενδυτικών ταμείων. Από την αστάθεια και τη συνεχιζόμενη αβεβαιότητα στη Μέση Ανατολή, μέχρι τις εξελίξεις στην εμπορική

διαμάχη των ΗΠΑ με την Κίνα, την Ε.Ε. κι άλλες χώρες, ο επενδυτικός κόσμος βρίσκεται σε φάση ανασυρμολής στρατηγικών τινώντας γενικότερα μία στάση αναμονής μέχρι να ξεκαθαρίσουν οι εξελίξεις και να ληφθούν αποφάσεις. Για την Κύπρο, αυτή η συγκυρία λειτουργεί διττά. Από τη μία δημιουργεί προκλήσεις, λόγω του αυξημένου επενδυτικού ρίσκου και της επιφυλακτικότητας σε σχέση με νέες αγορές. Από την άλλη, αναδεικνύει τη χώρα μας ως σταθερό, ευρωπαϊκό και γεωγραφικά στρατηγικό προορισμό για επενδυτές που αναζητούν νομική ασφάλεια, προβλέψιμο ρυθμιστικό περιβάλλον και προσβασιμότητα προς διαφορετικές αγορές.

Το momentum αυτό αποτελεί ευκαιρία για την Κύπρο να ενισχύσει τη θέση της ως επενδυτική πύλη προς την Ε.Ε., τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική. Ενδεικτικά, βλέπουμε αυξανόμενο ενδιαφέρον από διαχειριστές που επαναξιολογούν τη στρατηγική τους με βάση γεωπολιτικούς παράγοντες και αναζητούν νέες δικαιοδοσίες που συνδυάζουν σταθερότητα με πρόσβαση σε αναδυόμενες αγορές. Ως CIFA, παρακολουθούμε τις εξελίξεις στενά και εργαζόμαστε για να διασφαλίσουμε ότι το κυπριακό πλαίσιο παραμένει ευέλικτο, αξιόπιστο και κατάλληλο για τη φιλοξενία διεθνών επενδυτικών δομών σε αυτή τη νέα πραγματικότητα.

Τρεις πυλώνες

—Ποια είναι τα κύρια πλεονεκτήματα της Κύπρου έναντι άλλων ευρωπαϊκών κέντρων επενδύσεων;

—Πρώτο, η Κύπρος προσφέρει όλα τα πλεονεκτήματα μιας ευρωπαϊκής δικαιοδοσίας — πρόσβαση στην ενιαία αγορά, συμμόρφωση με τα πανευρωπαϊκά ρυθμιστικά πρότυπα, θεσμική αλλά και πολιτική σταθερότητα. Δεύτερο, το φορολογικό μας σύστημα είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικό. Δεν επιβάλλεται φόρος κεφαλαιουχικών κερ-

δών σε συναλλαγές κινητών αξιών, δεν υπάρχει παρακράτηση φόρου σε μερίσματα προς μη κατοίκους και το δίκτυο συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας είναι ευρύ. Ευελπιστούμε ότι η επερχόμενη φορολογική μεταρρύθμιση θα καταστήσει τη χώρα ακόμα πιο ελκυστικό προορισμό. Τρίτο, η Κύπρος προσφέρει πολύ πιο προστιτό κόστος σύστασης και λειτουργίας σε σχέση με πιο ώριμες αγορές, όπως το Λουξεμβούργο και η Ιρλανδία. Αυτό καθιστά τη χώρα μας ελκυστική για μικρού και μεσαίου μεγέθους διαχειριστές, αλλά και για οικογενειακά γραφεία (family offices), που αναζητούν ευελιξία και εξειδικευμένες λύσεις.

Σχεδόν 3 δισ. ευρώ

—Ποια είναι η συμβολή των επενδυτικών ταμείων στην πραγματική οικονομία;

—Όπως ανέφερα ήδη, τα Επενδυτικά Ταμεία έχουν επενδύσει σχεδόν €3 δισ. στην κυπριακή οικονομία σε τομείς όπως η ναυτιλία, η εκπαίδευση, η υγεία, η ενέργεια και η τεχνολογία. Παράλληλα, πέρα από τις παραδοσιακές επενδυτικές στρατηγικές, βλέπουμε όλο και περισσότερα κεφάλαια να κατευθύνονται προς πράσινα έργα, κοινωνικές υποδομές και ψηφιακές λύσεις. Εξίσου σημαντικός όμιος είναι και ο γενικότερος αντίκτυπος του τομέα στην οικονομία με τη δημιουργία μεγάλου αριθμού εξειδικευμένων και καλά αμειβόμενων θέσεων εργασίας, την ενίσχυση των κρατικών ταμείων, την προσέλκυση στελεχών υψηλής εισοδηματικής στάθμης και τη δημιουργία νέων ροών εργασίας για τις παραδοσιακές εταιρείες παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος του CIFA είναι διπλός. Αφενός καλείται να ενισχύει τις επενδυτικές ροές και αφετέρου να διασφαλίζει ότι ευθυγραμμίζονται με στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης αφού ένα μεγάλο μέρος του ΑΕΠ επηρεάζεται θετικά από τη

λειτουργία και τις επενδύσεις των ταμείων.

Ενισχύεται η εποπτεία

—Πρόσφατα ψηφίστηκε ο νόμος για τις Εταιρείες Διοίκησης. Ποια είναι η σημασία του;

—Πρόκειται για ένα μεγάλο θεσμικό βήμα, το οποίο φέρει τη σφραγίδα του CIFA. Ο νέος νόμος για τις Εταιρείες Διοίκησης (ΚΕΔΟΣΕ) δημιουργεί ξεκάθαρο πλαίσιο λειτουργίας και εποπτείας για τις εταιρείες που προσφέρουν υπηρεσίες διοικητικής διαχείρισης σε επενδυτικά ταμεία. Μέχρι πρότινος υπήρχε ένα θεσμικό κενό. Πλέον, η Κύπρος διαθέτει πλήρες νομικό πλαίσιο, που ενισχύει τη διαφάνεια και την προστασία των επενδυτών.

Ο CIFA είχε ενεργή συμβολή στη διαμόρφωση του νόμου και θεωρούμε ότι αυτή η εξέλιξη προσθέτει ένα ακόμα θεμέλιο στη στρατηγική ενίσχυση της Κύπρου ως επενδυτικής δικαιοδοσίας. Παράλληλα, είμαστε αισιόδοξοι και έχουμε ενδείξεις ότι με τη νέα νομοθεσία διευθετείται ΚΕΔΟΣΕ θα επιδιώξουν να δημιουργήσουν βάση και να εγκατασταθούν στην Κύπρο με ό,τι θετικό συνεπάγεται για τη χώρα και την οικονομία της.

—Ποιος είναι ο ρόλος της τεχνολογίας και της καινοτομίας στο μέλλον του κλάδου;

—Σημαντικότατος απ' όλες τις απόψεις. Η τεχνολογία επηρεάζει ήδη όλες τις πτυχές του κύκλου ζωής ενός ταμείου, από τη δημιουργία του, την εκτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων, την ανάλυση δεδομένων και τη διαχείριση των σχέσεων με επενδυτές, μέχρι τη συμμόρφωση με τις ρυθμιστικές απαιτήσεις. Ο Κανονισμός DORA, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 2025, υποχρεώνει πλέον τις εταιρείες του τομέα να διασφαλίζουν την ψηφιακή τους ανθεκτικότητα. Παράλληλα, η εφαρμογή του MiCA (Markets in Crypto

Assets Regulation) το 2026 θα δημιουργήσει νέες ευκαιρίες αλλά και ευθύνες για όσους επιθυμούν να προσφέρουν προϊόντα σε ψηφιακά περιουσιακά στοιχεία. Την ίδια ώρα βέβαια, αυξάνονται και οι κίνδυνοι που σχετίζονται με την κυβερνοασφάλεια γι' αυτό κάθε οργανισμός θα πρέπει να διασφαλίζει ότι εκτός από την αναπτυξιακή αξιοποίηση της τεχνολογίας αντίστοιχα θα εξελισσεται και σε θέματα ασφάλειας.

—Πώς αντιμετωπίζει ο τομέας την αυξανόμενη σημασία των ESG παραμέτρων;

—Η βιωσιμότητα δεν είναι πλέον επιλογή, είναι προϋπόθεση. Τα επενδυτικά ταμεία καλούνται να υιοθετήσουν στρατηγικές που λαμβάνουν υπόψη περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς και διακυβερνητικούς παράγοντες. Οι επενδυτές, ιδιαίτερα οι θεσμικοί, απαιτούν ESG διαφάνεια. Ο CIFA προωθεί την ενσωμάτωση ESG κριτηρίων μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων, κατευθυντήριων οδηγιών και θεσμικής στήριξης. Ταυτόχρονα, η Ε.Ε. μέσω των Κανονισμών EU Taxonomy, SFDR και CSRD ενισχύει τη λογοδοσία και τη διαφάνεια. Είναι ένας μετασχηματισμός που δημιουργεί νέες ευκαιρίες, αλλά και υποχρεώσεις.

—Πώς συμβάλλει ο CIFA σε όλα αυτά; Ποια είναι η στρατηγική του Συνδέσμου για το μέλλον;

—Η στρατηγική μας βασίζεται σε τρεις πυλώνες τους οποίους είναι σημαντικό να τους αναπτύξουμε. Πρώτος πυλώνας είναι η θεσμική ενίσχυση. Συνεργαζόμαστε με το Κράτος, την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς κι άλλα εμπλεκόμενα μέρη για τη συνεχή αναβάθμιση του νομοθετικού και ρυθμιστικού πλαισίου. Πέραν από ζητήματα που άπτονται καθαρά του τομέα των Επενδυτικών Ταμείων, υποβάλλουμε εισηγήσεις και συμμετέχουμε στον διάλογο και για ευρύτερα θέματα. Για παράδειγμα, έχουμε υποβάλει στο οικείο θεσμικό πλαίσιο εισηγήσεις σε σχέση με την επικείμενη φορολογική μεταρρύθμιση, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της φορολογικής βιωσιμότητας.

Ο ρόλος του CIFA είναι διπλός. Αφενός καλείται να ενισχύει τις επενδυτικές ροές και αφετέρου να διασφαλίζει ότι ευθυγραμμίζονται με στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης.

Η διεθνής προβολή είναι ο δεύτερος πυλώνας δράσης. Πραγματοποιούμε roadshows και συμμετέχουμε σε διεθνή συνέδρια. Προωθούμε την Κύπρο μέσω συνεργασιών με θεσμούς σε άλλες χώρες και με στρατηγικούς εταίρους σε Κύπρο (πχ. Invest Cyprus) και εξωτερικό. Είμαστε περήφανοι γιατί όλα αυτά τα επιτυγχάνουμε με την οικονομική συνδρομή των μελών μας και μόνο. Ο τρίτος πυλώνας της στρατηγικής μας περιλαμβάνει τη τριπτυχία Καινοτομία, ESG και Εκπαίδευση. Υποστηρίζουμε την ανάπτυξη ESG fund structures, την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, την ενίσχυση του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητικού και την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού μέσω εξειδικευμένων σεμιναρίων.

—Θεωρείτε πως έχει αλλάξει η αντίληψη της διεθνούς επενδυτικής κοινότητας σε σχέση με την Κύπρο;

—Σε σημαντικό βαθμό έχει αλλάξει. Αυτό αποδεικνύεται, όχι από τα όσα λέμε εμείς, αλλά από τα όσα καταγράφουν διεθνείς οργανισμοί όπως οι οίκοι αξιολόγησης, το ΔΝΤ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Moneyval και ούτω καθ' εξής. Υπάρχουν ακόμα πολλές διαρθρωτικές αλλαγές που πρέπει να γίνουν αλλά είμαστε στον σωστό δρόμο. Η Κύπρος σήμερα είναι πολλά περισσότερα από ένας φορολογικά φιλικός προορισμός. Είναι μια ώριμη, εποπτευόμενη και ευέλικτη δικαιοδοσία, που προσφέρει θεσμική σταθερότητα, πρόσβαση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες και προοπτικές ανάπτυξης. Το μήνυμά προς τους επενδυτές είναι απλό. Εάν αναζητάτε ένα ευρωπαϊκό κέντρο με ρυθμιστική αξιοπιστία, τεχνολογική και εξωστρεφή στρατηγική, τότε η Κύπρος είναι μια επιλογή που αξίζει να εξετάσετε σοβαρά. Και εμείς, ως CIFA, θα συνεχίσουμε να διασφαλίζουμε ότι αυτό το περιβάλλον παραμένει ελκυστικό, ανταγωνιστικό και βιώσιμο.

Ισχυρό β΄ τρίμηνο για τις τράπεζες «βλέπει» η JPMorgan

Πρόβλεψη για αύξηση κερδών την προσεχή διετία 2026-27

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΟΡΤΖΗ**

Επανάληψη της κερδοφορίας του α΄ τριμήνου αναμένεται να καταγράψουν οι τέσσερις συστημικές τράπεζες και το β΄ τρίμηνο του έτους, το οποίο αναμένεται να κλείσει με συνολική κερδοφορία ύψους περίπου 1,1 δισ. ευρώ, έναντι 1,2 δισ. ευρώ το α΄ τρίμηνο. Η αξιοσημείωτη αντοχή των ελληνικών τραπεζών αποδίδεται, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των αναλυτών, στην ισχυρή πιστωτική επέκταση που καταγράφει το τραπεζικό σύστημα και η οποία αντισταθμίζει την πτωτική τάση των επιτοκίων.

Η τάση αυτή διαμορφώνεται παρά τις αυξημένες προβλέψεις που θα απαιτήσει η διευθέτηση των στεγαστικών δανείων σε ελβετικό νόμισμα που πρόκειται να ανακοινώσει η κυβέρνηση, η επίπτωση της οποίας, όπως εκτιμά η JPMorgan, αναμένεται ότι «θα απορροφηθεί με άνεση». Σύμφωνα με τον διεθνή οίκο, η αντοχή των εσόδων από τόκους υποστηρίζεται από την αύξηση του όγκου των συναλλαγών και τη χαμηλότερη ευαισθησία των ελληνικών τραπεζών στις μεταβολές των επιτοκίων χάρη στην πολιτική αντιστάθμισης κινδύνου και τα μεγαλύτερα χαρτοφυλάκια τίτλων. «Αναμένουν-

με μια διαδοχική μείωση 1%-2% στα καθαρά κέρδη τόκων», επισημαίνει η JPMorgan (με εξαίρεση την Alpha που αναμένει αύξηση 2%), με τη συμπίεση των καθαρών επιτοκιακών εσόδων τόκων να αντισταθμίζεται εν μέρει από τους όγκους (+1,4% σε τριμηνιαία βάση), ενώ αυξημένα αναμένονται και τα έσοδα από προμήθειες.

Alpha Bank

Για την Alpha, συγκεκριμένα, προβλέπει προσαρμοσμένα καθαρά κέρδη 203 εκατ. ευρώ το β΄ τρίμηνο, έναντι 223 εκατ. ευρώ το α΄ τρίμηνο του έτους, με τα καθαρά έσοδα από τόκους να διαμορφώνονται στα 403 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 2% σε τριμηνιαία βάση και τα έσοδα από προμήθειες να ενισχύονται κατά 3% στα 111 εκατ. ευρώ. Ο διεθνής οίκος εκτιμά ότι η κερδοφορία την προσεχή 2ετία 2026-27 θα αυξηθεί κατά 20%-23%, λόγω και της ενίσχυσης των εσόδων από την εξαγορά της AstroBank και της Axia.

Eurobank

Για τη Eurobank αναμένει κέρδη 320 εκατ. ευρώ το β΄ τρίμηνο, έναντι 348 εκατ. ευρώ το α΄ τρίμηνο, με τα καθαρά έσοδα από τόκους να διαμορφώνονται στα 624 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά

Το β΄ τρίμηνο, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες αναμένεται να καταγράψουν συνολική κερδοφορία περίπου 1,1 δισ. ευρώ, έναντι 1,2 δισ. ευρώ το α΄ τρίμηνο.

2% σε τριμηνιαία βάση, ενώ τα έσοδα από προμήθειες αναμένεται να ενισχυθούν κατά 7% στα 182 εκατ. ευρώ. Η JPMorgan εκτιμά ότι τα κέρδη την περίοδο 2025-27 θα είναι υψηλότερα κατά 5%-8%, ενσωματώνοντας στην πρόβλεψή της τις εκτιμήσεις μετά την απορρόφηση της Ελληνικής Τράπεζας και της CNP Cyprus.

Εθνική Τράπεζα

Για την Εθνική εκτιμά ότι τα προσαρμοσμένα καθαρά κέρδη θα διαμορφωθούν στα 300 εκατ. ευρώ, έναντι 373 εκατ. ευρώ το α΄ τρίμηνο, με τα καθαρά έσοδα τόκων να καταγράφουν μείωση κατά 2% σε τριμηνιαία βάση στα 538 εκατ. ευρώ, ενώ τα καθαρά κέρδη από προμήθειες αναμένεται να ενισχυθούν κατά 6% στα 112 εκατ. ευρώ. Για τη 2ετία 2026-27, η JPMorgan εκτιμά ότι τα κέρδη

Η αξιοσημείωτη αντοχή των ελληνικών τραπεζών αποδίδεται στην ισχυρή πιστωτική επέκταση που καταγράφει το τραπεζικό σύστημα.

θα ενισχυθούν κατά 5%-7% υποστηριζόμενα από τα υψηλότερα περιθώρια τόκων και τη μείωση των εξόδων.

Τράπεζα Πειραιώς

Για την Πειραιώς ο οίκος προβλέπει κέρδη 285 εκατ. ευρώ, έναντι 280 εκατ. ευρώ το α΄ τρίμηνο, με τα καθαρά έσοδα από τόκους να εμφανίζουν οριακή μείωση κα-

τά 1% στα 474 εκατ. ευρώ, ενώ τα έσοδα από προμήθειες αναμένεται να αυξηθούν κατά 13% (το υψηλότερο ποσοστό μεταξύ των υπολοίπων τραπεζών) στα 155 εκατ. ευρώ. Για τη 2ετία 2026-27, η JPMorgan ανεβάζει την πρόβλεψή της για αύξηση της κερδοφορίας κατά 21%-23%, ενσωματώνοντας την πρόβλεψη για απορρόφηση της Εθνικής Ασφαλιστικής.

Να σημειωθεί ότι την αυλαία των αποτελεσμάτων ανοίγει σήμερα η Τράπεζα Πειραιώς, ενώ ακολουθούν την Πέμπτη 31 Ιουλίου η Εθνική και η Eurobank και την 1η Αυγούστου η Alpha Bank. Η ολοκλήρωση των αποτελεσμάτων του β΄ τριμήνου συμπίπτει με την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων των πανευρωπαϊκών stress tests που διεξήγαγε η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών στις εποπτευόμενες συστημικές τράπεζες της Ε.Ε. Στο

φρεντικό stress test συμμετείχαν οι τρεις από τις τέσσερις ελληνικές τράπεζες, καθώς η Eurobank εξαιρέθηκε λόγω της εν εξελίξει διαδικασίας απορρόφησης της Ελληνικής Τράπεζας στην Κύπρο. Στο πλαίσιο του δυσμενούς σεναρίου, η άσκηση προβλέπει ύφεση σωρευτικά στην τριετία (2025-2027) 6,10% (1,4% το 2025, 4,3% το 2026 και 0,5% το 2027), άνοδο της ανεργίας κατά 14,7%, σωρευτική άνοδο του πληθωρισμού της τάξης του 11,6% (4,4%, 3,9% και 2,9% αντίστοιχα το 2025-2027), μείωση στις τιμές των οικιστικών ακινήτων κατά 22,31% και των επαγγελματικών ακινήτων κατά 28,82%. Σύμφωνα με όλες τις εκτιμήσεις, οι παραδοχές αυτές είναι εξαιρετικά δύσκολο να επαληθευθούν και οι ελληνικές τράπεζες αναμένεται να καταγράψουν καλές επιδόσεις.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

BAILOUT

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ & POWER GAMES

Listen on

Apple Podcasts

Listen on

Spotify

ΜΕ ΤΟΝ
ΓΙΑΝΝΟ ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗ

1η
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

ΤΟ ΣΕΡΒΙΣ ΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΤΗ ΓΕΥΣΗ & ΤΑ ΔΡΟΣΙΣΤΙΚΑ COCKTAILS

Προσιτή στέγη μέσω κοινωνικής αντιπαροχής σε ευάλωτες ομάδες

Ξεκινάει το 2026 η κατασκευή τους, θα αξιοποιηθούν ακίνητα του Δημοσίου

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Στη «μάχη» κατά του κρίσιμου στεγαστικού προβλήματος που αντιμετωπίζει σημαντικά μεγάλο μέρος των πολιτών ρίχνονται δεκάδες αναξιόποιнта ακίνητα του Δημοσίου, που θα διατίθενται σε ιδιώτες προκειμένου να κατασκευαστούν κατοικίες, το 30% των οποίων θα παρέχεται σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες.

Το σχετικό σχέδιο νόμου δόθηκε χθες σε δημόσια διαβούλευση από το υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, με την αρμόδια υπουργό Δόμνα Μιχαλίδου να επισημαίνει πως στόχος είναι η δημιουργία οικιστικού αποθέματος κοινωνικής κατοικίας, η ενεργοποίηση ανεκμετάλλετης δημόσιας περιουσίας και η θεσμική θωράκιση του δικαιώματος στην προσιτή στέγη, με διαφάνεια και βιωσιμότητα.

Το νομοσχέδιο, με το οποίο τροποποιείται ο Ν. 5006/2022, αναμένεται να ανοίξει τον δρόμο για τη λειτουργία και στη χώρα μας του θεσμού της κοινωνικής αντιπαροχής, ενισχύοντας τις δράσεις ενάντια στη στεγαστική κρίση, καθώς αφενός θα υπάρξει αύξηση των προσφερόμενων κατοικιών, αφετέρου οι κατοικίες αυτές θα προσφερθούν σε πολίτες με κοινωνικά κριτήρια και χαμηλό μίσθωμα. Βάσει του προγραμματισμού, το νομοσχέδιο θα ψηφιστεί από τη Βουλή εντός του φθινοπώρου, με στόχο έως το τέλος του τρέχοντος έτους να έχουν ήδη προσελκύσει κατασκευαστικές εταιρείες που θα αναλάβουν την ανέγερση κοινωνικών κατοικιών σε ακίνητα του Δημοσίου.

Μάλιστα το σχέδιο νόμου ορίζει ρητά πως τουλάχιστον το 30% των κατοικιών αυτών θα παρέχεται με χαμηλό μίσθωμα, σε ευάλωτες ομάδες. Οι όροι και οι προϋποθέσεις θα καθοριστούν με υπουργικές αποφάσεις. Ήδη περίπου 10 ακίνητα του Δημοσίου που ανήκουν στα υπουργεία τα οποία συμμετέχουν στην επιτροπή για τη στέγαση βρίσκονται στην πρώτη γραμμή, ενώ μεταξύ αυτών εκτιμάται ότι βρίσκεται και το εμβληματικό ακίνητο της ΧΡΩΠΕΙ, συνολικού εμβαδού 17.893 τ.μ. Στη συνέχεια θα ενταχθούν επιπλέον ακίνητα του Δημοσίου, από τα περίπου 1.600 που παραμένουν κυριολεκτικά... ακίνητα και αναξιόποινα.

Σύμφωνα με την κ. Μιχαλίδου, στόχος είναι να βρουν φθηνή στέγη τουλάχιστον 600

Μεταξύ των ακινήτων που αναμένεται να αξιοποιηθούν μέσω του μοντέλου της κοινωνικής αντιπαροχής είναι εκείνο της ΧΡΩΠΕΙ, συνολικού εμβαδού 17.893 τ.μ. Στόχος του σχεδίου είναι η δημιουργία οικιστικού αποθέματος κοινωνικής κατοικίας. Κάποια από τα διαμερίσματα που θα διατεθούν προς ενοίκιαση με χαμηλό ενοίκιο, θα μπορούν στη συνέχεια, μέσω του μοντέλου «rent to own», να περάσουν στην κυριότητα των ωφελουμένων.

Οι κατοικίες θα προσφερθούν σε πολίτες με κοινωνικά κριτήρια και χαμηλό μίσθωμα.

οικογένειες, ενώ κάποια από τα διαμερίσματα που θα διατεθούν προς ενοίκιαση, θα μπορούν στη συνέχεια, μέσω του μοντέλου «rent to own», να περάσουν στην κυριότητα των ωφελουμένων.

Αναλυτικά, σύμφωνα με το σχέδιο νόμου προβλέπονται τα εξής:

- Θεσπίζεται ρητά η δυνατότητα ανάθεσης σε ανάδοχο της πλήρους διαχείρισης των κοινωνικών κατοικιών (εκμίσθωση, είσπραξη, συντήρηση) για προκαθορισμένη περίοδο.
- Προβλέπεται ότι ο ανάδοχος θα μπορεί να αποκτήσει ποσοστό συγκυριότητας (εξ αδιαιρέτου) στο ακίνητο.
- Δημιουργείται ηλεκτρονικό μητρώο στη Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Στεγαστικής Πολιτικής, με αναλυτική καταγραφή των διαδικασιών, διαγωνισμών και συμβάσεων, εξασφαλίζοντας διαφάνεια και καλύτερο έλεγχο.

- Συστήνεται Γενική Διεύθυνση Δημογραφικής και Στεγαστικής Πολιτικής στη Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Στεγαστικής Πολιτικής με αποστολή: α) τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, τον συντονισμό, την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την αξιολόγηση πολιτικών για την προστασία και στήριξη παιδιών, εφήβων, νέων και οικογένειας, καθώς και για τη διαχείριση των δημογραφικών εξελίξεων και β) την αντίστοιχη πολιτική διαχείρισης στεγαστικών αναγκών και την εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στη στέγη για όλους.
- Ρυθμίζονται τα κριτήρια και η διαδικασία για την επιλογή δικαιούχων από τον ΟΠΕΚΑ, ενώ ενισχύονται οι ρήτρες για τη δυνατότητα «rent to own», αγοράς της κατοικίας έπειτα από συνεπή ενοίκιαση (συγκεκριμένο χρονικό όριο και όροι συνέπειας).
- Καθορίζεται ελάχιστο ποσοστό κοινωνικών κατοικιών (τουλάχιστον 30%) ανά έργο, με συγκεκριμένα ποιοτικά και κοινωνικά κριτήρια.
- Ορίζεται το υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, ως κεντρικός φορέας, ο οποίος κατά τρόπο οριζόντιο θα υλοποιήσει την κυβερνητική στεγαστική πολιτική σε σχέση με την κοινωνική αντιπαροχή.

Στην πράξη, μέσω της συνεργασίας Δημοσίου και ιδιωτών για την αξιοποίηση ακινήτων, δεν προβλέπεται μόνο η ανέγερση αλλά και η συντήρηση των κτιρίων καθώς και η διασφάλιση της βιωσιμότητας των επενδύσεων, με κατανομή κινδύνων και κερδών.

Δομική αλλαγή, σε σχέση με την υφιστάμενη διάταξη του αρχικού νόμου που ψηφίστηκε το 2022, είναι η δημιουργία κεντρικού φορέα διαχείρισης των κοινωνικών κατοικιών και επιλογής των δικαιούχων, ώστε να αντιστοιχίζονται ανάγκες και δικαιούχοι κατά τρόπο αποδοτικότερο και αποτελεσματικό.

Σε πρώτο χρόνο, θα μεταβιβαστούν τα πλέον ώριμα ακίνητα του Δημοσίου για αξιοποίηση, με εξαίρεση τα ακίνητα των ΟΤΑ α' και β' βαθμού, και σε δεύτερο χρόνο θα δίνεται η δυνατότητα σε φορείς της γενικής κυβέρνησης να μεταβιβάσουν στο υπουργείο κατάλληλα προς αξιοποίηση ακίνητα. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο πρώτος διαγωνισμός για την επιλογή αναδόχων με αυστηρές τεχνικές προδιαγραφές θα βγει στον αέρα πριν από το τέλος της χρονιάς, ώστε από το 2026 να ξεκινήσει η οικοδόμηση των πρώτων σπιτιών για κοινωνική κατοικία.

Αυξήθηκαν οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη, αλλά παραμένουν χαμηλά

Σημαντικά υψηλότεροι πόροι από τον κρατικό προϋπολογισμό κατευθύνονται σήμερα στην έρευνα και την ανάπτυξη σε σύγκριση με δέκα χρόνια πριν. Το παραπάνω είναι εν πολλοίς αναμενόμενο, δεδομένου ότι το 2014 η χώρα μαστιζόταν από την οικονομική κρίση και η έρευνα και η ανάπτυξη αντιμετωπιζόταν –δυστυχώς– ως πολυτέλεια. Επειδή όμως σε μεγάλο βαθμό η έρευνα και η ανάπτυξη αποτελούν το ακριβώς αντίθετο, τη λύση για την ανάκαμψη επιχειρήσεων και οικονομίας, θα ανέμενε ίσως κάποιος ότι πολύ μεγαλύτερο ποσοστό του κρατικού προϋπολογισμού θα κατευθυνόταν σε αυτές τις δραστηριότητες.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, οι πιστώσεις του κρατικού προϋπολογισμού για έρευνα και ανάπτυξη στην Ελλάδα ανήλθαν το 2024 σε 0,55% του ΑΕΠ από 0,44% του ΑΕΠ το 2014. Αυτή η αύξηση κατά 0,11 ποσοστιαίες μονάδες αποτελεί την έβδομη υψηλότερη που καταγράφηκε μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε απόλυτους αριθμούς τούτο μεταφράζεται σε 1,30 δισ. ευρώ πιστώσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό το 2024 έναντι μόλις 781,56 εκατ. ευρώ το 2014.

Παρά τη μεγάλη αύξηση των κρατικών πιστώσεων, κατά 66,66%, η Ελλάδα παραμένει μία χώρα με χαμηλό μερίδιο από τον κρατικό προϋπολογισμό, ως ποσοστό του ΑΕΠ, να κατευθύνεται σε δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη. Συγκεκριμένα, κατατάσσεται στη 15η θέση μεταξύ των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τον μέσο κοινοτικό όρο για τις πιστώσεις του κρατικού προϋπολογισμού για έρευνα και ανάπτυξη να ανέρχεται σε 0,71% του ΑΕΠ έναντι 0,68% του ΑΕΠ το 2014.

Πολύ υψηλότερα από την Ελλάδα βρίσκονται χώρες με παρόμοια χαρακτηριστικά ως προς το μέγεθος, όπως η Αυστρία, όπου οι πιστώσεις του κρατικού προϋπολογισμού για έρευνα και ανάπτυξη ανήλθαν στο 0,95% του ΑΕΠ της χώρας (από 0,80% το 2014), η Ολλανδία (0,87% του ΑΕΠ από 0,72% του ΑΕΠ δέκα χρόνια πριν), η Φινλανδία (0,90%), η Δανία (0,89%), η Εσθονία (0,80%), η Σλοβενία (0,87% του ΑΕΠ από μόλις 0,43% του ΑΕΠ το 2014).

Διευκρινίζεται ότι οι πιστώσεις αυτές αφορούν όχι μόνο την κρατικά χρηματοδοτούμενη έρευνα και ανάπτυξη που πραγματοποιείται από κυβερνητικά

ιδρύματα, αλλά και την κρατικά χρηματοδοτούμενη έρευνα και ανάπτυξη στους άλλους τρεις τομείς (επιχειρήσεις, τριτοβάθμια εκπαίδευση, ιδιωτικοί μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί), καθώς και στον υπόλοιπο κόσμο.

Τα κονδύλια του κρατικού προϋπολογισμού για έρευνα και ανάπτυξη ανήλθαν στην Ελλάδα το 2024 σε 125,5 ευρώ ανά

Τα κονδύλια του κρατικού προϋπολογισμού για έρευνα και ανάπτυξη ανήλθαν στην Ελλάδα το 2024 σε 125,5 ευρώ ανά κάτοικο, έναντι 71,5 ευρώ ανά κάτοικο το 2014.

Στη 15η θέση η Ελλάδα στην Ε.Ε. Οι σχετικές κρατικές δαπάνες ανέρχονται σε 0,55% του ΑΕΠ έναντι 0,71% στην Ευρώπη.

κάτοικο, έναντι 71,5 ευρώ ανά κάτοικο το 2014, κάτι που συνδέεται και με την αύξηση των χρημάτων σε απόλυτους αριθμούς, αλλά και με τη μείωση του πληθυσμού.

Από τα στοιχεία της Eurostat προκύπτει ότι οι δαπάνες της Ε.Ε. ανά κάτοικο για έρευνα και ανάπτυξη στη «Βιομηχανική παραγωγή και τεχνολογία» αυξήθηκαν κατά 54% μεταξύ 2014 και 2024. Η Ελλάδα δαπάνησε το 2024 19,6 ευρώ/κάτοικο έναντι μόλις 2,6 ευρώ/κάτοικο το 2014, αύξηση δηλαδή 654%. Σε ό,τι αφορά τις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης για την υγεία, ανά κάτοικο, σε επίπεδο Ε.Ε. καταγράφηκε αύξηση 57% μέσα στην εξεταζόμενη δεκαετία. Ειδικά στην Ελλάδα η δαπάνη ανά κάτοικο τριπλασιάστηκε, καθώς από 5,6 ευρώ το 2014 διαμορφώθηκε σε 15,8 το 2024.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Επενδύσεις 29 δισ. ευρώ σε υποδομές χρειάζεται η Ελλάδα την επόμενη 10ετία

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Περί τα 29 δισ. ευρώ ή το 12% περίπου του ΑΕΠ θα χρειαστεί να επενδύσει η Ελλάδα σε μη ενεργειακές υποδομές μέσα στην επόμενη δεκαετία, και κυρίως σε οδικές, σιδηροδρομικές και λιμενικές υποδομές, ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί στις αυξημένες ανάγκες που δημιουργούν, μεταξύ άλλων, το δημογραφικό, η κλιματική αλλαγή και η ψηφιοποίηση, εκτιμά η Allianz Research. Ένα ποσό δηλαδή λίγο μικρότερο από το σύνολο των πόρων που αναλογούν για την Ελλάδα από το Ταμείο Ανάκαμψης (36 δισ. ευρώ) και λίγο μεγαλύτερο από το ΕΣΠΑ (26 δισ. ευρώ). Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι ανάγκες επενδύσεων σε μη ενεργειακές υποδομές έως το 2035 υπολογίζονται στα 11,5 τρις. δολάρια (ή στα 13,3 τρις. ευρώ).

Οι μεγάλες αλλαγές

Ειδικότερα, όπως σημειώνει η Allianz, κατά την επόμενη δεκαετία η παγκόσμια οικονομία θα χρειαστεί να επενδύσει σχεδόν 3,5% του ΑΕΠ ετησίως σε κοινωνικές, μεταφορικές και ψηφιακές

Πρέπει να γίνουν έργα κυρίως σε σιδηροδρόμους, οδικούς άξονες και λιμάνια, σημειώνει έρευνα της Allianz.

υποδομές (εκτός ενέργειας) που θα είναι ανθεκτικές στο μέλλον έναντι μεγάλων τάσεων, όπως η αστικοποίηση, η κλιματική αλλαγή, οι διαταραχές της εφοδιαστικής αλυσίδας και η ψηφιοποίηση που βασίζεται στην τεχνητή νοημοσύνη. Πολλές ανεπτυγμένες χώρες, όπως τονίζει, βρίσκονται αντιμέτωπες και με την πρόκληση των παλαιών υποδομών, οι οποίες κατασκευάστηκαν στα μέσα του 20ού αιώνα και τώρα χρειάζονται ανανέωση ή αντικατάσταση. Για παράδειγμα, ένα σημαντικό ποσοστό των υποδομών της Ευρώπης κατασκευάστηκε κατά τη διάρκεια της οικονομικής άνθησης μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η γήρανση του πληθυσμού της Ιαπωνίας και της Δυτικής Ευ-

Πολλές ανεπτυγμένες χώρες, σημειώνει η έρευνα της Allianz Research, αντιμετωπίζουν μεγάλα προβλήματα με τις υποδομές τους, καθώς οι περισσότερες κατασκευάστηκαν στα μέσα του 20ού αιώνα και σήμερα απαιτούν εκσυγχρονισμό ή αντικατάσταση.

ρώπης μπορεί να οδηγήσει σε μια μικρή συγκράτηση της αύξησης της ζήτησης. Ωστόσο, ακόμη και σε αυτές τις περιοχές υπάρχει πιεστική ανάγκη για σημαντικές επενδύσεις προκειμένου να διατηρηθούν και να εκσυγχρονιστούν οι υπάρχουσες υποδομές, επισημαίνει η Allianz. Αυτές οι επενδύσεις είναι απαραίτητες για την ενίσχυση των γεφυρών και

την αντικατάσταση των απαραιτήτων αγωγών ύδρευσης, καθώς και για την προσαρμογή των υποδομών στις ανάγκες ενός γρήγορα αυξανόμενου πληθυσμού, συμπεριλαμβανομένων των εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης και των προσβάσιμων μεταφορών.

Η Allianz υπολογίζει πως μέχρι το 2040 ο παγκόσμιος πληθυ-

σμός θα έχει αυξηθεί κατά 25%, με τον αστικό πληθυσμό να αυξάνεται κατά 46% καθώς οι άνθρωποι μεταναστεύουν όλο και περισσότερο στις πόλεις. Αυτή η ραγδαία αστικοποίηση ασκεί σημαντική πίεση στα υπάρχοντα δίκτυα, δημιουργώντας έτσι επείγουσα ζήτηση για επέκταση των υποδομών μεταφορών, στέγασης, ύδρευσης και ενέργειας στις αστικές περιοχές. Εως το 2050 μάλιστα εκτιμάται ότι το 70% του παγκόσμιου πληθυσμού θα ζει σε αστικές περιοχές, γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη για αστικές υποδομές ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή.

Η βιομηχανία

Η ανθεκτικότητα της εφοδιαστικής αλυσίδας και ο επαναπαιρισμός της βιομηχανικής δραστηριότητας αποτελούν επίσης βασικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην αυξημένη ζήτηση για υποδομές, όπως επισημαίνει ο οίκος. Οι γεωπολιτικές εντάσεις και οι διαταραχές λόγω πανδημιών έχουν αποκαλύψει την ευθραυστότητα των εφοδιαστικών αλυσίδων, ωθώντας ΗΠΑ και Ευρώπη να εξετάσουν τον επαναπα-

ρισμό κρίσιμων βιομηχανικών μονάδων. Αυτή η τάση οδηγεί στη ζήτηση για εγκαταστάσεις παραγωγής και σχετικές υποδομές logistics (αποθήκες, λιμάνια, σιδηροδρόμοι).

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Allianz, η ΗΠΑ χρειάζονται επενδύσεις άνω του 1 τρις. δολ. κατά την επόμενη δεκαετία, με την πλειονότητα να διατίθεται για την ανάπτυξη οδικών υποδομών. Η Κίνα θα χρειαστεί συνολικά 1,5 τρις. δολ., ενώ Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ισπανία πρέπει συλλογικά να επενδύσουν τουλάχιστον 0,5 τρις. δολ. ή 0,58 τρις. ευρώ. Οι παγκόσμιες επενδυτικές ανάγκες εκτιμώνται σε 11,5 τρις. δολ.

Όσον αφορά την Ελλάδα, ο οίκος υπολογίζει πως έως το 2035 θα χρειαστούν επενδύσεις σχεδόν 25 δισ. δολ. ή 29 δισ. ευρώ σε υποδομές, με τη μεγαλύτερη ανάγκη να εντοπίζεται στις οδικές υποδομές (21,3 δισ. ευρώ), στα λιμάνια (3,7 δισ. ευρώ) καθώς και στις σιδηροδρομικές υποδομές (2,43 δισ. ευρώ), ενώ το υπόλοιπο ποσό αφορά αεροδρόμια, τηλεπικοινωνίες/ψηφιοποίηση και ύδρευση και αποχέτευση.

Πάνω από 340.000 νέες θέσεις εργασίας στο εξάμηνο

Η καλύτερη επίδοση των τελευταίων 25 ετών – Κινητήριοις δύναμη ο τουρισμός

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Ανδρες, ηλικίας έως 30 ετών, κατά κύριο λόγο σερβιτόροι, πωλητές και ταμίες, μάγειροι και ψήστες ξενοδοχείων και εστιατορίων, λαντζερνδες αλλά και καμαριέρες, στο Νότιο Αιγαίο και στην Κρήτη, αφορούν οι περίπου 15.668 νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν τον Ιούνιο, σύμφωνα με το πληροφωριστικό σύστημα «Εργάνη» του υπουργείου Εργασίας.

Τα επίσημα στοιχεία για τις ροές απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα δείχνουν πως ο φετινός Ιούνιος, αν και σαφώς χειρότερος από τον αμέσως προηγούμενο Μάιο (είχαν δημιουργηθεί επιπλέον 122.173 νέες θέσεις εργασίας), από τον περυσινό Ιούνιο (με 8.293 λιγότερες νέες θέσεις εργασίας) αλλά και από όλους τους προηγούμενους Ιουνίους από το 2019 και μετά, ήρθε να συμπληρώσει το σερί θετικών εξελίξεων στην εγκύρια αγορά εργασίας.

Ετσι, στο 6μηνο Ιανουαρίου - Ιουνίου δημιουργήθηκαν σωρευτικά περισσότερες από 340.500 νέες θέσεις εργασίας, επίδοση που αποτελεί ρεκόρ 25ετίας, όσο δηλαδή είναι διαθέσιμα τα στοιχεία του συστήματος «Εργάνη». Ζητούμενο είναι, βέβαια, το ποιος από αυτές τις θέσεις θα παραμείνουν και μετά το πέρας της τουριστικής περιόδου, καθώς στην πλειονότητά τους πρόκειται για θέσεις που δημιουργούνται από τους πρώτους θερινούς μήνες και χάνονται μετά το φθινόπωρο. Όπως χάρηκαν, άλλωστε, τον περασμένο μήνα περισσότερες από 68.000 θέσεις εργασίας στην εκπαίδευση, καθώς με τη διενέργεια των Πανελλαδικών Εξετάσεων έληξε και τυπικά η σχολική χρονιά. Στα θετικά είναι και το γεγονός ότι διατηρήθηκε, έστω και οριακά, η επικράτηση των θέσεων πλήρους εργασίας, έναντι των θέσεων μερικής ή εκ περιτροπής απασχόλησης.

Αναλυτικά, κατά τον μήνα Ιούνιο 2025 το σύστημα καταγράφει αύξηση της μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα, καθώς οι προσλήψεις υπερίσχυαν των απολύσεων, κατά 15.668 θέσεις εργασίας. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία των ροών μισθωτής απασχόλησης, οι αναγγελίες πρόσληψης ανήλθαν σε 365.226, ενώ οι αποχωρήσεις σε 349.558. Από τις 349.558 συνολικά απο-

ΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΝΕΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ							
	 Σερβιτόροι, τραπεζοκόμοι και μπάρμαν	 Πωλητές και ταμίες	 Μάγειροι και ψήστες ξενοδοχείων - εστιατορίων	 Λαντζερνδες	 Καμαριέρες	 Ρεσεψιονίστ και γκρουμ	 Ανεξιδεύκτοι εργάτες
Προσλήψεις	74.785	32.681	26.054	13.030	7.493	12.528	16.999
Αποχωρήσεις*	44.950 (60%)	22.626 (69%)	17.842 (68%)	8.286 (64%)	3.112 (42%)	8.201 (61%)	12.993 (76%)
ΙΣΟΖΥΓΙΟ	29.835	10.055	8.212	4.744	4.381	4.327	4.006

* Αφορούν αναγγελίες οικειοθελούς αποχώρησης, καταγγελίες συμβάσεων αορίστου χρόνου και λήξεις συμβάσεων ορισμένου χρόνου.

ΠΗΓΗ: ΕΡΓΑΝΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το 52,78% των προσλήψεων ήταν πλήρους απασχόλησης.

χωρήσεις, οι 112.837 ήταν οικειοθελείς και οι 236.721 από καταγγελίες συμβάσεων αορίστου χρόνου ή λήξεις συμβάσεων ορισμένου χρόνου.

Από τη σύγκριση των στοιχείων των δύο μηνών, Ιούνιος 2025 και Ιούνιος 2024, προκύπτουν 8.293 λιγότερες θέσεις εργασίας για τον Ιούνιο 2025.

Αθροιστικά, για την περίοδο Ιανουαρίου - Ιουνίου 2025 οι αναγγελίες προσλήψεων ανήλθαν σε 1.760.733 θέσεις εργασίας και οι αποχωρήσεις έφτασαν το 1.420.161, εκ των οποίων οι 853.609 ήταν αποτελέσματα καταγγελιών συμβάσεων αορίστου χρόνου ή λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου και οι 566.552 οικειοθελείς αποχωρήσεις. Ετσι, το ισοζύγιο των ροών μισθωτής απασχόλησης του πρώτου εξαμήνου του 2025 είναι θετικό και διαμορφώνεται στις 340.572 νέες θέσεις εργασίας, αποτελώντας την υψηλό-

τερη επίδοση πρώτου εξαμήνου έτους από το 2001 μέχρι σήμερα. Σημαντικό ρόλο στη δημιουργία των νέων θέσεων εργασίας έπαιξε η σημαντική αύξηση των προσλήψεων κατά τον Μάιο με +137.841 νέες θέσεις εργασίας και κατά τον Απρίλιο με +133.907 θέσεις. Ετσι, στο εξάμηνο Ιανουαρίου - Ιουνίου το ισοζύγιο είναι θετικό κατά μόλις 1.364 θέσεις, συγκριτικά με την επίσης πολύ καλή περυσινή χρονιά.

Σύμφωνα με τα στοιχεία από το σύστημα «Εργάνη» οι προσλήψεις πλήρους απασχόλησης επικράτησαν, έστω και οριακά (192.784 ή 52,78%), έναντι των ευέλικτων μορφών απασχόλησης. Ειδικότερα, η μερική απασχόληση έφτασε στο 37,67% με 137.576 θέσεις εργασίας και η εκ περιτροπής εργασία στο 9,55% του συνόλου (34.866 θέσεις). Στο εξάμηνο, η πλήρης απασχόληση ανήλθε στο 57,33%, ενώ η μερική και η εκ περιτροπής περιόριστηκαν στο 33,76% και στο 8,91%, αντίστοιχα.

Ανά φύλο, τα στοιχεία δείχνουν τις... προτιμήσεις των εργαζομένων σε άνδρες, κατά τους θερινούς μήνες. Ετσι, ενώ για τους άνδρες το πρόσμοιο ήταν

θετικό, με 30.767 νέες θέσεις εργασίας, στις γυναίκες φαίνεται πως επικράτησαν οι απολύσεις, με αποτέλεσμα τελικά να χαθούν 15.099 θέσεις.

Όπως φαίνεται, επίσης, και η προτίμηση για νέους σε ηλικία εργαζομένων, που δέχονται να εργαστούν σεζόν, σε κάποιο νησί ή σε τουριστικές περιοχές της χώρας. Συγκεκριμένα, διαπιστώνεται ότι στις ηλικίες 15-24 ετών δημιουργήθηκαν τον Ιούνιο 47.573 νέες θέσεις εργασίας. Στον αντίποδα, σημαντικές απώλειες κατέγραψε η πλέον παραγωγική ηλικιακή κατηγορία 30-44 ετών, όπου χάθηκαν 23.158 θέσεις, ενώ οι απολύσεις επικράτησαν και στις ηλικίες 45-64 ετών (-5.367 θέσεις) και 25-29 ετών (-3.642 θέσεις).

Και όπως κάθε καλοκαιρινό μήνα, οι υπηρεσίες εστίασης (+33.702 νέες θέσεις εργασίας) και τα καταλύματα (+26.556 θέσεις) κάλυψαν μεγάλο μέρος των προσλήψεων του Ιουνίου. Οι απώλειες που κατέγραψε η εκπαίδευση (-68.130 θέσεις) τον ίδιο μήνα, λόγω λήξης της σχολικής περιόδου, περιόρισαν σημαντικά τα οφέλη από την εποχική εργασία που προσφέρει τον Ιούνιο ο τουρισμός.

Στρατηγική συμφωνία της οικογενείας Ιωάννου με την Azora στον τουρισμό

Μια νέα στρατηγική σύμπραξη στον τομέα του τουρισμού σηματοδοτεί η συμφωνία που ανακοινώθηκε ανάμεσα στην οικογένεια Ιωάννου και στην Azora, διεθνή πλατφόρμα εναλλακτικών επενδύσεων, που αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους επενδυτές πανευρωπαϊκά στον τομέα της φιλοξενίας και της αναψυχής. Ειδικότερα, η Azora, μέσω επενδυτικών κεφαλαίων που διαχειρίζεται, απέκτησε το 50,1% της Donkey Hotels από κάποιους μετόχους της εταιρείας κι ενώ τα υπόλοιπα μέλη της οικογενείας Ιωάννου συνεχίζουν να κατέχουν το υπόλοιπο 49,9% της εταιρείας, με εκπρόσωπο τον κ. Χρήστο Ιωάννου, ο οποίος μάλιστα διατηρεί τη θέση του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου. Η Donkey Hotels έχει στην κατοχή της και διαχειρίζεται ήδη πέντε πολυτελείς ξενοδοχειακές μονάδες στην Ελλάδα, συνολικής δυναμικότητας 834 δωματίων, συμπεριλαμβανομένων τεσσάρων εμβληματικών ακινήτων στην Αθήνα –Athenaeum Intercontinental Hotel, NEW Hotel, Semiramis Hotel και Periscope Hotel — καθώς και του NOUS Santorini Hotel στη Σαντορίνη. Στο πλαίσιο της συναλλαγής, η Azora και η οικογένεια Ιωάννου θα επενδύσουν νέα κεφάλαια για την υποστήριξη ενός στρατηγικού πλάνου ανάπτυξης της Donkey Hotels που περιλαμβάνει την αναβάθμιση του ξενοδοχείου Athenaeum Intercontinental, επενδύσεις για τη βελτίωση του υφιστάμενου χαρτοφυλακίου, καθώς και την αξιοποίηση στοχευμένων ευκαιριών εξαγοράς που έχουν ήδη εντοπιστεί. Κοινός σκοπός των δύο πλευρών θα είναι η αξιοποίηση των ευκαιριών ανάπτυξης στον ελληνικό ξενοδοχειακό κλάδο.

Η Azora διαθέτει περισσότερα από 14.500 δωμάτια υπό διαχείριση σε περισσότερα από 60 ξενοδοχεία σε Ευρώπη και ΗΠΑ, καθώς έχει επενδύσει πάνω από 3,5 δισ. ευρώ στον τομέα της φιλοξενίας από το 2011, έχοντας αποκτήσει 110 ξενοδοχεία και 28.000 δωμάτια συνολικά.

Πρόκειται για μονάδες που καλύπτουν όλες τις πτυχές της αγοράς, από ξενοδοχεία υψηλής ποιότητας μέχρι ξενώνες σε αστικά κέντρα (hostels). Παράλληλα, επενδύει σε επιχειρήσεις που απαιτούν ενεργή διαχείριση και αναδιάρθρωση, για τις ανάγκες των οποίων συνεργάζεται στενά με κορυφαίους operators.

Σε δηλώσεις του, ο κ. Χρ. Ιωάννου τόνισε ότι «αυτή είναι μια σημαντική στιγμή για την Donkey Hotels, καθώς σηματοδοτεί την

εξέλιξη μας από αμιγώς οικογενειακή επιχείρηση σε πλατφόρμα θεσμικού χαρακτήρα, με στρατηγικό μας εταίρο την Azora. Θέλω να ευχαριστήσω τους μετόχους που αποχωρούν για την εμπιστοσύνη τους και όλη την ομάδα μας για την αφοσίωση και τη σκληρή δουλειά. Μαζί ανοίγουμε ένα νέο κεφάλαιο, με ισχυρά θεμέλια και ακόμα πιο ισχυρές προοπτικές».

Με τη σειρά τους οι κ. Javier Arus και Gonzalo Garcí a-Lago, Hospitality Partners της Azora, σημειώνουν ότι «έχοντας εισέλθει

Η Azora διαθέτει περισσότερα από 14.500 δωμάτια υπό διαχείριση σε περισσότερα από 60 ξενοδοχεία σε Ευρώπη και ΗΠΑ.

Η Azora, από τους μεγαλύτερους επενδυτές πανευρωπαϊκά στον τουρισμό, απέκτησε το 50,1% της Donkey Hotels.

στην ελληνική αγορά το 2022, με την εξαγορά του Sheraton Rhodes, και με τον ελληνικό τουριστικό κλάδο να ενισχύεται διαρκώς καταγράφοντας σχεδόν 10% αύξηση στις διεθνείς αφίξεις, που ξεπέρασαν τα 36 εκατ. την περασμένη χρονιά, αναζητούσαμε την κατάλληλη ευκαιρία για να ενισχύσουμε περαιτέρω την παρουσία μας στην περιοχή. Η επένδυση στην Donkey Hotels δεν μας δίνει απλώς πρόσβαση σε ένα ξενοδοχειακό χαρτοφυλάκιο υψηλής ποιότητας με εξαιρετική απόδοση. Μας δίνει τη δυνατότητα να δημιουργήσουμε μια συνεργασία με έναν τοπικό εταίρο, με τον οποίο μας συνδέει το κοινό όραμα για τη δημιουργία και την ανάπτυξη μιας κορυφαίας πλατφόρμας ξενοδοχείων σε μία από τις σημαντικότερες αγορές φιλοξενίας της Ευρώπης».

Πράσινο φως από Ρουμανία για την πώληση της Telekom Mobile από τον ΟΤΕ

Της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Ένα καθοριστικό βήμα για την πώληση της ρουμανικής θυγατρικής του έκανε ο ΟΤΕ καθώς η τοπική αρχή ανταγωνισμού έδωσε το πράσινο φως για τη διαδικασία η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του τρίτου τριμήνου του έτους. Σύμφωνα με αναλυτές, η πώληση αυτή αναμένεται να είναι απόλυτα ευεργετική για τον ΟΤΕ και τους μετόχους του, καθώς αφενός απαλλάσσεται από τη ζημιογόνο δραστηριότητα στη Ρουμανία, αφετέρου θα διανεμίει έκτακτο μέρισμα το οποίο υπολογίζουν στα 0,11 ευρώ ανά μετοχή. Ειδικότερα, όπως ανακοίνωσε ο ΟΤΕ, η Επιτροπή Ανταγωνισμού της Ρουμανίας (RCC) ενέκρινε την πώληση της Telekom Romania Mobile Communications («TKRM»), μέσω συναλλαγής δύο βημάτων, η οποία περιλαμβάνει:

– Την πώληση ορισμένων περιουσιακών στοιχείων της TKRM στη ρουμανική Digi Communications, συμπεριλαμβανομένων του τομέα πελατών καρτοκινητής, ορισμένων δικαιωμάτων χρήσης ραδιοφάσματος

Η διαδικασία αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του τρίτου τριμήνου του έτους.

και μέρους των σταθμών βάσης κινητής τηλεφωνίας.

– Την πώληση των μετοχών της TKRM (που αντιπροσωπεύουν το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της TKRM εξαιρουμένων 7 μετοχών της S.N. Radiocomunicatii) που κατέχει ο ΟΤΕ, εξαιρουμένων των ανωτέρω περιουσιακών στοιχείων, στη Vodafone Romania.

Ουσιαστικά, η Vodafone Ρουμανίας θα αγοράσει την TKRM ωστόσο θα δώσει πολλά assets στην Digi. Σημειώνεται πως οι δύο εταιρείες οι οποίες αποτελούν σημαντικούς παίκτες στη ρουμανική αγορά τηλεπικοινωνιών, είχαν υποβάλει πρόταση για την εξαγορά της TKRM τον Νοέμβριο του 2024.

Η ολοκλήρωση της συναλλαγής, όπως σημειώνει ο ΟΤΕ, τελεί

Η διοίκηση του ΟΤΕ έχει ανακοινώσει ότι το όφελος από την πώληση δραστηριότητάς του στη Ρουμανία θα διανεμηθεί υπό τη μορφή έκτακτου μερίσματος, το οποίο υπολογίζεται από αναλυτές στα 0,11 ευρώ ανά μετοχή.

υπό την αίρεση οριστικοποίησης των σχετικών εγγράφων μεταξύ των μερών, καθώς και της έγκρισης από την ANCOM (Ρυθμιστική Αρχή Ρουμανίας) για συγκεκριμένα ζητήματα, και αναμένεται να πραγματοποιηθεί εντός του τρίτου τριμήνου του 2025.

Υπενθυμίζεται ότι η ρουμανική

ρυθμιστική Αρχή είχε θέσει τον περασμένο Μάιο σε δημόσια διαβούλευση τις προτεινόμενες δεσμεύσεις που διατύπωσαν οι Digi και Vodafone Romania για την άρση των αντισυμβατικών με τον ανταγωνισμό που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο της εξαγοράς της TKRM. Στη συνέ-

χεια, στα τέλη Ιουνίου και στο πλαίσιο της επίστας γενικής συνελεύσεως του ΟΤΕ, ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος του ομίλου, Κώστας Νεμπής, δήλωσε ότι η απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού της Ρουμανίας αναμένεται εντός των επόμενων εβδομάδων.

Όπως επισημαίνουν οι αναλυτές της, η πώληση της TKRM θα προσθέσει αξία τόσο στον ΟΤΕ όσο και στους μετόχους του. Αλλωςτε και η ίδια η διοίκηση του ομίλου έχει ανακοινώσει ότι το όφελος από την πώληση δραστηριότητάς του στη Ρουμανία θα διανεμηθεί υπό τη μορφή έκτακτου μερίσματος.

Η NBG Securities εκτιμά ότι τα έσοδα από την πώληση της TKRM θα ανέλθουν σε περίπου 45 εκατ. ευρώ (0,11 ευρώ/μετοχή), τα οποία θα διανεμηθούν στους μετόχους. Προσπαθώντας να εκτιμήσει τον αντίκτυπο της πώλησης της TKRM στην αξία του ομίλου ΟΤΕ, η χρηματιστηριακή λαμβάνει υπόψη και τη διακρατική «αιμορραγία» σε επίπεδο ελεύθερων ταμειακών ροών της TKRM, η οποία κυμαίνεται μεταξύ 30-40 εκατ. ευρώ ετησί-

ως. Ετσι, υπολογίζοντας ένα μέσο σταθμικό κόστος κεφαλαίου (WACC) 6,8% και ρυθμό τερματικής ανάπτυξης (terminal growth rate) 0,5%, η NBG Securities καταλήγει σε όφελος περίπου 560 εκατ. ευρώ (ή 1,39 ευρώ/μετοχή) για τον ΟΤΕ από την πώληση της TKRM.

Από την πλευρά της η Axia Research εκτιμά πως η τιμή πώλησης της ρουμανικής θυγατρικής θα διαμορφωθεί στα 30-40 εκατ. ευρώ, με επιπλέον εξοικονόμηση 10 εκατ. ευρώ σε ταμειακές ροές. Αυτό θα οδηγήσει σε αύξηση 10% στη συνολική αμοιβή των επενδυτών για το οικονομικό έτος 2025. Όπως προσθέτει, η διοίκηση έχει δηλώσει ότι η πώληση της Telekom Romania θα οδηγήσει επίσης σε φορολογικά ελάφρυνση άνω των 100 εκατ. ευρώ, η οποία μπορεί να αρχίσει να ανακτάται μετά τη συναλλαγή. Επιπλέον, ο επενδυτικός οίκος αναμένει ότι ο ΟΤΕ θα εξοικονομήσει ταμειακές εκροές ύψους 20-30 εκατ. ευρώ ετησίως (εξαιρουμένων τυχόν προσαρμογών κεφαλαίου κίνησης) που συνδέονταν με τις δραστηριότητες στη Ρουμανία.

Στο 3% η παγκόσμια ανάπτυξη το 2025

Το ΔΝΤ αναθεωρεί προς τα πάνω τις προβλέψεις του, παραμένουν οι κίνδυνοι λόγω δασμών και γεωπολιτικών εντάσεων

Ο εμπορικός πόλεμος του Ντόναλντ Τραμπ φαίνεται πως πλήττει την παγκόσμια οικονομία λιγότερο από όσο είχε αρχικά εκτιμηθεί και εν μέρει αυτό οφείλεται στην αποδυνάμωση του δολαρίου, στην προσπάθεια των επιχειρήσεων να οχυρωθούν έναντι των δασμών αυξάνοντας πυρετωδώς τις εισαγωγές τους προτού επιβληθούν οι δασμοί, αλλά και στο ότι τελικά συμφωνούνται δασμοί χαμηλότεροι από ό,τι είχε απειλήσει αρχικά ο Αμερικανός πρόεδρος. Αυτή είναι η εκτίμηση του ΔΝΤ, που αναθεωρεί προς τα πάνω την πρόβλεψή του για την παγκόσμια ανάπτυξη σε σχέση με τις πιο απαισιόδοξες προβλέψεις που είχε δημοσιοποιήσει τον Απρίλιο. Στην έκθεσή του για την παγκόσμια οικονομία που δόθηκε στη δημοσιότητα, το Ταμείο εκτιμά τώρα πως το παγκόσμιο ΑΕΠ θα αυξηθεί φέτος κατά 3% και κατά 3,1% το επόμενο έτος. Πρόκειται για προβλέψεις ελαφρώς πιο αισιόδοξες από εκείνες του Τραμπ, το Ταμείο υπολόγιζε πως η παγκόσμια ανάπτυξη δεν θα υπερβεί φέτος το 2,8% και το 3% το 2026.

Οι αναθεωρημένες προβλέψεις του Ταμείου αντιπροσωπεύουν, πάντως, και πάλι επιβράδυνση σε σύγκριση με τον

ρυθμό ανάπτυξης 3,3% που σημείωσε η παγκόσμια οικονομία το περασμένο έτος και ο λόγος είναι σαφώς η απόφαση του Αμερικανού προέδρου να ανατρέψει τις ισορροπίες στο παγκόσμιο εμπόριο. Ειδικότερα, αναβαθμίζει κατά 0,2 εκατοστιαίες μονάδες την πρόβλεψή του για την ανάπτυξη της Ευρωζώνης, που τώρα εκτιμά πως θα φτάσει φέτος στο 1%, και αποδίδει τη βελτίωση στις αυξημένες εξαγωγές φαρμακευτικών προϊόντων από την Ιρλανδία. Διατηρεί, πάντως, αμετάβλητη την πρόβλεψή του για ανάπτυξη 1,2% για το 2026. Αναθεωρεί, επίσης, κατά 0,1 εκατοστιαία

Το Ταμείο αναβαθμίζει κατά 0,2 εκατοστιαίες μονάδες την πρόβλεψή του για την ανάπτυξη της Ευρωζώνης, που τώρα εκτιμά πως θα φτάσει φέτος στο 1%.

μονάδα την πρόβλεψή του για την ανάπτυξη της αμερικανικής οικονομίας, που εκτιμά πως θα φτάσει φέτος στο 1,9% και ότι θα επιταχυνθεί ελαφρώς στο 2% το επόμενο έτος χάρη στις φο-

Κατά 0,1 εκατοστιαία μονάδα αναθεωρεί το ΔΝΤ την πρόβλεψή του για την ανάπτυξη της αμερικανικής οικονομίας, που εκτιμά πως θα φτάσει φέτος στο 1,9% και ότι θα επιταχυνθεί ελαφρώς στο 2% το επόμενο έτος χάρη στις φοροαπαλλαγές που παραχωρεί σε επιχειρήσεις το σχετικό νομοσχέδιο του Τραμπ.

ροαπαλλαγές που παραχωρεί σε επιχειρήσεις το σχετικό νομοσχέδιο του Τραμπ. Όσον αφορά την Κίνα, το Ταμείο υπογραμμίζει πως οι συνομιλίες του Πεκίνου με την Ουάσινγκτον έχουν

διασφαλίσει καλύτερους όρους στο διμερές εμπόριο σε σύγκριση με αυτούς που ίσχυαν πριν από τρεις μήνες. Ως εκ τούτου αναβαθμίζει την πρόβλεψή του για την ανάπτυξη της δεύτερης

οικονομίας στον κόσμο κατά 0,8 εκατοστιαίες μονάδες, στο 4,8%, και υπογραμμίζει πως το πρώτο εξάμηνο του έτους η κινεζική οικονομία σημείωσε ισχυρότερη ανάπτυξη από τις προβλέψεις.

Από τις εκτιμήσεις του Ταμείου αναδύεται η εικόνα της παγκόσμιας οικονομίας απειλούμενης από τις ενδεχόμενες εμπορικές συμφωνίες που μπορούν να ανατρέψουν το παγκόσμιο εμπόριο, από την αβεβαιότητα που περιβάλλει τις επενδύσεις, από τις διαρκώς οξυνόμενες γεωπολιτικές εντάσεις, από το ανησυχητικά υψηλό δημόσιο χρέος αλλά και τις εντεινόμενες πληθωριστικές πιέσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το Ταμείο προειδοποιεί, άλλωστε, πως η εμπορική πολιτική του Αμερικανού προέδρου θα εξακολουθήσει να πλήττει την παγκόσμια οικονομία.

Όπως τονίζει, «η παγκόσμια ανάπτυξη αναμένεται να επιβραδυνθεί παρά την εμφανή αντοχή που έχει επιδείξει έως τώρα και ο λόγος θα είναι οι στρεβλώσεις στο εμπόριο». Παράλληλα επισημαίνει πως «ακόμη κι αν δεν προστεθούν νέα μέτρα προστατευτισμού, η αυξημένη αβεβαιότητα που περιβάλλει την εμπορική πολιτική θα αρχίσει να επιβαρύνει όλο και περισσότερο την οικονομική δραστηριότητα». Δεν παραλείπει, τέλος, να επαναλάβει την πάγια έκκλησή του για δημοσιονομική σύνεση και να υπογραμμίσει πόσο αναγκαίο είναι ένα ήρεμο και σταθερό πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Οι δασμοί των ΗΠΑ στη Νοτιοανατολική Ασία

Της ΟΥΝΑ ΓΚΑΛΑΝΙ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Η αναδιάρθρωση του παγκόσμιου εμπορίου—που βασίζεται στη στρατηγική «China Plus One»—από τον Ντόναλντ Τραμπ δεν δημιουργεί νικητές ή ηττημένους. Η απόφαση του προέδρου των ΗΠΑ να επιβάλει δασμούς 25% στις εισαγωγές από την Ινδία πλήττει τη χώρα, αλλά ο συντελεστής, αν δεν αλλάξει, θα μπορούσε να της επιτρέψει να παραμείνει επιθυμητός προορισμός παραγωγής για εταιρείες όπως η Apple. Σε αντίθεση με άλλους ηγέτες, ο Νარέντρα Μόντι δεν εξασφάλισε μείωση του δασμολογικού συντελεστή που επέβαλε ο Τραμπ στη χώρα του, η οποία

Η στρατηγική «China Plus One» του Ντόναλντ Τραμπ και η θέση της Ινδίας.

πέρυσι έστειλε αγαθά αξίας 87 δισ. δολαρίων στις ΗΠΑ. Η άρνηση του πρώθυπουργού να ανοίξει τις αγορές γεωργίας και γαλακτοκομικών προϊόντων της Ινδίας στις ΗΠΑ μπορεί να είναι ο λόγος. Κάτι τέτοιο θα διακινδύνευε μια ακόμη αναμέτρηση, με εκατομμύρια φτωχούς και πολιτικά ισχυρούς αγρότες.

Το αν η Ινδία θα κερδίσει ή θα χάσει, ωστόσο, θα εξαρτηθεί από άλλους παράγοντες. Η οικονομία των 4 τρις. δολαρίων έχει επιδιώξει να προσελκύσει εταιρείες που θέλουν να διαφοροποιήσουν τις αλυσίδες εφοδιασμού τους από την Κίνα. Εδώ, οι αντιπάλοι της Ινδίας περιλαμβάνουν το Μπανγκλαντές, το Βιετνάμ και την πόλινη Νοτιοανατολική Ασία—και σε κάποιο βαθμό το Μεξικό. Αυτοί οι ανταγωνιστές αντιμετωπίζουν επί του παρόντος αμερικανικούς δασμούς από 19% έως 40%. Εκ πρώτης όψεως η Ινδία θα εί-

ναι πλέον λιγότερο ανταγωνιστική ως προορισμός μεταποίησης από το Βιετνάμ, στο οποίο ο Τραμπ επέβαλε δασμούς 20%. Ο σταθμισμένος μέσος δασμολογικός συντελεστής της Ινδίας θα είναι 5 έως 10 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερος από τους ομολόγους της στην Ασία.

Η ιδιότητα της ως κορυφαίου αγοραστή ρωσικής ενέργειας και όπλων είναι επίσης αρνητική, με τον Τραμπ να απειλεί τώρα με μια απροσδιόριστη ποινή για τη συμμετοχή της στο εν λόγω εμπόριο. Η Ρωσία αντιπροσωπεύει έως και το 40% των εισαγωγών αργού πετρελαίου της Ινδίας. Η παραίτηση από αυτό το όφελος θα ήταν οικονομικά και πολιτικά μειονεκτική για την Ινδία. Ωστόσο, οι ισχυροί δασμοί της Νοτιοανατολικής Ασίας με τους Κινέζους εξαγωγείς και τις επενδύσεις σημαίνουν ότι το μπλοκ αντιμετωπίζει επίσης αυστηρούς δασμούς, εάν ο πρόεδρος των ΗΠΑ υλοποιήσει την απειλή του. Σ' αυτό το σενάριο, ο Τραμπ θα διπλασίαζε τον δασμό για τα αγαθά που στέλνουν μέσω Βιετνάμ, για παράδειγμα. Αυτός ο κίνδυνος θα αυξηθεί μόνο με οποιαδήποτε επιδείνωση της συνοαμερικανικής σχέσης. Το αν ο Τραμπ ενδιαφέρεται περισσότερο για τη μεσολάβηση στην Ουκρανία ή για τον περιορισμό της δεύτερης μεγαλύτερης οικονομίας στον κόσμο είναι άγνωστο. Το αποτέλεσμα είναι ότι έχει αναγκαστεί να αποκλίνοντας δασμούς σε όλες τις μεγάλες χώρες. Ιδανικά, αυτό θα έπρεπε να είχε παράσχει κάποια σαφήνεια στις εταιρείες που βρίσκονται σε αδιέξοδο. Ωστόσο, οι εκκρεμείς υποσχέσεις του προέδρου των ΗΠΑ δεν θα επιτρέψουν στις παγκόσμιες εταιρείες να αποφασίσουν πώς θα αναδιαμορφώσουν τις αλυσίδες εφοδιασμού τους.

Σε κρίσιμη καμπή τα οικονομικά σχέδια της Σαουδικής Αραβίας

Αυξάνεται ο κρατικός δανεισμός, υποχωρεί το χρηματιστήριο της χώρας

Η Σαουδική Αραβία, η μεγαλύτερη οικονομία της Μέσης Ανατολής, βρίσκεται σε κρίσιμο σταυροδρόμι. Ενώ επιδεικνύει αξιοσημείωτη οικονομική ανάπτυξη στον μη πετρελαϊκό τομέα και προωθεί φιλόδοξα έργα στο πλαίσιο του οράματος Vision 2030 για ανεξάρτηση από το πετρέλαιο, η πρόσφατη πτώση των τιμών του αργού, η αύξηση του κρατικού δανεισμού και η υποχώρηση του χρηματιστηρίου της χώρας εγείρουν σοβαρές αμφιβολίες για τα μεγαλεπήβολα σχέδια που έχει εκπονήσει το Ριάντ για αλλαγή μοντέλου.

Παρά τις προκλήσεις, η οικονομία της Σαουδικής Αραβίας παρουσίασε ανάπτυξη 3,9% το δεύτερο τρίμηνο του 2025, ξεπερνώντας το 3,4% του πρώτου τριμήνου. Η κινητήρια δύναμη ωστόσο πίσω από αυτή την ανάπτυξη είναι ο μη πετρελαϊκός τομέας, ο οποίος αναπτύχθηκε κατά 4,7%, αντικατοπτρίζοντας τις προσπάθειες του πετρελαιοπαραγωγού βασιλείου να ανεξαρτηθεί από τον ενεργειακό τομέα.

Αυτή η ανάπτυξη δεν σημειώθηκε χωρίς κόστος. Το Ριάντ έχει βασιστεί σε εκτεταμένο δανεισμό για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων υποδομής, όπως η φουτουριστική πόλη Neom που παραμένει ένα από τα πιο φιλόδοξα και αμφιλεγόμενα έργα στον κόσμο. Αυτή η ανάπτυξη δεν σημειώθηκε χωρίς κόστος. Το Ριάντ έχει βασιστεί σε εκτεταμένο δανεισμό για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων υποδομής, όπως η φουτουριστική πόλη Neom που παραμένει ένα από τα πιο φιλόδοξα και αμφιλεγόμενα έργα στον κόσμο. Αυτή η ανάπτυξη δεν σημειώθηκε χωρίς κόστος. Το Ριάντ έχει βασιστεί σε εκτεταμένο δανεισμό για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων υποδομής, όπως η φουτουριστική πόλη Neom που παραμένει ένα από τα πιο φιλόδοξα και αμφιλεγόμενα έργα στον κόσμο.

Το Ριάντ έχει βασιστεί σε εκτεταμένο δανεισμό για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων υποδομής, όπως η φουτουριστική πόλη Neom, που παραμένει ένα από τα πιο φιλόδοξα και αμφιλεγόμενα έργα στον κόσμο.

Η ανάπτυξη στον μη πετρελαϊκό τομέα έχει εξανεμίσει το σχεδόν αιώνιο πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

το πετρέλαιο. Την ίδια στιγμή, η χρηματιστηριακή αγορά της χώρας, ο δείκτης Tadawul All-Share, έχει σημειώσει μια από τις χειρότερες επιδόσεις παγκοσμίως φέτος, υποχωρώντας πάνω από 9%, με φόντο τις αυξανόμενες αμφιβολίες των επενδυτών για την αλ-

λαγή πλεύσης του βασιλείου.

Ενώ οι σαουδαραβικές εταιρείες έχουν συγκεντρώσει περισσότερα από 2,8 δισ. δολάρια από εισαγωγές στο χρηματιστήριο φέτος, με ταχύτερο ρυθμό από το 2024, η απόδοση των νεοεισερχόμενων μετοχών είναι απογοητευτική. Κατά μέσον όρο οι νέες εισαγωγές έχουν κερδίσει μόλις 4% τον πρώτο μήνα διαπραγματεύσεως, σε σύγκριση με 27% το 2024.

Η βασική ανησυχία των επενδυτών, σύμφωνα με αναλυτές, είναι η ικανότητα της Σαουδικής Αραβίας να αντιμετωπίσει ένα περιβάλλον χαμηλότερων τιμών πετρελαίου. Οι

παγκόσμιες τιμές του αργού μπρεντ έχουν μειωθεί περισσότερο από 2% φέτος, φτάνοντας περίπου τα 73 δολάρια το βαρέλι, με προβλέψεις για περαιτέρω υποχώρηση προς τα 60 δολάρια.

Οικονομολόγοι εκτιμούν ότι το βασίλειο χρειάζεται τιμή αργού στα 96 δολάρια το βαρέλι για να ισοσκελίσει τον προϋπολογισμό του και 113 δολάρια αν συμπεριληφθούν οι εγχώριες δαπάνες του κρατικού επενδυτικού ταμείου. Αυτή η εξάρτηση από τις τιμές του πετρελαίου, σε συνδυασμό με την αύξηση του δανεισμού για την κάλυψη των επενδυτικών αναγκών, δημιουργεί πίεση. Η Σαουδική Αραβία ήταν ο μεγαλύτερος εκδότης εξωτερικών ομολόγων στις αναδυόμενες αγορές το 2024 και αναμένεται να είναι και φέτος, αυξάνοντας το χρέος της. Ένα ακόμη ανησυχητικό σημάδι είναι η δραστική μείωση της αξίας των νέων έργων που μειώθηκε κατά 60% κατά το πρώτο εξάμηνο του 2025 σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024.

Παρόλο που το συνολικό χρέος της Σαουδικής Αραβίας παραμένει χαμηλό ως ποσοστό του ΑΕΠ (30%) και η κεντρική τράπεζα διαθέτει σημαντικά ξένα περιουσιακά στοιχεία (415 δισ. δολάρια στο τέλος του 2024), οι αυξανόμενες εξαρτήσεις από τον δανεισμό και οι προβλέψεις για συνεχή δημοσιονομικά ελλείμματα δημιουργούν ανησυχίες.

Το ερώτημα που τίθεται πλέον είναι αν η Σαουδική Αραβία θα αλλάξει τον τρόπο που αντιδρά στις πτώσεις των τιμών του πετρελαίου ή θα επιστρέψει στην παλιά συνήθεια της μείωσης των δαπανών, θέτοντας σε κίνδυνο τα φιλόδοξα σχέδιά της για ένα μέλλον λιγότερο εξαρτημένο από τον «μαύρο χρυσό».

Αμετάβλητα διατήρησε ξανά τα επιτόκια η Fed

Διαφώνησαν για πρώτη φορά δύο διοικητές της τράπεζας, που τάχθηκαν υπέρ μιας μείωσης κατά 25 μονάδες βάσης

Κωφεύοντας για ακόμη μία φορά στις επίμονες πιέσεις του Ντόναλντ Τραμπ, που ζητάει μείωση του κόστους δανεισμού, η Federal Reserve διατήρησε και πάλι χθες αμετάβλητα τα επιτόκια του δολαρίου στο 4,25% έως 4,5%, επικαλούμενη τη σχετική σταθερότητα στην αμερικανική αγορά εργασίας αλλά και τον κάπως αυξημένο πληθωρισμό. Πράγματι ο πληθωρισμός στις ΗΠΑ επιταχύνθηκε ελαφρώς τον Ιούνιο στο 2,7% από το 2,5% του Μαΐου. Η αγορά είχε προεξοφλήσει την απόφαση καθώς είναι σαφής

Η Federal Reserve διατήρησε και πάλι χθες αμετάβλητα τα επιτόκια του δολαρίου στο 4,25% έως 4,5%, επικαλούμενη τη σχετική σταθερότητα στην αμερικανική αγορά εργασίας, αλλά και τον κάπως αυξημένο πληθωρισμό.

Δασμοί 25% στην Ινδία

Δασμούς ύψους 25% θα επιβάλει από 1ης Αυγούστου στην Ινδία ο Ντόναλντ Τραμπ «συν ένα απροσδιόριστο ακόμη πρόστιμο», επειδή η Ινδία αγοράζει ενέργεια και οπλικά συστήματα από τη Ρωσία. Η απόφαση είναι το αποτέλεσμα άκαρπων συνομιλιών που είχε η Ινδία με τις ΗΠΑ τους τελευταίους μήνες. Η Ινδία έχει υπεραμυνθεί της προστασίας που παρέχει στον αγροτικό κόσμο της χώρας, επικαλούμενη την ανάγκη για ασφάλεια επάρκειας τροφίμων και για επιβίωση των εκατομμυρίων αγροτών με μικρά αγροκτήματα. Το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ από το διμερές εμπόριο με την Ινδία έφτασε πέρυσι στα 45,8 δισ. δολ.

μείωση που σημείωσαν οι εισαγωγές εξαιτίας των δασμών που έχει επιβάλει ο Ντόναλντ Τραμπ, ενώ η συρρίκνωση κατά το α΄ τρίμηνο αντανακλά τις πυρετώδεις εισαγωγές των αμερικανικών επιχειρήσεων που έσπευδαν να συγκεντρώσουν αποθέματα προτού επιβληθούν οι δασμοί. Σύμφωνα με αναλυτές της Commerzbank, «οι μεγάλες αποκλίσεις οφείλονται στις διενέξεις για τους δασμούς που έχουν προκαλέσει στρεβλώσεις στο εξωτερικό εμπόριο γι' αυτό και είναι πιο λογικό να αποτιμήσουμε την

κατάσταση στο σύνολο του α΄ εξαμήνου, οπότε προκύπτει πως η αμερικανική οικονομία έχει σαφώς χάσει τον βηματισμό της». Πράγματι αν τα στοιχεία εξετασθούν σε συνδυασμό, τότε στο σύνολο του πρώτου εξαμήνου η αμερικανική οικονομία σημείωσε ανάπτυξη 1,25% σε ετήσια βάση καταγράφοντας, έτσι, αισθητή επιβράδυνση σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο εξάμηνο όταν το ΑΕΠ των ΗΠΑ είχε αυξηθεί κατά 2,75%. Ο Αμερικανός πρόεδρος δεν έχασε, πάντως, χρόνο και έσπευσε να θρι-

αμβολογήσει με ανάρτησή του στο προσωπικό του μέσο κοινωνικής δικτύωσης στην οποία έγραψε με κεφαλαία γράμματα «πολύ καλύτερα από ό,τι περιμέναμε». Και βέβαια κάλεσε για μια ακόμη φορά τον Τζερόμι Πάουελ να μειώσει το κόστος δανεισμού. Εν αναμονή των αποφάσεων της Fed είχε προηγηθεί υποχώρηση στις αποδόσεις των ομολόγων του αμερικανικού δημοσίου και άνοδος του δολαρίου. Αναλυτές της JP Morgan προεξοφλούν περαιτέρω επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης στο 0,75% κατά το β΄ εξάμηνο του έτους. Οι πιέσεις του Αμερικανού προέδρου έχουν, πάντως, κατορθώσει να φέρουν δικασμό στους κόλπους της ομοσπονδιακής τράπεζας καθώς δύο διοικητές τμημάτων της Fed, οι Κρίστοφερ Γουόλτερ και Μισέλ Μπούμαν, διαφώνησαν με τον Τζερόμι Πάουελ και τάχθηκαν υπέρ μιας μείωσης των επιτοκίων κατά 25 μονάδες βάσης. Όπως σχολιάζουν οι New York Times, ιδιαίτερος εντυπωσιάστη η στάση της Μπούμαν καθώς έχει επίμονα ταχθεί υπέρ της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής. Είναι η πρώτη φορά από το 1993 που συμβαίνει να διαφωνήσουν δύο διοικητές με τη γραμμή του προέδρου της τράπεζας και είναι προφανές ότι η στάση τους αντανακλά τις προσπάθειες του Ντόναλντ Τραμπ να επιβάλει τη θέλησή του στην ομοσπονδιακή τράπεζα. Ο Τραμπ έχει επανειλημμένως υποστηρίζει πως η ισχύς της μεγαλύτερης οικονομίας στον κόσμο δίνει στην ομοσπονδιακή τράπεζα τη δυνατότητα να μειώσει τα επιτόκια του δολαρίου στο 1%. Ανεξάρτητα, πάντως, από τις πιέσεις του Τραμπ, τα στοιχεία της αγοράς δίνουν 60% πιθανότητες να προχωρήσει σε μείωση στη συνεδρίαση του Σεπτεμβρίου.

Το data center θα λειτουργεί υπό την ομπρέλα της Stargate, της κοινοπραξίας της OpenAI για επενδύσεις σε υποδομές AI, και θα λειτουργεί αποκλειστικά με ΑΠΕ. Η πρωτοβουλία Stargate ανακοινώθηκε πριν από μερικούς μήνες στις ΗΠΑ και πρόκειται για μία κοινοπραξία μεταξύ της OpenAI, της Oracle, της ιαπωνικής Softbank και της MGX των ΗΑΕ.

Η αμερικανική OpenAI επενδύει στην Ευρώπη

Με ένα data center στη Νορβηγία κάνει την εισοδό της στην Ευρώπη η OpenAI, ο αμερικανικός κολοσσός πίσω από το ChatGPT. Σε συνεργασία με τη βρετανική εταιρεία Nscale και τη νορβηγική εταιρεία ενεργειακών υποδομών Aker, θα δημιουργήσει μια αρχική εγκατάσταση 230 μεγαβαττών, η οποία έχει στόχο την παραγωγή 100.000 τσιπ της Nvidia μέχρι το τέλος του 2026 και περαιτέρω επέκταση τα επόμενα χρόνια. Οι συνεργαζόμενες εταιρείες δήλωσαν ότι το data center, το οποίο θα λειτουργεί υπό την ομπρέλα της Stargate, της κοινοπραξίας της OpenAI για επενδύσεις σε υποδομές AI, θα λειτουργεί αποκλειστικά με ΑΠΕ. «Σκοπός του έργου είναι εν μέρει η συνεργασία με την OpenAI και η αξιοποίηση των ευρωπαϊκών υπολογιστικών πόρων για την παροχή πρόσθετων υπηρεσιών και λειτουργιών στην ευρωπαϊκή ήπειρο», δήλωσε στο CNBC ο Τζος Πέιν, διευθύνων σύμβουλος της Nscale.

Τα τσιπ της Nvidia έχουν γίνει η αυτονόητη επιλογή για τα data centers, καθώς μπορούν να διαχειριστούν μεγάλο όγκο εργασιών τεχνητής νοημοσύνης. Η Nscale και η Acer έχουν δεσμευτεί για επένδυση περίπου 1 δισ. δολαρίων εκάστη για την αρχική φάση του έργου μέχρι τις 20 μεγαβαττές. Η μονάδα θα βρίσκεται στη βόρεια Νορβηγία, σε μια περιοχή η οποία, σύμφωνα με τις εμπλεκόμενες εταιρείες, έχει «άφθονη υδροηλεκτρική ενέργεια, χαμηλή τοπική ζήτηση ρεύματος και περιορισμένη δυνατότητα μετάδοσης».

Σημειώνεται ότι η πρωτοβουλία Stargate ανακοινώθηκε πριν από μερικούς μήνες στις ΗΠΑ και πρόκειται για μία κοινοπραξία

μεταξύ της OpenAI, της Oracle, της ιαπωνικής Softbank και της MGX των ΗΑΕ. Το έργο αυτό έχει στόχο να επενδύσει 500 δισ. δολάρια την επόμενη τετραετία για την ανέγερση υποδομών AI. Η OpenAI, όμως, θέλει να επεκτείνει τις επενδύσεις σε ολόκληρο τον κόσμο. Εξ ου και τον Ιούνιο, η εταιρεία και οι συνεργάτες της

Σχεδιάζει data center στη Νορβηγία σε συνεργασία με τη βρετανική εταιρεία Nscale και τη νορβηγική εταιρεία ενεργειακών υποδομών Aker.

ανακοίνωσαν σχέδια κατασκευής ενός campus της Stargate στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα.

Στο μεταξύ, η Ευρώπη προωθεί την ιδέα της «κυρίαρχης τεχνητής νοημοσύνης», απαιτώντας τα data centers και τις εργασίες τεχνητής νοημοσύνης να βρίσκονται και να υποβάλλονται σε επεξεργασία σε ευρωπαϊκό όφελος.

Ο Πέιν είχε βέβαια ότι η Ευρώπη έχει δύο προβλήματα. Το πρώτο είναι ότι δεν έχει αρκετή υπολογιστική ισχύ και το δεύτερο ότι είναι πολύ κατακερματισμένη. Σε πρόσφατο ταξίδι του στην Ευρώπη, ο επικεφαλής της Nvidia, Τζεν-Σουν Χουάνγκ, επισήμανε ότι απαιτούνται περισσότερες υποδομές AI. Πάντως, η γαλλική εταιρεία Mistral ανακοίνωσε ότι θα αξιοποιήσει τα τσιπ της Nvidia σε ένα νέο data center στη Γαλλία.

Φρένο στις κινεζικές πλατφόρμες Temu και Shein από Ε.Ε.

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Μετά την πρόταση για επιβολή τέλους 2 ευρώ στα πακέτα χαμηλής αξίας, κάτω των 150 ευρώ, που εισάγονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση από Κίνα, οι Βρυξέλλες προσπαθούν ναβάλουν φρένο στην κυριαρχία των κινεζικών πλατφορμών ηλεκτρονικού εμπορίου μέσω της επίκλησης θεμάτων επικινδυνότητας των πωλούμενων ειδών.

Πριν από λίγες ημέρες η Κομισιόν ανακοίνωσε ότι η κινεζική πλατφόρμα ηλεκτρονικού εμπορίου Temu παραβιάζει την υποχρέωση που έχει βάσει της Πράξης για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες (DSA) να αξιολογεί δεόντως τους κινδύνους διάθεσης παράνομων προϊόντων στην αγορά της. Το παραπάνω προέκυψε από έρευνα της Κομισιόν με μυστικούς πελάτες (mystery shopping). Εάν δε η Κομισιόν αποφανθεί οριστικά ότι η Temu παραβιάζει την παραπάνω υποχρέωση, τότε μπορεί να της επιβάλει πρόστιμο έως το 6% του ετήσιου παγκόσμιου τζίρου της.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ήδη από το 2023 έρευνα της Ευρωπαϊκής Οργάνωσης Καταναλωτών BEUC είχε διαπιστώσει ότι σειρά προϊόντων που διατίθενται από την Temu δεν είναι συμβατά με τις απαιτήσεις ασφαλείας. Από τον Οκτώβριο του 2023 μέχρι και τον Φεβρουάριο του 2025 η BEUC «έτρεξε»

ελέγχους σε προϊόντα διαφόρων κατηγοριών, από καλλυντικά και απορρυπαντικά μέχρι παιχνίδια, εργαλεία και οικιακές συσκευές, με το ποσοστό όσων δεν πληρούσαν τις προδιαγραφές ασφαλείας να κυμαίνεται από 19% έως 100%.

Πέρα, βεβαίως, από επικίνδυνα για την υγεία και την ασφάλεια, τα προϊόντα αυτά απειλούν κυρίως το ευρωπαϊκό λιανεμπόριο και τη βιομηχανία και βιοτεχνία, με χώρες όπως η Ελλάδα να είναι ακόμη πιο ευάλωτες. Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιεί η Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΕΣΕΕ), ο εκτιμώμενος ετήσιος τζίρος που κάνουν στην Ελλάδα οι πλατφόρμες Shein και Temu κυμαίνεται από 529 έως 627 εκατ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 20,9% του ηλεκτρονικού εμπορίου στη χώρα (μη συμπεριλαμβανομένων βεβαίως των υπηρεσιών). Σύμφωνα δε με στοιχεία της IPC (International Post Corporation), το μερίδιο της Temu (ως κύρια επιλογή ηλεκτρονικού λιανεμπορίου στην Ελλάδα) το 2024 ήταν 23% και της Shein 20%.

Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι σε έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον ανταγωνισμό στις ψηφιακές πληρωμές, η οποία δημοσιοποιήθηκε πριν από μερικούς μήνες, ο κορυφαίος ηλεκτρονικός έμπορος στην ελληνική αγορά είναι η κινεζι-

Πριν από λίγες ημέρες η Κομισιόν ανακοίνωσε ότι η κινεζική πλατφόρμα ηλεκτρονικού εμπορίου Temu παραβιάζει την υποχρέωση που έχει βάσει της Πράξης για τις Ψηφιακές Υπηρεσίες (DSA) να αξιολογεί δεόντως τους κινδύνους διάθεσης παράνομων προϊόντων στην αγορά της.

Οι Βρυξέλλες θέτουν ζήτημα επικινδυνότητας των πωλούμενων ειδών.

κή πλατφόρμα Shein, οι καθαρές πωλήσεις της οποίας στην Ελλάδα το 2023 ξεπέρασαν τα 204 εκατ. ευρώ.

Η εν λόγω πλατφόρμα καταλαμβάνει θέση μέσα στην πρώτη δεκάδα των μεγαλύτερων ηλεκτρονικών καταστημάτων σε πολλές ακόμη ευρωπαϊκές χώρες, μεταξύ αυτών η Πορτογαλία (στην πρώτη θέση, όπως και στην Ελλάδα), η Ιταλία (στη δεύτερη θέση), η Ισπανία (στην τρίτη θέση, ξεπερνώντας μάλι-

στα κατά πολύ τις ηλεκτρονικές πωλήσεις του ισπανικού ομίλου Inditex, γνωστού κυρίως από το σήμα Zara).

Με βάση το ισχύον καθεστώς που προβλέπει τη μη επιβολή δασμών σε πακέτα αξίας κάτω των 150 ευρώ που εισάγονται από την Κίνα, η δημοσιονομική απώλεια για την Ελλάδα μόνο από αυτό το ανεισπρακτό έσοδο είναι περί τα 57 εκατ. ευρώ ετησίως. Η επιπτώση, βεβαίως, είναι πολύ μεγαλύτερη εάν συνυπολογίσει κάποιος τα διαφυγόντα κέρδη για τις ελληνικές παραγωγικές και εμπορικές εταιρείες.

Συνολικά στην Ε.Ε. υπολογίζεται ότι το 2024 εισήχθησαν 4,6 δισ. πακέτα αξίας κάτω των 150 ευρώ, με το 91% αυτών να προέρχεται από την Κίνα.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Οι εταιρείες Σκλαβενίτης Κύπρου Λιμιτεδ και C.A.C Papantoniou Trading Limited προχωρούν σε συγχώνευση με απορρόφηση της C.A.C Papantoniou Trading Limited από την Σκλαβενίτης Κύπρου Λιμιτεδ, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι τις 31.12.2025.

Η συγχώνευση θα βοηθήσει στην επίτευξη οικονομιών κλίμακας, μέσω λειτουργικού κόστους και καλύτερης αξιοποίησης του εμπορικού σήματος των καταστημάτων, προς όφελος των Καταναλωτών.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Σταθερά υψηλή παραμένει η ζήτηση για εξοχικές κατοικίες υψηλών προδιαγραφών κατά το τρέχον έτος, καθώς το αγοραστικό ενδιαφέρον από το εξωτερικό είναι ισχυρό. Μάλιστα, σύμφωνα με την ανάλυση της Engel & Völkers Ελλάδος, το 85% των συναλλαγών πραγματοποιείται από ξένους αγοραστές, καθώς οι τιμές πώλησης στα ελληνικά νησιά παραμένουν ανταγωνιστικές σε σχέση με άλλες αγορές εξοχικής κατοικίας στη Μεσόγειο. Σύμφωνα με τον διευθύνοντα σύμβουλο της εταιρείας, Γιώργο Πέτρα, «οι αγοραστικές ομάδες διαφέρουν ανά περιοχή και προέρχονται κυρίως από την Κεντρική Ευρώπη (Γερμανία, Αυστρία και Ελβετία), τις ΗΠΑ, τον Λίβανο, το Ισραήλ, τα Βαλκάνια και την Τουρκία. Η ζήτηση εστιάζεται κυρίως σε βίλες με πισίνα και θέα στη θάλασσα, ενώ στα πιο πολυτελή ακίνητα η άμεση πρόσβαση σε παραλία αποτελεί βασικό ζητούμενο».

Οι πιο υψηλές τιμές εντοπίζονται σε Μύκονο και Πάρο, όπου το κόστος αγοράς μπορεί να φτάσει έως 12.000 ευρώ/τ.μ. Η Μύκονος εξακολουθεί να προσελκύει άτομα υψηλής οικονομικής επιφάνειας (HNWI), διατηρώντας τις τιμές των ακινήτων σε υψηλά επί-

Σε Μύκονο και Πάρο τα πιο ακριβά εξοχικά, όπου το τετραγωνικό μέτρο μπορεί να φτάσει έως 12.000 ευρώ.

πεδα. Η γειτονική Πάρος συγκεντρώνει επίσης διεθνές ενδιαφέρον, προσφέροντας έναν ελκυστικό συνδυασμό παραδοσιακών οικισμών και σύγχρονης αρχιτεκτονικής. Κατοικίες με θέα στη θάλασσα είναι ιδιαίτερα δημοφιλείς και αγγίζουν επίσης τις 12.000 ευρώ/τ.μ.

Επίσης, στη Σαντορίνη οι τιμές φτάνουν έως τις 7.500 ευρώ/τ.μ., ενώ σε Αντίπαρο και Κύθνο η ζήτηση για ακίνητα υψηλής ποιότητας παραμένει έντονη, με ανώτατες τιμές στις 9.800 και 9.000 ευρώ/τ.μ., αντιστοίχως. Στην Κέα το κόστος φτάνει έως τις 6.000 ευρώ/τ.μ.

Τα νησιά του Αργοσαρωνικού συ-

νечίζουν να προσελκύουν απαιτητική πελατεία –καλλιτέχνες, επιχειρηματίες, πολιτικούς και επενδυτές υψηλού προφίλ– χάρη στην εύκολη πρόσβαση από την Αθήνα. Στην Υδρα οι τιμές

φτάνουν έως 7.500 ευρώ/τ.μ., ενώ στις Σπέτσες αγγίζουν τις 6.500 ευρώ/τ.μ. Στη Χαλκιδική, στη βόρεια Ελλάδα, η διεθνής ζήτηση είναι αυξημένη, με παραθαλάσσιες βίλες να

φτάνουν τις 10.000 ευρώ/τ.μ.

Στην Πελοπόννησο, η Αργολίδα ξεχωρίζει ως ένας από τους πιο περιζήτητους προορισμούς. Το Πόρτο Χέλι προσελκύει τόσο Αθηναίους όσο

Τιμές πώλησης πολυτελών εξοχικών κατοικιών σε δημοφιλείς προορισμούς

και εύπορους πολίτες από το εξωτερικό. Εκτός από νέες πολυτελείς κατοικίες, η περιοχή διαθέτει ανεπτυγμένη αγορά βραχυπρόνιας μίσθωσης που προσελκύει επενδυτές. Οι τιμές για βίλες φτάνουν έως 6.000 ευρώ/τ.μ.

Στη Μεσσηνία, ιδιαίτερη ζήτηση παρουσιάζουν ακίνητα κοντά σε παραλίες, γήπεδα γκολφ και resorts υψηλών προδιαγραφών, με τιμές έως 5.500 ευρώ/τ.μ.

Πιο προσίτες ευκαιρίες υπάρχουν στην Κορινθία και στη Λακωνία, με υψηλής ποιότητας ακίνητα σε καίριες τοποθεσίες να ξεκινούν από τις 2.000 ευρώ/τ.μ. Στα Δωδεκάνησα, ιδιαίτερη ζήτηση παρουσιάζουν οι βίλες σε προνομιακές τοποθεσίες στη Ρόδο, με τιμές έως 6.750 ευρώ/τ.μ. Το νησί επωφελείται από την ισχυρή τουριστική ροή και την ανάπτυξη πολυτελών resorts.

Στην κοντινή Σύμη, με τη χαρακτηριστική νεοκλασική αρχιτεκτονική, κορυφαία ακίνητα φτάνουν τις 6.000 ευρώ/τ.μ. «Η Σύμη είναι από τα νησιά που ξεχωρίζουν για εμένα και δεν τα γνωρίζει πολύς κόσμος. Οι αγοραστές εκτιμούν την αυθεντικότητα του νησιού και την ατμόσφαιρά του, η οποία παραμένει ανεπηρέαστη από τον μαζικό τουρισμό. Οι τιμές είναι ακόμη

Οι αγοραστικές ομάδες διαφέρουν ανά περιοχή και προέρχονται κυρίως από την Κεντρική Ευρώπη, τις ΗΠΑ, τον Λίβανο, το Ισραήλ, τα Βαλκάνια και την Τουρκία.

προσιτές και η Σύμη προσφέρει σημαντικές επενδυτικές προοπτικές», σημειώνει ο κ. Πέτρας.

Σύμφωνα με τον ίδιο, οι προορισμοί εξοχικής κατοικίας στην Ελλάδα επωφελούνται από το ευνοϊκό επενδυτικό περιβάλλον και από τη δυναμική των μακροχρόνιων αποδόσεων μέσω μίσθωσης, με τη ζήτηση να είναι συνεχώς μεγαλύτερη της προσφοράς στις κατοικίες υψηλών προδιαγραφών. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η Engel & Völkers προβλέπει σταθερά υψηλή ζήτηση και άπια αύξηση των τιμών σε προνομιακές τοποθεσίες μέχρι το τέλος του έτους.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Πυροπροστασία ακινήτων: Πλεονεκτήματα, πρόληψη και σχέδιο δράσης

Αναπόφευκτα στις δημόσιες και ιδιωτικές συζητήσεις των τελευταίων ημερών κυριάρχησαν οι πυρκαγιές, ένα θέμα που κανονικά δεν έπρεπε να αποτελεί κέντρο συζητήσεων, αν όλοι κάναμε καλά τη δουλειά μας. Μέσω αυτών φυσικά αναδεικνύονται πολλά ερωτήματα, απορίες και προτάσεις που απλώς ευχόμαστε να απαντηθούν, να υλοποιηθούν με πρακτικούς τρόπους για να μην έχουμε φαινόμενα της ίδιας ή –αν είναι δυνατόν– καμιάς κλίμακας στο μέλλον.

Η εύκολη υπεκφυγή και δικαιολογία των όσων θέλουν να αποποιηθούν την όποια ευθύνη θα βγουν μπροστά υποστηρίζοντας πως, «εδώ οι μισές χώρες της Μεσογείου, και πολιτείες των ΗΠΑ όπως η Καλιφόρνια, καίγονται και ενώ έχουν ανώτερα μέσα πυρόσβεσης δεν τιθασέουν τις φωτιές...».

Νομίζω κανέναν νοήμων άνθρωπο δεν περιμένει την απόλυτη και επιτυχή κατάσβεση πυρκαγιών εντός μερικών λεπτών από το ξέσπασμά τους όπου το μόνο που πέτυχαν ήταν το κάψιμο 1-2 στρεμμάτων αγριόχορτων.

Εκείνο όμως που περιμένει ο μέσος άνθρωπος να πάρει, είναι μια λογική απάντηση στο γιατί μια χώρα/νησί της οποίας το ΑΕΠ φλερτάρει με τα €35 δισ. ετησίως δεν κατάφερε μέχρι σήμερα να εξασφαλίσει το δικό της (έστω μεταχειρισμένο) C-130 τροποποιημένο €15-20 εκατ.), το καλύτερο επιβραδυντικό υλικό στον πλανή-

τη, δύο αμφίβια τύπου Canadair (καινούργια €55 εκατ. το ένα, περριλαμβανομένων εξαρτημάτων και εκπαίδευσης), για να έχουμε μαζί με τα υφιστάμενα μας μέσα μια ολοκληρωμένη ομπρέλα εναέριας προστασίας. Για να μην αναφέρω μια χαμένη ευκαιρία να συμμετείχαμε σαν κράτος στην ανά-

Ολοι μας πρέπει να έχουμε τόσο σε ατομικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας, σχέδιο εκκένωσης και να προβαίνουμε σε τακτικές ασκήσεις πρόληψης.

πτυξη του Skydweller – ενός αεροσκάφους τεράστιας αυτονομίας πτήσεων που πετά με ηλιακή ενέργεια σε μεγάλο ύψος χωρίς πιλότους και μπορεί να εντοπίζει πολύ έγκαιρα εν δυνάμει συμφορές επί εδάφους παρέχοντας εικόνες με μεγάλη ευκρίνεια και να συντονίζει μέσω των μέσων συγκοινωνιών του τις επιγείες ενέργειες. Επίσης να μην αναφερθώ στη δυνατότητα να αποκτούσαμε πλείεστα από αυτά μέσω διακρατικών συμφωνιών.

Αλλά τι απαντήσεις να αναμένουμε. Εδώ το 112 πάει και έρχεται για κάτι χρόνια και 112 δεν βλέπουμε. Και γιατί δεν βλέπουμε. Πολύ απλά επειδή έχουμε ίσως το πιο ηλίθιο σύστημα προκήρυξης,

Ερώτημα είναι γιατί μια χώρα/νησί της οποίας το ΑΕΠ φλερτάρει με τα €35 δισ. ετησίως δεν κατάφερε μέχρι σήμερα να εξασφαλίσει το δικό της (έστω μεταχειρισμένο) C-130 τροποποιημένο για πυροπροστασία (κόστος καινούργιο €70 εκατ., μεταχειρισμένο €15-20 εκατ.).

εκπόνησης και ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων παγκοσμίως, που επηρεάζει τους πολίτες και φορολογούμενους αυτού του τόπου σε οτιδήποτε: από την αγορά τετραδίων και μολυβιών στα δημοτικά, στην κατασκευή δρόμων και δημοσίων κτηρίων, μέχρι και την ίδια την ασφάλεια αυτού του κράτους. Και αντί αυτού που ελέγχουν να εντοπίζουν τις πραγματικές ρίζες κακών και να πιέζουν για εκθεμελιών αλλαγές που θα κάνουν το πραγματικό άλμα προς τα εμπρός, εστιάζουν σε θέματα όπως ...το χρώμα των μολυβιών...

Δεν απομένουν λοιπόν πολλά πέραν από το να ασχοληθούμε με τα πιο γρήνα που είναι πιο κοντά

μας και περνάνε πιο εύκολα από το χέρι μας. Και αναφέρομαι στα ακίνητά μας και πώς μπορούμε να τους δώσουμε κάποια πλεονεκτήματα προσφέροντας τους αυξημένες πιθανότητες επιβίωσης σε ενδεχόμενο φωτιάς και μαζί τους προστατεύοντας καλύτερα κι εμάς και τις οικογένειές μας.

Σίγουρα η επιλογή τοποθεσίας έχει ένα σημαντικό ρόλο να παίζει. Όσο επιλέγουμε να ζήσουμε πιο κοντά σε αστικές περιοχές, τόσο μειώνουμε την πιθανότητα να επηρεαστούμε από φωτιά. Αν θέλουμε να ζήσουμε στην ύπαιθρο και τα ημιορεινά, το ίδιο μπορεί να ισχύσει νοούμενου ότι η κοινότητα που επιλέγουμε εφαρμόζει κάποιες

βασικές αρχές πυροπροστασίας σε επίπεδο κοινότητας, αλλά και εμείς σε ατομικό επίπεδο. Αυτό είναι πολύ πιο ασφαλές από το να είμαστε απομονωμένοι σε κάποια δασική περιοχή ή γενικά σε μια περιοχή που δεν έχει καθόλου υποδομές και είναι εκτεθειμένη στα στοιχεία της φύσης. Οι αστικές περιοχές ή γενικά οι περιοχές που έχουν πιο έντονη πυκνότητα ανάπτυξης είναι συνθήως και πιο οργανωμένες παρέχοντας έτσι καλύτερη πολιτική προστασία.

Αν πάραυτα θέλουμε να είμαστε πιο απομονωμένοι, τότε επιβάλλεται να διαλέξουμε μια τοποθεσία που να πληροί ταυτόχρονα τις βασικές αρχές αδειοδότησης και δομικούς που καθορίζονται στα Τοπικά Σχέδια και στη Δήλωση Πολιτικής, να εξασφαλίζουμε τις απαιτούμενες άδειες και να εφαρμόζουμε πλήρως τους όρους τους. Όμως πέραν αυτών που πρέπει να θεωρούνται αυτονόητα, είναι η φύση του περιβάλλοντα χώρου της τοποθεσίας που επιλέγουμε: θα πρέπει να υπάρχει πολύ καλή προσβασιμότητα (για παράδειγμα πλατιοί και ομαλοί εγγεγραμμένοι δρόμοι – ακόμη και χωμάτινοι), να υπάρχουν φυσικά εμπόδια (όπως για παράδειγμα βραχώδεις εκτάσεις, υδάτινες πηγές) ή ήδη οριοθετημένες αντιπυρικές ζώνες. Αυτά τα στοιχεία αποτελούν φυσικά εμπόδια διάδοσης πυρκαγιάς και βοηθούν στην ασφαλή διαφυγή μας αν απαιτηθεί.

Σε επίπεδο κατασκευής οποσπαθούμε να ελαχιστοποιήσουμε την χρήση εύφλεκτων υλικών. Επιλέγουμε στέγες από πύλινα ήτσι-

μεντένια κεραμίδια των οποίων ο σκελετός καλό είναι να μην είναι ξύλινος. Χρησιμοποιούμε διπλά τζάμια, πυράντοχες πόρτες, καλυμμένους αεραγωγούς και εξωτερικές επενδύσεις με πυράντοχα υλικά. Η αυλή μας και ο περιβάλλοντας χώρος πρέπει να αποψιλώνεται δύο με τρεις φορές τον χρόνο. Να αφαιρούμε τα ξερά χόρτα, να κλαδεύουμε τα δέντρα και τους φράχτες μας αφήνοντας ασφαλείς αποστάσεις από το σπίτι μας. Νοείται ότι όλα τα ξερά πρέπει να απομακρύνονται στα πράσινα σημεία και όχι να πετάγονται σε γειτονικές ιδιοκτησίες.

Η αποψίλωση ισχύει και για κενα τεμάχια γης. Η κυριακή ύπαιθρος δυστυχώς δεν είναι παράδειγμα προς μίμηση: υπάρχουν χιλιάδες παραμελημένα αγροτικά κτήματα με αγριόχορτα που ξεπερνούν το μέσο ύψος ενός ενήλικα.

Σε επίπεδο αξιοποίησης εξοπλισμού και τεχνολογίας πολλά μπορούν να λεχθούν. Ας εστιάσουμε σε αισθητήρες καπνού και θερμότητας, σε συστήματα τηλεειδοποίησης, σε πυροσβεστήρες, σε συστήματα αυτόματου ψεκασμού ή την τοποθέτηση νεροκουρτινών περιμετρικά της οικίας. Τέλος, όλοι μας πρέπει να έχουμε τόσο σε ατομικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας, σχέδιο εκκένωσης και να προβαίνουμε σε τακτικές ασκήσεις πρόληψης.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Και να σου, μπροστά στην ιστορία την πραγματική, η κλειδωμένη, εκκλησία του Παπαγιάννη, ο Άγιος Βασίλειος του Βασιλιού, που χτίστηκε στη θέση παλαιότερης εκκλησίας, με τα πουλιά να έχουν σωπάσει και αυτά...

Βασίλι Καρπασίας: «Λογοτεχνώντας» την ιστορία

Το μυθιστόρημα του Νίκου Νικολάου-Χατζημιχαήλ «Όταν σωπάσαν τα πουλιά» μιλάει για έναν κόσμο μικρό μα συνάμα μεγάλο

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

«**Παλιόστρατα** δύσκολη, κι ευτυχώς πριν ξεκινήσουμε, ο Θεός με φώτισε και ρώτησα για τη διαδρομή»... Ευθεία από τον Άγιο Δημήτριο του Λεονάρισσου, σχεδόν ευθεία, τέλος πάντων ή στη διασταύρωση, από την άλλη πλευρά, από τη μία το Βασίλι, από την άλλη το Λεονάρισσο. Φαινόταν εύκολο, αρκεί να θυμάσαι δύο πράγματα... όμως στην πραγματικότητα δεν ήταν τόσο απλό, τι και αν είχα ρωτήσει ή είχα συμβουλευθεί χάρτες... αν το λάθος όνομα σου κολλήσει στο μυαλό, τότε όλα αλλάζουν. Αυτό το λάθος όνομα όμως μου έδωσε την ευκαιρία να ακολουθήσω σχεδόν τη διαδρομή του Παπαγιάννη, στα χωριά γύρω από τα Βασιλικά, το Βασίλι της Καρπασίας, με το αυτοκίνητό μου να έχει τον ρόλο του Πήγασου. Έτσι συμφιλιώθηκα με την ιδέα ότι δεν πειράζει που χάθηκε, έστω και αν έπρεπε να υποστώ την αφόρητη ζέση του κυριακάτικου μεσημεριού.

Ο Νίκος Νικολάου-Χατζημιχαήλ, συγγραφέας του μυθιστορήματος «Όταν σωπάσαν τα πουλιά» (εκδ. Κάρβας 2024), ήταν κατά κάποιον τρόπο ο αόρατος οδηγός μου, σε αυτή την εξόρμησή μου στα Βασιλικά, στους τόπους των πρώων του. Τι και αν έχουν αλλάξει πολύ στις μέρες μας, ο συγγραφέας, γέννημα θρέμμα του Καρπασιού, τους θυμάται και τους μεταφέρει στο χαρτί σχεδόν σαν ζωγραφιά. Συμπλέκει με τρόπο όμορφο και ταιριαστό τον μύθο με όσα θυμάται να ακούει καθισμένος στον ηλιακό του σπιτιού του, από τους μεγαλύτερους. Ιστορίες για μεγάλους και ίσως τότε ακατανόητες για έναν μικρό ακροατή... ιστορίες που ο Νικολάου-Χατζημιχαήλ μεταβόλισε αργότερα και τους έδωσε λογοτεχνική χροιά.

Η μυθιστορία του Βασιλιού

Έχοντας παρκάρι το αυτοκίνητό μου σε μία ευρύχωρη θέση στάθμευσης, και κάτω από τον

Κοντοστάθηκαν στην αρχή του μονοπατιού για να αφουγκραστώ τον Πήγασο και το χρεμέτισμά του... γιατί είμαι σίγουρος πως ο Παπαγιάννης και η γενιά του έχει αφήσει στον τόπο εκείνο ανεξίτηλη την παρουσία του.

πυρρό ήλιο ξεκινώ να βρω την εκκλησία του Παπαγιάννη, τον άγιο Βασίλειο, εκείνη την εκκλησία, στην οποία ο ήρωας του Νίκου Νικολάου-Χατζημιχαήλ είχε απάγκιό του και έγνοια να τη μεγαλώσει... Προχώρησα λίγα μέτρα από το σημείο όπου είχα παρκάρι και τότε στα δεξιά μου ένα μικρό δρομάκι θα με οδηγούσε στην εκκλησία... φαινόταν στο βάθος, τα δέντρα εκατέρωθεν του στενού αυτού δρόμου τον σκίαζαν... και ήταν για εμένα αυτή η σκιά βάλσαμο... «Δεν είπαν τίποτέ άλλο και προχώρησαν προς την έξοδο. Είχε πέσει πια το σκοτάδι. Τους καληνύχτισε, κλείδωσε την εκκλησία και πήρε σιωπηλός το μονοπάτι προς το σπίτι του», γράφει ο συγγραφέας, για τον Παπαγιάννη και την τιμωρία που του επεβλήθη... και να σου εγώ, μπροστά στην ιστορία την πραγματική, κλειδωμένη, βασανισμένη η εκκλησία του Παπαγιάννη, έχοντας διασχίσει το μονοπάτι. Ο συγγραφέας έχει φροντίσει να εντάξει με οργανικό τρόπο στην αφήγησή του και τα γεγονότα τα μεγάλα της Καρπασίας, και της Κύπρου ολόκληρης,

γεγονότα που σήμερα ελάχιστοι θυμούνται, που όμως στον καιρό τους ήταν σημαντικά... και ο Τύπος της εποχής αφιέρωνε πηχυαίους τίτλους. Ζητήματα που αφορούσαν την ιδιουσυστασία των κατοίκων, ασχέτως αν σήμερα

Ο **Νίκος** Νικολάου-Χατζημιχαήλ, γέννημα θρέμμα του Καρπασιού, συμπλέκει με τρόπο όμορφο και ταιριαστό τον μύθο με όσα θυμάται, να ακούει καθισμένος στον ηλιακό του σπιτιού του, από τους μεγαλύτερους.

μοιάζουν στον σύγχρονο άνθρωπο βαρετά, ασχέτως αν είναι σκεπασμένα από την αχλή της λήθης. Ο Νίκος Νικολάου-Χατζημιχαήλ τα ανασύρει από το χθες τους και τα ζωντανεύει και αυτό το ζωντάνεμα δεν είναι απλώς λογοτεχνική μαεστρία από μέρους του, είναι αποτέλεσμα έρευνας, η οποία διήρκεσε αρκετά πριν οι ήρωες λάβουν τη θέση τους στις σελίδες του μυθιστορήματος. Τα πουλιά είχαν σωπάσει και αυτά, και μου έδωσαν την ευκαιρία να ακούσω τους ήρωες του συγγραφέα...

Ήρωες πραγματικοί

Περιεργαζόμενοι την κλειστή εκκλησία, κρυφοκοίταζα από τα παράθυρά της το εσωτερικό της, έχοντας πάντοτε κολλημένο πάνω μου το βλέμμα μιας νεαρής μπτέρας που βγήκε από το αντικρινό κτήριο, σαν άκουσε τα βήματά μου εκείνο το ήσυχο μεσημέρι. Εκείνο το κτήριο και αυτό γερασμένο και ταλαιπωρημένο ήταν όπως έμαθα το παλαιό σχολείο του Βασιλιού... όλα έμοιαζαν να έχουν σταματήσει στο χρόνο και οι αναφορές του συγγραφέα σε

ήθη και έθιμα, σε συνήθειες καθημερινές των νοικοκυριών της εποχής περνούσαν από μπροστά μου, προσπαθώντας να μεταλλάξω τις εικόνες που είχα μπροστά μου. Να δω τον Αντώνη τον δάσκαλο, αντί για τη νεαρή Τουρκάλα, να φανταστώ τη συνοδεία του νέου αρχιεπισκόπου, που ο Παπαγιάννης δεν ήθελε... να δω τους χωριανούς να συγκεντρώνονται γύρω από την εκκλησία. Και νομίζω πως τα κατάφερα, μιας και ο συγγραφέας έχει φροντίσει να μεταφέρει το Βασίλι και τους ανθρώπους του, αλλά και τα σπουδαία γεγονότα της εποχής, όπως η δίκη του Τρικώμου, το Αρχιεπισκοπικό Ζήτημα και άλλα πολλά στο χαρτί με τέτοιο τρόπο που οι πρωταγωνιστές του έχουν σχεδόν αίμα και σάρκα. Είναι πραγματικοί ήρωες οι χαρακτήρες του Νικολάου-Χατζημιχαήλ, χαρακτηριστικότερα παραδείγματα, ο Παπαγιάννης ένας απλός ιερέας, ένας τολμητής της εποχής του, και η Αρχοντού, μία γυναίκα που άντεξε πολλά και υπέμεινε ακόμη περισσότερα. Αυτό το χάρισμα έχουν όλοι οι ήρωες του συγγραφέα, σχεδόν σου ψιθυρίζουν την ιστορία τους στο αφτί σου, αλλά και την ιστορία και τα πάθια του τόπου και αυτό είναι προνόμιο του μυθιστορήματος «Όταν σωπάσαν τα πουλιά». Ο συγγραφέας δίνει το αόρατο νήμα στον αναγνώστη για να ακολουθήσει τη μυθιστορία του Βασιλιού και της Κύπρου ολόκληρης, να μάθει για πρόσωπα μικρά, όπως ο Χατζημιχαήλ του Πίππου, που αν το καλοσκεφτούμε αυτά τα μικρά ονόματα καμιά φορά φέρνουν μεγάλα πράγματα. Φεύγοντας από τη μικρή πλατεία της εκκλησίας του Αγίου Βασιλείου, του μικρού χωριού Βασίλι Καρπασίας κοντοστάθηκα στην αρχή του μονοπατιού για να αφουγκραστώ τον Πήγασο και το χρεμέτισμά του... γιατί είμαι σίγουρος πως ο Παπαγιάννης και η γενιά του έχει αφήσει στον τόπο εκείνο ανεξίτηλη την παρουσία του.

“
Ο συγγραφέας ανασύρει ζητήματα που αφορούσαν την ιδιουσυστασία των κατοίκων ενός μικρού χωριού, ασχέτως αν σήμερα μοιάζουν στον σύγχρονο άνθρωπο βαρετά, ή αν είναι σκεπασμένα από την αχλή της λήθης.

“
Είναι πραγματικοί ήρωες οι χαρακτήρες του Νικολάου-Χατζημιχαήλ, χαρακτηριστικότερα παραδείγματα, ο Παπαγιάννης ένας απλός ιερέας, ένας τολμητής της εποχής του, και η Αρχοντού, μία γυναίκα που άντεξε πολλά και υπέμεινε ακόμη περισσότερα.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

3-9.8.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

Ξένος εδώ, ξένος εκεί

Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του Προγράμματος Πολιτιστικής Αποκέντρωσης του υφυπουργείου Πολιτισμού παρουσιάζεται η συναυλία «Ξένος εδώ, ξένος εκεί». Μέσα από μια σειρά τραγουδιών της ξενιτιάς που αφορούσαν τους δικούς μας μετανάστες επιδιώκεται η κοινωνική ευαισθητοποίηση απέναντι στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες στον τόπο μας. Αυτές οι μικρές μουσικές υποκρέωσαν τους δικούς μας συγγενείς, φίλους, γείτονες να αναζητήσουν αλλού «σε ξένη χώρα» μια καλύτερη ζωή. Στο τραγούδι ο Πάρης Παράσχος και η Ελένη Μαυρουδή σε ενορχηστρώσεις Άδμπτου Πιτσιλίδη, με τη συνοδεία οκταμελούς μουσικού σχήματος. Επόμενες συναυλίες: Κεντρική Πλατεία Φοινιού 6 Αυγούστου, ώρα 7:30 μ.μ. και πλατεία Φαρμακά, 11 Αυγούστου 8:30 μ.μ.

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Λεμεσού

Το Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Λεμεσού, ένας από τους παλαιότερους φεστιβαλικούς θεσμούς, τους πλέον επιτυχημένους στην πόλη της Λεμεσού αλλά και σε ολόκληρη την Κύπρο ξεκίνησε και παρουσιάζει 24 ντοκιμαντέρ από διακεκριμένους σκηνοθέτες, πρωτοεμφανιζόμενα ταλέντα από το διεθνές στερέωμα αλλά και ταινίες από Κύπριους δημιουργούς συνθέτουν το φετινό πρόγραμμα προβολών. Με επίκαιρα θέματα που αντικατοπτρίζουν τη σύγχρονη παγκόσμια πραγματικότητα, και κινηματογραφικές αφηγήσεις που αφυπνίζουν τον θεατή και τις αισθήσεις του. Μεταξύ άλλων θα προβληθούν το «Riefenstahl», το ντοκιμαντέρ υπογράφει ο Andres Veiel, εξετάζει το ερώτημα μέσα από σπάνια ντοκουμέντα από το προσωπικό αρχείο της Leni Riefenstahl. Το «How to Build a Library» των Maia Lekow και Christopher King και το «I, Poppy» του Vivek Chaudhary από την Ινδία. Επίσης, σε συνεργασία με το The Island Club θα προβληθούν τρία έργα του Forensic Architecture: The Pylos Shipwreck, When it Stopped Being a War: The Situated Testimony of Dr Ghassan Abu Sittah και Return to Al-Main, που άπτονται της θεματικής του εκτοπισμού και της προσφυγοποίησης. 20ό Διεθνές Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Λεμεσού, Ceronia Hall - Χαραυπόμυλος Λανίτη, έως 8 Αυγούστου. Πρόγραμμα προβολών: www.filmfestival.com.cy.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Οψεις του Κόσμου

Η 24η έκδοση του Διεθνούς Φεστιβάλ Animation Κύπρου 'Οψεις του Κόσμου για ακόμη μια χρονιά θα φιλοξενηθεί στην πανέμορφη Σαλαμιού της επαρχίας Πάφου, από τις 8 μέχρι τις 10 Αυγούστου. Ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Φεστιβάλ Γιώργος Τσαγγάρης επέλεξε 33 ταινίες από 18 χώρες στο διεθνές διαγωνιστικό πρόγραμμα, από κάθε γωνιά του πλανήτη. Η επιμέλεια του προγράμματος έχει ως διαχρονικό στόχο να παρουσιάσει στο κοινό της Κύπρου την διεθνή καλλιτεχνική πρωτοπορία αλλά

και παράλληλα να το καλλιεργήσει, μέσα από ταινίες που χαρακτηρίζονται από οικουμενικότητα και ανθρωποκεντρική ματιά, αναδεικνύοντας τις παγκόσμιες ανησυχίες των καιρών μας. Δυναμική είναι και η παρουσία κυπριακών παραγωγών, εκθέσεων, εργαστηρίων, μουσικών συναυλιών και δράσεων για όλες τις ηλικίες. Στο διαγωνιστικό πρόγραμμα για παιδιά και νέους, επελέγησαν 8 διεθνείς ταινίες. Την Κυριακή 10 Αυγούστου θα προβληθεί η μεγάλου μήκους ταινία (stop motion - puppet animation) «The Tower» σε σκηνοθεσία Mats Ground, από την Νορβηγία. Η προβολή εντάσσεται στο διεθνές πρόγραμμα αλληλεγγύης «Palestine animated». Σαλαμιού, Πάφος, 8-10 Αυγούστου. Πληροφορίες animafest.com.cy.

MISE EN PLACE

Της ΓΙΟΥΛΗΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

Οταν η πείνα μετατρέπεται σε όπλο

Οι εικόνες με τα λιμοκτονούντα παιδιά της Γάζας θυμίζουν ανθρωπιστικές κρίσεις που νομίζαμε ότι ανήκουν σε άλλες εποχές και πιστεύαμε ότι τις έχουμε αφήσει οριστικά στο παρελθόν. Τα αποστεωμένα παιδιά της Μπάφρας, της Υέμενης, του Σουδάν, λιμούς που συγκλόνισαν τον πλανήτη, σκηνές τρομακτικές, απόγνωση, δυστυχία, ανείπωτη φρίκη. Κι όμως, αυτούς τους εφιάλτες ξυπνούν σήμερα οι φωτογραφίες των παιδιών στη Γάζα, τα οποία ψάχνουν απεγνωσμένα για τροφή. Και που σκοτώνονται όχι μόνο εξαιτίας του λιμού, αλλά και στην απελπισμένη προσπάθεια για αναζήτηση τροφής στα ερείπια, σε σημεία επικίνδυνα και χαοτικά, σε κτίρια ετοιμόρροπα.

«Δεν μοιάζει με τίποτε από ό,τι έχουμε δει αυτόν τον αιώνα», λένε άνθρωποι διεθνών οργανώσεων, συγκλονισμένοι με όσα συμβαίνουν. Οι αριθμοί είναι τρομακτικοί. Περισσότεροι από 60.000 άνθρωποι είναι νεκροί, με τα παιδιά μεταξύ αυτών να πλησιάζουν τις 20.000, δεκάδες χιλιάδες είναι οι τραυματισμένοι και ακρωτηριασμένοι, το 70% των κτιρίων

Οι φωτογραφίες των παιδιών στη Γάζα, τα οποία ψάχνουν απεγνωσμένα για τροφή, ξυπνούν εικόνες από λιμούς που συγκλόνισαν τον πλανήτη, σκηνές τρομακτικές, απόγνωση, δυστυχία, ανείπωτη φρίκη.

έχει υποστεί μεγάλες και πολύ μεγάλες ζημιές, οι υποδομές είναι διαλυμένες.

Η ανθρωπιστική κρίση στον ρημαγμένο έπαιτα από τόσους μήνες πολέμου παλαιστινιακό θύλακο έχει φθάσει σε μια απειλητική και θανάσιμη καμπή, προειδοποιεί η έκθεση του IPC (Integrated Food Security Phase Classification), που υπογράφουν μη κυβερνητικές οργανώσεις και υπηρεσίες του ΟΗΕ.

Οι από αέρος ριψές ανθρωπιστικής βοήθειας, που επιτρέπει κατά καιρούς το Ισραήλ, είναι σταγόνα στον ωκεανό. Σύμφωνα με την ίδια έκθεση, «ένα στα τρία άτομα περνά πολλές μέρες χωρίς φαγητό» και «περισσότερα από 20.000 παιδιά δέχθηκαν ιατρική φροντίδα για οξύ υποσιτισμό στο διάστημα ανάμεσα στον Απρίλιο και στα μέσα του Ιουλίου, 3.000 από τα οποία έπασχαν από σοβαρό υποσιτισμό».

Πράξη βαρβαρότητας

Είναι αδιανόητο η πείνα να γίνεται όπλο, η χρήση του λιμού να μετατρέπεται σε τακτική πολέμου. Αυτό ακριβώς γίνεται σήμερα στη Γάζα. Δεν είναι πα πόλεμος, ακόμη κι αν η αποδυναμωμένη Χαμάς εξακολουθεί να μάχεται τις ισραηλινές δυνάμεις. Είναι μια πράξη βαρβαρότητας.

Τι κάνει η Δύση μπροστά σε όλα αυτά; Μέχρι πρόσφατα καλούσε το Ισραήλ να τερματίσει τον πόλεμο στη Γάζα και καταδικάζε τη χορήγηση της βοήθειας με το σταγονόμετρο. Τις τελευταίες ημέρες η καταδίκη γίνεται πιο έντονη και πιο μαζική, μέχρι και ο Ντόναλντ Τραμπ βλέπει για πεινασμένα παιδιά. Ωστόσο, για μια ολόκληρη γενιά είναι πλέον αργά. Η πείνα στη Γάζα τα έχει σημαδέψει στο σώμα και στην ψυχή και η βλάβη που έχουν υποστεί θα τα συνοδεύει σε όλη τους τη ζωή.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Newcomers / Εφθασαν μόλις

Με τη νέα έκθεση Newcomers / Έφθασαν μόλις, στο ξενοδοχείο Μινέρβα στις Πλάτρες, η Μαρία Λοϊζίδου μας προσκαλεί να εισέλθουμε σε ένα πεδίο όπου η συμβατική αντίληψη του χρόνου αντικαθίσταται από ένα είδος χρονικής διατομής, που επιτρέπει ένα ταξίδι πέρα δώθε μεταξύ παρελθόντος και παρόντος. Η έκθεση αναφέρεται ακριβώς στην κίνηση που απαντά στην ανάγκη της επιβίωσης και της αποκατάστασης σε μια νέα συνθήκη, απέναντι σε μια προσωρινή ή μη δοκιμασία, σε μια

μικρότερη ή μεγαλύτερη απώλεια. Η εικαστικός προσκαλεί το κοινό να περιηγηθεί στους χώρους του ξενοδοχείου αποδίδοντάς τους την αρχική τους ταυτότητα ως δοχείων υποδοχής. Ο σχεδιασμός της έκθεσης, ο οποίος επινοείται από την εικαστικό είναι εξίσου σημαντικό για την ίδια όπως και η κατασκευή των έργων της. Ξενοδοχείο Μινέρβα, Πλάτρες. Pylon Art & Culture, διάρκεια μέχρι 14 Σεπτεμβρίου. Ώρες λειτουργίας: Σάββατο & Κυριακή 11:00-18:00 ή κατόπιν ραντεβού.

ΕΚΘΕΣΗ

Συνύπαρξη στο Μουσείο Χαρακτικής Χαμηή

Το Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμηή παρουσιάζει δύο σημαντικούς καλλιτέχνες, τη Βάσω Κατράκη και τον Δημήτρη Αληθεινό, δύο ανθρώπους που αν και από διαφορετικές γενιές σημάδεψαν με το έργο τους τον εικοστό αιώνα, στην έκθεση «Συνύπαρξη» σε επιμέλεια Γιάννη Μπόλη. Η πολιτική διάσταση της τέχνης τους, καθώς και το πνεύμα εναντίωσής τους, ενάντια σε κάθε είδους καταπιεστικό μηχανισμό εξουσίας,

είναι τα σημεία σύγκλισης των δύο εικαστικών με τους τόσο διαφορετικούς εκφραστικούς τρόπους και διαδρομές. Η έκθεση προέκυψε από την επιθυμία του Αληθεινού να συνυπάρξει με τη Βάσω, μια επιθυμία βαθιάς αγάπης και εκτίμησης για τη γυναίκα, τη δημιουργό, την αγωνίστρια. Δημοτικό Μουσείο Χαρακτικής Χαμηή, οδός Αμμοχώστου 55-59, Λευκωσία. Διάρκεια έκθεσης έως 20 Δεκεμβρίου.

ΠΤΥΧΕΣ / Του ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Μια πράσινη Βασιλίσσης Σοφίας

Η κλωρίδα της Βασιλίσσης Σοφίας, τα δέντρα της, οι θάμνοι, τα λουλούδια, τα πάρκα και οι πλατείες είναι ένα ξεχωριστό κεφάλαιο της Αθήνας. Ένα ερώτημα όμως αιωρείται. Θα μπορούσε αυτή η αρχοντική λεωφόρος της Αθήνας να γίνει ακόμη πιο πράσινη, να γίνει ονομαστή για τις δενδροστοιχίες της, τα κηπάρια, τους κρεμαστούς κήπους της; Ο ευεργετικός συνδυασμός της αστικής κλωρίδας με την ωραία αρχιτεκτονική φέρνει ψυχική ευφορία. Όταν περπατάμε στη Βασιλίσσης Σοφίας το νιώθουμε. Το θέαμα των δύο παλαιών πολυκατοικιών της δεκαετίας του '50, καλυμμένων με αναρριχώμενο φυτό, αποτελεί σήμα κατατεθέν της λεωφόρου, στο ύψος της πλατείας Μαβίλη. Δίπλα στο μεσοπολεμικό αρχοντικό που τις τελευταίες δεκαετίες στεγάζει την προέβεια αρχικά της Γουγκοσλαβίας και μετέπειτα της Σερβίας, οι πράσινες πολυκατοικίες της Βασιλίσσης Σοφίας είναι σημείο αναφοράς μιας αστικής ταυτότητας. Είναι χάσμα οφθαλμών. Πέραν όμως της αναρριχώμε-

νης πρασινάδας που γλυκαίνει το αστικό τοπίο και που δείχνει πόσο πολλά μπορούμε να κάνουμε στην πόλη μας, υπάρχει και αυτό που θα λέγαμε μνήμη των δέντρων. Η Βασιλίσσης Σοφίας δεν θα ήταν ίδιος δρόμος χωρίς τα δέντρα της, αυτά που υπήρξαν και αυτά που υπάρχουν. Ένα μπτρώο αστικής κλωρίδας θα μας έδειχνε πως τα παρτέρια της λεωφόρου μπροστά στα παλιά αρχοντικά αλλά και πολλά σημεία στα πεζοδρόμια είχαν παλαιότερα δέντρα, συνήθως πεύκα, τα οποία με την ομπρελωτή σιλουέτα τους έδιναν χάρη και ατμόσφαιρα. Στη γωνία του υπουργείου Εξωτερικών, απέναντι από τη γαλλική προέβεια, υπήρχαν υπέροχα πεύκα, τα οποία σταδιακά αφανίστηκαν και αντικαταστάθηκαν στη δεκαετία του 1980 από πλατάνια προς την οδό Ακαδημίας, τα οποία ευδοκίμησαν.

Αλλά και στο κάδρο της φωτογραφίας μας, το πεύκο προς την προέβεια της Σερβίας ανήκει σε εκείνη τη γενιά των δέντρων, φυτεμένων πριν από πολλές δεκαετίες. Το ίδιο και στη γωνία Βασι-

λίσσης Σοφίας 86 και Λαμπάκου, στη μεσοπολεμική πολυκατοικία που σχεδίασε ο αρχιτέκτων Γεώργιος Κοντολέων (1896-1952), όπου ένα παλιό πεύκο έχει αξία όσο και τα αρχιτεκτονήματα του δρόμου. Φοίνικες, μουριές, λεύκες, πλατάνοι, ακακίες, τζακάραντες, επί του δρόμου ή στα στενά, συνθέτουν ένα αστικό οικοσύστημα αξιοσημείων.

Θα προχωρούσε κανείς ακόμη περισσότερο αν έβαζε στο οπτικό του πεδίο τις προσόψεις των πολυκατοικιών ή νεοκλασικών αρχοντικών από την αρχή της Βασιλίσσης Σοφίας ως τους Αμπελοκήπους. Θα τις έβλεπε κατάφορτες και ανθισμένες, με κρεμαστούς κήπους και με καταρράκτες ανθισμένων κλώνων.

Σκεφτείτε όλες τις προσόψεις με τα κηπάρια τους, πνιγμένες σε μπουκαμβίλιες, γιασεμιά, γλυσίνες, πλουμπάγκο, κωνάρια, αγιοκλήματα και χίλια δυο ακόμη είδη αναρριχώμενων ανθοφόρων φυτών που θα έκαναν τη Βασιλίσσης Σοφίας αξιοθέατο διεθνούς ενδιαφέροντος. Το Μουσείο Μπενάκη και το Μουσείο

Κυκλαδικής Τέχνης μάς δείχνουν πώς θα μπορούσε να αναπτυχθεί το σύνολο του δρόμου. Αξίζουν μνείας και οι μικροδρόμους του υπουργείου Εξωτερικών.

Η Βασιλίσσης Σοφίας έχει το πλάτος εκείνο, την ιστορία, τον συμβολισμό και την ποικιλία που χρειάζεται για να γίνει ακόμη καλύτερη. Παρά το γεγονός ότι προ πολλού χάθηκε η ευκαιρία διάσωσης της παλαιάς όψης του δρόμου με τη σειρά-περιδέραιο των νεοκλασικών αρχοντικών της από την Πανεπιστημίου ως τον Ευαγγελισμό, που θα την καθιστούσαν μια από τις ωραιότερες λεωφόρους της Ευρώπης, η δυνατότητα παραμένει. Και είναι συναρπαστική. Η πατίνα του χρόνου δίνει βάθος στις όψεις των κτιρίων και η ορμή προς το νέο γεννά πάντα κάτι καινούργιο.

Την άνοιξη και το φθινόπωρο σε δύο κύκλους ανθοφορίας, αλλά και τώρα το καλοκαίρι με τις μπουκαμβίλιες και τα γιασεμιά στις δόξες τους, η Βασιλίσσης Σοφίας θα οδεύει προς μια παγκόσμια πρωτοτυπία.

«Ήταν άθλος αυτό που κάνατε!»

Η «Κ» παρακολούθησε την προετοιμασία του Χορού της «Ορέστειας» του Θεόδωρου Τερζόπουλου

Της ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

Η ώρα συνάντησης για την προπόνηση ορίστηκε στις 7.30 το απόγευμα, στην αίθουσα «Φρύνικος», που βρίσκεται κάτω από το ομώνυμο υπαίθριο θέατρο του Ευρωπαϊκού Πολιτιστικού Κέντρου Δελφών. Καθώς βαδίζω μέσα στη ζέστη προς τα εκεί, αναρωτιέμαι εάν οι ηθοποιοί του Χορού θα καταφέρουν να βρίσκονται εγκαίρως στο ραντεβού τους με τον Σάββα Στρούμπο, συνεργάτη σκηνοθέτη του Θεόδωρου Τερζόπουλου στην «Ορέστεια», ο οποίος κάνει το training. Η χθεσινή παράσταση είχε τελειώσει μισή ώρα μετά τα μεσάνυχτα και ήταν ένα από τα πιο δύσκολα βράδια του καύσωνα, με το θέατρο να λειτουργεί σαν τέραστια θερμάστρα που εξέπαιπε την κάψα του ήλιου μέσα στη νύχτα. Η συνθήκη πρέπει να ήταν αβίωτη για τους ηθοποιούς μέσα στα μακρυμάνικα κοστούμια τους και ιδιαίτερα για τον Χορό, που επί τριετήμιση ώρες παρέμεινε στη σκηνή παρών, ενεργός, ένα διαρκές σύμπαν σωματικών και ψυχικών δονήσεων. Αλλά η τέχνη έχει το δικό της θερμόμετρο.

Δεμένη ομάδα

Φθάνοντας στην αίθουσα «Φρύνικος», βρίσκω εκεί και τους 24 ηθοποιούς του Χορού. Κάποιοι κάνουν ήδη ένα ζέσταμα του σώματος και της φωνής. Κορίτσια κι αγόρια, γυναίκες και άνδρες από 22 έως 37 ετών, ορισμένοι πρωτόπειροι, άλλοι παλαιότεροι, όλοι μια δεμένη ομάδα. Η πλειονότητα έχει πάρει μέρος στη μέχρι τώρα

Σκηνή από την «Ορέστεια» στο θέατρο των Δελφών. Στη σκηνοθεσία του Θεόδωρου Τερζόπουλου ο Χορός παρέμεινε στη σκηνή παρών, ενεργός, επί τριετήμιση ώρες.

περιοδεία του έργου. «Βρίσκονται εδώ για να επανασυνδεθούν με τις βασικές αρχές της ψυχοσωματικής ενεργοποίησης και αυτοσυγκέντρωσης, έτσι όπως αυτά δουλεύονται στη Μέθοδο Τερζόπουλου», λέει ο Σάββας Στρούμπος.

Η σημερινή παράσταση αρχίζει στις 9 μ.μ., ο κ. Στρούμπος ερμηνεύει τον Αγαμέμνονα. «Μα γιατί δεν ξεκουράζονται λίγο ακόμη;» αναρωτιέμαι. Αλλωστε τα χορικά, όπως και ολόκληρη η «Ορέστεια», έχουν δουλευτεί επί ένα εξάμηνο. «Έχει γίνει πια μια παρτιτούρα, με την οποία όμως καλούμαστε να συνδεθούμε πάλι», εξηγεί ο ίδιος.

Η πόρτα της αίθουσας κλείνει και η ομάδα σχηματίζει έναν κύκλο. Το training διαρκεί περίπου

μισή ώρα. Οι ρυθμικές αναπνοές μοιάζει να κουρδίζουν σε άλλη συχνότητα την ατμόσφαιρα. Στην αρχή είναι βαθιές και ήρεμες, μετά πιο ηχηρές, στη συνέχεια λαχανιασμένες και κοφτές σαν την ανάσα του σκύλου. Παράλληλα αρχίζουν οι κινήσεις του κεφαλιού, οι περιστροφές των ώμων, τα χέρια που ανεβοκατεβαίνουν σαν φτερά πεταλούδας, οι συσπάσεις της λεκάνης. Ορθιοι, σε βαθύ κάθισμα ή ξαπλωμένοι, οι ηθοποιοί επαναλαμβάνουν φωνήεντα, φθόγγους και συλλαβές. Οι 25 φωνές τερετίζουν, μουγκρίζουν, φωνάζουν: τα, τε, τι, το, του, πα, πε, πι, πα, που, ρι, ρε, ρου, μπρι, μπρα. Σταδιακά συντελείται μια μεταμόρφωση: το σώμα γίνεται ενεργό πεδίο έκφρα-

σης. Οι ψυχικές και μυϊκές εντάσεις απελευθερώνονται, η λεκάνη («τρίγωνο» στη Μέθοδο) ενεργοποιείται, και αρχίζει να δονείται, να ρευστοποιείται και να απελευθερώνει άγνωστες δημιουργικές ικανότητες, σαν να ρίχνει φως στο βαθύ σκοτάδι της ύπαρξης.

Η ψυχοσωματική Μέθοδος Τερζόπουλου, με επίκεντρο τη ζωτική ενέργεια του σώματος και την αποδόμηση της φωνής και της κίνησης, λειτουργεί ως καταλυτικός μηχανισμός πρόσβασης στο ανοίκειο πεδίο του μύθου ή αναζήτηση του μυθικού υλικού πραγματοποιείται μέσα από το σώμα του ηθοποιού. Στη διάρκεια της «Ορέστειας», τα μέλη του Χορού θυμίζουν στην όψη μύστες του Διονύσου σε έκ-

Αριστερά, στιγμιότυπο από την προετοιμασία του Χορού με τον Σάββα Στρούμπο, συνεργάτη σκηνοθέτη του Θεόδωρου Τερζόπουλου, στο βάθος. Δεξιά, ο διακεκριμένος σκηνοθέτης παρακολουθεί τη διαδικασία. «Σας θέλω ενωμένους σε μια βαθιά συνάντηση, έτσι ώστε αν λείψει ένας, να είναι σαν να λείπει η κολόνα ενός οικοδομήματος», είπε μετά το τέλος της πρόβας.

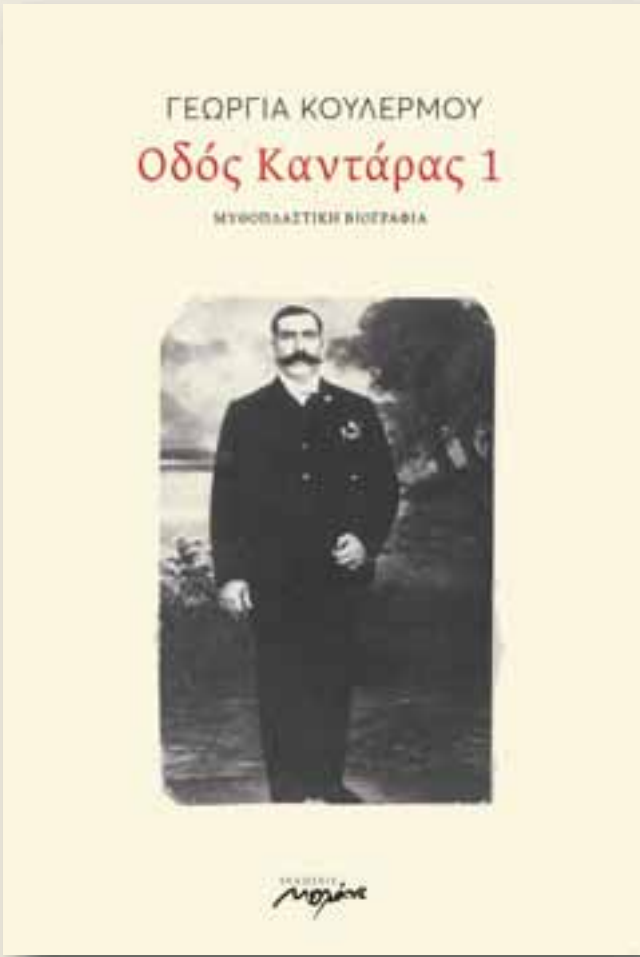

σταση, παραμένοντας ταυτόχρονα σε πλήρη εγρήγορση. Ο ηθοποιός του Χορού στην προσέγγιση Τερζόπουλου θέτει τον εαυτό του σε κατάσταση εκκένωσης, σπιάζοντας τον «καθρέφτη» της ατομικότητας, ώστε να γεννηθούν νέες, εφιαλτικές, αλλά γόνιμες εικόνες που διατηρούν τις αρχετυπικές ρίζες τους. «Ήταν άθλος αυτό που κάνατε χθες», λέει ο Θεόδωρος Τερζόπουλος, που αθόρυβα έχει μπει στην αίθουσα και παρακολουθεί. Μόλις ολοκληρώνεται το training και οι 24 ηθοποιοί συγκεντρώνονται γύρω του σχηματίζοντας ένα ημικύκλιο, περιμένουν την κρίση του για τη χθεσινή παράσταση, κρέμονται κυριολεκτικά από το στόμα του.

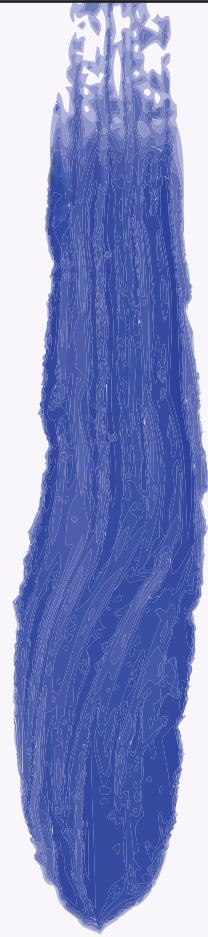
«Οχι στρατιωτάκια»

«Η είσοδός σας όμως πρέπει να είναι δυναμική από την πρώτη στιγμή. Χρειάζεται μια κλιμάκωση ώστε σταδιακά να φτάσετε στην τρέλα, στον παροξυσμό», παρατηρεί. «Να μην απωθήσουμε το τέρας από την ανθρώπινη ύπαρξη, να δημιουργήσουμε μια ατμόσφαιρα πάθους», τους κατευθύνει. «Θέλω τον καθένα ξεχωριστά και όλους μαζί, με τις ιδιαιτερότητές σας. Οχι στρατιωτάκια, αλλά ενωμένους σε μια βαθιά συνάντηση, έτσι ώστε αν λείψει ένας, να είναι σαν να λείπει η κολόνα ενός οικοδομήματος», καταλήγει, και η σπάνια στιγμή υπογραμμίζεται με ένα ενθουσιώδες χειροκρότημα.

[...] γιατί θα ξεχειλίζει ό,τι υπάρχει θαμμένο κάτω από τα πλακάκια έναν αιώνα τώρα στην οδό Καντάρας 1, ενορία Αγίου Νικολάου, Αμμόχωστος, στο σπίτι του παππού και της γιαγιάς.

Το βιβλίο της Γεωργίας Κουλέρμου *Οδός Καντάρας 1* διατίθεται προς πώληση στα βιβλιοπωλεία Πάργα σε Λευκωσία και Λάρνακα και στο βιβλιοπωλείο Σολώνειον στη Λευκωσία.

στον παράδεισο έχω
σημαδέψει ένα νησί.

Οδυσσέας Ελύτης / Το Μονόγραμμα

Almyra Boutique Hotel, Πάφος

isnotgallery ΑΛΜΥΡΑ

Sponsors

POLAKIS SARRIS + CO LLC

martin

Media Partner

Ταξίδια μουσικά ως την Τζαμάικα

Το χαρακτηριστικό ύφος της dancehall σκηνής σε ένα βιβλίο με πλήθος από θορυβώδεις αφίσες

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Η γραφιστική του δρόμου είναι ακόμα ζωντανή, συνεχίζοντας πεισματικά να εμφανίζεται μέσα στους νέους ψηφιακούς μας κόσμους. Φτιαγμένη στο χέρι από αυτοδίδακτους σχεδιαστές χωρίς επίσημη παιδεία, απλώνεται σε ένα παγκόσμιο δίκτυο και κερδίζει πάντα το επικοινωνιακό στοίχημα με την αμεσότητα, την αυθεντικότητα και την απρόσμενη εικαστική της δύναμη. Αγνοεί τις ακαδημαϊκές διδασχές και τους νόμους που διέπουν τον σχεδιασμό των γραμμάτων. Δίκως φίλτρα και παρεμβολές, γίνεται φωνή όλων εκείνων που

τέχνης— συναντάμε και στην Καραϊβική, στους δρόμους του Κίνγκστον της Τζαμάικας, όπου η μουσική σκηνή της dancehall έχει στήσει εδώ και σχεδόν μισό αιώνα τη δική της γραφιστική γλώσσα. Ένα θορυβώδες πλήθος από αφίσες, φυλλάδια και επιγραφές αυτής της τοπικής τζαμαϊκανής κουλτούρας έρχεται στο φως σε μια πρόσφατη έκδοση της Rizzoli Universe με τίτλο «Art of Dancehall: Flyer and Poster Designs of Jamaican Dancehall Culture». Εκεί, μέσα σε 224 πολυτελείς σελίδες, παρελαύνουν μερικά διόλου πολυτελή έντυπα.

Την έκδοση υπογράφει και επιμελείται ο Walshy Fire, μέλος των Major Lazer, ενός αμερικανικού τρίο που γράφει ηλεκτρονική ποπ με τζαμαϊκανή ψυχή. Όπως είχε δηλώσει το 2013, «ο μόνος μου στόχος σε αυτό το συγκρότημα είναι να ξαναφέρω λίγη φήμη και διεθνή αναγνώριση στη ρέγκε και στην dancehall».

Η Dancehall, παρακλάδι της ρέγκε που συνδέθηκε με τα πάρτι σε νυχτερινά κέντρα ή άλλους, αυτοσχέδιους χώρους, υπήρξε αμιγώς μουσική χορού και μαζικής διασκέδασης. «Ορισμένα είδη μουσικής είναι βαθιά συνδεδεμένα με συγκεκριμένους χώρους. Για το R&B είναι τα κλαμπ, για το hip hop τα jams (η αυθόρμητη συνάντηση και σύμπραξη μουσικών) και για τη ρέγκε οι αίθουσες χορού – τα dance halls. Στην Τζαμάικα, αυτοί οι άτυποι χώροι έγιναν ο κτήπος της καρδιάς της κουλτούρας», διαβεβαιώνει τους πρωταγωνιστές της, τους χώρους και τα δίσκωμα sound systems της (δηλαδή τους djs, τα μηχανήματα και τη δισκοθήκη τους), όπως το Killamantjaro και το Carib Continental Club.

Κάνοντάς του ειδική μνεία, η έκδοση αναφέρει και τον αυτοδίδακτο γραφίστα Ντένζιλ Νάαρ, γνωστό και ως Sassafrass, με τον οποίο ο Walshy είχε συζητήσεις για τον σχεδιασμό του εξωφύλλου του βιβλίου του, πριν από τον θάνατο του Sassafrass το 2022. Η χαρακτηριστική, αιχμηρή bubble

writing του (γραφή με «φουσκωτά» γράμματα) έγινε σήμα κατατεθέν της τζαμαϊκανής οπτικής ταυτότητας στις δεκαετίες '80 και '90. Οι αφίσες του μοιάζουν να ανακινούν τον κάθε πάρτι, την κάθε συναυλία, τις διαφημιστικές αφίσες των ενοικιαστών – «είναι αντικείμενα από μια εποχή που κάθε βραδιά υποσχόταν μια αξέχαστη εμπειρία», σημειώνει ο Walshy Fire.

Σαν σταρ του σινεμά

Όσο για τους πρωταγωνιστές της βραδιάς, αυτοί παρουσιάζονται ως ήρωες, ως μεγάλοι σταρ. «Στην Τζαμάικα, ένα φυλλάδιο για ένα χορό ήταν σαν αφίσα ταινίας. Συχνά η διάταξη και ο τόνος του μιμούνται τις διαφημιστικές αφίσες ταινιών της εποχής: όλοι οι συμμετέχοντες είχαν ρόλους με «στάτους» ηθοποιού, τα ονόματα των πάρτι ήταν παρμένα από το Χόλιγουντ. «Octobofus Productions Presents...» – μπορούσε να καταλάβεις ότι είχαν εμπνευστεί πολύ από τις αμερικανικές αφίσες ταινιών». Υπήρχε όμως και αυτοσαρκασμός: οι διοργανωτές συχνά απέδιδαν στους καλλιτέχνες αστεία παρατσούκλια ή βιβλικούς χαρακτηρισμούς, ενώ σε κάποια έντυπα η ασφάλεια της εκδήλωσης περιγράφεται χιουμοριστικά ως «ασφάλεια ρωσικού στυλ» ή «ασφάλεια FBI».

Από τη δεκαετία του '80 και μετά η κουλτούρα του dancehall ταξιδεύει παντού στον κόσμο: γίνεται δημοφιλής στις Ηνωμένες Πολιτείες, στον Καναδά – έως και στην Ιαπωνία. Ήταν όμως στην Αγγλία (και κυρίως στο Λονδίνο και συγκεκριμένα στη γειτονιά του Μπρίξτον) όπου μεταλλαπτεύτηκε σε κάτι αληθινά οργανωμένο και μεγάλο. Μια ολόκληρη νέα γενιά Τζαμαϊκανών-Βρετανών έγραψαν εκεί τη δική τους μουσική ιστορία, δημιουργώντας το λεγόμενο UK Soundsystem, που τη δεκαετία του '90 συνδύαζε τους ρυθμούς και τα φωνητικά του dancehall με άλλες κουλτούρες του περιθωρίου και των δρόμων της Βρετανίας, από το hip

hop έως το drum & base.

Στην έκδοση θαυμάζουμε και ένα κειμήλιο από τις καταβολές αυτού του βρετανικού φαινομένου, ένα σχεδόν «μη σχεδιασμένο» πορτοκαλί φυλλάδιο με γράμματα Helvetica που διαφημίζει την πρώτη εμφάνιση «απευθείας από την Τζαμάικα» της Sister Nancy (η οποία ερμήνευσε το εμβληματικό «Bam Bam», ένα διαμάντι τζαμαϊκανού μινιμαλισμού). Στο κάτω μέρος του εντύπου διαβάζουμε: «Χάσε το και μετά βάλ' τα με τον εαυτό σου».

«Με ορισμένα από αυτά τα φυλλάδια γινόμαστε μάρτυρες της πρώτης επίσκεψης Τζαμαϊκανών καλλιτεχνών στην Αμερική, στον Καναδά ή στο Ηνωμένο Βασίλειο. Βλέπουμε το όνομά τους αναγραμμένο σε μια αφίσα, και ενίοτε εμφανίζονται ως support act για άλλους καλλιτέχνες. Και πρόκειται για πρόσωπα που αργότερα θα εξελιχθούν σε παγκόσμια μουσικά μεγαθήρια», σχολιάζει ο Walshy Fire σε συνέντευξη του στο Mixmag.

Παράλληλα όμως με το έργο του Fire, ένα άλλο σημαντικό βιβλίο που αναδεικνύει αυτή την τοπική γραφιστική κληρονομιά είναι το «Serious Things a Go Happen: Three Decades of Jamaican Dancehall Signs» της Maxine Walters (Hat & Beard Press, 2016). Η Walters, μια διακεκριμένη Τζαμαϊκανή παραγωγός και σκηνοθέτις, έχει συγκεντρώσει τα τελευταία χρόνια μια τεράστια συλλογή περίπου 4.000 τέτοιων πινακίδων δρόμου (στην έκδοση παρουσιάζει 200 εξ αυτών), όλες τους διαφημίζουν τοπικών bashments (τοπικός ιδιοματισμός για τα μεγάλα πάρτι) που πραγματοποιούνταν σε μπαρ, παραλίες – ακόμη και στις αυλές των σχολείων.

Σε κριτική του για αυτό το βιβλίο, ο βραβευμένος με Man Booker το 2016 Τζαμαϊκανός συγγραφέας και κριτικός Μάρλον Τζέιμς είχε γράψει τα εξής, παρਾਲελίζοντας την κουλτούρα του δρόμου της Τζαμάικας με αυτήν των δρόμων της αμερικανικής μπτρόπολης: «Αν η οπτική γλώσσα

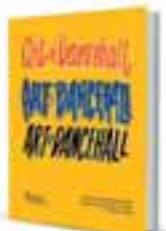
του hip hop είναι το γκράφιτι, τότε η οπτική γλώσσα του dancehall είναι η επιγραφή, η αφίσα της εκδήλωσης». Σχολίασε ο συγγραφέας και κριτικός Μάρλον Τζέιμς.

«Αν η οπτική γλώσσα του hip hop είναι το γκράφιτι, τότε η οπτική γλώσσα του dancehall είναι η επιγραφή, η αφίσα της εκδήλωσης», σχολίασε ο συγγραφέας και κριτικός Μάρλον Τζέιμς.

δρόμου, τέχνη περιθωρίου, αλλά πάνω απ' όλα τέχνη εκτός νόμου».

Σπάνια κειμήλια μιας γόνιμης καθημερινής τυπογραφίας της ανάγκης, τα προωθητικά έντυπα του dancehall γίνονται κιβωτός μιας πολύχρωμης τοπικής κουλτούρας που κατέκτησε τον πλανήτη και μέσα στην ανείχε και στο περιθώριο έλαμψε σαν χρυσός, όπως συνέβη – και συμβαίνει ακόμα – και στις τόσες άλλες περιπτώσεις λαϊκού ντιζάιν. «Είναι παγκόσμιο φαινόμενο», μας λέει ο Walshy Fire στη σύντομη κουβέντα που κάνει μαζί μας στο Instagram, ενώ συμπληρώνει περιακτικά: «Είναι αυτό που κάνουν οι άνθρωποι όταν δεν υπάρχουν γύρω τους μηχανές».

Αξίζει να θυμίσουμε και κάτι που είχε γράψει ο μάστορας της γιγαντοαφίσας του κινηματογράφου Γιώργος Βακιρτζής, αναφερόμενος στις λαϊκές μας επιγραφές: «Το έργο αυτό, φύσει πραγματικό, γίνεται ουσία και θέα φανταστικό. Και αυτό ονομάζεται σε όλες τις γλώσσες του κόσμου ποίηση».

WALSHY FIRE
Art of Dancehall
Flyer and
Poster Designs
of Jamaican
Dancehall Culture
εκδ. Rizzoli
Universe, 2025,
σελ. 224.

Το παράδοξο της εγχώριας κριτικής

Γιατί δημοσιεύονται σπανίως αρνητικές γνώμες για βιβλία;

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ

Στην Ελλάδα σπάνια βλέπει κανείς αρνητική κριτική για βιβλίο (και ειδικά για βιβλίο Έλληνα συγγραφέα). Κάθε νέα έκδοση που θα τύχει της δέουσας προσοχής του εκδότη θα βρει τον δρόμο της προς τους κριτικούς. Εκτός από τις σελίδες των παραδοσιακών ΜΜΕ, το βιβλίο χαιρεί και προβολής από τους εκάστοτε βιβλιόφιλους των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (ΜΚΔ) που με το πρόσχημα της βιβλιοφιλίας το εκθειάζουν. Ολα θεμιτά. Όπως θεμιτό είναι να σκέφτεται όποιος παρακολουθεί τα τελευταία χρόνια τα εκδοτικά δρώμενα πως ό,τι φτάνει στα βιβλιοπωλεία δεν είναι τίποτα λιγότερο από αριστούργημα. Μικρή χώρα, μικρή αγορά. Με πληθώρα δημιουργών και μετρημένους αναγνώστες. Το σύστημα πρέπει να χορδιστεί, ώστε να βγαίνουν τα κοκιά: να εισπράττουν ηθική ικανοποίηση οι μεν, να μένουν ευχαριστημένοι οι δε.

Κηδεία χωρίς φίλους

Θα προσπαθήσω να περιγράψω το παράδοξο του κριτικού λογοτεχνίας στην Ελλάδα. Λέει ένα παλιό γνωμικό: «Στην κηδεία του καλού κριτικού εμφανίζεται μόνο ο παπάς». Και είναι μεγάλος ο πειρασμός, καθώς αρχίζετε να μειδιάτε, να το ερμηνεύσετε μέσω του εξής απλού συλλογισμού: ο καλός κριτικός, εφόσον δεν χαρίζεται,

λέει την αλήθεια, άρα καταντάει μισπτός. Στην κηδεία του εμφανίζεται μόνο ο παπάς. Στην ανάγνωση αυτή δεν διακρίνεται όμως κάποιο παράδοξο. Σας καλώ να ερμηνεύσετε το γνωμικό αλλιώς. Γιατί να μην υπάρχουν φίλοι και συγγενείς σε αυτή την κηδεία; Τι διάολο ήταν αυτός ο κριτικός; Δεν ήταν άνθρωπος;

Ο καλός κριτικός θα πρέπει με κάποιο τρόπο να διασφαλίσει την ανεξαρτησία του απέναντι στους παράγοντες της αγοράς.

Οι αναγνώστες δεν αποζητούν τους Έλληνες Μπαχτίν και Μπλουμ. Η λογοτεχνία είναι πρωτίστως απόλαυση· όχι πεδίο κομπορρημοσύνης και εστειτισμού.

Τόσο, δηλαδή, απέναντι στους εκδότες όσο και απέναντι στους συγγραφείς. Ο κριτικός θα πρέπει να περάσει από μια κοπιώδη φάση αναγνώρισης και καταξίωσης που δεν θα στηρίζεται σε γνωριμίες, αλλά στα κείμενά του. Πώς όμως θα αναγνωριστεί, έστω και η όποια περιορισμένη αξία του, αν δεν γνωρίζει ανθρώπους του κυκλώματος που θα του δώσουν σημασία; Όταν λοιπόν αναλογιστεί κανείς με σοβαρότητα και

υπευθυνότητα τις καταστάσεις και τη δυναμική του χώρου, καταλήγει στο παράδοξο: ο κριτικός θα πρέπει, χωρίς να αποτελεί μέλος της άτυπης λογοτεχνικής συγκλήτου, να συνιστά αναπόσπαστο στοιχείο της. Και μάλιστα σε περίπτωση θέσης. Θα πρέπει δηλαδή να γνωρίζει πρόσωπα και πράγματα, αλλά ταυτοχρόνως θα πρέπει να μην έχει και καμία επαφή με τα συγκεκριμένα πρόσωπα και πράγματα. Η σχέση κριτικού - συγγραφέα συνίσταται σε μια ιερή συνθήκη: ο κριτικός οφείλει να «οικειοποιείται» τον συγγραφέα αποκλειστικά και μόνο μέσα από το εκάστοτε έργο του το οποίο καλείται να κρίνει. Οποιαδήποτε άλλη επαφή με τον συγγραφέα είναι εκ του πονηρού, καθώς υποσκάπτει την ιερή συνθήκη.

Πολλές κριτικές, όμως, συντάσσονται από συγγραφείς που γνωρίζουν καλά ότι κάθε βαριά κουβέντα, όταν θα φτάσει η στιγμή να κριθεί το επόμενο βιβλίο τους, θα τη βρουν μπροστά τους. Μέσα σε αυτό το διάφανο αλισβερσίσι ο επιμελής αναγνώστης έρχεται αντιμέτωπος με μια σταθερή ροή διθυραμβικών κριτικών. Κριτικών που σιγά σιγά μαθαίνει να ζυγίζει και να οσμίζεται. Μαθαίνει δηλαδή ποιοι θα γράψουν για ποιους, ποιοι θα ξεχάσουν ποιους, ποιοι θα ανταποδώσουν χάρες, ποιοι θα ξεφληψουν αλλά και ποιοι θα ανοίξουν λογαριασμούς. Έτσι βιώνουμε το εξής σκηνικό: μόλις απομακρυνθεί

Όποιος παρακολουθεί τα τελευταία χρόνια τα εκδοτικά δρώμενα υποθέτει πως ό,τι φτάνει στα βιβλιοπωλεία δεν είναι τίποτα λιγότερο από αριστούργημα. Μικρή χώρα, μικρή αγορά. Με πληθώρα δημιουργών και μετρημένους αναγνώστες.

λίγο ο αναγνώστης από τον προβολέα των διθυράμβων και ρωτήσει, λέμε τώρα, κατ' ιδίαν, ακόμη και τον ίδιο τον συντάκτη της διθυραμβικής κριτικής, θα ακούσει μια διαφορετική ιστορία από την επίσημα καταγεγραμμένη. Ιστορία που θα στάζει συγκεκαυμμένη, ή και όχι, χολή. Αν επομένως το βιβλίο δεν είναι αριστούργημα, αλλά δεν είναι και για πολτοποίηση, τι είναι το ρημάδι που δύναται να σου έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον και πού θα βρεις μια υπεύθυνη κρίση; Το ερώτημα αφήνει όμως παραμελημένους τους συγγραφείς. Πού θα ακούσουν μια υπεύθυνη γνώμη για την ποιότητα του έργου τους; Αρκεί η αρχική έγκριση του εκδότη και τα όποια σχόλια του επιμελητή – πόσους Ουίλιαμ Μάξγουελ και Γκόρντον Λις έχουμε δα στην Ελλάδα;

Ο μεγαλύτερος χαμένος

Ο συγγραφέας είναι τελικά ο μεγαλύτερος χαμένος. Δεν του λένε, θα αντιτείνει κάποιος, φίλοι του συγγραφείς μια υπεύθυνη γνώμη; Του λένε, ναι. Αλλά αρκεί; Ο φίλος, ξέρετε, είναι κάποιος που βρίσκεται κοντά στον συγγραφέα και πολλές φορές η αλήθεια πονάει περισσότερο αυτόν που την εκστομίζει παρά αυτόν που την ακούει. Για αυτό συνήθως ο συγγραφέας δεν μαθαίνει την αλήθεια. Η ιερή συνθήκη, που αναφέρθηκε, αυτήν ακριβώς την αλήθεια έρχεται να προσάψει, έτσι ώστε ο συγγραφέας να μη βαυκαλίζεται για την αξία του από γνώμες που σαν σκοπό έχουν να στηρίξουν το εγώ του και να πουλήσουν το έργο του. Θα μου πείτε, αν πουλάει το βιβλίο και παίρνει και βραβεία, τι παραπάνω μπορεί να θέλει ο αχάριστος συγγραφέας; Επαναλαμβάνω: μικρή χώρα, μικρή αγορά. Οι συγγραφείς αδυνατούν να βιοποριστούν από τη συγγραφή, οι εκδότες από την έκδοση λογοτεχνίας. Αναλογιστείτε, τώρα, πού και πώς χωράει, σε αυτό το πλαίσιο, το πάρεργο του κριτικού. Η κριτική που δημοσιεύεται σε μέσα μεγάλης κυκλοφορίας δεν σπκώνει σχοινοτενείς αναλύσεις και θεωρητικολογία. Οι αναγνώστες δεν αποζητούν τους Έλληνες Μπαχτίν και Μπλουμ. Η λογοτεχνία είναι πρωτίστως απόλαυση· όχι πεδίο κομπορρημοσύνης και εστειτισμού. Ο κριτικός οφείλει να επισημαίνει ποιότητες και να καταδεικνύει αστοχίες. Η δημιουργικότητά του να εξαντλείται στις δύο παραμέτρους. Γράφει κάπου ο Βάλτερ Μπένγιαμιν: «Για τον κριτικό, ύπατος κριτής είναι οι συνάδελφοί του. Όχι το κοινό».

KATE BECKINSALE

CANARY BLACK

A FILM BY PIERRE MOREL

MOVIES BEST HD
THE HOME OF MOVIES!

ΚΥΡΙΑΚΗ 3 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 21:00

CANARY BLACK / ΜΑΥΡΟ ΚΑΝΑΡΙΝΙ

ΤΑΙΝΙΑ ΔΡΑΣΗΣ

Για να σώσει τον άντρα της που έχει απαχθεί, μια γυναίκα πιέζεται από τρομοκράτες να προδώσει τη χώρα της.

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση: 101

Θέση: 49

www.mesimvria.com

ΠΥΞ ΛΑΞ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2025

ΚΥΡΙΑΚΗ 03 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2025

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ ΠΕΓΕΙΑΣ

ΩΡΑ 20:30 | ΕΙΣΟΔΟΣ: €20

ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Round Table

ΜΕΓΑΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

ΔΗΜΟΣ ΑΚΑΜΑ

AKAMAS MUNICIPALITY

ΠΡΟΠΟΛΗΣΗ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ

www.soldoutticketbox.com

ΑΣΗΜΕΝΙΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

advertise DIGITAL MEDIA

ΧΟΡΗΓΟΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

THALASSA

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

ΠΑΝΟΣ - ΧΡΥΣΟΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ

CC&A Prime

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΗ

THE FLYING PIG SPORTS BAR & GRILL

island blue...we do art

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

MESEPO ATA

ΕΥΛΕΙΑ - WOOD YARD

Madad

Advertising - Design - Print

Mitaz

Generators

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

LOVE

wizguide

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

BUNDESKUNSTHALLE BONN

BONNH
Βιμ Βέντερς

Το Μουσείο Τέχνης της Βόννης εγκαινίασε μεγάλη έκθεση-αφιέρωμα στον Βιμ Βέντερς, με αφορμή τα 80ά γενέθλια του σκηνοθέτη. Σε συνεργασία με το Γερμανικό Ινστιτούτο Κινηματογράφου και άλλους φορείς, η έκθεση παρουσιάζει βιογραφικό και αρχεϊακό υλικό, φωτογραφίες κολάζ και σχέδια του ίδιου του Βέντερς, τεκμήρια και σκηνές που δεν προβλήθηκαν ποτέ παράλληλα με μια μεγάλη, κινηματογραφική εγκατάσταση. Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 11/1/2026.

SAATCHI GALLERY

ΛΟΝΔΙΝΟ
Ανθοφορία

Η ιδιαίτερα δημοφιλής έκθεση στην γκαλερί Saatchi στο Λονδίνο θα παραμείνει ανοικτή έως τις 31 Αυγούστου. Είναι μια έκρηξη χρωμάτων και φαντασίας με εικαστικά έργα της σύγχρονης σκηνής γύρω από τα άνθη, τη βοτανική και τον συμβολισμό της φύσης. Από εγκαταστάσεις έως ζωγραφικά έργα, η έκθεση έγινε σημείο αναφοράς για την ποικιλία της και τα αισθήματα που προκαλεί μέσα από έργα καταξιωμένων δημιουργών.

SPORT LISBOA E BENFICA

ΛΙΣΣΑΒΩΝΑ
Στάδιο του φωτός

Το 2027 θα αρχίσουν τα έργα μεταμόρφωσης του Σταδίου της Μπενφίκα στη Λισσαβώνα και δημιουργίας μιας νέας «πόλης» πολυλαπλών δραστηριοτήτων. Το στάδιο θα έχει χωρητικότητα 70.000 θέσεων, νέες εγκαταστάσεις, πισίνα, θέατρο και ξενοδοχείο. Το έργο θα παραδοθεί το 2029 ούτως ώστε να αποτελέσει ένα από τα βασικά στάδια για το Μουντιάλ του 2030 που θα διεξαχθεί στην Ισπανία, την Πορτογαλία, το Μαρόκο και τη Λατινική Αμερική.

PETER THUNIS

ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ
Αναλογικός κόσμος

Στο Μουσείο Stedelijk του Αμστερνταμ παρουσιάζεται η εγκατάσταση Circuits, από το στούντιο ντιζάιν Experimental Jetset. Σχεδιάστηκε ειδικά για τον επάνω χώρο του μουσείου με το ιστορικό κλιμακοστάσιο. Η εγκατάσταση δείχνει πώς η πληροφόρηση είχε έως πρόσφατα απεικονιζόταν και αναλογικό χαρακτήρα: ήχος και εικόνα αποθηκεύονταν σε φυσικά αντικείμενα. Ταινίες, μπουκνίνες, βινύλιο, κασέτες, cd...

SIMON PHILIPS

ΛΟΝΔΙΝΟ
Μπρουταλισμός

Ένα νέο μουσείο αφιερωμένο στο αρχιτεκτονικό κίνημα του μπρουταλισμού θα αποκτήσει το Λονδίνο. Θα στεγαστεί στο Κάμντεν, στη Σχολή Acland Burghley, που αποτελεί δείγμα αυτής της αρχιτεκτονικής της δεκαετίας του '60. Το κτίριο είναι διατηρητέο. Ο μπρουταλισμός, αυτό το ρεύμα της αισθητικής με γλυπτικούς όγκους του μπετόν, έχει τους δικούς του πιστούς. Στη φωτογραφία, το Εθνικό Θέατρο της Αγγλίας.

NATIONAL GALLERY OF ART

«Ο γκρεμός», 1874. Έργο του Γάλλου ζωγράφου Ζιλ Μπρετόν (1827-1906), το οποίο αποτελεί αξιοσημείωτο δείγμα νατουραλισμού της Σχολής της Μπαρμπίζον.

Τα νέα αποκτήματα στην Ουάσιγκτον

Το ιδιαίτερα ατμοσφαιρικό εικονιζόμενο έργο, με την υπογραφή του Ζιλ Μπρετόν (Jules Breton), είχε εκτεθεί στο Σαλόν του Παρισιού το 1874 και αποτελεί αξιοσημείωτο δείγμα νατουραλισμού της Σχολής της Μπαρμπίζον. Είναι ένα από τα 200 αξιόλογα νέα αποκτήματα της Εθνικής Πινακοθήκης στην Ουάσιγκτον που εμπλουτίζουν τις θεματικές συλλογές της δημιουργώντας νέες συνάψεις στον ευρύ χώρο της ιστορίας της τέχνης. Ανάμεσα σε όσα ξεχωρίζουν, σύμφωνα με ανακοίνωση

της Εθνικής Πινακοθήκης (The National Gallery of Art), εκτός από το έργο του Μπρετόν, είναι και το μνημειακών διαστάσεων γλυπτό του Αμερικανού Ρίτσαρντ Χαντ (1935-2023), το οποίο θα στηθεί στον Κήπο των Γλυπτών, καθώς και ένας αριθμός έργων από αναγνωρισμένους σύγχρονους καλλιτέχνες. Σύμφωνα με τη διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης, Κέιγουιν Φέλντμαν, «τα νέα αποκτήματα υπηρετούν τη βασική μας δέσμευση για διαρκή εμπάθυσση των συλλογών μας. Τα εξαι-

ρητικά έργα που εμπλουτίζουν την Πινακοθήκη αποκαλύπτουν νέες παραμέτρους σημαντικών καλλιτεχνικών παραδόσεων από τον 18ο αιώνα έως σήμερα, στην αμερικανική και στη διεθνή τέχνη». Πολλές από τις αγορές έγιναν με τη συμβολή σημαντικών χορηγών και υποστηρικτών της Εθνικής Πινακοθήκης. Η ιστορία της τέχνης γίνεται μέσω καλλιέργειας νέων ιδεών. Ορισμένα από τα νέα έργα είναι καλλιτεχνών που για πρώτη φορά εισέρχονται στις συλλογές της Πινακοθήκης. Υπάρχουν άλ-

λα έργα που ενισχύουν συλλογές, όπως το έργο της Ελίζαμπεθ Γκίλμπερτ Ζερόμ (1824-1910), ζωγράφου της Σχολής του Ποταμού Χάντσον, το οποίο θεωρείται σημαντική προσθήκη στον τομέα των αμερικανικών τοπογραφιών του 19ου αιώνα. «Η Εθνική Πινακοθήκη διαρκώς αναζητεί να ανοίξει προοπτικές και να δώσει βάθος στις συλλογές της, αναγνωρίζοντας καλλιτέχνες και έργα που θα συμβάλουν στον τρόπο με τον οποίο αφηγούμαστε στο κοινό τη ζωτανή ιστορία της τέχνης», λέει

η Ε. Κάρμεν Ράμος, γενική επιμελήτρια της Πινακοθήκης. «Σε αυτήν τη νέα σοδεία αποκτημάτων βρίσκουμε ιστορικά έργα όπως του Ισπανού Χοακίν Σορόγια καθώς και πολλών σύγχρονων καλλιτεχνών, οι οποίοι συνεχίζουν να προχωρούν την αφήγηση της τέχνης όπως γεννιέται στις μέρες μας». Η Εθνική Πινακοθήκη στην Ουάσιγκτον, ιδιωτικός και δημόσιος φορέας, ιδρύθηκε το 1937 με το νομικό καθεστώς που λειτουργεί σήμερα, έχοντας ως βάση πλουσιότητα ιδιωτική συλλογή.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Του ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Ποτέ ένας χορός δεν είναι τόσο αθώς όσο δείχνει

Το βαλς είναι παράξενο πράγμα. Μπορεί να είναι γλυκερό και χαρωπό, μπορεί να είναι και σκοτεινό ή ειρωνικό, σίγουρα πάντως έχει αναγνωρίσιμο ρυθμό. Αυτά τα ακατέβαστα 3/4 είναι πιο διακριτά κι από τα 4/4, το αγαπημένο μέτρο των εμβατηρίων. Το 1, 2, 3, όταν μετράς τα βήματα (ή με το χέρι, στη θεωρία της μουσικής), έχει κάτι στέρεο, στακάτο – αλλά και ξεσηκωτικό. Έχουμε τα χορευτικά βαλς του μετρ του είδους Γιόχαν Στράους· έχουμε και τα μελαγχολικά βαλς του Σοπέν ή το σκιερό, γεμάτο ύποπτους υπαινιγμούς βαλς του Σοστακόβιτς στο περίφημο The Jazz Album. Για να μη μιλήσουμε για το «Βαλς του Τενεσί», το απόλυτο βαλσάκι του

αμερικανικού Νότου μέσω του οποίου κάποιος (ή κάποι) κλέβει ευθαρσώς τον αγαπημένο (ή την αγαπημένη) ενός άλλου προσώπου μπροστά στα μάτια του. Φαίνεται να έχει κάτι από αυτά στον νου του ο Έλληνας πιανίστας Βασίλης Βαρβαρέσος στο τελευταίο άλμπουμ-concept που κυκλοφόρησε από την Apartemusic με τίτλο «V for Valse Liszt». Στην ουσία εξερευνά τις άπειρες δυνατότητες που παρουσιάζει ο συγκεκριμένος ρυθμός και πώς διαφέρει από συνθέτη σε συνθέτη. Και τις αναδεικνύει με την ερμηνεία του. Για παράδειγμα, το περίφημο «Μερίστο Βαλς» του Φραντς Λιστ. Ή αλλιώς, αν ο διάβολος –ο Μεφιστοφελής αν προτιμάτε– χόρευε

«V for Valse Liszt», το άλμπουμ που κυκλοφόρησε πρόσφατα ο πιανίστας Βασίλης Βαρβαρέσος από την Apartemusic.

βαλς, πώς μπορεί να ήταν αυτό; Η απάντηση σε αυτό το ιλιγγιώδες, σχεδόν σαρκαστικό βαλς που αποδεικνύει περίτρανα πως ένα βαλς δεν χρειάζεται διόλου να είναι αθώο. Πάρτε επίσης το «Καρναβάλι της Βιέννης» Έργο 26 του Ρόμπερτ Σούμαν. Ο φρενοβλαβής –όπως δυστυχώς αποδείχθηκε προς το τέλος της ζωής του– Γερμανός ρομαντικός «πατάει» πάνω στο βιεννέζικο κέφι για να το αναποδογυρίσει με άλλους ρυθμούς και ατμόσφαιρες. Στο άλμπουμ περιλαμβάνεται και το «Συναισθηματικό Βαλς» του Τσαϊκόφσκι, με τον ξέχειλο ρομαντισμό ενός κοσμαγάππου συνθέτη (κι ας μην κέρδισε ποτέ ιδιαίτερα την καρδιά του κυρίου

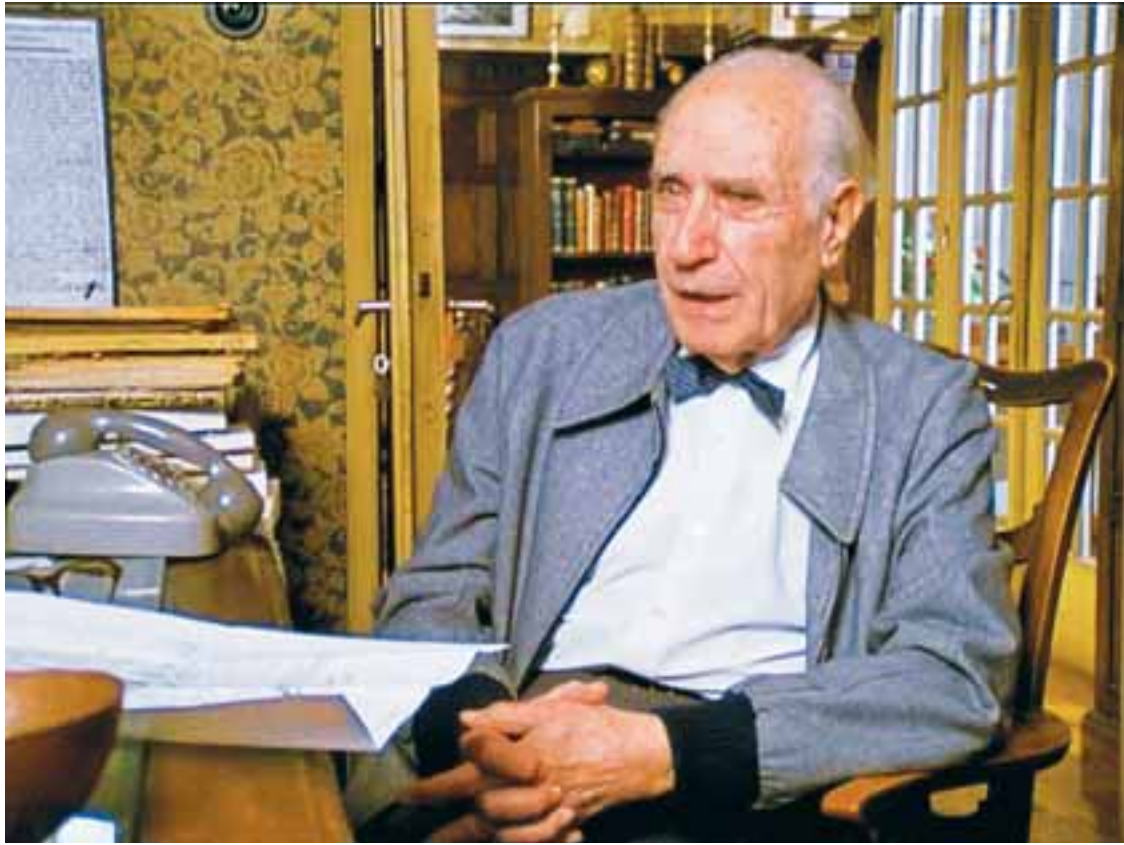
Γκρι), καθώς και το «Χορογραφικό Ποίημα La Valse» του Μορίς Ραβέλ, με τα πλάγια σχήματά του που περισσότερο υπαινίσσονται παρά δηλώνουν. Είναι και ένα άλλου τύπου «Καρναβάλι της Βιέννης», το «Χιουμοριστικό πάνω σε θέματα του Γιόχαν Στράους»: το περίφημο βαλς της εισαγωγής στη «Νυχτερίδα» δίνει την ευκαιρία στον συνθέτη να «απλώσει» στιγμές που μπορεί να κρύβονται στις πτυχώσεις της παρτιτούρας. Τέλος είναι και το Βαλς Έργο 38 ενός Σκριάμπιν – συνθέτης του υπερβατικού ήχου, του μυστικισμού και της ενόρασης. Και εδώ το εξωγήινο διπλώνει πολύ ταιριαστά με το γήινο, η έκσταση με την ευφορία.

V for Valse Liszt, Schumann, Tchaikovsky, Scriabine, Rosenthal, Ravel Vassilis Varvaresos, piano Apartemusic

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Ο Κ. Θ. Δημαράς σε στιγμιότυπο από το ντοκιμαντέρ «Παρασκήνιο», που ήταν αφιερωμένο στο πρόσωπό του. Φέτος εκδόθηκε η πρώτη αναλυτική μελέτη για το έργο του από τον Γιάννη Δημητρακάκη, που παρακολουθεί την πορεία της σκέψης του από το 1927 έως το 1935, στην οποία φωτίζεται και μια άγνωστη πλευρά του, αυτή του θερμού χριστιανού.

Ο άγνωστος Δημαράς

Η **μεγάλη** σημασία του έργου του Κ. Θ. Δημαρά (1904-1992) δεν χρειάζεται επιχειρήματα για όσους ασχολούνται με τα νεοελληνικά γράμματα. Η σημασία μάλιστα αυτού του έργου, αντίθετα από ό,τι ισχύει για άλλους σπουδαίους νεοελληνιστές, είναι πολύ ευρύτερη από την καθαυτό φιλολογική και ιστοριογραφική συμβολή του. Ο Δημαράς, επινοητικός εισηγητής συνθετικών ερμηνευτικών σχημάτων, δεν είναι απλώς ένας μελετητής της νεοελληνικής κίνησης ιδεών, αλλά αποτελεί μέρος του ζητήματος της νεοελληνικής ιδεολογίας. Το έργο του έχει επαινεθεί και τιμηθεί από τους δεκάδες μαθητές του, αλλά δεν έχει μελετηθεί ακόμη αναλυτικά, δεν έχει καν ολοκληρωθεί η συναγωγή σε βιβλίο των διάσπαρτων σε εφημερίδες και περιοδικά κειμένων του. Στην εργογραφία που εκπόνησε ο Φίλιππος Ηλιού («Εργογραφία Κ. Θ. Δημαρά, 1917-2004», Βιβλιολογικό Εργαστήριο - Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού, 2005) ο αριθμός των λημμάτων ανέρχεται σε 2.825. Αν εξαιρέσουμε τα εκδοθέντα βιβλία, από τα υπόλοιπα λήμματα, δεν έχουν θησαυριστεί σε βιβλίο ούτε τα μισά. Η τελευταία τέτοια συναγωγή κειμένων του εκδόθηκε πριν από δώδεκα χρόνια: «Σύμμικτα Δ΄», επιλογή κειμένων Φίλιππος Ηλιού, επιμέλεια Πόπη Πολέμη (ΜΙΕΤ και Βιβλιολογικό εργαστήριο «Φίλιππος Ηλιού» - Μουσείο Μπενάκη, 2013), ενώ ο Β΄ τόμος των «Σύμμικτων» εκκρεμεί.

Πολέμιος του Κοραή

Φέτος εκδόθηκε η πρώτη αναλυτική μελέτη για τον Δημαρά: Γιάννης Δημητρακάκης, «Διαδρομές της σκέψης του Κ. Θ. Δημαρά», εκδόσεις Σοκόλα, Φεβρουάριος 2025. Το βιβλίο απαρτίζεται από έξι κεφάλαια και παρακολουθεί τη σκέψη του από το 1927 έως το 1935. Ο αναγνώστης που γνωρίζει τον κοραϊκό και διαφωτιστή Δημαρά θα εκπλαγεί, ανακαλύπτοντας έναν εντελώς άλλο Δημαρά, θερμό χριστιανό, σφοδρό πολέμιο του Κοραή, και άλλα πολλά (ακόμη και περιστασιακό ποιητή υπερρεαλιστικών ποιημάτων, σ. 35).

Κεντρικό κεφάλαιο του βιβλίου για την κατανόηση της χριστιανικής περιόδου του Δημαρά είναι το δεύτερο, «Το νεανικό έργο του Δημαρά και η γαλλική ρωμαιο-καθολική διανόηση», όπου ο Δημητρακάκης δείχνει τον Δημαρά να παρακολουθεί μέρα τη μέρα τη γαλλική πνευματική ζωή και να επιπρεάζεται καθοριστικά από Γάλλους καθολικούς στοχαστές, και κυρίως από τον Ζακ Μαριτέν. Πολλά ερωτήματα τίθενται γι' αυτή τη χριστιανική περίοδο της

ζωής και του έργου του Δημαρά. Ένα πρώτο είναι πόσο κρατάει. Ο Δημητρακάκης σταματάει τη μελέτη του στα τέλη της δεκαετίας του '30. Σημαίνει αυτό ότι τότε κλείνει και η χριστιανική περίοδος του Δημαρά; Διόλου. Το 1961 δημοσιεύει κριτική για το βιβλίο του Γιώργου Θεοτοκά «Ταξίδι στη Μέση Ανατολή και στο Άγιον Ορος», όπου γράφει επί λέξει (και παραθέτει ο Δημητρακάκης, σ. 125): «Ούτε μια μέρα δεν εβρέθηκα μακριά από τη χριστιανική πίστη» («Άγιον Τόποι», Το Βήμα, 28.4.1961). Η διατύπωση είναι εμφατική: «Ούτε μια μέρα...». Μέχρι τότε άραγε ο Δημαράς θα υπέγραφε μια τέτοια δήλωση; Ο Ηλιού έχει μεταφέρει αφήγηση του ίδιου του Δημαρά ότι η στροφή του «από την πίστη στην απιστία» «συνέβη ύστερα από ένα ταξίδι στον Άγιον Ορος» (Φίλιππος Ηλιού, «Οι ασέβειες του ιστορικού. Τρία κείμενα για τον Κ. Θ. Δημαρά», Ερμής 2003, σ. [9]).

Το τέλος της χριστιανικής περιόδου του δεν το προκάλεσε κανένα συγκλονιστικό γεγονός. Η πίστη του απλώς ατρόφησε και έσβησε, όπως ακριβώς συνέβη και σε εκατομμύρια άλλους στον εικοστό αιώνα.

Το ταξίδι αυτό τοποθετείται από τον Ηλιού, χωρίς ακριβή χρονολόγηση, πριν από την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά δηλώνεται προσεκτικά ότι αυτή η μετατόπιση δεν έγινε από τη μια μέρα στην άλλη (σ. [10], 45). Αν όμως το περίφημο αυτό ταξίδι προκάλεσε στον Δημαρά τέτοιο «συγκλονισμό», όπως γράφει ο Ηλιού, ώστε να χάσει την πίστη του, πώς μπόρεσε, το 1943, να ασκήσει δριμεία κριτική στον Ζακ. Παπαντωνίου ότι στο βιβλίο του «Άγιον Ορος» (1934) «είχε πλησιάσει το ιερό βουνό με την ψυχή του κλεισμένη, με τις παρωπίδες του ορθολογισμού στα μάτια του και δεν ένιωσε τίποτε από το μεγαλείο, δεν είδε τίποτε από τη μυστική εμορφιά της Μοναδικής Πολιτείας» («Τα λογικά και τα παράδοξα», Ελεύθερον Βήμα, 4. 9.1943, «Σύμμικτα, Δ΄», τόμ. πρώτος, σ. 142-143).

Η δήλωση, θέλω να πω, του 1961 δεν είναι η μόνη, υπάρχουν πάμπολλες παρόμοιες στα κείμενά του, τις οποίες δεν μπορούμε να προσπερνάμε αβασάνιστα. Το 1941, σχεδόν δύο μήνες μετά την

αρχή της γερμανικής κατοχής, πλέκει το θερμό εγκώμιο όχι της χριστιανικής πίστης και του ευαγγελίου γενικά, αλλά της ελληνικής Εκκλησίας: «Ετσι ένα από τα χτυπητά πορίσματα της μεταγενέστερης περιόδου [i.e. της χιλιόχρονης ιστορίας μας] είναι η ουσιαδης σημασία της Εκκλησίας μέσα στις εξελίξεις μας» τη βοήθειά της και την καθοδήγησή της πρέπει να αποδέχεται ο πνευματικός κόσμος και την στιγμή αυτή. Εκείνη θα μας φέρει και πάλι στον δρόμο της Θυσίας και της αγάπης που οικοδομεί από κείνην θα ζητήσουμε, άλλη μια φορά, τη δύναμη που χρειάζεται για να δουλέψουμε. Η πνευματική περισυλλογή που θα πρέπει ο καθένας να την εφαρμόσει στον εαυτό του, πριν αποπειραθεί να την ποιήματά της σε μία σειρά. Η μνήμη της ποιήτρια έχει χωνέψει καλά τις έννοιες που θέλει να φέρει ενώπιον του κοινού, και τις έχει μεταβολίσει ώστε να γίνουν ποιήματα ικανά να κινητοποιήσουν τις αισθήσεις του αναγνώστη, να εξάψουν την περιέργειά του και να ταξιδέψουν στον κόσμο της ποιήτριας. Ο κόσμος της Σαββίδου Θεοδούλου είναι βαθιά ριζωμένος μέσα της, οι ρίζες της εν είδει άγκυρας τη σταθεροποιούν καταμεσής του πελάγου της μνήμης... Οι λέξεις μνήμη, χρόνος, ιστορία, και άλλες παρόμοιες συμπλέκονται με τόπους αλήστου μνήμης, και διαβάζοντας τα ποιήματα που αριθμούνται με την ελληνική αρίθμηση από το α΄ ως το ω΄ σκέφτομαι πως «περίλυπος εστίν η ψυχή» της ποιήτριας, μιας και πολλές οι πηγές λύπης της, αλλά ταυτόχρονα αυτές οι λύπες ισοζυγίζονται από αρώματα και χρώματα λέξεων δροσερών. Η τελευταία συλλογή της Μόνας Σαββίδου Θεοδούλου τεκμηριώνει με τρόπο ενδιαφέροντα έννοιες και σκέψεις που μόνο η ποίηση μπορεί να τιθασεύσει.

Άγνωστο σημείο καμής

Δεν είναι εύκολο να ορίσουμε ακριβώς το χρονικό τέλος της χριστιανικής περιόδου του Δημαρά. Το μόνο βέβαιο είναι ότι δεν το προκάλεσε κανένα συγκλονιστικό γεγονός, δεν υπάρχει καμία αποκαλυπτική τομή. Η πίστη του απλώς ατρόφησε και έσβησε, όπως ακριβώς συνέβη και σε εκατομμύρια άλλους στον εικοστό αιώνα. Ο Αλέξης Πολίτης, αναφερόμενος σε αυτή την πνευματική μετατόπιση του Δημαρά, γράφει ότι κατέληξε «ρητά άθεος» (Κ. Θ. Δημαράς, «Σύμμικτα, Α΄», Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού, 2000, σ. 14). Δεν έχω βρει πουθενά να αυτοκατακτηρίζεται ο Δημαράς άθεος. Απεναντίας, στη γνωστή συζήτησή του, το 1988, με τον Στέφανο Πεσμαζόγλου και τον Νίκο Αλιβιζάτο, όταν καλείται να εξηγήσει τη μετατόπισή του «από την πίστη [...] στην αθεΐα» (α. απαντήσει: «Αλλά δεν πρέπει να μιλούμε για αθεΐα προκειμένου για μένα: είναι αδιαφορισμός. Δηλαδή είναι ένα πρόβλημα που εβγήκε από τη ζωή μου. [...] Η αθεΐα είναι μια μορφή φανατισμού. Εγώ απλώς αποτραβήχτηκα από αυτά τα θέματα, έπαυσα να γράφω γι' αυτά» (Κ. Θ. Δημαράς και Νίκος Σβορώνος, «Η μέθοδος της ιστορίας», Αγρ, 1995, σ. 76-77). Ο Αλ. Πολίτης, πάντως, δεν θα πεισθεί: «Καθόλου δεν ήταν έτσι» και άθεος ήταν, και φανατικός, εύκολα μάλιστα» (...Δράξαθε παιδείας», Ελευθεροτυπία - Βιβλιοθήκη, 7.1.2005). Θα χρειαστεί να συνεχίσουμε τη συζήτηση.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

**ΜΟΝΑ ΣΑΒΒΙΔΟΥ
ΘΕΟΔΟΥΛΟΥ
«Τεκμήρια»**
σελ. 41, εκδ. Αρμίδα, 2025

Η **Μόνα Σαββίδου** Θεοδούλου στην τελευταία της ποιητική συλλογή «Τεκμήρια» δίνει μικρές ποιητικές συνθέσεις, πυκνού νοήματος. Κάθε ποίημα αποτελείται από φράσεις που μεμονωμένα μπορούν να δημιουργήσουν χίλιους δύο συνειρμούς στο κοινό, αλλά και που στο σύνολό του συγκροτεί έναν ολόκληρο κόσμο. Η ποιήτρια αποδίδει τις πράπουσες τιμές σε έννοιες και τόπους, σε ανθρώπους, με λέξεις καλά ζυγισμένες και τοποθετημένες με τον αρμόζοντα τρόπο, ώστε να χτιστεί το ποίημα με λέξεις αγκωνάρια, και αυτά να μένουν τεκμήρια αδιάμειστα για του ποιητή το αλφάδι. Η Σαββίδου Θεοδούλου αφήνει στη γραφίδα της το ελεύθερο να εκφραστεί, δεν διαμεσολαβεί για να φέρει τα ποιήματά της σε μία σειρά. Η μνήμη της ποιήτρια έχει χωνέψει καλά τις έννοιες που θέλει να φέρει ενώπιον του κοινού, και τις έχει μεταβολίσει ώστε να γίνουν ποιήματα ικανά να κινητοποιήσουν τις αισθήσεις του αναγνώστη, να εξάψουν την περιέργειά του και να ταξιδέψουν στον κόσμο της ποιήτριας. Ο κόσμος της Σαββίδου Θεοδούλου είναι βαθιά ριζωμένος μέσα της, οι ρίζες της εν είδει άγκυρας τη σταθεροποιούν καταμεσής του πελάγου της μνήμης... Οι λέξεις μνήμη, χρόνος, ιστορία, και άλλες παρόμοιες συμπλέκονται με τόπους αλήστου μνήμης, και διαβάζοντας τα ποιήματα που αριθμούνται με την ελληνική αρίθμηση από το α΄ ως το ω΄ σκέφτομαι πως «περίλυπος εστίν η ψυχή» της ποιήτριας, μιας και πολλές οι πηγές λύπης της, αλλά ταυτόχρονα αυτές οι λύπες ισοζυγίζονται από αρώματα και χρώματα λέξεων δροσερών. Η τελευταία συλλογή της Μόνας Σαββίδου Θεοδούλου τεκμηριώνει με τρόπο ενδιαφέροντα έννοιες και σκέψεις που μόνο η ποίηση μπορεί να τιθασεύσει.

500 ΛΕΞΕΙΣ

με τον

ΣΤΕΦΑΝΟ ΑΛΕΞΙΑΔΗ

Ο Στέφανος Αλεξιάδης είναι απόφοιτος της Φιλοσοφικής και οι μεταπτυχιακές σπουδές του αφορούν την Ειδική Αγωγή και τις Ψηφιακές Δεξιότητες στην εκπαίδευση. Το 2022 υπήρξε ομιλητής στο TEDx του Πανεπιστημίου Μακεδονίας με θέμα τη διαφορετικότητα. Πρόσφατα το βιβλίο του «Οίμωγή» (εκδ. Μίνωας) βραβεύτηκε ως το καλύτερο ελληνικό μυθιστόρημα από τα Βραβεία Κοινού Public. Από τις εκδόσεις Μίνωας κυκλοφορεί και το νέο του βιβλίο, «Και εγένετο φως».

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Τα βιβλία, δυστυχώς, δεν περιορίζονται μόνο πλάι στο κρεβάτι μου, αλλά σε οποιοδήποτε σημείο του σπιτιού. Ανέκαθεν θεωρούσα ότι τα βιβλία ομορφαίνουν ένα σπίτι, ακόμη κι αν βρίσκονται κυριολεκτικά παντού. Αυτή την περίοδο διαβάζω δύο βιβλία ταυτόχρονα, το «Η καμαριέρα σε βλέπει» της Φρίντα Μακφάρντεν και «Το υπόγειο» του Φιόντορ Ντοστογιέφσκι.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Ότι η ενοχή, ακόμη κι όταν δεν έχει λογική βάση, μπορεί να είναι πιο δυνατή από κάθε εξωτερική τιμωρία.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο; Όχι με την κυριολεκτική έννοια, αλλά κάποια βιβλία με ταρακούνησαν βαθιά, με έκαναν να δω ανθρώπους αλλιώς, να θυμηθώ τραύματα ή να μπω σε αδιέξοδα ερωτήματα. Από αυτή την άποψη, ναι, τον βρήκα.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη. Η ιδανική αναγνωστική συνθήκη δεν είναι απλώς θέμα χώρου. Το βασικότερο είναι η εσωτερική διάθεση. Το βιβλίο πρέπει να με «θέλει» όσο το θέλω εγώ, να με τραβεί, να με καλεί. Οσον αφορά τον χώρο ή τον χρόνο, δεν υπάρχει κατάλληλος. Συνηθίζω να διαβάζω παντού, αλλά για να είμαι ειλικρινής απολαμβάνω να διαβάζω στην παραλία, μακριά από μαγαζιά και πολυκοσμία.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε; Αγαπώ τη λογοτεχνία που με κρατάει σε εγρήγορση. Αν το μυαλό μου δεν βρίσκεται σε συνεχή κινητικότητα, νομίζω πως δεν απολαμβάνω την ανάγνωση. Είναι φορές που αναζητώ κάτι αργό, αλλά ως επί το πλείστον προτιμώ τα αστυνομικά και ψυχολογικά θρίλερ. Λατρεύω να μπαίνω στο μυαλό των ηρώων και να ερμηνεύω τα κίνητρα δρά-

σης τους. Δεν θα έλεγα ότι αποφεύγω κάποιο είδος, αλλά μέχρι στιγμής δεν έχει βρεθεί κάποιο βιβλίο που να με συγκινήσει στο είδος του fantasy.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο; Όταν ένας χαρακτήρας σπάει και μέσα στο σπάσιμο του βλέπεις κάτι δικό σου.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία; Θα ήθελα πολύ να έβλεπα ως ταινία την «Τερέζα» του Φρέντντ Γερμανού. Πρόκειται για ένα πλάσμα ρηξικέλευθο, που διασχίζει την Ευρώπη και γνωρίζει προσωπικότητες όπως ο Πάμπλο Πικάσο, ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο Ερνεστ Χέμινγουεϊ, ο Ιων Δραγούμης και ο Μπενίτο Μουσολίνι. Μια τέτοια ταινία θα ήταν κινηματογραφικός ύμνος στη γυναικεία δύναμη και την ελευθερία που συγκρούεται με την Ιστορία.

Τι συμβολίζει ο τίτλος του βιβλίου σας «Και εγένετο φως»; Το φως, για μένα, δεν είναι πάντα κάτι παρήγορο. Αντιθέτως, συχνά είναι ωμή αποκάλυψη, το σημείο όπου δεν μπορείς πια να κρυφτείς ούτε από τον εαυτό σου ούτε από την αλήθεια. Δεν με ενδιαφέρει η αναπαραγωγή ενός συμβατικού δισμού «φως καλό - σκοτάδι κακό». Το σκοτάδι έχει αλήθειες μέσα του. Το φως, όμως, αυτό που πραγματικά με αφορά, είναι εκείνο που έρχεται με κόστος, που δεν σε αφήνει αλώβητο.

Ποια στοιχεία στο λογοτεχνικό είδος του ψυχολογικού θρίλερ σας γοητεύουν και ποια συναντούμε στο βιβλίο σας; Με γοητεύει ο τρόπος που το θρίλερ πατάει στο όριο: ανάμεσα στο μέσα και το έξω, στο «είναι» και το «φαίνεται». Δεν με ενδιαφέρει το έγκλημα καθαυτό, αλλά η εσωτερική αναγκαιότητά του. Στο «Και εγένετο φως» το θρίλερ είναι το όχημα για να εξερευνήσω τις συνέπειες της αδιαφορίας, τη διαστρέβλωση της μνήμης, τη μέγανση και τελικά τη συμφιλίωση με το τέρας μέσα μας.

Η μελωδία της εξαπάτησης

Το όνομά τους θυμίζει τους Velvet Underground. Η μεγάλη τους επιτυχία τούς Kansas. Οι Velvet Sundown είναι προϊόν AI

Της ΒΑΡΒΑΡΑΣ ΣΑΒΒΙΔΗ

Ζούμε άραγε στο «έτος των σκουπιδιών»; Έτσι αποκαλεί το 2025 ο συγγραφέας και ιστορικός της μουσικής Τεντ Τζόγια, αναφερόμενος στον καταιγισμό από κακογραμμένα ChatGPT κείμενα, ψεύτικα βίντεο, φωτογραφίες και τραγούδια, όλα κατασκευασμένα μέσω τεχνητής νοημοσύνης. Το Διαδίκτυο έχει πλέον κατακλυστεί από τα λεγόμενα «AI slop», δηλαδή παραπλανητικά προϊόντα κακής ποιότητας, που μπορεί να δημιουργήσει ο καθένας, δίνοντας μια εντολή σε ένα πρόγραμμα τεχνητής νοημοσύνης. Στη μουσική αυτό συμβαίνει ήδη εδώ και σχεδόν μία δεκαετία, όμως τον φετινό Ιούνιο μια περίπτωση συγκέντρωσε το ενδιαφέρον και ξεσήκωσε συζητήσεις.

Φανταστείτε μια μπάντα η οποία μέσα σε μόλις ένα μήνα έχει κυκλοφορήσει τρεις δίσκους με εκατομμύρια ακρόασεις στην πλατφόρμα Spotify, χωρίς κανείς να γνωρίζει τίποτα για τα μέλη της, τα οποία δεν δίνουν συνεντεύξεις, ενώ δεν υπάρχει διαδικτυακό ίχνος τους.

Αυτή είναι η περίπτωση των Velvet Sundown, οι οποίοι μόνο κατ' όνομα μπορεί να σας θυμίζουν Velvet Underground, ενώ μουσικά φέρουν κάτι από μπλουζ και ροκ των δεκαετιών '60 και '70, όμως όσο κι αν ψάξετε να τους δείτε σε κάποια συναυλία δεν θα τα καταφέρε-

τε. Διότι, πολύ απλά, δεν υπάρχουν. Πρόκειται για προϊόν εξ ολοκλήρου κατασκευασμένο μέσω τεχνητής νοημοσύνης. Ίσως ο τίτλος της μεγάλης επιτυχίας

τους «Dust on the wind», παραφράζοντας το «Dust in the wind» των Kansas, θα έπρεπε να προϊδεάσει τους εξαπατημένους ακροατές.

Ποιος κρύβεται από πίσω; Ακόμη δεν είναι γνωστό. Το συγκρότημα αρχικά πλασαρίστηκε ως αληθινό, όμως μετά τις πιέσεις δημοσιογράφων και

μουσικόφιλων, αναγκάστηκε να διευκρινίσει στα κοινωνικά του δίκτυα πως πρόκειται για ένα «συνθετικό μουσικό σχήμα που καθοδηγείται δημιουργικά από

ανθρώπους, ενώ οι συνθέσεις, οι φωνές και η οπτικοποίηση των δημιουργικών υλοποιούνται με την υποστήριξη της τεχνητής νοημοσύνης».

Η ανανεωμένη, πλέον, περιγραφή στο Spotify αναφέρει πως «δεν πρόκειται για κάποιο τρικ, αλλά για έναν καθρέφτη. Μια εν εξελίξει καλλιτεχνική πρόκληση, που αμφισβητεί τα όρια της δημιουργίας, της ταυτότητας και του μέλλοντος της ίδιας της μουσικής στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης». Λέτε να έγραψαν και την περιγραφή με πρόγραμμα τεχνητής νοημοσύνης; Πολύ πιθανό.

Μειωμένο κόστος

«Όλοι αυτοί οι ψεύτικοι καλλιτέχνες δημιουργούνται από τις ίδιες τις πλατφόρμες για να γεμίζουν τις λίστες τους με μουσική που είναι φθηνή στην παραγωγή και στη διανομή. Έτσι αποφεύγουν την καταβολή δικαιωμάτων σε πραγματικούς καλλιτέχνες», υποστηρίζει η Αναστασία Γεωργάκη, καθηγήτρια Μουσικής Τεχνολογίας, πρόεδρος του τμήματος Μουσικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Μάλιστα, όπως προσθέτει, η δημοφιλής μουσική είναι πολύ ευκολότερο να αναπαράχθει από ένα πρόγραμμα τεχνητής νοημοσύνης σε σχέση με την κλασική, διότι «ένα τραγούδι με κουπλέ και ρεφρέν έχει πιο απλουστευμένες συνθέσεις».

Τα «μέλη» του συγκροτήματος Velvet Sundown που μέσα σε ένα μήνα κυκλοφόρησαν τρεις δίσκους, με εκατομμύρια ακρόασεις στο Spotify, χωρίς κανείς να γνωρίζει τίποτα γι' αυτούς. Τελικά αποκαλύφθηκε ότι πρόκειται για μουσική φτιαγμένη με τη συνδρομή της τεχνητής νοημοσύνης.

Τα ηθικά και νομικά διλήμματα της νέας εποχής

Η μουσική των Velvet Sundown θυμίζει χίλια πράγματα που έχουμε ακούσει ξανά και ξανά. Αυτό συμβαίνει διότι τα προγράμματα τεχνητής νοημοσύνης αντλούν «έμπνευση» από έναν τεράστιο όγκο υλικού, που αποτελείται από προϋπάρχουσες μουσικές συνθέσεις. Μεγάλα ονόματα της μουσικής, μάλιστα, όπως ο Έλτον Τζον και ο Πολ Μακάρτνεϊ, υποστηρίζουν ότι το υλικό αυτό, το οποίο προστατεύεται από πνευματικά δικαιώματα, συχνά παρέχεται στα προγράμματα τεχνητής νοημοσύνης χωρίς άδεια, στερώντας έτσι έσοδα για τους δημιουργούς.

Υπάρχει όμως και μια ακόμη διάσταση του ζητήματος. «Η τεχνητή νοημοσύνη τροφοδοτείται με μοντέλα γλωσσικά, μουσικά, οπτικά και μπορεί να κατασκευάσει ένα άρτιο έργο, ωστόσο λείπουν τα στοιχεία της φαντασίας, του όμορφου λάθους που μπορεί να μας εκπλήξει σε ένα έργο και να πάει την ίδια την τέχνη μπροστά, δημιουργώντας κάτι εντελώς καινούργιο», μας λέει η Ντάνα Παπαχρήστου, επίκουρη καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και καλλιτέχνης του ήχου. Αυτό φυσικά έχει επίπτωση σε εμάς τους ίδιους, παραλλάσσοντας την αισθητική μας. «Ως αποδέκτες συνηθίζουμε σε ένα σωστό μεν, αλλά μέτριο πράγμα. Σε μια αισθητική σούπερ μάρκετ, που είναι καλύτερη των δυνατοτήτων μας, συμπληρώνει.

Αναζήτηση πρωτοτυπίας

Πώς ακριβώς διακρίνεται άραγε αυτό το «εντελώς καινούργιο» στην τέχνη, σε σχέση με τα προϊόντα της AI; «Η πρωτοτυπία του πνευματικού έργου ορίζεται ως η στατιστική του μοναδικότητα. Αυτό σημαίνει ότι οποιοσδήποτε άλλος, με τα ίδια μέσα και με την ίδια στοχοθεσία θα παρήγαγε κά-

τι άλλο. Στην τεχνητή νοημοσύνη, όμως, με τα ίδια μέσα οδηγούμαστε στο ίδιο αποτέλεσμα. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει πνευματική ιδιοκτησία στο προϊόν της τεχνητής νοημοσύνης, με δύο εξαιρέσεις, τη φωτογραφία και το software. Συνεπώς, ένα μουσικό έργο που έχει προκύψει από πρόγραμμα τεχνητής νοημοσύνης δεν προστατεύεται», εξηγεί ο Κωνσταντίνος Χριστοδούλου, κοσμήτορας της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ και καθηγητής Πνευματικών Δικαιωμάτων. Αυτό οφείλεται στον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα της πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως αναφέρει, «μία και ο θε-

«Οι ψεύτικοι καλλιτέχνες δημιουργούνται από τις ίδιες τις πλατφόρμες για να γεμίζουν τις λίστες τους με μουσική, που είναι φθηνή στην παραγωγή και στη διανομή», λέει η Αναστασία Γεωργάκη, καθηγήτρια Μουσικής Τεχνολογίας στο ΕΚΠΑ.

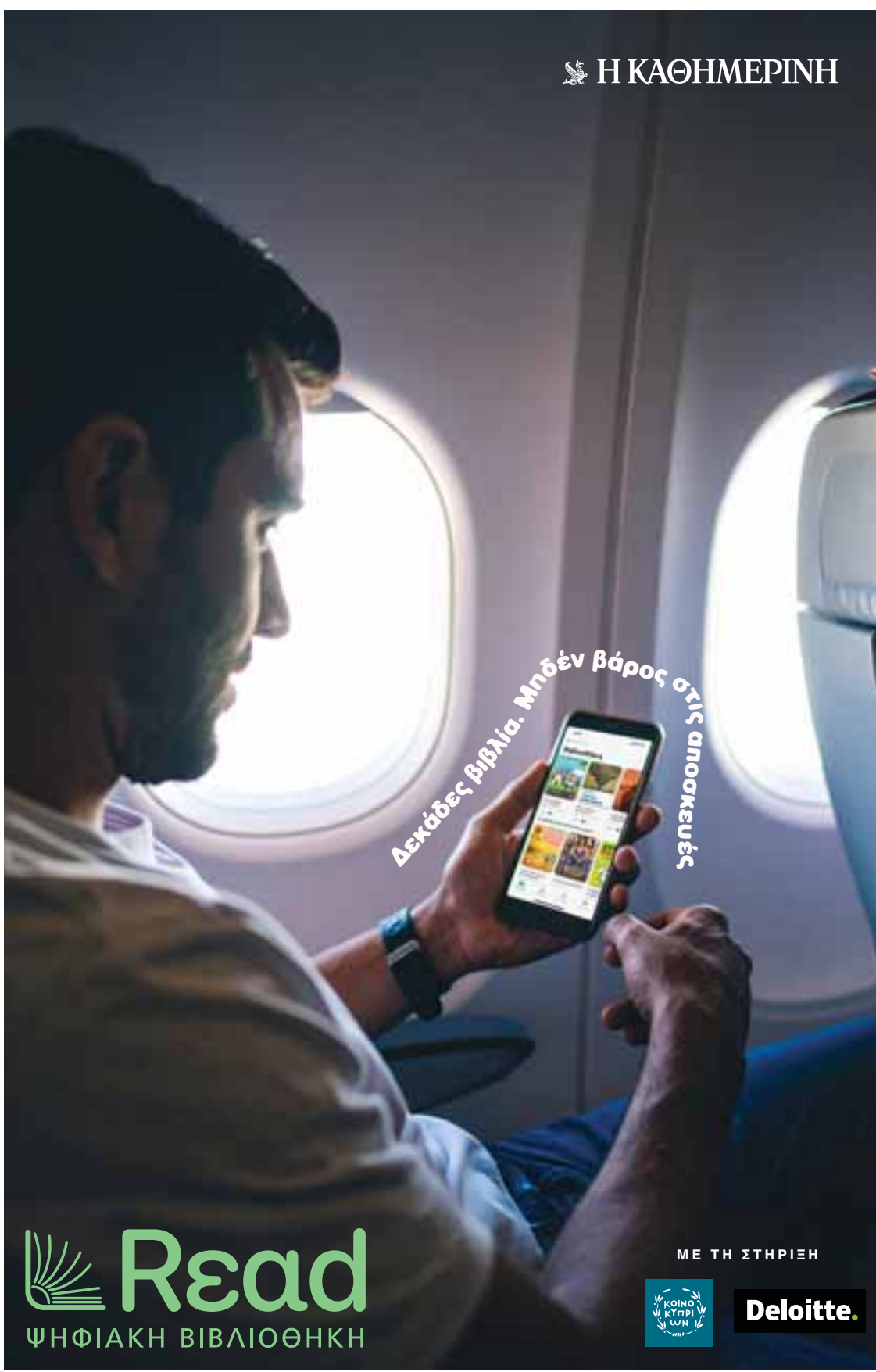
μελιωτής της στην Ελλάδα, ο νομικός Γεώργιος Κουμάντος, συνήθιζε να λέει πως η πνευματική ιδιοκτησία έχει σαν επίκεντρό της τον δημιουργό, τον καλλιτέχνη, τον άνθρωπο, με τα προβλήματά του και τα μέρητά του».

Κάποιοι αντιτάσσουν το επιχείρημα ότι δεν πρέπει να μας απασχολεί με ποιον τρόπο έχει δημιουργηθεί ένα τραγούδι, εφόσον μας ικανοποιεί αυτό που ακούμε. Λογική που παραβλέπει τα ηθικά, αλλά και τα νομικά ζητήματα που προ-

κύπτουν, ειδικά όταν δεν δηλώνεται πως πρόκειται για προϊόν AI. «Η πρώτη εμφανής πλευρά του ζητήματος είναι ο αθέμιτος ανταγωνισμός, καθώς υπάρχει μια πληροφοριακή ασυμμετρία. Για το ζήτημα αυτό έχει ψηφιστεί η Πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη, ένας κανονισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επιβάλλει σε μια συγκεκριμένη κατηγορία προϊόντων την υποχρέωση ενημέρωσης του κοινού αναφορικά με το αν πρόκειται για προϊόν τεχνητής νοημοσύνης ή ανθρώπινο δημιούργημα. Στη συνέχεια, υπάρχει το ζήτημα της ευθύνης της πλατφόρμας, η οποία κατ' αρχάς δεν φέρει ευθύνη, εκτός αν υπήρχε δόλος από την πλευρά της, εάν γνώριζε δηλαδή ότι επρόκειτο για προϊόν AI ή εάν θεωρηθεί ότι η πλατφόρμα βρίσκεται σε επιχειρησιακή ταύτιση με την AI μπάντα. Επίσης, υπάρχει το θέμα της κλοπής ως ανταγωνισμού», αναφέρει ενδεικτικά ο κ. Χριστοδούλου.

Το μέλλον

Ποιο μπορεί λοιπόν να είναι το μέλλον αυτής της κατάστασης; Ο Τεντ Τζόγια εμφανίζεται αισιόδοξος. «Οι άνθρωποι επιτέλους αντιδρούν και το κάνουν με τέτοια θέρμη, που ακόμη και οι μεγαλύτερες εταιρείες AI έχουν αρχίσει να εκνευρίζονται και να υποχωρούν», γράφει χαρακτηριστικά σε πρόσφατο άρθρο του, προβλέποντας πως η AI «φούσκα» σύντομα θα σκάσει. «Μακροπρόθεσμα, ίσως όλη αυτή η ιστορία δώσει ώθηση στις υποκοουλτούρες», μας λέει η κ. Παπαχρήστου, που συμπληρώνει πως «η διαρκής παραγωγή αμέτρητης νέας μουσικής από προγράμματα τεχνητής νοημοσύνης θα σταματήσει να έχει αξία, διότι ξεκινάει ως κάτι το ευτελές, δεν μπορεί να σε εκπλήξει. Μήπως όμως οι άνθρωποι πλέον δεν περιμένουν την έκπληξη από την τέχνη»;

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Δύο διά δύο;

Στη Μαρία αρέσει να γράφει. Όταν γράφει ξεχνάει το σώμα, όχι μόνο το δικό της, αλλά και αυτό της διδυμης αδελφής της, ριζωμένης στον κρόταφό της. Η Μαρία και η Άννα είναι σισαμαίες. Στην πρωτοπρόσωπη αφήγηση τον λόγο έχει η Μαρία, ενώ η Άννα περιορίζεται σε λιγοστές ειρωνικές ατάκες. Η Μαρία ονειρεύεται ένα ακέ- ραιο, αυθύπαρκτο σώμα, μια ανεξάρτητη γυναικεία ύπαρξη. Η ζωή με την αδελφή της, μια ζωή εξ αδιαιρέτου, την κατα- θλίβει. Εμπιστεύεται τις σκέ- ψεις της σε ένα ημερολόγιο. Μπροστά στη λευκή σελίδα το μυαλό της ήταν αποκλειστικά δικό της. Ο εγκέφαλος που μοι- ραζόταν με την Άννα υφάρπαζε τις σκέψεις της. Εγραφε με μαύ- ρο στυλό. «Μου φαίνεται ότι τα μαύρα γράμματα δείχνουν πιο σοβαρά και ζουν περισσότερο».

Κατά τον αφηγηματικό χρόνο η Μαρία είναι σαρά- ντα πέντε χρόνων. Γεννήθη- κε το 1977. Αρχισε να γράφει ημερολόγιο στα επτά της, αλ- λά παραδόξως, ακόμα και τον Σεπτέμβριο του 2022, η γρα- φή της δεν έχει χάσει διόλου την παιδικότητά της. Η Μαρία φαίνεται να ζει μια παρατετα- μένη ανηλικότητα. Οι ημερο- λογιακές σημειώσεις της δεν απέχουν από μαθητική έκθε- ση. Αλλωστε μεγάλο μέρος της αφήγησής της αναλώνε- ται στον μπρκασμό των scho- λικών χρόνων. Εγκλωβισμένη

στο πατρικό της, έδειχνε να μην αντιλαμβάνεται τον χρό- νο που την είχε φθείρει. Ο κό- σμος, αναγκαστικά στενός για εκείνη, τη γέμιζε απορίες. Για παράδειγμα, την 11η Σεπτεμ- βρίου 2001 σκέφτεται πως οι Δίδυμοι Πύργοι ήταν και αυ- τοί σισαμαίοι και γι’ αυτό κα- τέρρευσαν. Τότε ήταν είκοσι τεσσάρων.

Γράφοντας για τη δυναστι- κή συνύπαρξη με την αδελ- φή της, η Μαρία στέκεται στο ζήτημα της τουαλέτας. «Στο κατούρημα συγχρονιζόμαστε εύκολα, όμως τα κακά είναι πιο δύσκολη υπόθεση». Όταν η Άννα άρχισε να έχει σεξου- αλικές ανησυχίες, το πρόβλη- μα στο μπάνιο επιδεινώθηκε. «Συχνά δεν μπορούσα να κά- νω την ανάγκη μου. Πώς να βολέψεις το δικό σου κατού- ρημα και χέσιμο δίπλα στον οργασμό του άλλου;».

Η νοσηλεία

Κάποια στιγμή οι αδελφές χρειάστηκε να νοσηλευτούν. Βλέποντας δίπλα στο κρεβάτι το κίτρινο υγρό στον ουροκα- θετήρα, η Μαρία αστειολογεί: «Κατουράω κεκριμπάρι».

Εμβόλιμα στην αφήγηση είναι αρκετά παραθέματα με ιατρική ορολογία. Η Μαρία Δριμή εργάζεται σε μονάδα εντατικής θεραπείας. Αυτές οι κλινικές παρατηρήσεις, αχρείαστες στη μυθοπλασία, τονίζουν ακόμα περισσότερο

Η Μαρία και η Άννα είναι σισαμαίες. Η Μαρία ονειρεύε- ται ένα ακέ- ραιο, αυθύπαρκτο σώμα, μια ανεξάρτητη γυναι- κεία ύπαρξη. Η ζωή με την αδελφή της, μια ζωή εξ αδι- αιρέτου, την καταθλίβει.

το ανοϊκό σκεπτικό της αφη- γήτριας. Με τη στρυφνή τους διατύπωση επιβαρύνουν τη Μαρία με μια ακόμη απόδει- ξη της ακαταλψίας και της δυσκολίας του κόσμου.

Μπορεί η Άννα να μην επι- δρά «φωνητικά» στην αφήγη- ση, αλλά η αμετακίνητη παρου- σία της στο κεφάλι της αδελφής της την καθιστά καταλυτική για το σκιαγράφημα της Μα- ρίας. Μέσω του σημείου της ένωσης, μιας τούφας μπερδε- μένων μαλλιών, στάλαζε στο μυαλό της αδελφής της χολή και όζος. Όπως λέει η Μαρία, η Άννα ήταν εντελώς διαφο- ρετική. «Τα κολλημένα κεφά- λια μας έχουν δύο διαφορετικά πρόσωπα». Η Άννα αντιπρο- σωπεύει το ενήλικο μέλος της διπλής τους υπόστασης. Ειρω- νεύεται και ελέγχει τις σκέψεις της αδελφής της. Δεν βαυκαλι- ζόταν με αυταπάτες διαφυγής από την αναπηρία της. Μπορεί να φαίνεται σαχλή με την προ- σκόλλησή της στα τηλεοπτικά σίριαλ και στο Instagram, αλλά η στάση της στα οδυνηρά δε- δομένα της ζωής της φανέρωνε επίμοχθη σοβαρότητα.

Δανεικό πχόχρωμα

Εχω παρατηρήσει σε πολλά βιβλία γυναικών συγγραφέων πως η γυναικεία γραφή δανεί- ζεται συχνά το πχόχρωμα της παιδικότητας. Οι αφηγήτριες διεκτραγωδούν τις ανιαρές ζω- ές τους υιοθετώντας σαν σκέρ-

τσο ένα ανήλικο βλέμμα, διά- πλατο από απορίες, μέσα από το οποίο το παραμικρό, το πιο επουσιώδες, μεγεθύνεται και φαντάζει παράδοξο. Εκείνες, όμως, ευρισκόμενες, ανεξάρ- τητα από την ηλικία τους, σε ένα πρώιμο στάδιο νοητικής ανάπτυξης, αδυνατούν να το προσεγγίσουν, ει μη μόνον απορώντας. Οι συγγραφείς, καθηλώνοντας τη μυθοπλα- σία σε ένα τόσο επιφανειακό επίπεδο, εμποδίζουν τις ηρωί- δες τους να αναμετρηθούν με την πολυπλοκότητα του ενή- λικου ψυχισμού.

Δεν ξέρω κατά πόσον ευ- σταθεί η υπόθεσή μου, αλλά υποψιάζομαι ότι η Δριμή στη νουβέλα της υπαινίσσεται την αντιδικία μιας γυναίκας με τον εαυτό της. Μια κατ’ επίφαση δυαδική λογομαχία, που επο- στρακίζεται σε ένα και μονα- δικό ψηφίο, το εγώ. Κρίμα που στη σκιαμαχία επιβάλλεται ο λιγότερο ενδιαφέρων αντιδι- κος. Θα ήθελα να προσθέσω πως όταν ένας συγγραφέας αποτολμά να στοιχειοθετή- σει μια αφήγηση δίχως περι- εκόμενο, οφείλει να διαθέτει πολύ δραστηικά εκφραστικά μέσα. Εκλεκτό παράδειγμα, η νουβέλα του Θανάση Βαλ- τινού «Μπλε βαθύ, σχεδόν μαύρο», όπου μια ηλικιωμέ- νη γυναίκα πάνει κουβέντα με τον εαυτό της. Δυστυχώς, τα μαύρα γράμματα δεν είναι πάντα σοβαρά.

ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Αυγουστιάτικο Φεγγάρι

Μουσική και Ποίηση

Για τον Έρωτα, τον Άνθρωπο και τη Ζωή
κάτω από το φως της Πανσελήνου

08.08

στις 8.30μ.μ.

“Μικρή Σαλαμίνα”
Πάρκο Γλυπτικής Φίλιππου Γιαπάνη,
Φασούλα

Διοργανωτής:
KANALI E3

Στην εκδήλωση τραγουδά ο **Γιάννης Διονυσίου**.

Συμμετέχουν οι **Αθηνόδωρος Καρκαρίφης, Γεώργιος Γεωργόπουλος, Έλενα Χειλέτη, Σαββίνα Γεωργίου και Μιχάλης Παπαευαγόρου**.

Φιλική συμμετοχή: **Κατερίνα Παράσχου**

Συγγραφή και επιμέλεια κειμένων: **Κωνσταντίνος Καρεμφύλλης**

Παρουσίαση: **Χάρις Πισσουρίου**

Χορηγοί:

Πληροφορίες στο **25 820500** και στο **www.kanali6.com.cy**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Πληθωρικό ταλέντο, δυναμισμός, ευαισθησία και μουσικότητα είναι ορισμένα από τα στοιχεία των ερμηνειών της Κινέζας πιανίστριας Γιούτζα Ουάνγκ.

Καθηλωτική συναυλία
με τη Γιούτζα Ουάνγκ

Εκρηκτική, όπως το συνηθίζει, υπήρξε η Γιούτζα Ουάνγκ κατά την εμφάνισή της στο Ηρώδειο στις 15 Ιουλίου στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών. Η Κινέζα πιανίστρια επέλεξε να παίξει δύο κοντσέρτα για πιάνο, το δεύτερο του Σοπέν και το πρώτο του Τσαϊκόφσκι, ενώ οι μουσικοί της Ορχήστρας Δωματίου Μάλερ που τη συνόδευσαν, προλόγισαν τα δύο έργα με την Εισαγωγή που συνέθεσε ο Μπετόβεν για την τραγωδία «Κοριολανός» του Χάινριχ Γκόττεφρον Κόλιν και με το Οκτέτο για πνευστά του Στραβίνσκι.

Περίπου δεκαπέντε μέρες νωρίτερα, στο Εβιάν (Γαλλία), η Ουάνγκ αντικατέστησε την 84χρονη πλέον Μάρτα Αρκερίτς – ή Αργκερίτς, όπως συχνά την αποκαλούμε. Δεν ήταν η πρώτη φορά. Υπάρχουν αρκετά κοινά στοιχεία ανάμεσα στις δύο αυτές εξέχουσες μουσικές προσωπικότητες. Όπως και

επιβραδύνοντας και στη συνέχεια επιταχύνοντας την ανάγνωσή της, δημιουργούσε έναν παλμό που πρόβαλε ακόμα σαφέστερα καθώς η ορχήστρα παρέμενε σε σταθερή ταχύτητα. Έναν παλμό, που, ταυτόχρονα, απέδιδε εξαιρετικά τον δυναμισμό της μουσικής.

Αγωνία και ονειροπόληση

Στο πρώτο μέρος της βραδιάς, όπως και εκτός προγράμματος, όπου μεταξύ άλλων ερμήνευσε το Βαλς σε ντο δίσση ελάσσονα, έργο 64 αρ. 2 του Σοπέν, η Ουάνγκ φανέρωσε την τέχνη της σε ένα τελείως διαφορετικό είδος μουσικής, με λεπτές αποχρώσεις και τρυφερές διαβαθμίσεις. Στο αργό μέρος του δεύτερου Κοντσέρτου του Σοπέν έδειξε με πόση πλαστικότητα μπορεί κανείς να διαμορφώσει την ατέρμονα μελωδική γραμμή που εμπιστεύεται ο συνθέτης στο πιάνο και έδωσε περιεχόμενο στη νυχτερινή αναπόληση της μουσικής: συναισθήματα τρυφερά και έντονα ταυτόχρονα. Κάθε άλλο παρά στερεοτυπικά «θηλυκά», η ερμηνεία της στο ίδιο αυτό μέρος απέδωσε με δραματικό τρόπο την αγωνία που εκφράζει η μουσική μόλις λίγα μουσικά μέτρα μετά την ονειροπόληση.

Είναι ενδιαφέρον ότι λίγες ημέρες νωρίτερα, στο Βισμπαντέν, η Ουάνγκ υποχρεώθηκε να ακυρώσει την εμφάνισή της με το ίδιο πρόγραμμα λόγω ασθένειας και οι διοργανωτές για να την αντικαταστήσουν κάλεσαν όχι έναν, αλλά δύο πολύ καλούς πιανίστες: τον Γιαν Λισέτσκι για το Κοντσέρτο του Σοπέν και την Άννα Βινίτσκαγια γι' αυτό του Τσαϊκόφσκι. Στην Αθήνα, μετά τα δύο Κοντσέρτα και τρία δεξιοτεχνικά έργα εκτός προγράμματος, η Γιούτζα Ουάνγκ έμοιαζε πως θα μπορούσε να συνεχίσει χωρίς πρόβλημα.

Η βραδιά ξεκάθαρα ανήκε στην Κινέζα πιανίστρια. Οφείλει, όμως, κανείς έστω μια σύντομη κουβέντα για την προφανέστατα πολύ καλά προετοιμασμένη ορχήστρα, που συνόδευσε την Ουάνγκ χωρίς την ορμή και την αναμενόμενη δραματική ένταση, ενώ η ποιότητα των πνευστών φάνηκε στο απαιτητικό Οκτέτο του Στραβίνσκι, έργο ενδιαφέρον, αλλά από κάθε άποψη τελείως άσχετο προς το υπόλοιπο πρόγραμμα.

Τρελές σφαίρες

★★★★½

ΚΩΜΩΔΙΑ (2025), 85'

Σκηνοθεσία: Ακίβα Σέιφερ

Ερμηνείες: Λίαμ Νίσον,

Πάμελα Αντερσον

★ καλό

★★ μέτριο

★★★ καλό

★★★★ πολύ καλό

★★★★★ εξαιρετικό

Ο Λίαμ Νίσον ενσαρκώνει τον υπαστυνόμο Φρανκ Ντρέμπιν Τζούνιор στη νέα εκδοχή της καλτ επιτυχίας των δεκαετιών 1980 και 1990. Αντίπαλός του, ένας ανεξέλεγκτος επικειρηματίας του τομέα της υψηλής τεχνολογίας.

Οι «Τρελές σφαίρες»
πυροδοτούνται ξανά

Ο Λίαμ Νίσον «φοράει» το κοστούμι του Λέσλι Νίλσεν

Ο καλτ κινηματογραφικός μύθος των δεκαετιών του 1980 και του 1990 ζωντανεύει ξανά, με τον Λίαμ Νίσον να αναλαμβάνει τον πρωταγωνιστικό ρόλο που είχε άλλοτε ο Λέσλι Νίλσεν.

Μιλάμε φυσικά για τον ανεκδιήγητο υπαστυνόμο Φρανκ Ντρέμπιν Τζούνιор, ο οποίος ακολουθεί τα βήματα του πατέρα του, πατάσσοντας το έγκλημα ως μέλος της ειδικής αστυνομικής ομάδας του Λος Άντζελες.

Η υπόθεση

Όταν ένας ανεξέλεγκτος επικειρηματίας του τομέα της υψηλής τεχνολογίας θα βαλθεί να επιστρέψει τα ένστικτα των ανθρώπων στην εποχή των σπυλαίων, ο Ντρέμπιν αναλαμβάνει να ανατρέψει τα σχέδιά του με τη βοήθεια του πιστού συνεργάτη του (Πολ Γουόλτερ Χάουζερ) και μιας καινούργιας, γοητευτικής συνοδοιπόρου (Πάμελα Αντερσον).

Ο Ακίβα Σέιφερ του Saturday Night Live και των The Lonely

Island σκηνοθετεί και υπογράφει μέρος του σεναρίου, ενώ στην παραγωγή της ταινίας βρίσκεται η κωμική ιδιοφυΐα του Σεθ ΜακΦάρλαν («South Park»). Το αποτέλεσμα της συνεργασίας τους, μαζί φυσικά με την ερμηνεία του Λίαμ Νίσον που μοιάζει σαν έτοιμος από καιρό για τον ρόλο, είναι ένα απολαυστικό φιλμ, το οποίο θα χαρίσει άφθονο γέλιο ακόμα και στον πιο σνομπ θεατή.

Πράγματι εδώ υπάρχουν αστεία για όλα τα γούστα: από ψαγμένη σάτιρα με κινηματογραφικές αναφορές μέχρι κανονικό... Δελφινάριο.

Φυσικά, στο επίκεντρο βρίσκεται ο χαρακτήρας του Φρανκ Ντρέμπιν: παλεύοντας ελαφρώς, ανά στιγμές, με τη σύγχρονη πολιτική ορθότητα, κατά κανόνα ωστόσο ανεξέλεγκτος, ανοικτόμυτος και κωμικά παρανοϊκός όπως τον θυμόμαστε.

Η αστυνομική (;) υπόθεση-πλοκή είναι προφανώς η αφορμή για να ξεδιπλωθεί το δικό του σόου,

το οποίο περιλαμβάνει (γελοιογραφική) επίδειξη πολεμικών τεχνών, δαγκωμένα πιστόλια, άφθονα σεξουαλικά υπονοούμενα και ατελείωτες ποσότητες καφέ.

Ποπ αναφορές

Όπως αναφέραμε και παραπάνω, η σάτιρα είναι επίσης εδώ παρούσα, είτε πρόκειται για αναφορές σε δημοφιλείς ταινίες δράσης (π.χ. «Επικίνδυνη αποστολή») είτε σε διασημότητες σαν τον Έλον Μασκ, τον οποίο εμφανώς μιμείται ο «κακός» της ιστορίας. Βέβαια όταν μιλάμε για «Τρελές σφαίρες» οι έννοιες «καλών» και «κακών» μπαίνουν κάπως στην άκρη, αφού εκείνο που κυριαρχεί βασικά είναι η τρέλα...

Μπορεί η καινούργια εκδοχή να είναι λιγότερο «βρώμικη» από τις προηγούμενες, ωστόσο ο καλτ χαρακτήρας, το σουρεαλιστικό χιούμορ και οι τολμηρές ατάκες είναι εκεί, ξεχωρίζοντάς την άμεσα από τις νερόβραστες κωμωδίες που κυκλοφορούν τελευταία.

HOME CINEMA

Κωμικό σίκουελ και οπτικό αριστούργημα

Ο εξωφρενικός κύριος Γκίλμορ 2

★★★★

ΚΩΜΩΔΙΑ (2025), 114'

Σκηνοθεσία: Κάιλ Νιούτσσεκ

Ερμηνείες: Ανταμ Σάντλερ,

Τζούλι Μπόουεν

Επείτα από σχεδόν τρεις δεκαετίες, ο Ανταμ Σάντλερ επιστρέφει σε μια από τις πρώτες κωμωδίες που τον έκαναν παγκοσμίως διάσημο, για ένα σίκουελ στην πλατφόρμα του Netflix. Ο ανοικτόμυτος Γκίλμορ έχει πια αποσυρθεί από το γκολφ έπειτα από τον κωμικά... τραγικό θάνατο της συζύγου του. Βυθισμένος στη θλίψη, στο αλκοόλ αλλά και στα χρέη, θα αναγκαστεί να επιστρέψει στα γήπεδα, την ώρα ωστόσο που μια νέα, εκμοντερνισμένη λίγκα αναδύεται για να απειλήσει το κλασικό παιχνίδι. Ένα χειμαρρώδες σενάριο, γεμάτο από προκλητικό χιούμορ, το οποίο συνυ-

πογράφει και ο ίδιος ο Σάντλερ, είναι η προμετωπίδα αυτού του διασκεδαστικού σίκουελ, που απευθύνεται κυρίως στους φαν του είδους. Εξωφρενικές καταστάσεις έναντι του ρεαλισμού, σεξουαλικά αστεία αντί για πολιτική ορθότητα και γενικώς μια οομή κωμωδίας από άλλη δεκαετία, γαρνίρεται με μια πληθώρα εμφανίσεων διασημοτήτων, από τον Μπεν Στίλερ και τον Στιβ Μπουσέμι μέχρι τον Ήμινεμ και πολλούς σύγχρονους επαγγελματίες γκόλφερ.

Η πσιόνα

★★★★

ΔΡΑΜΑ (1969), 122'

Σκηνοθεσία: Ζακ Ντερέ

Ερμηνείες: Αλέν Ντελόν,

Ρόμι Σνάνιτερ

Μια από τις χορταστικότερες οπτικές ταινίες της κινηματο-

γραφικής ιστορίας εμφανίστηκε πρόσφατα στην πλατφόρμα του Cinocho. Ο Αλέν Ντελόν και η Ρόμι Σνάνιτερ, πιο λαμπεροί από ποτέ, υποδύονται ένα ζευγάρι που απολαμβάνει ξέγνοιαστες διακοπές σε κάποια βίλα κοντά στο Σεν Τροπέ. Την ηρεμία τους, ωστόσο, θα ταράξει ένας παλιός γνωστός (Μόρις Ρονέτ), ο οποίος τους επισκέπτεται μαζί με την έφηβη κόρη του (Τζέιν Μπίρκιν). Από τη σκηνή των τίτλων με την αντανάκλαση στα νερά της πσιόνας μέχρι και το τέλος, το φιλμ αποτελεί αξεπέραστη ωδή στον ηδονισμό αλλά και σχόλιο πάνω στη διαφορά του φαίνεσθαι και του είναι. Γύρω από τη μνημειώδη πσιόνα και κάτω από το εκτυφλωτικό μεσογειακό φως, τέσσερις άνθρωποι αναπτύσσουν λεπτές δυναμικές, ενώνονται και συγκρούονται παθιασμένα, συχνά δίχως εμφανείς λόγους.

διαφορές. Στα κοινά ανήκουν το πληθωρικό ταλέντο, ο δυναμισμός όπως και η ευαισθησία, η μουσικότητα και ο τρόπος να εξορύσσουν τις ερμηνείες τους από τα δεδομένα της παρτιτούρας, από το μουσικό κείμενο.

Η Ουάνγκ είναι πιο θεατρική, πιο δραματική, επενδύει περισσότερο στις αντιθέσεις: το αργό και το γρήγορο, την ένταση και το χαμηλόφωνο. Ανάμεσα στα δύο άκρα βρίσκει αναρίθμητες διαβαθμίσεις. Λόγου χάριν, στο τέλος του πρώτου μέρους του Κοντσέρτου του Τσαϊκόφσκι, κι ενώ τα έγχορδα κλιμάκωναν σταδιακά την ένταση, ήταν καταπληκτικό πώς η Ουάνγκ έκανε ακριβώς το ίδιο στο πιάνο: κλιμάκωνε, δηλαδή, την ένταση και του δικού της παιξίματος, επιδεικνύοντας πρωτοφανή έλεγχο της δυναμικής. Στη συνέχεια, στο δεξιοτεχνικό μεσαίο τμήμα του δεύτερου μέρους, η καθαρότητα της ταχύτητας ερμηνείας της έδωσε αέρινη, ανάλαφρη διάθεση στη μουσική. Στο τρίτο μέρος, πάλι, η Ουάνγκ επιβεβαίωσε την εξοικειωσή της με το έργο. Ειδικότερα, η πλαστικότητα με την οποία χειρίστηκε τον χρόνο,

Της ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Ανεβαίνω τα σκαλιά που οδηγούν στο νεοκλασικό κτίριο του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη στην Ακτή Μουτσοπούλου. Στο πλάτωμα της εισόδου διακρίνω κάποια από τα έπιπλα της Blue Cycle, μια πρωτοβουλία της Σουζάνας Λασκαρίδη, από ανακυκλωμένα υλικά αλυσίδας. Η ποπ διάθεση, όμως, σταματάει στην αυλή, στο εσωτερικό η ατμόσφαιρα αλλάζει και ο επισκέπτης ταξιδεύει πίσω στον χρόνο. Στο ισόγειο στεγάζεται η ιστορική βιβλιοθήκη, ένα επίπεδο πιο χαμηλά φιλοξενείται η ναυτική συλλογή του Πάνου Λασκαρίδη, η δεύτερη μεγαλύτερη συλλογή μετά του Βρετανικού Ναυτικού, με αντικείμενα και γραπτά του λόρδου Νέλσον και στον πάνω όροφο μπορεί κανείς να θαυμάσει επιλεγμένες εικόνες από τη συλλογή Αιμίλιου Βελιμέζη. Οι περισσότερες εικόνες είναι φιλοτεχνημένες σε εργαστήρια της βενετοκρατούμενης Κρήτης (15ος-16ος αι.).

Στην είσοδο με υποδέχεται η Κατερίνα Λασκαρίδη, αντιπρόεδρος του Ιδρύματος. Στεκόμαστε μπροστά από ένα μπάνερ που αποτυπώνει με νούμερα την πορεία του Ιδρύματος στα 30 χρόνια παρουσίας του και κυρίως τον αντίκτυπο που έχουν αφήσει οι δράσεις του στο κοινό. Διαβάζω αυτά που αφορούν την ιστορική βιβλιοθήκη. Τα τεκμήρια που απαρτίζουν το περιεχόμενο της ανέρχονται σε 604.751 – από αυτά, τα 26.830 είναι παλαιότερα, τα 167 αρχέτυπα (ανάμεσά τους τα ομηρικά έπη, τα άπαντα του Αριστοτέλη και οι κωμωδίες του Αριστοφάνη που τυπώθηκαν στα ελληνικά τον 15ο αιώνα) και τα 94 χειρόγραφα βιβλία. Οι ψηφιοποιήσεις έχουν ξεπεράσει τις 136.000 και οι επισκέπτες τούς 10.000. «Κανένα νούμερο δεν μπορεί να συγκριθεί με τη θέα της ιστορικής βιβλιοθήκης», σχολιάζει η κ. Λασκαρίδη, προτρέποντάς με να κοιτάξω στο βάθος όπου διακρίνονται οι βιβλιοθήκες με τις συλλογές με τις πρώτες ή πρώιμες εκδόσεις έργων που καθόρισαν τα γράμματα και τις επιστήμες.

Η έκθεση

Προχωράμε σε μια από τις δύο αίθουσες όπου φιλοξενείται η έκθεση «30 χρόνια, 30 βιβλία: μικρά, μεγάλα, πολύτιμα, σπάνια», μια διαδρομή μέσα από επιλεγμένες εκδόσεις της ιστορικής βιβλιοθήκης, με αφορμή τη συμπλήρωση 30 χρόνων λειτουργίας του Ιδρύματος (έως 31.12). Σκύβουμε πάνω από βιτρίνες για να θαυμάσουμε την πρώτη έκδοση των τραγωδιών του Σοφοκλή από τον Αλδο Μανούτιο το 1498, με χειρόγραφη εικονογράφηση, την πρώτη πολυγλωσσική Αγία Γραφή στα λατινικά, στα ελληνικά και στα εβραϊκά από το 1514, τις παλιές περιηγητικές εκδόσεις, την πρώτη ελληνική έκδοση του «Υμνου εις την Ελευθερία» (Μεσολόγγι, 1825), την περίφημη «Flora Graeca» του Τζον Σιμπόρπι. «Το ωραιότερο βιβλίο βοτανικής που δείχνει με πολύ ωραίο τρόπο την ελληνική χλωρίδα, τον πλούτο της χώρας μας», αναφέρει η κ. Λασκαρίδη.

Τη ρωτώ ποια είναι η δική της σχέση με το βιβλίο. «Εχω κάποιους πολύ αγαπημένους συγγραφείς, όπως ο Ισίδωρος Ζουργός ή η Ζυράννα Ζατέλη. Μου αρέσει να επιστρέφω συχνά σε βιβλία που έχω διαβάσει παλαιότερα και να ανακαλύπτω κάτι καινούργιο που δεν έχει σχέση με τον λόγο που με έκανε να τα αγαπήσω στην

Κατερίνα Λασκαρίδη, αντιπρόεδρος του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη

Να επεκτείνουμε τις δράσεις μας όπου υπάρχει ελληνισμός

Η «Κ» ξεναγείται στους χώρους του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη, που συμπληρώνει 30 χρόνια προσφοράς. Οι σπάνιες εκδόσεις, οι εκθέσεις και τα σχέδια για το αύριο

Η Κατερίνα Λασκαρίδη στους χώρους της ιστορικής βιβλιοθήκης του Ιδρύματος, όπου φιλοξενείται η έκθεση «30 χρόνια, 30 βιβλία: μικρά, μεγάλα, πολύτιμα, σπάνια», όπου μπορεί να δει κάποιος την πρώτη έκδοση των τραγωδιών του Σοφοκλή από τον Αλδο Μανούτιο το 1498, την πρώτη πολυγλωσσική Αγία Γραφή στα λατινικά, στα ελληνικά και στα εβραϊκά από το 1514 και την πρώτη ελληνική έκδοση του «Υμνου εις την Ελευθερία» (Μεσολόγγι, 1825).

πρώτη ανάγνωση. Η αλήθεια είναι ότι θα ήθελα να είχα περισσότερο χρόνο στην καθημερινότητά μου για να διαβάσω – ανήκω κι εγώ, όπως πολλοί, στους καλοκαιρινούς αναγνώστες». Ωστόσο, τα παιδιά πλέον δεν διαβάζουν, παρατηρώ. «Το διαπιστώνω κι εγώ από τη δική μου οικογένεια, όλα τα παιδιά περνάνε μια φάση άρνησης με το βιβλίο. Για μένα το παιχνίδι είναι να τους κάνεις να δουν το βιβλίο με ένα διαφορετικό τρόπο, να βρεθεί το κατάλληλο ανάγνωσμα, να πεις την ιστορία γύρω από το βιβλίο ή να τους γνωρίσεις αυτόν που το έγραψε».

Μου εξηγεί ότι πολύ συχνά οργανώνουν δράσεις στους χώρους του Ιδρύματος με σχολεία

και προσκεκλημένους συγγραφείς ή καλλιτέχνες, όπως η Μάρω Δούκα, η Ιωάννα Καρυσιτιάνη, ο Γιάννης Ψυχοπαίδης. Ποια είναι η αντίδραση των μαθητών; «Όταν ο ομιλητής είναι χαρισματικός, ακόμη και τα παιδιά που δεν τον γνώριζαν από πριν, θα τον αναζητήσουν στη συνέχεια, θα μάθουν για το έργο του. Θυμάμαι πολύ παλιά που ερχόταν η Κική Δημουλά και γέμιζε όλη η αίθουσα. Ερχονταν από διάφορα σχολεία και την παρακολουθούσαν και έβλεπε ότι κρέμονταν από τα χείλη της. Για μένα τέτοιου είδους στιγμές φτιάχνουν τη ραχοκοκαλιά μας, αποκαλύπτουν τον πυρήνα της δουλειάς μας. Το ότι, δηλαδή, έχουμε πάει

σε απομακρυσμένες περιοχές, σε σχολεία με μόνο έναν μαθητή ή το ότι όταν ξεκινούσαμε πήγαινε η μητέρα μου με την πρώτη βιβλιοθηκονόμο μας πόρτα πόρτα στα σχολεία να παρουσιάσουμε τα προγράμματά μας, για μένα αυτά έχουν σημασία. Το εκπαιδευτικό κομμάτι είναι από τις απόλυτες προτεραιότητες του Ιδρύματος. Τα περισσότερα προγράμματα είναι σχεδιασμένα για τις τελευταίες τάξεις του δημοτικού, το γυμνάσιο και το λύκειο, όμως τα τελευταία 2-3 χρόνια έχουμε εντάξει και προγράμματα για μικρότερες ηλικίες, όπως το Escape Room, ένα κυνήγι θησαυρού που είχαμε και τον Ιούνιο στις εκδηλώσεις για τα 30 χρόνια ή ένα διαδραστι-

κό παιχνίδι που είχαμε σχεδιάσει σε σχέση με την έκθεση των Αντικυθέρων».

Η ίδια, με σπουδές στην ψυχολογία, μου μιλάει συνέχεια για τη σημασία της ψυχικής υγείας των παιδιών. Της λείπει το επάγγελμα της τώρα που έχει αναλάβει έναν πιο ενεργό ρόλο στο Ίδρυμα; «Εχω βρει έναν τρόπο να παντρέψω την αγάπη μου για την ψυχολογία και την υποστήριξη των παιδιών, των οικογενειών και των εκπαιδευτικών, μέσα από τα προγράμματα του Ιδρύματος. Είτε αυτά αφορούν καμπάνιες ενημέρωσης και επιμορφωτικά σεμινάρια είτε εφαρμογές στα ίδια τα σχολεία».

Ο σχολικός εκφοβισμός

Ο τομέας ψυχικής υγείας ξεκίνησε με δική της πρωτοβουλία το 2012, με μια δράση για τον σχολικό εκφοβισμό. «Δεκατρία χρόνια αργότερα, βλέπω πως δεν έχει πάψει να είναι ένα καίριο ζήτημα που χρήζει άμεσας αντιμετώπισης. Δεν έχει υπάρξει καμία βελτίωση, αντίθετα μπορεί κανείς να μιλήσει για επιδείνωση του προβλήματος». Ένας παράγοντας που συνέβαλε σ' αυτό, κατά τη γνώμη της, ήταν και η COVID, που ειδικά στα παιδιά και στους νέους δημιούργησε διάφορα θέματα ψυχικής υγείας και αποξένωσης. «Σίγουρα η τεχνολογία και το γεγονός ότι πλέον όλα τα παιδιά έχουν τηλέφωνα δεν έχει βοηθήσει, ίσα ίσα έχει ανοίξει καινούργιους τρόπους που μπορεί κανείς να εκφοβίσει τον άλλον. Εχω την αίσθηση ότι ζούμε σε έναν πιο σκληρό κόσμο από ό,τι ζούσαμε πριν από 15 χρόνια».

Πώς υπήρξε η ίδια ως παιδί; Πώς ήταν να μεγαλώνεις με έναν πατέρα συλλέκτη ανάμεσα σε σπάνια βιβλία και έργα τέχνης; «Είναι σαν να ζεις μέσα σε ιστορίες. Κάθε αντικείμενο κρύβει μια ιστορία, τα βιβλία κρύβουν ακόμη περισσότερες, οπότε καλλιέργησα μια αγάπη ακόμη και για απλά, καθημερινά αντικείμενα. Και ήμουν τυχερή γιατί ο πατέρας μου είχε το πάθος να συλλέγει και η μητέρα μου είχε την ανάγκη να μεταδώσει στα παιδιά της την αγάπη για τα βιβλία. Ήταν στόχος και των δύο γονιών μας να μπορέσουμε να έρθουμε κοντά στο βιβλίο και κατά κάποιον τρόπο αυτό μετά μεταφέρθηκε και στο όραμά μας για το Ίδρυμα».

Το όραμα

Πώς φαντάζεται το Ίδρυμα στα επόμενα δέκα χρόνια; «Θα ήθελα να έχουμε βρει ένα κτίριο με περισσότερους εκθεσιακούς χώρους, να ενισχύσουμε ακόμη περισσότερο την έννοια της κοινότητας, να πραγματοποιούμε δράσεις που συνδέουν τους ανθρώπους μεταξύ τους. Από την άλλη, βλέπουμε πως ό,τι κάνουμε online έχει μεγάλη απήχηση, οπότε σίγουρα θα συνεχίσουμε να κινούμαστε και προς αυτή την κατεύθυνση. Επίσης, θέλω να επεκτείνουμε τις δράσεις μας όπου υπάρχει ελληνισμός, ένα όνειρο της μητέρας μου, που εύχομαι να μπορέσω να υλοποιήσω». Νιώθει ποτέ εγκλωβισμένη στις θεματικές του παρελθόντος; «Καθόλου, οι πυλώνες του Ιδρύματος, τριάντα χρόνια μετά, εξακολουθούν να είναι ο πολιτισμός, η εκπαίδευση και η ναυτοσύνη. Αυτά μας οδηγούν στο μέλλον. Η ναυτική μας ταυτότητα μας άνοιξε ορίζοντες. Δεν νομίζω ότι κανένας Έλληνας, ακόμη και σε βουνό να ζει, μπορεί να σκεφτεί τον εαυτό του ανεξάρτητα από τη θάλασσα».

“

Σε δέκα χρόνια

Θα ήθελα να έχουμε βρει ένα κτίριο με περισσότερους εκθεσιακούς χώρους, να ενισχύσουμε ακόμη περισσότερο την έννοια της κοινότητας, να πραγματοποιούμε δράσεις που συνδέουν τους ανθρώπους μεταξύ τους.

“

Παρελθόν και μέλλον

Πυλώνες μας εξακολουθούν να είναι ο πολιτισμός, η εκπαίδευση και η ναυτοσύνη. Αυτά μας οδηγούν στο μέλλον. Η ναυτική μας ταυτότητα μας άνοιξε ορίζοντες. Δεν νομίζω ότι κανένας Έλληνας μπορεί να σκεφτεί τον εαυτό του ανεξάρτητα από τη θάλασσα.

Αριστερά, εκδόσεις από το περίφημο τυπογραφείο του Αλδου Μανούτιου στα ράφια της ιστορικής βιβλιοθήκης του Ιδρύματος. Στο κέντρο, η «Flora Graeca» του Τζον Σιμπόρπι, «το ωραιότερο βιβλίο βοτανικής που δείχνει με πολύ ωραίο τρόπο την ελληνική χλωρίδα, τον πλούτο της χώρας μας», όπως λέει η Κατερίνα Λασκαρίδη. Δεξιά, άποψη του επιβλητικού χώρου της βιβλιοθήκης.

Η έκθεση «30 χρόνια, 30 βιβλία: μικρά, μεγάλα, πολύτιμα, σπάνια» διαρκεί έως 31.12 στους χώρους του Ιδρύματος (2ας Μεραρχίας 36 και Ακτή Μουτσοπούλου, 185 35 Πειραιάς). Περισσότερες πληροφορίες: www.laskaridisfoundation.org

PRESENTS

SUMMER TOUR

10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ / ΠΑΦΟΣ - SANDY BEACH
11:00 - 13:00

SUPPORTED BY

Jeep

AUTOMASTERS

SPONSORED BY

